

TRZYMAMY SIĘ RAZEM! WIR HALTEN ZUSAMMEN!

**Projekty polsko-saksońskiego pogranicza
Projekte der sächsisch-polnischen Grenzregion**

Program Współpracy INTERREG

Polska-Saksonia 2014–2020

Kooperationsprogramm INTERREG

Polen-Sachsen 2014-2020

 Szanowni Państwo,

Broszura ta zawiera prezentację inicjatyw transgranicznych z lat 2014–2020 z południowej części polsko-niemieckiego pogranicza. Region ten spaja województwo a dolnośląskie, województwo lubuskie z Saksonią i stanowi obszar wsparcia europejskiego programu współpracy INTERREG Polska-Saksonia. Program w latach 2014-2020 dofinansował ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego 62 projekty. W tej publikacji przedstawiamy Państwu dotychczasowe osiągnięcia wszystkich tych przedsięwzięć.

Każdy projekt realizowały wspólnie instytucje z Polski i z Saksonii: organy administracji publicznej, samorządy, ale również organizacje pozarządowe. Zasięg tych działań był lokalny lub regionalny, ale zawsze międzynarodowy, z korzyścią dla obu stron polsko-niemieckiego pogranicza. Tematy projektów są różnorodne: od działań na rzecz ochrony dziedzictwa historyczno-kulturowego, poprzez współpracę straży pożarnych, policji, działania edukacyjne skierowane do młodzieży, dzieci, seniorów, aż do współpracy w obszarze kultury.

Warunkiem powodzenia tych projektów było nie tylko wsparcie unijne. Znaczenie miało przede wszystkim zaangażowanie wszystkich partnerów, ich wspólne działanie na rzecz trwałych pozytywnych zmian w regionie. Za każdym z nich kryje się ogrom pracy i entuzjazm wielu osób po obu stronach granicy.

Zachęcamy Państwa do zapoznania się z inicjatywami realizowanymi we współpracy polsko-niemieckiej na pograniczu oraz możliwościami, jakie oferują programy INTERREG.

Agnieszka Gintowt-Dziewałtowska

Zastępca dyrektora Departamentu Współpracy Terytorialnej
Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej Rzeczypospolitej Polskiej

dr Roger Mackeldey

Radca Ministerialny

Kierownik Referatu

*Programów Współpracy Transgranicznej i Międzynarodowej Unii Europejskiej
Saksońskie Ministerstwo Rozwoju Regionalnego*

 Sehr geehrte Damen und Herren,

in dieser Broschüre finden Sie eine Darstellung der grenzübergreifenden Initiativen aus dem südlichen Teil des deutsch-polnischen Grenzlandes im Zeitraum 2014 - 2020. Diese Region entlang der Grenze zwischen dem Freistaat Sachsen und den benachbarten Woiwodschaften Niederschlesien und Lebus Land ist das Fördergebiet des europäischen Kooperationsprogramms INTERREG Polen-Sachsen. Aus diesem Kooperationsprogramm haben 62 Projekte eine Förderung aus den Mitteln des Europäischen Fond für regionale Entwicklung erhalten. Die bisherigen Ergebnisse der Projekte sind auf den nachfolgenden Seiten präsentiert.

Diese Projekte sind in jedem einzelnen Fall in Kooperation zwischen polnischen und sächsischen Trägern entstanden - Verwaltungsorganen auf Landes- und Woiwodschaftsebene, Kommunen, aber auch Vereinen, Stiftungen und lokalen Wirtschaftsverbänden. Es handelt sich um lokale oder regionale, jedoch gleichzeitig auch internationale Initiativen, denn sie wurden beiderseits der deutsch-polnischen Grenze durchgeführt. Die Projekte sind thematisch sehr unterschiedlich: vom Erhalt des Kulturerbes beiderseits der Grenze, Kooperation der Feuerwehr und der Polizei, Bildungsprojekte für Jugendliche, Kinder und Senioren bis hin zu Kunstprojekten.

Entscheidend für das Gelingen aller dieser Vorhaben sind jedoch nicht nur die EU-Mittel. Vielmehr war es das Engagement aller Projektpartner, das gemeinsame Wirken für die Region, das Bestreben, etwas Gutes und Bleibendes für die Region zu schaffen. Hinter jedem dieser Projekte steckt viel Arbeitsaufwand und Enthusiasmus von engagierten Menschen beiderseits der Grenze.

Wir möchten Sie dazu anregen, sich für die lokalen deutsch-polnischen Initiativen im Grenzland sowie über die Möglichkeiten, welche die europäischen INTERREG-Programme bieten, zu interessieren.

Agnieszka Gintowt-Dziewattowska

*Stellvertretende Leiterin der Abteilung für territoriale Zusammenarbeit
Ministerium für Europäische Fonds und Regionalpolitik der Republik Polen*

Dr. Roger Mackeldey

Ministerialrat

Referatsleiter

EU-Programme der grenzübergreifenden und internationalen Zusammenarbeit
Sächsisches Staatsministerium für Regionalentwicklung

 Już od dziesięcioleci regiony przygraniczne nazywa się żywymi laboratoriami integracji europejskiej. Każdy, kto przekracza granicę państwową, wchodzi w kontakt z „innością”: innym porządkiem prawnym, innym językiem, inną walutą, innymi słowy z inną rzeczywistością. Właśnie na wewnętrznych granicach Unii Europejskiej, które stają się coraz bardziej otwarte, kontakt z sąsiadem staje się czymś łatwym i codziennym. Kontrole graniczne i celne, opłaty roamingowe, ograniczenia na rynku pracy – wszystkie te bariery zostały dawno pokonane wewnątrz Unii Europejskiej.

Dlatego też w Unii Europejskiej szczególną uwagę poświęca się współpracy transgranicznej – współpracy na poziomie lokalnym, a jednocześnie międzynarodowym. Widać to m. in. na przykładzie programów INTERREG, które obecnie swoim zasięgiem obejmują wszystkie pogranicza pomiędzy państwami Unii, zaś ich celem jest wspieranie inicjatyw transgranicznych.

Polsko-niemiecka współpraca transgraniczna wspierana jest przez trzy programy INTERREG:

- Polska-Saksonia
- Brandenburgia-Polska
- Meklemburgia Pomorze Przednie/Brandenburgia/Polska

Niniejszą publikacją chcieliśmy przybliżyć Państwu projekty realizowane w Programie Współpracy INTERREG Polska – Saksonia z okresu lat 2014-2020. Program ten obejmuje swym zasięgiem przygraniczne powiaty w Saksonii oraz województwie dolnośląskim i lubuskim.

Wszystkie projekty tego programu prezentowane w tej publikacji otrzymały dofinansowanie ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. W większości przypadków wynosi ono 85% wydatków spełniających kryteria programu, tzn. uznanych za kwalifikowalne. Warunkiem koniecznym dla uzyskania tego dofinansowania jest współpraca instytucji z Polski i z Niemiec, zaś korzyści z realizacji projektu dla samego pogranicza powinny być widoczne.

Struktura tej publikacji odzwierciedla podział programu na cztery dziedziny tematyczne:

- Wspólne dziedzictwo naturalne i kulturowe
- Mobilność regionalna
- Edukacja transgraniczna
- Współpraca partnerska i potencjał instytucjonalny.

Niniejsza prezentacja obejmuje wszystkie projekty o wartości od 50.000 euro, zakończone oraz te w trakcie realizacji. Nie zabrakło także ogólnej charakterystyki mniejszych inicjatyw wspieranych z Funduszu Małych Projektów.

Szczegółowe informacje na temat naszych projektów można uzyskać odwiedzając wskazane przy opisach strony internetowe. W razie dodatkowych pytań mogą się Państwo również zwrócić bezpośrednio do beneficjentów, jak i do zespołu Wspólnego Sekretariatu.

W dalszej części publikacji prezentujemy kronikę programu. Zawiera ona informacje o najważniejszych wydarzeniach w programie: ogłoszonych naborach wniosków projektowych, posiedzeniach Komitetu Monitorującego czy działaniach informacyjno-promocyjnych, np. wydarzeniach rocznych.

Zapraszamy na naszą stronę: www.plsn.eu. Dostępne są tam również informacje na temat nowej edycji programu na lata 2021-2027.

Miłej lektury!

Krzysztof Kolanowski

Kierownik Wspólnego Sekretariatu

Programu Współpracy Interreg Polska-Saksonia 2014-2020

 Schon seit Jahrzehnten werden Grenzregionen als lebende Labore der europäischen Integration bezeichnet. Ab dem Grenzübertritt in den Nachbarstaat kommt man mit dem jeweils „Anderen“: eine andere Rechtsordnung, andere Sprache, andere Währung, andere Realität, in Berührung. Nirgendwo wird dieses Miteinander so sehr zum Alltag wie an den inneren Grenzen der Europäischen Union, die immer durchlässiger werden. Grenz- und Zollkontrollen, Roaminggebühren, Einschränkungen auf dem Arbeitsmarkt – all das ist innerhalb der EU längst überwunden.

Daher schenkt die Europäische Union der grenzübergreifenden Zusammenarbeit ihre besondere Aufmerksamkeit: einer Zusammenarbeit auf ganz lokaler und dennoch internationaler Ebene. Dies geschieht u.a. durch INTERREG-Programme, die gegenwärtig mit ihrem Geltungsbereich alle Grenzregionen innerhalb der Europäischen Union abdecken und deren Ziel ist, lokale grenzübergreifende Initiativen zu unterstützen.

Drei INTERREG-Programme befassen sich mit der deutsch-polnischen grenzübergreifenden Zusammenarbeit:

- Polska-Saksonia
- Brandenburg-Polen
- Mecklenburg-Vorpommern / Brandenburg / Polen

Diese Veröffentlichung hat das Ziel, Ihnen einen Überblick über die Projekte des Kooperationsprogramms INTERREG Polen – Sachsen aus dem Zeitraum 2014-2020 zu verschaffen. Das Wirkungsgebiet dieses Programms erstreckt sich auf Landkreise in Sachsen sowie in den polnischen Woiwodschaften Niederschlesien und Lebusser Land.

Alle hier dargestellten Projekte wurden aus dem Europäischen Fonds für regionale Entwicklung gefördert. Dabei beträgt der Regelfördersatz 85% der als förderfähig erklärten Projektausgaben. Um jedoch eine Förderung überhaupt bekommen zu können, muss ein Projekt zwingend in einer grenzübergreifenden Zusammenarbeit zwischen sächsischen und polnischen Institutionen durchgeführt werden. Darüber hinaus muss es einen sichtbaren Vorteil für die Grenzregion zwischen Polen und Sachsen aufweisen.

Die Aufstellung richtet sich nach folgenden Schwerpunkten des Kooperationsprogramms:

- Gemeinsames Natur- und Kulturerbe
- Regionale Mobilität
- Grenzübergreifende Aus- und Weiterbildung
- Partnerschaftliche Zusammenarbeit und Institutionelles Potenzial.

Sie enthält alle Projekte ab einem Förderwert von 50.000 Euro, sowohl die abgeschlossenen, als auch diejenigen, deren Umsetzung bzw. Abrechnung noch nicht vollendet ist. Hier finden Sie auch eine allgemeine Beschreibung der kleineren Initiativen aus dem Kleinprojektfonds.

Weitere Informationen zu den einzelnen Projekten können Sie den jeweils angegebenen Internetseiten entnehmen. Bei weiterem Interesse können Sie genauere Informationen sowohl von den Projektpartnern, als auch von uns, vom Gemeinsamen Sekretariat erhalten.

Zusätzlich finden Sie auf den nächsten Seiten eine Chronik des gesamten Kooperationsprogramms INTERREG Polen – Sachsen 2014-2020 mit den wichtigsten Daten und Ereignissen: Aufrufverfahren, Sitzungen des Begleitausschusses, öffentliche Veranstaltungen usw.

Nähere Angaben und Materialien über das Kooperationsprogramm INTERREG sind der Webseite www.plsn.eu zu entnehmen. Dort finden Sie ebenfalls Aktuelles zur Gestaltung der neuen Förderperiode 2021-2027.

Viel Spaß beim Lesen!

Krzysztof Kolanowski

Geschäftsleiter des Gemeinsamen Sekretariats
des Kooperationsprogramms Interreg Polska-Saksonia 2014-2020

 Pierwszy nabór na koncepcje projektów flagowych /
 Erstes Aufrufverfahren für Leuchtturmprojektskizzen

1 VIII 2014–
30 IX 2014

1 III 2015

 We Wrocławiu powstaje Wspólny Sekretariat (WS)
 Gründung des Gemeinsamen Sekretariats (GS) in Wrocław

11 VI 2015

 Komisja Europejska zatwierdza Program współpracy INTERREG Polska-Saksonia 2014-2020
 Kooperationsprogramm INTERREG Polen-Sachsen 2014-2020 von der Europäischen Kommission bestätigt

8 VII 2015

 Pierwsze posiedzenie Komitetu Monitorującego (KM) w Görlitz
 1. Sitzung des Begleitausschusses (BA) in Görlitz

VIII 2015

 Powołany zostaje Regionalny Punkt Kontaktowy (RPK) w Görlitz
 Gründung des Regionalen Kontaktpunkts (RKP) Görlitz

14 X 2015

 Uroczysta inauguracja Programu podczas konferencji na zamku w Kliczkowie
 Auftaktkonferenz des Kooperationsprogramms auf dem Schloss Kliczków.

 Dzięki pracy wolontariuszki WS powstaje kalendarz świąteczny zawierający 24 krótkich filmików dot. współpracy transgranicznej.
 INTERREG-Adventskalender mit 24 Kurzfilmen über grenzüberschreitende Zusammenarbeit ist erschienen. Autorin ist eine Freiwillige aus dem IVY-Programm.

XII 2017

8 VI 2017

 Wydarzenie roczne Programu w Centrum Rekreacyjno-Turystycznym w Radomierzach pod hasłem „Wokół Nysy Łużyckiej. Rekreacja, sport i zabawa w obszarze polsko-saksońskiego pogranicza”
 2. Jahresveranstaltung „Rund um die Neiße – Erholung, Sport und Spaß im sächsisch-polnischen Grenzland“, im Touristen- und Erholungszentrum Radomerzyce

23 XI 2016

 Pierwsze wydarzenie roczne Programu w Miejskim Domu Kultury w Zgorzelcu pod hasłem „Dlaczego partnerską współpracę transgraniczną warto rozwijać?”
 1. Jahresveranstaltung „Partnerschaft über die Grenze: eine Erfolgsgeschichte, die weitergeht!“ im Städtischen Kulturhaus Zgorzelec

 Obchody 15. rocznicy wstąpienia Polski i Czech do Unii Europejskiej w Teatrze Gerharta Hauptmanna w Zittau i na Trójsztoku (Porajów/Hrádek nad Nisou/Zittau) wspólnie z Programami Interreg Saksonia – Republika Czeska i Republika Czeska – Polska oraz z mieszkańcami pogranicza
 Gemeinsame Feierlichkeiten dreier INTERREG-Programme (Sachsen – Tschechien, Tschechien – Polen und Polen-Sachsen) im Gerhart Hauptmann-Theater in Zittau und im Dreiländereck (Porajów/Hrádek nad Nisou/Zittau) zum Anlass des 15. Jubiläum des EU-Beitritts Polens und Tschechiens. Die Veranstaltung erfreute sich eines regen Interesses der lokalen Bevölkerung aus drei Ländern

IX 2016

 Pierwsze umowy dla projektów flagowych TRAILS i CLIMATIC TOWN
 Erste Zuwendungsverträge für Leuchtturmprojekte: TRAILS und CLIMATIC TOWN

VIII 2016

 Pierwsza umowa o dofinansowanie dla projektu parasolowego Fundusz Małych Projektów (FMP) i uruchomienie FMP
 1. Zuwendungsvertrag für das Kleinprojektfond (KPF)

XII 2015 –
I 2016

 Pierwsze warsztaty dla wnioskodawców we Wrocławiu, Jeleniej Górze i w Żarach, Dreźnie oraz Görlitz
 Erste Workshops für Projektträger in Wrocław, Jelenia Góra, Żary, Dresden und Görlitz

 Polsko-niemiecki rajd rowerowy „TOUR de INTERREG” wzdłuż Odry i Nysy z Trójsztoku/Zittau do Ahlbeck/Świnoujście (600 km).
 Deutsch-polnische Fahrradtour TOUR de INTERREG. Die Route verlief entlang der Oder und Neiße vom Dreiländereck/Zittau bis nach Ahlbeck/Świnoujście (600 km).

14-18 IX 2018

26 IX 2018

 Wydarzenie roczne Programu w Augustum-Annen-Gymnasium w Görlitz pt. „Edukacja transgraniczna- inwestycja, która procentuje”.
 Jahresveranstaltung „Grenzüberschreitende Bildung – eine Investition, die sich lohnt” im Augustum-Annen-Gymnasium in Görlitz

30 IV – 1 V
2019

26-29 IX 2019

 Drugi polsko-niemiecki rajd rowerowy „Tour de Interreg II” na trasie Świnoujście – Ahlbeck – Szczecin – Kostrzyn – Guben – Görlitz (574 km)
 2. deutsch-polnische Fahrradtour „Tour de Interreg II”. Die Route: Świnoujście – Ahlbeck – Szczecin – Kostrzyn – Guben – Görlitz (574 km).

12 III 2020

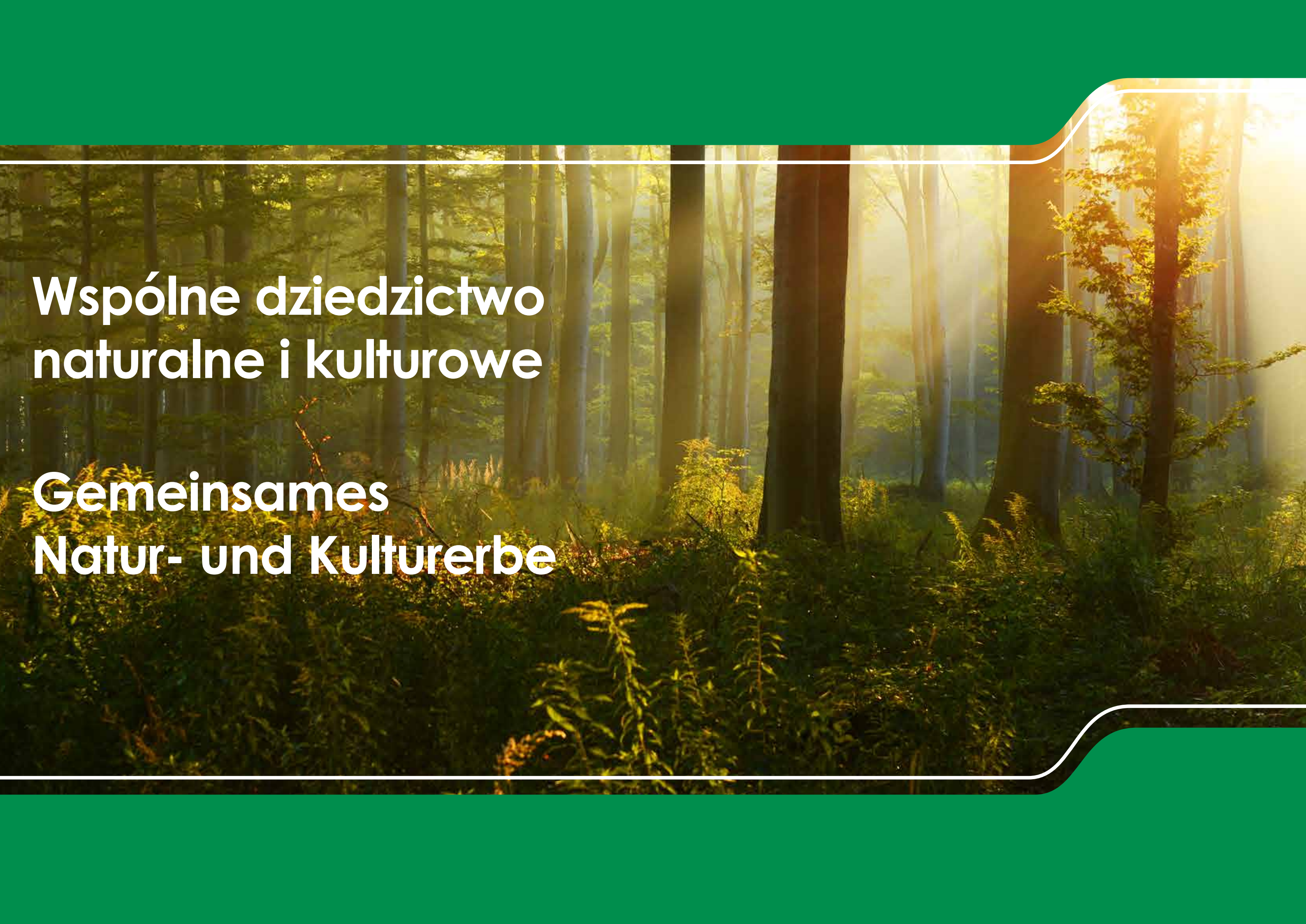

 Początek pandemii COVID-19, spotkania transgraniczne w ramach projektów są niemożliwe bądź utrudnione. Beneficjenci dostosowują założenia swoich projektów do nowych realiów, jednak żaden projekt nie został wycofany.
 Beginn der COVID-19-Pandemie. Zahlreiche Einrichtungen, darunter auch das GS schalten auf Fern-arbeit um. Grenzübergreifende Treffen sind entweder erschwert oder ganz verhindert. Die Projekte werden an die neuen Rahmenbedingungen angepasst. Es kommt jedoch zu keinem Projektabbruch.

24 IX 2021

 Pierwsze w trybie zdalnym wydarzenie roczne Programu – prezentacja osiągnięć projektów IV osi „Współpraca partnerska i potencjał instytucjonalny”.
 Erste Online-Jahresveranstaltung. Präsentation der Projektergebnisse in der 4. PA „Partnerschaftliche Zusammenarbeit und Institutionelles Potenzial”

A photograph of a forest with tall, slender trees and a dense undergrowth of green plants. Sunlight filters through the canopy, creating a warm, golden glow. The image is framed by green borders at the top and bottom, with white curved lines separating the text from the background.

**Wspólne dziedzictwo
naturalne i kulturowe**

**Gemeinsames
Natur- und Kulturerbe**

Zabawa kreatywna / Kreatives Spiel
fot. M. Lisowska, Narodowy Instytut Dziedzictwa w Warszawie

Warsztaty florystyczne / floristische Workshops
fot. K. Jagiełło, Narodowy Instytut Dziedzictwa w Warszawie

Dni Otwarte / Tag der offenen Tür
fot. M. Lisowska, Narodowy Instytut Dziedzictwa w Warszawie

PARK MUŻAKOWSKI – OCHRONA, ROZWÓJ I PROMOCJA EUROPEJSKIEGO DZIEDZICTWA KULTURY MUSKAUER PARK – SCHUTZ, ENTWICKLUNG UND FÖRDERUNG DES EUROPÄISCHEN KULTURERBES

 Beneficjent wiodący / Lead Partner
Narodowy Instytut Dziedzictwa w Warszawie

 Partner projektu / Projektpartner
Stiftung „Fürst-Pückler-Park Bad Muskau“

 Okres realizacji / Projektlaufzeit
01.10.2016–30.09.2019

 Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
1 089 299,05 EUR

 <http://www.nid.pl/pl/>

 Projekt realizowany był w położonym nad Nysą Łużycką polsko-niemieckim **Parku Mużakowskim**. Obszar i okolice terenu objętego projektem charakteryzują się wyjątkowymi walorami przyrodniczo-kulturowymi. Park Mużakowski znajduje się na terenie Parku Krajobrazowego Łuk Mużakowa oraz Geoparku Łuk Mużakowa. Część Parku z zabudowaniami rezydencjalnymi znajduje się po zachodniej stronie rzeki przy niemieckiej miejscowości Bad Muskau, polska część leży przy miejscowości Łęknica. Projekt skupiał się na **odtworzeniu historycznych obiektów kulturowych** z terenu Parku, przeprowadzeniu **prac dokumentacyjno-badawczych i popularyzacji** wiedzy na temat Parku.

Zadania podjęte w ramach projektu o charakterze inwestycyjnym dotyczyły **odbudowy i wyposażenia głównej części Domu Zdrojowego**, obiektu wchodzącego w skład kompleksu historycznej zabudowy tzw. Parku Zdrojowego (po stronie niemieckiej) **oraz remont konserwatorski Wiaduktu** (po stronie polskiej). Wykonane zostały także prace dokumentacyjne, porządkowe i pielęgnacyjne dotyczące **historycznej szkółki** i jej otoczenia, w tym dotyczące drzewostanu (po stronie polskiej).

W ramach realizacji **zadań o charakterze badawczym** przeprowadzono **badania archiwalne** poszerzające dotychczasowy zasób wiedzy o historii parku, badania archeologiczne niezachowanej infrastruktury historycznej szkółki po stronie polskiej wraz z **ekspertyzą konstrukcyjną**, m. in. istniejącej tam zabudowy użytkowej oraz badania **dendrologiczne** zachowanego zasobu roślinnego.

Zadaniom projektowym towarzyszyły **wydarzenia promocyjne i działania informacyjne**, między innymi: konferencja naukowa, warsztaty, spotkania informacyjne (Dni Otwarte), wystawy i wydarzenia plenerowe prezentujące wyniki badań i popularyzujące wiedzę o zabytku.

W efekcie projektu zrewitalizowano dwa zabytkowe obiekty, przeprowadzono pięć różnych tematycznie analiz, badań i ekspertyz, jedną kampanię promocyjną oraz cztery imprezy kulturalne. Odtworzenie historycznych obiektów kulturowych o ponadnarodowym charakterze historycznym i dużym znaczeniu dla rozwoju turystyki na pograniczu polsko-niemieckim miały kluczowe znaczenie w osiągnięciu celu projektu polegającym na transgranicznym rozwoju infrastruktury kulturowej i wzroście dostępności dziedzictwa kulturowego Parku Mużakowskiego.

 die Umsetzung des Projekts erfolgte im deutsch-polnischen **Muskauer Park**, der beiderseits der Lausitzer Neiße gelegen ist. Das Parkgelände selbst und auch die nähere Umgebung gelten als besonders wertvoller Natur- und Kulturraum. Der Muskauer Park erstreckt sich auf dem Gebiet des Landschaftsparks Muskauer Faltenbogen und des gleichnamigen Geoparks. Bei Bad Muskau auf deutscher Seite des Parks befinden sich die Residenzanlagen, der polnische Teil des Parks erstreckt sich nahe der Ortschaft Łęknica. Im Rahmen des Projekts wurden **historische Kulturbauten auf dem Parkgelände rekonstruiert bzw. restauriert, Forschungs- und Dokumentationsarbeiten durchgeführt** wie ebenso **Maßnahmen im Rahmen der Öffentlichkeitsarbeit** ergriffen.

Zu den baulichen Maßnahmen im Rahmen des Projekts zählten der **Wiederaufbau und die Ausstattung des Hauptteils des Kurhauses**, das zu den historischen Bebauungen des sog. Badeparks (auf deutscher Seite) zählt, **sowie die denkmalgerechte Sanierung des Viadukts** (auf polnischer Seite).

Im Rahmen der **Forschungsarbeiten** wurden wiederum **Recherchen in den Archiven** vorgenommen, um Wissen und Erkenntnisse um die Geschichte des Parks zu erweitern, **archäologische Untersuchungen** an der nicht mehr erhaltenen Infrastruktur der Baumschule auf polnischer Seite durchgeführt (hierzu zählte ebenso die Erstellung eines **Baugutachtens** u.a. der dort genutzten Bauten) wie auch **dendrologische Untersuchungen** des Baum- und Strauchbestands durchgeführt.

Beide Arbeitspakete wurden um **PR- und Informationsmaßnahmen** ergänzt, u.a. eine wissenschaftliche Konferenz, Workshops, Informationsveranstaltungen (Tage der Offenen Tür), Ausstellungen sowie Open-Air-Veranstaltungen, um die Ergebnisse der Arbeiten wie auch den Park selbst einer breiteren Öffentlichkeit vorzustellen.

Diese gezielte Restaurierung historischer und international bedeutender Kulturbauten, die zudem eine wichtige Rolle für die Förderung des Tourismus in der deutsch-polnischen Grenzregion einnehmen, waren von ausschlaggebender Bedeutung dafür, das Ziel des gesamten Vorhabens – d.h. die kulturelle Infrastruktur zu entwickeln und das historisch bedeutsame Kulturerbe im Muskauer Park im deutsch-polnischen Grenzgebiet stärker erlebbar zu machen – umsetzen zu können.

Punkt informacji turystycznej w Żarach /Tourismusinformation in Żary, fot. UM Żary

Przystanek turystyczny / ein der touristische Raststätte, fot. UM Żary

Tablica informacyjna / Informationstafel, fot. UM Żary

ZACHOWANIE I PROMOWANIE WALORÓW GEOLOGICZNYCH ŁUKU MUŻAKOWA I MORENY POŁODOWCOWEJ ZIELONEGO LASU ORAZ ZAKTYWIZOWANIE WSPÓŁPRACY MIAST ŻARY I WEISSWASSER ERHALTUNG UND FÖRDERUNG VON GEOLOGISCHEN VORZÜGEN DES MUSKAUER FALTENBOGENS UND DER EISZEITMORÄNE DES SORAUER WALDES SOWIE AKTIVIERUNG DER KOOPERATION ZWISCHEN DEN STÄDTEN ŻARY U. WEISSWASSER

 Beneficjent wiodący / Lead Partner
Gmina Żary o statusie miejskim

 Partner projektu / Projektpartner
Große Kreisstadt Weißwasser / O.L.

 Okres realizacji / Projektlaufzeit
01.05.2016–30.09.2018

 Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
438 288,90 EUR

 <https://zielonylas.com.pl/projekt/>

 Działania projektowe zorientowane były głównie na promocję zasobów historycznych, kulturowych oraz przyrodniczych wyjątkowo cennego obszaru pogranicza polsko-niemieckiego obejmującego **Zielony Las**, teren o bardzo bogatej, połodowcowej rzeźbie terenu, z charakterystycznymi wzgórzami i dolinami, porośniętymi buczyną, oraz **Łuk Mużakowa**, jedną z najpiękniej ukształtowanych spiętrzonych moren czołowych Europy Środkowej. Głównym celem projektu było podjęcie działań zwiększających dostępność oraz promujących dobra kultury i natury w Żarach i Weißwasser.

W ramach projektu wykonano łącznie 10 przystanków turystycznych – tj. miejsc przy drogach wjazdowych do miasta Żary oraz Weißwasser (po 5 w każdym z miast), w których kierowcy mają możliwość zapoznania się z ofertą turystyczną miejscowości, a także z walorami Zielonego Lasu i całego Łuku Mużakowa. Przystanki to także miejsca wypoczynku, które wyposażone zostały w stojak rowerowy, stół, ławki i kosze, a także tablice z dwujęzycznymi informacjami o obu miastach. Dzięki nasadzeniom zieleni miejsca te szczególnie sprzyjają relaksowi. Ponadto w Żarach powstał przystanek turystyczny w sąsiedztwie Zielonego Lasu z parkingiem dla samochodów osobowych przystosowanym do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz dla autokarów, co umożliwiło obsługę zorganizowanych wycieczek. Znajduje się tu także plac rekreacyjny z wiatą ogniskową.

W obu miastach uczestniczących w projekcie powstały **punkty informacji turystycznej**, które zostały odpowiednio wyposażone.

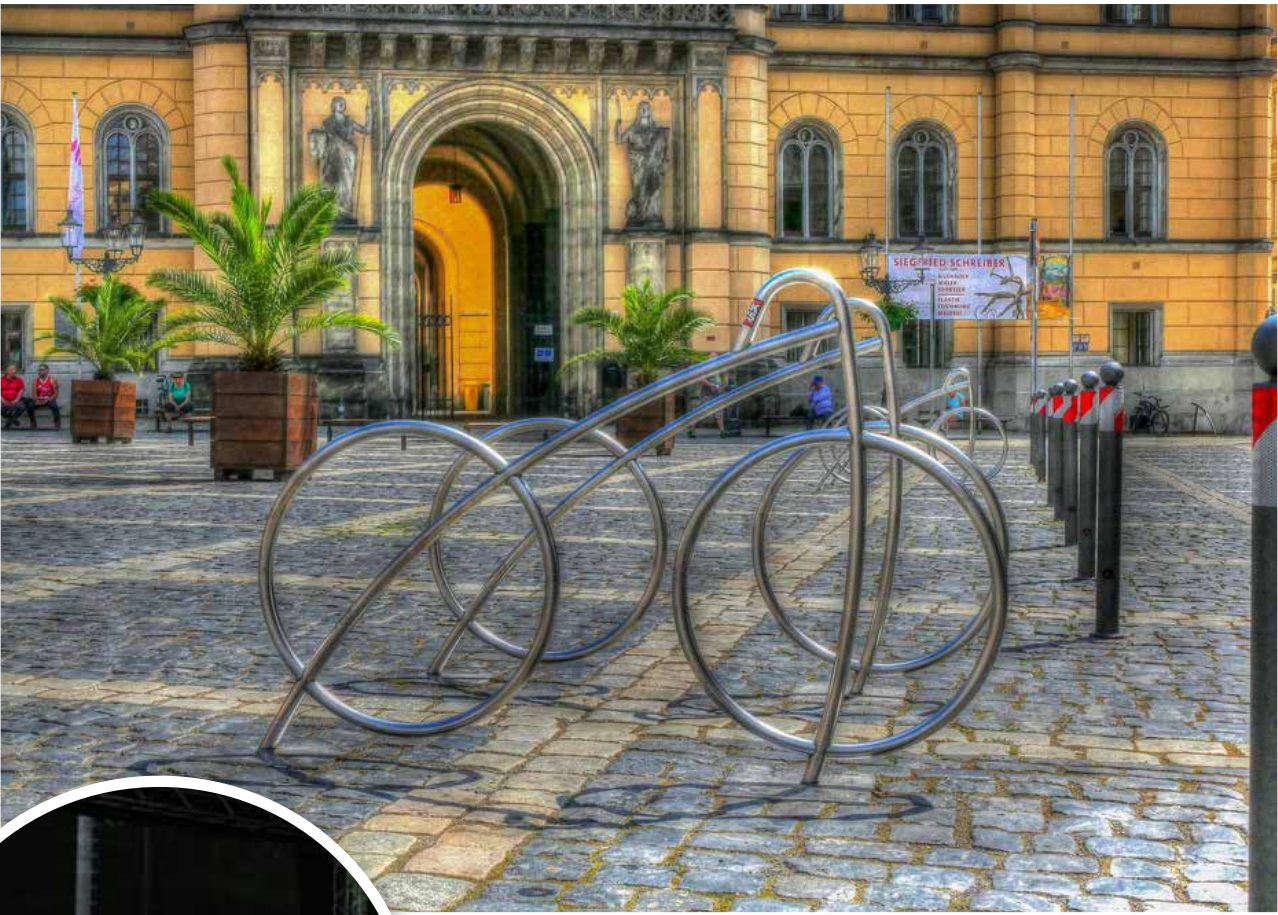
W ramach projektu **oznakowano szlaki turystyczne** w obu miastach oraz podjęto **szereg działań promocyjnych** ukierunkowanych na zwiększenie rozpoznawalności regionu oraz umożliwiających dotarcie do szerokiego grona odbiorców. Między innymi opracowano i wykonano dwujęzyczne materiały informacyjno-promocyjne (foldery, broszury, mapy, strona internetowa) oraz zorganizowano konferencje popularyzujące wiedzę o budowie geologicznej moreny połodowcowej Zielonego Lasu oraz Łuku Mużakowa.

 Die im Rahmen des Projekts ergriffenen Maßnahmen waren vor allem darauf gerichtet, die Geschichte, Kultur und Natur eines besonders wertvollen Teilgebiets im deutsch-polnischen Grenzraum – d.h. den **Sorauer Wald** mit seiner sehr abwechslungsreichen, von Moränen geprägten Landschaft mit charakteristischen Tälern und Hügeln, die von Buchenwald bewachsen werden, sowie den **Muskauer Faltenbogen**, einer der schönsten Stauchendmoräne in Mitteleuropa – einer breiteren Öffentlichkeit zugänglich zu machen. Im Zentrum des Vorhabens standen somit umfangreiche Investitions- und Marketingmaßnahmen, gerichtet auf die Kultur- und Naturgüter in Żary und Weißwasser.

Im Rahmen des Projekts entstanden insg. 10 touristische Raststätten (je 5 in beiden Städten) an den Einfahrtsstraßen nach Żary und Weißwasser, an denen sich die Besucher der Städte mit dem jeweiligen touristischen Angebot und insbesondere mit Besonderheiten des Sorauer Walds und des gesamten Muskauer Faltenbogens vertraut machen können. Diese Raststätten dienen zugleich der Erholung und wurden daher entsprechend mit Radständern, Tischen und Bänken, Müllkörben wie ebenso mit zweisprachigen Infotafeln ausgestattet. In Żary wurde darüber hinaus unweit des Sorauer Walds ein weiterer Rastplatz mit behindertengerechten Pkw- und Busparkplätzen angelegt, womit nun auch größere Ausflugsgruppen den Wald besuchen können. Errichtet wurde hier ebenso ein überdachter Bereich mit der Möglichkeit, ein Lagerfeuer zu entfachen.

In beiden Städten wurden **Tourismusinformationen** eingerichtet und entsprechend ausgestattet.

Im Rahmen des Projekts wurden **Wanderwege ausgeschildert** sowie eine **Reihe von Marketingmaßnahmen** mit der Zielsetzung ergriffen, um die Wiedererkennbarkeit und die Verbundenheit mit der Region zu steigern und ein möglichst weit gefasstes Publikum ansprechen zu können. Hierzu wurden u.a. zweisprachige Infomaterialien (Flyer, Broschüren, eine Karte sowie eine Internetseite) erstellt und veröffentlicht wie ebenso eine Konferenz veranstaltet, die sich dem geologischen Aufbau der Moräne des Sorauer Waldes und des Muskauer Faltenbogens widmete.

Nagrodzona fotografia autorstwa R. Kowalskiego /
Preisgekröntes Bild von R. Kowalski

Koncert „Głosy miast” / Konzert „Stimme der Städte”
fot. Urząd Miasta Bolesławiec

Renowacja amfiteatru w Parku Miejskim w Bolesławcu / Renovierung des Amphiteaters im
Stadtpark in Bolesławiec, fot. Urząd Miasta Bolesławiec

KULTURA BEZ GRANIC – RENOWACJA AMFITEATRU W PARKU MIEJSKIM W BOLESŁAWCU ORAZ SCENY NA WOLNYM POWIETRZU „WEINAU” W ZITTAU

KULTUR OHNE GRENZEN – RENOVIERUNG DES AMPHITHEATERS IM STADTPARK IN BOLESŁAWIEC, SOWIE DER FREILICHTBÜHNE „WEINAU” IN ZITTAU

Beneficjent wiodący / Lead Partner
Gmina Miejska Bolesławiec

Partner projektu / Projektpartner
Große Kreisstadt Zittau

Okres realizacji / Projektlaufzeit
07.07.2016–31.03.2019

Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
986 592,67 EUR

Nagrodzona fotografia autorstwa A. Bareckiej /
Preisgekröntes Bild von A. Barecka

Projekt dedykowany był **odnowie dwóch obiektów kulturalnych**, zlokalizowanych w polskim mieście Bolesławiec, zabytkowej perle województwa dolnośląskiego oraz niemieckim **Zittau**, cennym historycznie mieście położonym w Saksonii. Cel przedsięwzięcia został określony jako **wzmocnienie infrastruktury kultury obszaru transgranicznego oraz wykorzystanie jej do realizacji wspólnych przedsięwzięć i promocji regionu pogranicza polsko-saksońskiego**.

W dziedzinie kultury i jej infrastruktury zdiagnozowano kilka istotnych problemów, wśród których na jakość życia mieszkańców po obu stronach granicy szczególnie wpływała **degradacja ważnych obiektów kultury** oraz brak przestrzeni dostosowanych do organizacji wydarzeń kulturalnych na szerszą skalę i w konsekwencji, **niedostateczne wykorzystanie potencjału kulturalnego obu gmin**.

Zidentyfikowanie wspólnych potrzeb pomogło w podjęciu konkretnych działań: **renowacji i rozbudowy obiektów kultury w Bolesławcu i Zittau** oraz **organizacji wspólnych wydarzeń kulturalnych**. Program wydarzeń oferował wiele ciekawych spotkań, w tym między innymi:

- polsko-niemieckie warsztaty wokalne prowadzone przez znane polskie wokalistki: Kasię Wilk i Martę Podulkę w Bolesławieckim Ośrodku Kultury
- koncerty „Głosy miast” z udziałem uczestników warsztatów w Amfiteatrze Miejskim w Bolesławcu i na Scenie na wolnym powietrzu „Weinau” w Zittau
- międzynarodowy konkurs fotograficzny „Dwa miasta – fotografia kreatywna”
- warsztaty muzyczne dla młodzieży
- prezentację tradycyjnego rzemiosła regionu: ceramiki i tkanin
- warsztaty filmowe „Młode oczy dla sąsiadów”

W efekcie działań projektowych **udało się poprawić stan techniczny i wygląd obiektów kulturalnych** w Bolesławcu i Zittau oraz **dostępność tych obiektów dla osób z niepełnosprawnościami**. Rozbudowa infrastruktury kulturalnej dała możliwość **zacieśniania współpracy transgranicznej** samorządów oraz **pogłębienia kontaktów społeczności pogranicza**. Dzięki lepszemu wykorzystaniu dziedzictwa kulturalnego Zittau i Bolesławca w ramach promocji turystycznej regionu, **oferta kulturalna miast zyskała na atrakcyjności**.

Das Projekt galt der **Renovierung von zwei Kulturobjekten**, die in der polnischen Stadt **Bolesławiec**, der historischen Perle der Woiwodschaft Niederschlesien, und in deutschem Zittau, der historisch wertvollen Stadt in Sachsen, liegen. Das Ziel wurde als **Stärkung der kulturellen Infrastruktur des Grenzgebiets sowie ihre Nutzung zur Umsetzung gemeinsamer Vorhaben und Bewerbung der Region des sächsisch-polnischen Grenzraums** definiert.

Im Bereich der Kultur und ihrer Infrastruktur wurden mehrere wesentliche Probleme diagnostiziert, u.a. **der Verfall wichtiger Kulturobjekte**, der Mangel an geeigneten Räumen für die Organisation von Kulturveranstaltungen und folglich **die unzureichende Nutzung des kulturellen Potenzials** beider Gemeinden, die Lebensqualität der Einwohner beiderseits der Grenze beeinträchtigen.

Die Identifizierung gemeinsamer Bedürfnisse half bei der Ergreifung konkreter Maßnahmen: **Renovierung und Ausbau von Kulturobjekten in Bolesławiec und Zittau** sowie **Organisation gemeinsamer Kulturveranstaltungen**. Das Veranstaltungsprogramm bot viele interessante Begegnungen an, unter anderem:

- deutsch-polnische Gesangworkshops, geleitet von bekannten polnischen Sängerinnen: Kasia Wilk und Marta Podulka im Kulturzentrum von Bolesławiec
- Konzerte „Stimmen der Städte” mit Teilnehmenden der Workshops im Städtischen Amphitheater in Bolesławiec und auf der Freilichtbühne „Weinau” in Zittau
- internationaler photographischer Wettbewerb „Zwei Städte - kreative Photographie”
- Musik-Workshops für Jugend
- Präsentation des traditionellen Handwerks der Region: Keramik und Gewebe
- Film-Workshops „Junge Augen für Nachbarn”

Im Ergebnis der Projektmaßnahmen **konnte der technische Zustand und das Aussehen der Kulturobjekte** in Bolesławiec und Zittau sowie **die Erreichbarkeit dieser Objekte für Personen mit Behinderungen verbessert werden**. Der Ausbau der kulturellen Infrastruktur ermöglichte **die Stärkung grenzübergreifender Zusammenarbeit der Kommunen und die Vertiefung der Kontakte der Gesellschaft des Grenzraums**. Das Kulturangebot der Städte gewann an Attraktivität.

Skatki wspinaczkowe dla dzieci w Krauschwitz / Kinderkletterfelsen in Krauschwitz
fot. Gemeinde Krauschwitz

Ścieżka rowerowa Koźlice-Radomierzycze / Radweg Koźlice-Radomierzycze
fot. Jakub Purej

Szlak kajakowy na Nysie Łużyckiej / Paddeln auf der Lausitzer Neiße
fot. Jakub Purej

PRZYGODA Z NYŚĄ – ZAGOSPODAROWANIE TURYSTYCZNE POGRANICZA POLSKO-NIEMIECKIEGO – ETAP IV ABENTEUER NEISSE – TOURISTISCHE BEWIRTSCHAFTUNG DER DEUTSCH- POLNISCHEN GRENZREGION – 4. ETAPPE

 Beneficjent wiodący / Lead Partner
Gmina Zgorzelec

 Partnerzy projektu/ Projektpartner
Powiat Görlitz, Gmina Krauschwitz/ Gemeinde Krauschwitz, stowarzyszenie Kulturinsel Einsiedel e.V., Powiat Żarski, Gmina Łęknica, Miasto Zgorzelec, Gmina Pieńsk oraz Nadleśnictwo Lipinki

 Okres realizacji / Projektlaufzeit
01.01.2017–30.11.2018

 Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
2 590 571,25 EUR

 <https://przygodaznysa.eu/>

 W ramach Programu Współpracy INTERREG dziewięciu partnerów z pogranicza polsko-saksońskiego zrealizowało czwarty etap z **cyklu projektów „Przygoda z Nysą”**. To wielkie przedsięwzięcie udostępniające turystom bogactwo kulturowe i przyrodnicze terenów polsko-niemieckiego pogranicza, które na odcinku prawie 200 km łączy, a nie dzieli malownicza Nysa Łużycka. Dzięki wsparciu funduszy europejskich powstał **szereg inwestycji** kluczowych dla rekreacji i wypoczynku na objętym projektem obszarze. To m.in. zagospodarowanie turystyczne rzeki, wytyczenie i oznakowanie licznych szlaków, rewitalizacja mostów czy budowa małej infrastruktury turystycznej oraz stworzenie Centrum Rekreacyjno – Turystycznego w Radomierzycach. Etap IV projektu rozwijał ideę udostępniania turystom bogactwa naturalnego pogranicza z poszanowaniem środowiska.

Spośród działań projektowych o charakterze inwestycyjnym na szczególną uwagę zasługuje budowa **ścieżki rowerowej** wraz z miejscami odpoczynku dla turystów w gminie Zgorzelec na trasie Koźlice – Radomierzycze i Jędrzychowice. Powstały także **trakty pieszo-rowerowe** wokół zalewu Karaś oraz w Zielonym Lesie na terenie powiatu żarskiego, a także w gminie Pieńsk. Rewitalizowano **stadion** w Krauschwitz zmieniając jego funkcję na obiekt rekreacyjno – turystyczny. Stworzono **międzypokoleniowy park rekreacyjny**, plac zabaw i grotę skalną. Rewitalizowano **zabytkowy park miejski** w gminie Pieńsk. W Bielawie Dolnej **wzniesiono wieżę** Camera Obscura. CRT Radomierzycze w gminie Zgorzelec zostało wyposażone w **nowy sprzęt turystyczny**, w tym mobilną ściankę wspinaczkową, kajaki, namioty, zestawy do tłumaczeń itp.

Projekt cieszył się dużym powodzeniem również ze względu na **liczne działania o charakterze promocyjnym**: rozbudowano **stronę internetową** z informacjami o atrakcjach turystycznych wzdłuż Nysy Łużyckiej, przeprowadzono **warsztaty** dla pracowników informacji turystycznych z obu stron granicy, zorganizowano liczne **eventy rekreacyjno-turystyczne**. Projekt „Przygoda z Nysą” był również prezentowany na **Międzynarodowych Targach Turystycznych** we Wrocławiu. Opracowano również praktyczny „Polsko-Niemiecki **Przewodnik** Turystyczno-Rowerowy”.

W efekcie realizacji szeregu działań w ramach kolejnych etapów projektu mieszkańcy terenów przygranicznych oraz turyści zyskali m.in. możliwość korzystania z kilkuset kilometrów tras rowerowych, pieszych i konnych, szlaków kajakowych oraz nowoczesnej infrastruktury turystyczno-wypoczynkowej.

 Neun Partner aus dem sächsisch-polnischen Grenzgebiet setzten die vierte Etappe der **Projektreihe „Abenteuer Neiße”** um. Es handelt sich um ein großes Vorhaben, das für die Touristen den kulturellen und natürlichen Reichtum der deutsch-polnischen Grenzregion erschließt, die durch die malerische Lausitzer Neiße auf einer Länge von fast 200 km nicht geteilt, sondern verbunden ist. Dank der Unterstützung aus europäischen Fördermitteln entstand **eine Reihe von Investitionen**, die für die Freizeit und Erholung auf dem Projektgebiet eine große Bedeutung haben. Es sind u. a. die touristische Erschließung des Flusses, die Errichtung und Kennzeichnung zahlreicher Routen oder die Einrichtung eines Freizeit- und Tourismuszentrums in Radomierzycze. Die 4. Projektetappe entwickelte die Idee, den Touristen den natürlichen Reichtum des Grenzraums umweltschonend erfahrbar zu machen.

Im Rahmen des Projektes wurde der **Radweg** für Touristen in der Gemeinde Zgorzelec im Abschnitt Koźlice – Radomierzycze und Jędrzychowice gebaut. Auch um den Karaś-Stausee und im Zielony Las (Grüner Wald) im Landkreis Żary sowie in der Gemeinde Pieńsk entstanden **Fuß- und Radwege**. Revitalisiert wurde auch **das Stadion** in Krauschwitz, indem es zu einem Freizeitobjekt umfunktioniert wurde. Ein **Mehrgenerationen-Freizeitpark**, ein Spielplatz und eine Felsengrotte wurden eingerichtet. **Der historische Stadtpark** in Pieńsk wurde revitalisiert. In Bielawa Dolna wurde **der Turm** Camera Obscura **errichtet**. Das CRT Radomierzycze in der Gemeinde Zgorzelec wurde mit **neuen touristischen Geräten**, unter anderem mit mobiler Kletterwand, Kanus, Zelten etc. nachgerüstet.

Auch **zahlreiche Publizitätsmaßnahmen wurden umgesetzt**: die **Internetseite** mit Informationen über touristische Attraktionen entlang der Neiße wurde ausgebaut, die **Workshops** für Mitarbeiter*innen der Touristeninformationspunkte beiderseits der Grenze wurden durchgeführt, zahlreiche **Freizeit- und Tourismusevents** wurden organisiert. Das Projekt „Abenteuer Neiße” wurde auch bei der **Internationalen Tourismusmesse** in Breslau präsentiert. Auch ein praktischer „Polnisch-Deutscher **Touristen- und Fahrradführer**” wurde erarbeitet.

Durch die Umsetzung einer Reihe von Aktivitäten in den nachfolgenden Projektetappen konnten die Bewohner der Grenzgebiete und die Touristen u. a. mehrere hundert Kilometer Rad-, Wander- und Reitwege, Kanurouten sowie moderne Tourismus- und Freizeitinfrastruktur nutzen.

Park Mostów / Brückentpark, fot. Jakub Purej

Park Mostów / Brückentpark, fot. Fridemann Dreßler

Park Mostów / Brückentpark, fot. Fridemann Dreßler

PARK MOSTÓW BRÜCKENPARK

 Beneficjent wiodący / Lead Partner
Gmina Miejska Zgorzelec

 Partner projektu / Projektpartner
Miasto Görlitz

 Okres realizacji / Projektlaufzeit
01.10.2016–30.06.2019

 Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
3 080 685,96 EUR

 <https://brueckenpark.goerlitz.de/#>

Park Mostów / Brückentpark, fot. Jakub Purej

 Projekt „Park Mostów” to przedsięwzięcie zrealizowane dzięki wsparciu Funduszy Europejskich i współpracy miast Zgorzelec i Görlitz, położonych po obu stronach rzeki granicznej Nysy Łużyckiej. Projekt służył **kompleksowej rewitalizacji terenów zielonych obu miast partnerskich**. Dzięki podjętym pracom poprawił się stan techniczny i wygląd zieleni miejskiej, a zabytkowe tereny parkowe, za sprawą przywróconych walorów historycznych i kulturowych, odzyskały blask.

Podjęte działania **rewitalizacyjne i inwestycyjne w Zgorzelcu** obejmowały prace **w Parku im. A. Błachanica**. Przebudowano **ścieżki, plac zabaw** przy ul. Konarskiego oraz **oświetlenie parkowe**. Wzniesiono nową fontannę. Odtworzono także zniszczoną **małą architekturę** oraz istniejące schody z zachowaniem ich historycznego charakteru. Zagospodarowano **parkowe stawy** i zasypano zbiornik za amfiteatrem, a największy staw zyskał drewniany pomost. Pojawiły się takie obiekty, jak ławki, kosze czy stojaki na rowery, a także ogólnodostępna toaleta. Zbudowano system odwodnienia na terenie całego parku. Zagospodarowano drzewostan i wykonano **nowe nasadzenia**.

W Görlitz natomiast rewitalizacji poddano części **Parku Miejskiego, Park Pokoju i Nadbrzeże Nyskie**. W Parku Miejskim oraz przy jego nadbrzeżach i na skarpach odnowiono **ścieżki parkowe**. Wykonano nowe **nasadzenia** na tarasie różanym i dobrano roślinność w oparciu o pierwotny projekt Henry’ego Krafta, dyrektora ogrodów miejskich. Ponadto przeprowadzono **remont pergoli, zegara słonecznego** i innych elementów. W ramach projektu wykonano instalację artystyczną wskazującą miejsce przebiegu 15 Południka. Na terenie Parku Pokoju odrestaurowano pomnik Jakuba Böhme, zagospodarowano jego otoczenie, a przylegającą fontannę podłączono do sieci wodociągowej. Ponadto odnowiono obszary wejściowe i dojście do brzegu Nysy.

W efekcie projektu zrewitalizowane treny zielone stały się bardziej atrakcyjne dla mieszkańców pogranicza i turystów, którzy odkrywają dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe miast partnerskich Zgorzelca i Görlitz.

 Das Projekt „Brückentpark” ist ein dank der Kooperation der Städte Görlitz und Zgorzelec, die beiderseits des Grenzflusses Lausitzer Neiße liegen, umgesetztes Vorhaben. Das Projekt diente **einer umfangreichen Revitalisierung der Grünflächen beider Partnerstädte**. Dank der durchgeführten Arbeiten verbesserten sich der technische Zustand und das Erscheinungsbild des Stadtgrüns. Die historischen Parkanlagen erstrahlten dank der Wiederherstellung ihrer historischen und kulturellen Werte in neuem Glanz.

Die ergriffenen **Revitalisierungs- und Investitionsmaßnahmen in Zgorzelec** umfassten Arbeiten im **A.-Blachanec-Park**. Die **Pfade, der Spielplatz** in der ul. Konarskiego sowie die **Parkbeleuchtung** wurden umgebaut. Ein neuer Springbrunnen wurde errichtet. Auch wurden zerstörte **Stadtmöbel** sowie die bestehenden Treppen unter Wahrung ihres historischen Charakters wiederhergestellt. Die **Parkteiche** wurden bewirtschaftet, das Becken hinter dem Amphitheater wurde zugeschüttet und der größte Teich erhielt einen Holzsteg. Aufgebaut wurden u.a. Bänke, Körbe oder Fahrradständer sowie eine öffentliche Toilette. Im gesamten Park wurde ein Entwässerungssystem angelegt. Der Baumbestand wurde durch **Neupflanzungen** instandgesetzt.

In Görlitz wurden unterdessen Teile des **Stadtparks, des Parks des Friedens und des Stadthallenufers** revitalisiert. Im Stadtpark sowie an seinen Ufern und Böschungen wurden **Parkpfade** erneuert. Auf der Rosenterrasse wurden neue **Pflanzungen** vorgenommen. Die Vegetation wurde nach dem ursprünglichen Entwurf von Henry Kraft, dem Direktor der Stadtgärten, ausgewählt. Darüber hinaus wurden die **Pergola, die Sonnenuhr** und andere Elemente instandgesetzt. Im Rahmen des Projekts wurde eine künstlerische Installation errichtet, die den Verlauf des 15. Meridians aufzeigt. Im Park des Friedens wurde das Jakob-Böhme-Denkmal aufgewertet, das umliegende Gelände umgestaltet und der anliegende Springbrunnen an das Wasserleitungsnetz angeschlossen. Darüber hinaus wurden die Eingangsbereiche und der Zugang zum Neißeufer erneuert.

Infolge des Projekts wurden die revitalisierten Grünflächen attraktiver für die Einwohner des Grenzraums und die Touristen, die das natürliche und kulturelle Erbe der Partnerstädte Görlitz und Zgorzelec entdecken.

Polsko-niemieckie warsztaty geoturystyczne w Sztolniah Kowary / Deutsch-polnische Geo-Workshops in den Schächten Kowary, fot. Förderverein Lausitzer Findlingspark Nochten e.V.

Polsko-Niemiecki Dzień Kamienia w Parku Głazów w Nochten / Deutsch-Polnisches Tag der Steine im Findlingspark Nochten, fot. Förderverein Lausitzer Findlingspark Nochten .V.

Polsko-niemieckie warsztaty geoturystyczne w Górach Izerskich / Deutsch-polnische Geo-Workshops im Isergebirge, fot. Förderverein Lausitzer Findlingspark Nochten e.V.

ODKRYJ GEOLOGICZNE SKARBY GÓRNYCH ŁUŻYC I DOLNEGO ŚLĄSKA! ENTDECKE GEOLOGISCHE SCHÄTZE DER OBERLAUSITZ UND NIEDERSCHLESSENS!

Beneficjent wiodący / Lead Partner
Förderverein Lausitzer Findlingspark Nochten e.V.

Partnerzy projektu / Projektpartner
Gmina i Miasto Lwówek Śląski, Marketing-Gesellschaft Oberlausitz-Niederschlesien mbH (Bautzen)

Okres realizacji / Projektlaufzeit
01.06.2018-31.12.2021

Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
582 399,10 EUR

<https://www.findlingspark-nochten.de/>

Lato Agatowe w Lwówku Śląskim / Sommer des Achat in Lwówek Śląski
fot. Miasto i Gmina Lwówek Śląski

Fascynujące formacje skalne, rzadkie minerały, stare wyrobiska granitu czy ślady lodowca – to tylko niektóre z licznych atrakcji geologicznych Górnych Łużyc i Dolnego Śląska, które stały się inspiracją dla realizacji projektu „Odkryj geologiczne skarby Górnych Łużyc i Dolnego Śląska”. Jego celem było lepsze wykorzystanie **unikalnych walorów geologicznych polsko-niemieckiego pogranicza, zwłaszcza Łużyckiego Parku Głazów Narzutowych w Nochten oraz znanej ze złóż agatów gminy i miasta Lwówek Śląski** dla podniesienia atrakcyjności turystycznej i zbudowania ciekawej oferty.

Zaprojektowanie i przeprowadzenie **wystaw multimedialnych** w języku polskim i niemieckim prezentujących bogactwo geologiczne zlodowceń w Nochten oraz bogactwa przyrodnicze gminy Lwówek Śląski, a także organizacja **transgranicznych tematycznych imprez plenerowych**: Lwóweckiego Lata Agatowego w 2018 r. i Dnia Kamienia w Nochten w 2019 r., należy do kluczowych zadań projektowych.

Ofertę turystyczną Parku Głazów w Nochten wzbogaciły zaprojektowane i wyeksponowane tablice informacyjne, a nowo utworzona strona www oraz mobilna aplikacja z audio przewodnikiem (w języku polskim, niemieckim i czeskim) wpłynęła na zwiększenie dostępności tego miejsca.

Dzięki włączeniu Nochten i Lwówka Śląskiego w istniejące sieci szlaków rowerowych region zyskał na atrakcyjności. Przeprowadzone 3 geo-warsztaty pozwoliły na wypracowanie koncepcji współpracy w zakresie budowania transgranicznej oferty geoturystycznej.

Projekt stanowi duży wkład w rozwinięcie oferty turystycznej regionu: wzbogacił ją o wiele nowych produktów, a dzięki zastosowaniu rozwiązań wielojęzycznych poprawił jej dostępność. Atrakcje geologiczne pogranicza polsko-saksońskiego stały się bardziej rozpoznawalne i dzięki koncepcji ich połączenia oraz koordynacji działań marketingowych udało się stworzyć mocną podstawę dla rozwoju transgranicznego produktu geoturystycznego.

Faszynierende Felsformationen, seltene Minerale, alte Granitbrüche und Gletscherspuren: das sind nur einige der zahlreichen geologischen Schätze der Oberlausitz und Niederschlesiens, die die Inspiration zur Umsetzung des Projekts bildeten. Ziel des Vorhabens war es somit, die einzigartigen geologischen Besonderheiten der deutsch-polnischen Grenzregion, vor allem des **Lausitzer Findlingsparks in Nochten und der für ihre Achatvorkommen bekannte Stadt und Gemeinde Lwówek Śląski**, besser und gezielt für eine Steigerung der touristischen Attraktivität der Region sowie der Schaffung eines spannenden Angebots zu nutzen.

Die beiden wichtigsten Maßnahmen im Rahmen des Projekts bildeten die Einrichtung zweier **multimedialer Dauerausstellungen** (in Deutsch und Polnisch), die sowohl der Präsentation der geologischen Vielfalt im Findlingspark in Nochten sowie der Vielfalt der Naturräume in der Gemeinde Lwówek Śląski dienen, sowie die Organisation zweier **grenzüberschreitender Thementage**: dem „Sommer des Achat“ in Lwówek Śląski (2018) sowie dem „Tag der Steine“ in Nochten (2019).

Das **Tourismusangebot im Findlingspark in Nochten** wurde um neu gestaltete Informationstafeln und die Internetauftritte des Findlingsparks erweitert, herausgegeben wurde eine App mit Audioguide (in deutscher, polnischer und tschechischer Sprache); all dies trug zu einer Erhöhung der Zugänglichkeit des Parks bei.

Mit der Anbindung von Nochten und Lwówek Śląski an das Radwegenetz in der Region gewannen beide Ortschaften an Attraktivität. Im Rahmen dreier Geo-Workshops konnte ein Konzept zur Zusammenarbeit im Bereich Schaffung eines grenzüberschreitenden geotouristischen Angebots vorgelegt werden.

Das Projekt leistete einen enormen Beitrag zur Erweiterung des Tourismusangebots in der Region: es wurde um zahlreiche neue Produkte bereichert und die Nachfrage konnte verbessert werden, da mehrsprachige Materialien zum Einsatz gelangten. Die geologischen Schätze des Grenzraums gewannen an Wiedererkennungswert, und mit dem Konzept, diese Produkte miteinander zu verbinden sowie der Koordination entsprechender Marketingmaßnahmen konnte eine sehr gute Grundlage für die weitere Entwicklung eines grenzüberschreitenden geotouristischen Produkts geschaffen werden.

Wieża widokowa na Czerniawskiej Kopie / Aussichtsturm auf dem Dresselberg, fot. Nadleśnictwo Świeradów

Oznakowanie ścieżki turystycznej „Przygoda w górach” / Beschilderung des Wanderwegs „Abenteuer im Gebirge”, fot. Nadleśnictwo Świeradów

Tablica edukacyjna przy ścieżce turystycznej „Przygoda w górach” / Lehrtafel am Wanderweg „Abenteuer im Gebirge”, fot. Nadleśnictwo Świeradów

PRZYGODA W GÓRACH ABENTEUER IM GEBIRGE

 Beneficjent wiodący / Lead Partner
Nadleśnictwo Świeradów

 Partnerzy projektu / Projektpartner
Stadtverwaltung Zittau (Eigenbetrieb Forstwirtschaft und Kommunale Dienste)

 Okres realizacji / Projektlaufzeit
01.10.2018-31.12.2020

 Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
512.391,95 EUR

 <https://swieradow.wroclaw.lasy.gov.pl/przygoda-w-gorach>

Tablica edukacyjna przy ścieżce turystycznej „Przygoda w górach” / Lehrtafel am Wanderweg „Abenteuer im Gebirge”, fot. Nadleśnictwo Świeradów

 Polsko-niemieckie pogranicze w okolicach miast Świeradów-Zdrój i Zittau to nie tylko tereny góryste, ale również **cenne obszary leśne**, które od wielu lat nie były wykorzystywane turystycznie i których atrakcyjność dla turystów z roku na rok malała. Projekt „Przygoda w górach” był odpowiedzią na taki stan rzeczy, jego celem bowiem było **przywrócenie tych terenów dla ruchu turystycznego**.

Działania podjęte w ramach projektu miały **charakter wielowymiarowy**, co należy podkreślić. Dotyczyły one bowiem zarówno **sfery koncepcyjnej, jak i infrastrukturalnej oraz marketingowej** w takich tematach, jak: **turystyka, edukacja przyrodniczo-leśna i ochrona przyrody**. Realizowane były w **duchu zrównoważonego rozwoju**, tak by odbudować zniszczone i zapomniane obiekty turystyczne w taki sposób, by przywrócić lasy polsko-saksońskiego pogranicza dla turystów i jednocześnie zapewnić ochronę miejscom o cennych walorach przyrodniczych.

Wśród rezultatów przedsięwzięcia na szczególną uwagę zasługują:

- **Odbudowa wieży widokowej** na Czerniawskiej Kopie oraz **wiaty turystycznej** na górze Zajęcznik przy byłym tarasie widokowym
- Przywrócenie do użytkowania trasy „Goldbachweg” oraz alei „Bürgerallee” jako **tras spacerowych** oraz poprawa dostępności wzgórza Kelchstein dzięki utworzeniu **miejsc parkingowych i miejsc odpoczynku**
- Stworzenie **trasy turystycznej** na starym torze bobslejowym „Przygoda w górach”
- Wydanie **materiałów promocyjnych i informacyjnych** (m.in. broszury „Porady dla wędrujących” i „Przygoda w górach”, cykl filmów promocyjnych, aplikacja mobilna „Przygoda w górach”)
- Powstanie **nowych ofert turystycznych** z elementami edukacji przyrodniczo-leśnej oraz kulturowej

Projekt z uwagi na kompleksowe podejście do tematu zagospodarowania cennych obszarów leśnych na polsko-niemieckim pograniczu można uznać za modelowy. To między innymi dzięki temu przyczynił się on nie tylko do wzrostu liczby turystów na obszarze objętym realizacją projektu, ale również do wzrostu jego atrakcyjności przyrodniczej i kulturowej.

 Das Landschaftsbild des deutsch-polnischen Grenzraums in der Umgebung der Städte Świeradów-Zdrój und Zittau prägen nicht nur Berge, sondern auch **wertvolle Waldgebiete**, die seit vielen Jahren nicht mehr touristisch genutzt werden und deren Attraktivität für eine solche Nutzung daher von Jahr zu Jahr abnahm. Das Projekt „Abenteuer im Gebirge” setzte sich daher zum Ziel, diesen Zustand zu ändern und die **Naturlandschaft erneut für Touristen zu erschließen**.

Die im Rahmen des Projekts ergriffenen Maßnahmen verfolgten einen – was hervorzuheben ist – **komplexen Ansatz**. Sie waren sowohl auf die **konzepzionelle Ebene**, wie auch auf die **Stärkung von Infrastruktur und Marketing** gerichtet, wobei Themen wie **Tourismus, Natur- und Waldbildung und Naturschutz** aufgegriffen wurden. Die Umsetzung erfolgte **im Geiste der nachhaltigen Entwicklung**, um die zerstörte und in Vergessenheit geratene touristische Infrastruktur wiederaufzubauen und gleichzeitig den Schutz besonders wertvoller Natur- und Kulturräume zu gewährleisten.

Zu den Ergebnissen des Vorhabens, die besonders erwähnenswert sind, zählen:

- **Wiederaufbau des Aussichtsturms** auf dem Dresselberg sowie eines **überdachten Rastplatzes** bei der ehemaligen Aussichtsplattform auf dem Hasenstein,
- Sanierung von hochwassergeschädigten „Goldbachweg” und „Bürgerallee” sowie Verbesserung der Zugänglichkeit des Kelchsteins mittels Bau von **Parkflächen** und Herrichtung von **Erholungsplätzen**,
- Errichtung eines **Wanderwegs „Abenteuer im Gebirge”** entlang der alten Bobbahn,
- Herausgabe von **Werbe- und Informationsmaterialien** (u.a. Begleithefte „Wanderratgeber” und „Abenteuer im Gebirge”, PR-Videos, mobile App „Abenteuer im Gebirge”)
- Bereitstellung **neuer Tourismusangebote** mit Elementen der Natur- und Waldbildung, ergänzt um kulturelle Angebote.

Aufgrund des gewählten komplexen Zugangs zur erneuten Erschließung wertvoller Waldgebiete im deutsch-polnischen Grenzraum darf das Projekt als modellhaft gelten. Unter anderem deshalb trug es nicht nur entscheidend zu einem Anstieg der Besucherzahlen in diesen Gebieten, sondern ebenso zu einer gestiegenen Attraktivität der hiesigen Natur- und Kulturräume bei.

Wizyta u partera wiodącego / Besuch beim Leadpartner
fot. Ośrodek Kultury i Biblioteka w Trzebielu

Stacja do ładowania akumulatorów elektrycznych /
Ladestation, fot. Stadtverwaltung Bad Muskau

Plakat zapraszający na spacer z przewodnikiem /
Einladungsposter für Spaziergänge mit Führung

A ŚRODKIEM PŁYNIE NYSA – TRANSGRANICZNA WSPÓŁPRACA NA RZECZ POLEPSZENIA INFRASTRUKTURY TURYSTYCZNEJ I OFERTY KULTURALNEJ TRZEBIELA I BAD MUSKAU UND IN DER MITTE FLIESST DIE NEISSE – GRENZÜBERSCHREITENDE ZUSAMMEN- ARBEIT ZUR VERBESSERUNG DER TOURISTISCHEN INFRASTRUKTUR UND DES KULTURELLEN ANGEBOTS IN BAD MUSKAU UND TRZEBIEL

 Beneficjent wiodący / Lead Partner
Ośrodek Kultury i Biblioteka w Trzebielu

 Partner projektu / Projektpartner
Stadtverwaltung Bad Muskau

 Okres realizacji / Projektlaufzeit
03.12.2018–31.12.2021

 Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
801 060,36 EUR

 Unikalne dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze obszaru transgranicznego leżącego pomiędzy miastami Trzebiel w Polsce i Bad Muskau w Saksonii w postaci bodaj najpiękniejszego parku krajobrazowego w Europie – **wpisanego na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO Parku Mużakowskiego** oraz **jedynego w Polsce geoparku UNESCO – Łuku Mużakowa**, leżą u podstaw koncepcji międzynarodowego projektu „A środkiem płynie Nysa – transgraniczna współpraca na rzecz polepszenia infrastruktury turystycznej i oferty kulturalnej Trzebiela i Bad Muskau”.

Projekt w swoich założeniach dążył przede wszystkim do zwiększenia **dostępności do walorów przyrodniczych** regionu, zwiększenia **rozpoznawalności** obszaru wsparcia wśród potencjalnych turystów, podmiotów branży turystycznej i samych mieszkańców oraz zachęcenia potencjalnych turystów do pozostania dłużej i poznania regionu po obydwu stronach Nysy Łużyckiej, a jego mieszkańców do aktywnego i ekologicznego spędzania czasu wolnego.

Udało się **zrewitalizować istniejącą oraz utworzyć nową infrastrukturę turystyczną i kulturową**: uruchomiono informację turystyczną, zbudowano wiatę turystyczną z paleniskiem, zakupiono i ustawiono stojaki na rowery, opracowano i wytyczono ścieżkę dydaktyczną, zamontowano słupki do ładowania akumulatorów elektrycznych w samochodach osobowych i rowerach, powstały tematyczne place zabaw, opracowano i ustawiono tablice z oznakowaniem szlaków turystycznych, utworzono pracownię garncarską.

Powstała **nowa oferta kulturalna** nawiązująca do wspólnego dziedzictwa, na którą składały się warsztaty garncarskie, spotkania tandemowe, rajdy piesze i rowerowe, pikniki rodzinne, Święto Mąki. Dzięki zagospodarowaniu i naprawie ścieżek turystycznych zwiększył się **dostęp** do miejsc o walorach przyrodniczych. A wszystkie te działania cieszyły się także **wspólną promocją** opartą na organizacji targów i wydaniu broszur informacyjnych.

 das einzigartige Kultur- und Naturerbe der sich grenzüberschreitend zwischen den beiden Städten Trzebiel in Polen und Bad Muskau in Sachsen erstreckenden Landschaft in Gestalt des wohl schönsten Landschaftsparks in Europa – dem **UNESCO-Welterbe Muskauer Park/Park Mużakowski** sowie **des einzigen UNESCO-Geoparks in Polen, d.h. dem Muskauer Faltenbogen**, bildet den Ausgangspunkt zum Konzept des Projekts „Und in der Mitte fließt die Neiße - grenzüberschreitende Zusammenarbeit zur Verbesserung der touristischen Infrastruktur und des kulturellen Angebots in Bad Muskau und Trzebiel”.

Das Projekt verfolgte vor allem das Anliegen, die **Zugänglichkeit zu den Naturräumen in der Region** und damit den **Wiedererkennungswert** des Fördergebiets unter den potentiellen Gästen und Touristen, den Einrichtungen der Tourismusbranche sowie den Einwohner:innen selbst zu erhöhen und die Gäste dazu anzuhalten, hier länger zu verweilen und die Region von beiden Seiten der Lausitzer Neiße aus näher kennenzulernen. Die Einwohner:innen sollten wiederum zu einer aktiven Gestaltung ihrer Freizeit angehalten werden, wobei Belange des Umwelt- und Naturschutzes stets berücksichtigt werden sollten.

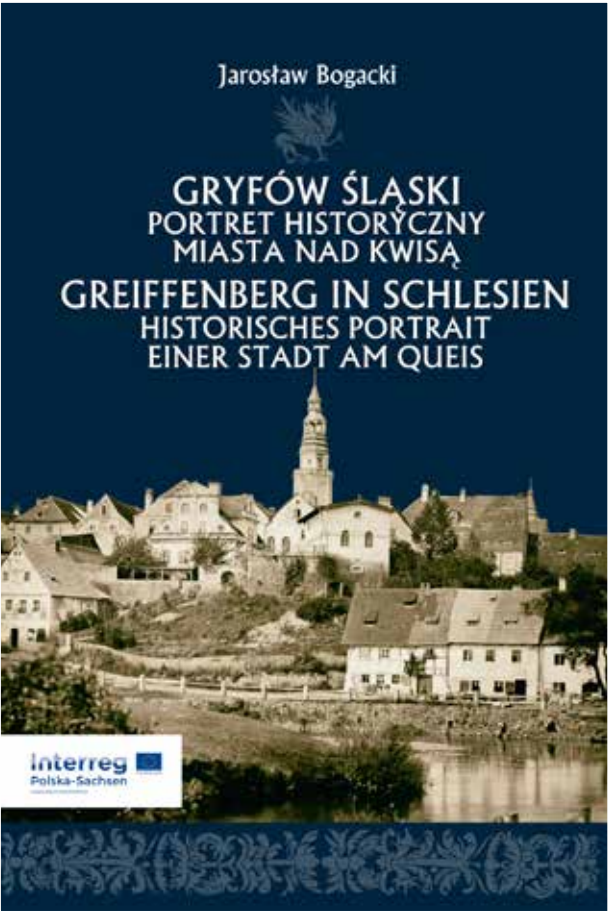
So gelang es, die **bestehende touristische und kulturelle Infrastruktur zu revitalisieren und neue Infrastruktur zu errichten**: eine Tourismusinformation wurde eröffnet, eine überdachter Grillplatz eingerichtet, neue Fahrradständer aufgestellt, ein Lehrpfad ausgewiesen, Ladestationen für E-Bikes und Elektroautos aufgestellt, thematische Spielplätze eingerichtet, Wanderwege ausgeschildert sowie eine Töpferwerkstatt eingerichtet.

Dieses **neue Kulturangebot** knüpfte gezielt an das gemeinsame Kulturerbe an: Töpferkurse, Tandemtreffen, Fahrrad- und Wandertouren, Familienpicknicks sowie ein „Fest des Mehls“. Im Rahmen der Neuausweisung und Reparaturarbeiten an den Wanderwegen konnte die **Zugänglichkeit** zu den besonders wertvollen Naturräumen maßgeblich verbessert werden. Alle Maßnahmen wurden von gemeinsam organisierten **PR-Aktionen** begleitet, zu denen u.a. Die Teilnahme an Messen sowie die Herausgabe von Informationsbroschüren zählten.

Wystawa objazdowa w Żarach / Wanderausstellung in Żary, fot. TU Dresden

Akcja promocyjna w Görlitz / Aktionstag in Görlitz, fot. TU Dresden

REVIVAL! – REWITALIZACJA HISTORYCZNYCH MIAST DOLNEGO ŚLĄSKA I SAKSONII REVIVAL! – REVITALISIERUNG DER HISTORISCHEN STÄDTE IN NIEDERSCHLESILIEN UND SACHSEN

 Beneficjent wiodący / Lead Partner
**Leibniz-Institut für ökologische
Raumentwicklung e. V.**

 Partnerzy projektu / Projektpartner
**TU Dresden (IHI Zittau), Województwo Dolnośląskie,
Stadt Bautzen, Gmina Miejska Bolesławiec,
Europastadt Görlitz/Zgorzelec GmbH, Gmina Gryfów
Śląski, Gmina Miejska Kamienna Góra,
Gmina Lubawka, Gmina Lubomierz, Stadt**

 **Reichenbach OL., Gmina Żary o statusie miejskim,
Stadt Zittau**

 Okres realizacji / Projektlaufzeit
01.10.2018–31.12.2020

 Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
877 544,45 EUR

 <https://revival.ioer.eu>

Akcja promocyjna w Bautzen / Aktionstag in Bautzen
fot. TU Dresden

Projekt REVIVAL! został zrealizowany przez **10 miast** wschodniej Saksonii i południowo-zachodniej Polski **oraz 3 instytucje naukowe**. Miał na celu zidentyfikowanie wspólnych szans rozwojowych miast oraz przyczynienie się do zrównoważonego rozwoju i wysokiej jakości życia na pograniczu polsko-niemieckim.

- Każde z miast partnerskich przeprowadziło **działania pilotażowe**:
- Bautzen opracowało strategię wykorzystania pustostanów w śródmieściu, a Zittau – studium urbanistyczne nt. zagospodarowania przestrzeni publicznej w historycznym śródmieściu;
 - na rynku w Reichenbach OL. uruchomiono historyczne fontanny i doposażono ważne miejsce spotkań: Via Regia Haus;
 - Görlitz przeprowadziło kampanię „Görliwood” ozdabiając kilka witryn w śródmieściu posterami nawiązującymi do filmów nakręconych w tym mieście;
 - na rynku w Kamienniej Górze odbyły się 4 wydarzenia integrujące mieszkańców „Cztery pory Rynku”;
 - Lubawka zorganizowała warsztaty tkaczy śląskich w Chełmsku;
 - w Lubomierzu zrewitalizowano park;
 - na bolesławieckim rynku pojawiły się ceramiczne elementy małej architektury;
 - w Żarach zrewitalizowano część historycznych umocnień obronnych i zainstalowano wystawę o fortyfikacjach żarskich w XVI w.

Partnerzy stworzyli wspólnie **transgraniczną wystawę objazdową** pod hasłami „Dawniej i dziś” oraz „Tradycje i mieszkańcy”, która była prezentowana we wszystkich miastach od lipca do listopada 2020 roku.

Wspierający wysiłki miast partnerzy naukowcy przeprowadzili analizę dotyczącą specyfiki jakości życia w mniejszych i średnich miastach polsko-saksońskiego pogranicza, która dała m.in. podstawę dla strategicznych rekomendacji dla każdego z miast partnerskich w zakresie zrównoważonego rozwoju transgranicznego krajobrazu miejskiego.

REVIVAL! został nagrodzony w konkursie „Kooperacja bez granic” jako projekt flagowy implementacji Wspólnej Koncepcji Przyszłości dla polsko-niemieckiego obszaru powiązań – Wizja 2030 przez Niemieckie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wspólnie z Ministerstwem Inwestycji i Rozwoju RP.

Das Projekt REVIVAL! wurde von **10 Städten** in Ostsachsen und in Südwestpolen **sowie drei wissenschaftlichen Einrichtungen** umgesetzt. Es sollten die gemeinsamen Entwicklungschancen der Städte ergründet und damit ein Beitrag zu ihrer nachhaltigen Entwicklung wie ebenso zur hohen Lebensqualität in der deutsch-polnischen Grenzregion geleistet werden.

- Jede der Partnerstädte führte jeweils **Pilotmaßnahmen** durch:
- Bautzen erstellte eine Strategie zur Nutzung von Leerständen im Stadtzentrum, Zittau eine städtebauliche Studie zur Gestaltung des öffentlichen Raumes im historischen Stadtzentrum;
 - auf dem Marktplatz in Reichenbach OL. wurde ein historischer Brunnen revitalisiert und die Ausstattung des öffentlichen Veranstaltungshauses, des Via-Regia Hauses, optimiert;
 - Görlitz gestaltete unter dem Motto „Görliwood” einige bislang ungenutzte Schaufenster in der Innenstadt und knüpfte hierbei an Filmproduktionen an, die in der Stadt entstanden waren;
 - auf dem Marktplatz in Kamienna Góra fand unter dem Motto „Vier Marktzeiten” eine Veranstaltungsreihe statt, die an bedeutende Feiertage in der jeweiligen Jahreszeit anknüpfte;
 - Lubawka veranstaltete Workshops über die schlesischen Weber in Chełmsko Śląskie;
 - in Lubomierz wurde der Stadtpark revitalisiert;
 - auf dem Marktplatz in Bolesławiec wurden aus Keramik gefertigte Sitzgelegenheiten aufgestellt;
 - in Żary wurde ein Teil der historischen Wehranlage restauriert und eine Ausstellung über die Befestigungsanlagen der Stadt im 16. Jahrhundert installiert.

Einso organisierten die Partner gemeinsam eine **grenzüberschreitende Wanderausstellung**, die sie in die beiden Bereiche „Früher und heute” sowie „Kulturerbe” unterteilten und von Juli bis November 2020 in allen Partnerstädten zeigten.

Die die Bemühungen der Partnerstädte unterstützenden Wissenschaftler führten eine Analyse der auf die Lebensqualität in den Klein- und Mittelstädten des sächsisch-polnischen Grenzraums Einfluss nehmenden Faktoren durch, auf deren Grundlage Hinweise und Empfehlungen für eine zukunftsfähige, nachhaltige und grenzüberschreitende Entwicklung der Stadtlandschaft im Grenzraum vorgelegt wurden. REVIVAL! wurde im Rahmen des Wettbewerbs „Kooperation ohne Grenzen” vom Bundesministerium des Innern, für Bau und Heimat (BMI) in Zusammenarbeit mit dem Ministerium für Investition und wirtschaftliche Entwicklung der Republik Polen als Flaggschiffprojekt des Gemeinsamen Zukunftskonzepts für den deutsch-polnischen Verflechtungsraum – Vision 2030 ausgezeichnet.

Piknik rycerski / Ritterpicknick
fot. Urząd Gminy Bolestawiec

Piknik i rajd rowerowy / Radpicknick und Radrennen
fot. Urząd Gminy Bolestawiec

Wystawa o projekcie w Bernsdorf / Projektausstellung in Bernsdorf
fot. Stadt Bernsdorf

ŁUŻYCE-BORY – ROWEREM PRZEZ KULTUROWE I PRZYRODNICZE DZIEDZICTWO POGRANICZA AUS DER LAUSITZ – IN DIE HEIDE, MIT DEM FAHRRAD DURCH DAS KULTUR- UND NATURERBE IM GRENZGEBIET

Beneficjent wiodący / Lead Partner
Gmina Bolestawiec

Partnerzy projektu / Projektpartner
Gmina Warta Bolestawiecka, Gmina Miejska Bolestawiec, Gmina Osiecznica, Stadt Bernsdorf

Okres realizacji / Projektlaufzeit
01.09.2018-30.09.2019

Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
1 288 730,28 EUR

<http://luzycebory.pl/>

Projekt rozwinął **infrastrukturę na szlakach przyrodniczo-kulturowych obszaru transgranicznego**. Spopularyzował ponadto oraz wykorzystał potencjał szlaków do realizacji wspólnych przedsięwzięć i promocji regionu pogranicza polsko-saksońskiego. Stworzona została **kompleksowa oferta turystyki rowerowej** oparta zarówno na działaniach infrastrukturalnych, jak i promocyjnych.

W efekcie przeprowadzonych działań **wybudowano dwa odcinki ścieżek rowerowych** na terenie gminy Bolestawiec (odcinek Kruszyn-Łaziska o długości 3,625 km) i gminy Warta Bolestawiecka (3,33 km), biegnących po nieczynnym nasypie kolejowym. Powodzeniem zakończyło się **zagospodarowanie przebiegu szlaku rowerowego**, przy którym powstały miejsca wypoczynku wyposażone w ławostoly, kosze na śmieci i stojaki na rowery (na obszarze gmin Bolestawiec, Warta Bolestawiecka, Osiecznica). **Zamontowano także dwujęzyczne tablice turystyczne** (dodatkowo na terenie gminy giejskiej Bolestawiec) oraz **wykonano oznakowania całości przebiegu szlaku** (o długości ponad 62 km).

Parku miejski znajdujący się na terenie Niemiec na trasie istniejącej „Żabiej ścieżki”, na obszarze ochrony krajobrazu „Bernsdorfer Teichlandschaft”, **został zmodernizowany** i zyskał nowe ciekawe elementy: **ścieżkę edukacyjną, nowe miejsca rekreacyjne** (plac do wypoczynku, platforma widokowa) oraz **oznakowanie obszaru** w postaci tablic informacyjnych przedstawiających m.in. opisy długowiecznych drzew zlokalizowanych na terenie parku.

Projekt polegał także na działaniach informacyjnych, dzięki którym stworzona została dwujęzyczna strona internetowa **luzycebory.pl** oraz **aplikacja mobilna** dotycząca dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego obszaru projektowego i oferty dla turystów rowerowych. Opracowane zostały **materiały promocyjne** (mapy turystyczne), odbyły się także **wspólne wydarzenia promocyjno-kulturalne**, m.in. rajdy rowerowe, pikniki rodzinne i rowerowe.

Das Projekt entwickelte die **Infrastruktur auf Natur- und Kulturrouten des Grenzgebiets**. Darüber hinaus popularisierte und nutzte es das Potential der Routen für die Umsetzung gemeinsamer Vorhaben und für die Bewerbung der Region des sächsisch-polnischen Grenzraums. Ein **umfassendes Angebot für den Radtourismus** wurde entwickelt, das sowohl auf Infrastruktur- als auch auf Werbemaßnahmen basiert.

Im Zuge der durchgeführten Maßnahmen **wurden zwei Radwegabschnitte** auf dem Gebiet der Gemeinde Bolestawiec (Abschnitt Kruszyn-Łaziska mit einer Länge von 3,625 km) und der Gemeinde Warta Bolestawiecka (3,33 km) gebaut, die auf einem stillgelegten Eisenbahndamm verlaufen. **Die Ertüchtigung des Verlaufs der Fahrradroute** wurde mit der Einrichtung von Rastplätzen mit Bänken, Abfalleimern und Fahrradständern (in den Gemeinden Bolestawiec, Warta Bolestawiecka, Osiecznica) erfolgreich abgeschlossen. Es **wurden auch zweisprachige Informationstafeln** (zusätzlich auf dem Gebiet der städtischen Gemeinde Bolestawiec) **aufgestellt** sowie **Markierungen des gesamten Verlaufs der Route** (mit einer Länge von über 62 km) ausgeführt.

Der in Deutschland, im Verlauf des vorhandenen „Froschradwegs“, im Landschaftsschutzgebiet „Bernsdorfer Teichlandschaft“ befindliche **Stadtpark wurde modernisiert** und erhielt neue interessante Elemente: einen **Lehrpfad, neue Freizeitanlagen** (Rastplatz, Aussichtsplattform) sowie **die Beschilderung des Gebiets** in Form von Informationstafeln u. a. mit Beschreibungen der auf dem Parkgelände befindlichen langlebigen Bäume.

Das Projekt beruhte auch auf Informationsmaßnahmen, dank denen eine zweisprachige Internetseite **luzycebory.pl** sowie eine **mobile App** über das Natur- und Kulturerbe des Projektgebiets und das Angebot für Radtouristen entwickelt wurden. **Werbematerialien** (Tourismuskarten) wurden erarbeitet, **gemeinsame Publizitäts- und Kulturveranstaltungen**, u. a. Radrennen, Familien- und Radpicknicks fanden ebenfalls statt.

Wystawa „Życie nad rzeką” / Ausstellung „Leben am Fluss”,
fot. Magdalena Dunikowska

Miejsce wystawy: Muzeum Historii Kultury w Görlitz /
Ausstellungsort: Kulturhistorischen Museum Görlitz,
fot. Magdalena Dunikowska

Wystawa „Opowieści nad rzeką” / Ausstellung „Geschichten
am Fluss”, fot. Magdalena Dunikowska

PRZYGODA Z NYŚĄ – ZAGOSPODAROWANIE TURYSTYCZNE POGRANICZA POLSKO-NIEMIECKIEGO – ETAP V ABENTEUER NEISSE – TOURISTISCHE BEWIRTSCHAFTUNG DER DEUTSCH-POLNISCHEN GRENZREGION – 5. ETAPPE

* Projekt w toku / Projekt noch in Umsetzung

Beneficjent wiodący / Lead Partner
Gmina Zgorzelec

Partnerzy projektu / Projektpartner
Landkreis Görlitz, Senckenberg Museum für
Naturkunde Görlitz, Stadt Görlitz – Görlitzer
Sammlungen für Geschichte und Kultur, Gmina
Miejska Zgorzelec, Powiat Żarski, Gmina Pieńsk,
Nadleśnictwo Lipinki oraz Gmina Żary

Okres realizacji / Projektlaufzeit
01.01.2019-31.12.2022

Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
2 968 276,81 EUR

<https://przygodaznysa.eu/>

Wystawa „Życie nad rzeką” / Ausstellung „Leben am Fluss”
fot. Magdalena Dunikowska

W ramach tego wieloetapowego projektu podjęto szereg działań polegających na **poprawie jakości bazy turystycznej** poprzez **rewitalizację istniejących szlaków** rowerowych, traktów pieszych, pieszo-rowerowych, wodnych i konnych oraz **budowie nowych** szlaków turystycznych. W jego rezultacie zmniejszają się dysproporcje pomiędzy terenami przygranicznymi, a korzystający ze spójnej infrastruktury polscy i niemieccy turyści poznają tradycje, zwyczaje i kulturę sąsiadów, zdrowo i aktywnie spędzając czas.

W piątej edycji cyklu ponownie 9 partnerów podjęło wspólne starania o **dalsze uatrakcyjnienie pogranicza** pod względem turystycznym oraz promocję marki „Przygoda z Nysą”. Pogranicze wzbogaciło się m.in. o:

- nowe odcinki dróg rowerowych: na terenie Nadleśnictwa Lipinki oraz na odcinku Łagów-Pokrzywnik w gminie Zgorzelec wraz z infrastrukturą towarzyszącą na tej trasie i innych szlakach rowerowych;
- przebudowane ciągi pieszo-rowerowe w powiecie żarskim;
- nowy obiekt rekreacyjny – Zalew Czerwona Woda w Zgorzelcu, gdzie powstała m.in. ścieżka rowerowa, mała architektura, urządzenia rekreacyjne, duży plac zabaw w duchu Natural Play;
- nowe rowery (w tym tandemy i rowery elektryczne umożliwiające rekreację osobom z niepełnosprawnościami) i kajaki dla Centrum Rekreacyjno – Turystycznego w Radomierzycach;
- punkt informacji turystycznej w Pieńsku z wypożyczalnią sprzętu rekreacyjnego (rowery, kajaki) i oznakowane tablicami informacyjnymi trzy szlaki rowerowe na terenie gminy;
- infrastrukturę turystyczno-rekreacyjną wokół akwenów wodnych w gminie Żary (Mirostowice Dolne i Łaz) oraz ścieżkę dydaktyczną.

Nieodłącznym elementem projektu była **promocja turystyczna okolic polsko – saksońskiego pogranicza**, w tym dwie **wystawy na temat Nysy Łużyckiej** opracowane przez muzea z Görlitz: przyrodnicza zatytułowana „**Życie nad rzeką**” oraz dotycząca osadnictwa i rozwoju społeczno-gospodarczego brzegów Nysy: „**Opowieści nad rzeką**”. Projekt prezentowany był na **targach turystycznych w Dreźnie i Wrocławiu**; zorganizowano także liczne eventy rekreacyjno-turystyczne, konkursy i warsztaty tematyczne, a także skoordynowaną kampanię marki „Przygoda z Nysą”.

Im Rahmen dieses mehrstufigen Projekts wurde eine Reihe von Maßnahmen ergriffen, um **die Qualität der touristischen Kapazitäten** durch die **Revitalisierung bestehender Rad-, Wander-, Fuß- und Rad-, Wasser- und Reitwege** zu verbessern sowie **neue** touristische Routen zu **bauen**. Infolge des Projekts werden die Disparitäten zwischen den Grenzgebieten verringert, und die eine kohärente Infrastruktur nutzenden deutschen und polnischen Touristen lernen die Traditionen, Bräuche und Kultur ihrer Nachbarn kennen, indem sie ihre Zeit gesund und aktiv verbringen.

In der fünften Auflage der Projektreihe unternahmen erneut neun Partner gemeinsame Anstrengungen, um **das Grenzgebiet weiter** in touristischer Hinsicht **attraktiver zu machen** und die Marke „Abenteuer Neiße” zu bewerben. Das Grenzgebiet gewann u.a.

- neue Anschnitte der Radwege: im Forstamt Lipinki sowie in der Gemeinde Zgorzelec (Łagów-Pokrzywnik) samt Begleitinfrastruktur;
- umgebaute Fuß- und Radwege im Landkreis Żary;
- ein neues Freizeitgelände am Stausee Czerwona Woda in Zgorzelec, wo u.a. ein Radweg, Stadtmöbel, Freizeitvorrichtungen, großer Spielplatz im Geiste von Natural Play errichtet wurden;
- neue Fahrräder (einschließlich der Tandems und Elektrofahrräder, die den Menschen mit Behinderungen die Freizeitgestaltung ermöglichen) und Kanus für das Freizeit- und Tourismuszentrum in Radomierzycy;
- einen Tourist-Informationspunkt in Pieńsk samt Fahrrad- und Kanuverleih sowie Beschilderung von drei Radrouten in der Gemeinde;
- Tourismus- und Freizeitinfrastruktur rund um die Wasserreservoirs in der Gemeinde Żary (Mirostowice Dolne und Łaz) sowie ein Lehrpfad.

Untrennbares Element des Projekts war die **touristische Bewerbung der Umgebung des sächsisch-polnischen Grenzraums**, einschließlich der zwei **Ausstellungen zur Lausitzer Neiße**, erarbeitet durch die Museen in Görlitz: eine naturwissenschaftliche Ausstellung „**Leben am Fluss**” sowie eine mit Schwerpunkt auf die Besiedlung und sozial-wirtschaftliche Entwicklung der Neißeufer: „**Geschichten am Fluss**”. Das Projekt wurde auf den **Tourismusevents in Dresden und Breslau** präsentiert; auch wurden zahlreiche Freizeit- und Tourismusevents, Wettbewerbe und Themenworkshops organisiert, sowie eine koordinierte Kampagne der Marke „Abenteuer Neiße” durchgeführt.

Miejsce postojowe dla kamperów / Stellplatz für Camper, fot. Urząd Miejski w Żarach

Kontenery sanitarne / Sanitärcontainer
fot. Urząd Miejski w Żarach

fot. Urząd Miejski w Żarach

TURYSTYKA BEZ GRANIC TOURISMUS OHNE GRENZEN

 Beneficjent wiodący / Lead Partner
GMINA ŻARY O STATUSIE MIEJSKIM

 Partner projektu / Projektpartner
Große Kreisstadt Weißwasser / O.L.

 Okres realizacji / Projektlaufzeit
01.10.2018–30.09.2020

 Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
478 993,87 EUR

 <https://gminazary.pl/>

 Projekt „Turystyka bez granic” obejmował szereg działań zwiększających dostępność oraz promujących dobra kultury i natury w Żarach oraz Weißwasser. Polski partner projektu to miasto cieszące się blisko 1000-letnią historią, w którym zachowało się wiele zabytków architektury oraz średniowieczny układ urbanistyczny. Niemiecki partner to miasto o bogatej kulturze, urzekające licznymi obiektami z XIX i początku XX wieku. Grupą, do której kierowano projekt, była okoliczna społeczność i turyści. W ramach przeprowadzonych prac w obu miastach powstała infrastruktura, obiekty oraz urządzenia umożliwiające i ułatwiające korzystanie odwiedzającym z dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego.

Działania o charakterze inwestycyjnym w Żarach:

W Polsce projekt objął **budowę placu postojowego dla sześciu kamperów, drogę dojazdową z chodnikiem, plac nawrotowy oraz oświetlenie**. Zamontowano kontenery sanitarne, wykonano przyłącza i instalacje wodno-kanalizacyjne oraz elektroenergetyczne. Plac postojowy został ogrodzony, zamontowano bramy wjazdowe, wiatę rekreacyjną z miejscem odpoczynku, tablicę informacyjną, kosze na odpadki i zieleni. Wykonano również miejsce biwakowe przeznaczone do ustawiania namiotów, urządzono dojścia i ścieżki.

Działania o charakterze inwestycyjnym w Weißwasser:

Niemiecki partner wybudował przed ogrodem zoologicznym i kąpieliskiem Jahnbad **trzy miejsca postojowe na kampery** wraz z niezbędną instalacją zasilającą, stacją do utylizacji nieczystości oraz skrzynką elektryczną z kilkoma przyłączami. Dodatkowo ustawiono kontener z toaletami, w tym dla osób z niepełnosprawnością, umywalkami i prysznicami.

Działania informacyjne i promocyjne:

Promocja ukierunkowana była na zwiększenie rozpoznawalności i skierowań z regionem. Opracowano i wydano w języku polskim, niemieckim i angielskim **mapy Łużyc Wschodnich**. Publikacja popularyzowała wiedzę o lokalnych atrakcjach turystycznych oraz regionalnej infrastrukturze kamperowej. Wydano także folder, a przy polach kamperowych zamontowano tablice. Partnerzy wspólnie wzięli udział w targach turystycznych we Wrocławiu i Cottbus. W październiku 2019 roku zorganizowano też integracyjny bieg sportowy w Żarach (Zielony Las).

 Im Rahmen des Projekts „Tourismus ohne Grenzen” wurde eine Reihe von Maßnahmen zur Verbesserung der Zugänglichkeit zu den Kultur- und Naturgütern in Żary und Weißwasser wie ebenso PR-Maßnahmen ergriffen. Der polnische Projektpartner ist eine Stadt mit einer fast 1000-jährigen Geschichte, in der viele architektonische Denkmäler sowie ein mittelalterlicher Ortskern erhalten blieb. Der deutsche Partner ist eine Stadt mit reicher Kultur und zahlreichen Gebäuden aus dem 19. und 20. Jhd. Zielgruppe des Projekts waren die Einwohner:innen der Städte und Touristen. Errichtet wurden in beiden Städten Infrastruktur, Objekte und Anlagen, die den Besuchern eine Nutzung des Natur- und Kulturerbes erleichtern sollen.

Infrastrukturmaßnahmen in Żary:

In Polen wurden **Stellplätze für sechs Camper sowie eine Zufahrtsstraße mit Gehweg, ein Wendeplatz und Beleuchtungsanlagen errichtet**. Ebenso wurden Sanitärcontainer aufgestellt und an die Versorgungsnetze angeschlossen. Der gesamte Platz wurde eingezäunt, Einfahrtstore montiert, ein überdachter Rastplatz errichtet, eine Informationstafel sowie Abfallbehälter aufgestellt sowie Grünanlagen eingerichtet. Darüber hinaus wurde ein Zeltplatz mit eigenem Wegenetz errichtet.

Infrastrukturmaßnahmen in Weißwasser:

Der deutsche Partner errichtete vor dem Tierpark & Zoo sowie dem Jahnbad **drei Stellplätze für Camper** einschl. Anschluss an das Stromversorgungsnetz, einer Entsorgungsstation für Abwasser sowie einen Stromkasten mit mehreren Anschlüssen. Darüber hinaus wurde ein barrierefreier Sanitärcontainer mit Toiletten, Waschbecken und Duschen aufgestellt.

Informations- und PR-Maßnahmen:

Die Marketingmaßnahmen waren darauf ausgerichtet, den Wiedererkennungswert zu erhöhen und die mit der Region verbundenen Assoziationen im Allgemeinen zu stärken. Veröffentlicht wurde eine **Karte der Ostlausitz** in polnischer, deutscher und englischer Sprache. Sie diente dazu, die touristischen Sehenswürdigkeiten der Region besser bekannt zu machen, wobei besonders die Campingplätze beworben wurden. Ebenso wurde eine Broschüre herausgegeben und an den Campingplätzen Infotafeln aufgestellt. Gemeinsam nahmen die Partner an Tourismusbörsen in Wrocław und Cottbus teil. Im Oktober 2019 organisierten sie in Żary (Sorauer Wald) einen Crosslauf.

Partnerzy projektu w Białogórze / Projektpartner in Białogórze, fot. Landesamt für Archeologie Sachsen

Badania antropologiczne w Bautzen / anthropologische Untersuchung in Bautzen, fot. Landesamt für Archeologie Sachsen

Grafika tytułowa projektu / Leitgrafik des Projekts, autor: Ö-Grafik

1000 LAT GÓRNYCH ŁUŻYC – LUDZIE, GRODY, MIASTA 1000 JAHRE OBERLAUSITZ – MENSCHEN, BURGEN, STÄDTE

* Projekt w toku / Projekt noch in Umsetzung

Beneficjent wiodący / Lead Partner
Landesamt für Archäologie Sachsen, Drezno

Partnerzy projektu / Projektpartner
**Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu,
Museum Bautzen / Muzej Budyšin, Muzeum
Ceramiki w Bolestawcu, Große Kreisstadt Zittau,
Euroregionale Centrum Kultury i Komunikacji
w Pienisku**

Okres realizacji / Projektlaufzeit
01.10.2019–31.03.2022

Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
1 362 395,72 EUR

<https://www.1000lusatia.de/>

Prace wykopaliskowe w Dobranitz / Ausgrabungen in Dobranitz
fot. Landesamt für Archeologie Sachsen

Wspólne dziedzictwo kulturowe polsko-saksońskiego pogranicza stanowi fundament regionalnej tożsamości oraz jego ogromnego potencjału dla rozwoju turystyki. Na obszarze Górnych Łużyc przez ostatnich 1000 lat przenikały się wpływy Niemiec, Polski i Czech, a dziś stanowi on przykład współpracy i wzajemnego poznania mieszkańców tych trzech krajów.

Obecnie naukowcy z Polski i Niemiec starają się uszczegółowić wiedzę na temat życia wczesnośredniowiecznych mieszkańców regionu, używać obraz ich interakcji społecznych i relacji ze środowiskiem naturalnym, a nawet zrekonstruować ich twarze, a muzealnicy opowiedzieć jego współczesnym mieszkańcom i gościom o tym niezwykłym okresie, a także o dziejach Związku Sześciu Miast czy kampanii napoleońskiej.

By podnieść świadomość społeczną i poczucie dumy z lokalnych zabytków kultury, zachęcić do kreatywnego podejścia do historii oraz zabytków kultury na terenie objętym projektem oraz pokonać dotychczasowe trudności w całościowym ujęciu wyników badań ze względu na polityczno-administracyjny podział Górnych Łużyc, partnerzy projektu podjęli się następujących zadań:

- **digitalizacji archiwów i zbiorów wraz z wzajemnym ich udostępnieniem** przy współpracy LfA z Uniwersytetem Przyrodniczym we Wrocławiu oraz z muzeami z regionu
- **przeprowadzenie badań w Saksonii** z dziedziny archeologii lotniczej obszaru Górnych Łużyc, badań powierzchniowych oraz geofizycznych wybranych stanowisk archeologicznych, dendrochronologicznych oraz analizy metodą węgla C14 celem określenia wieku próbek pozyskanych podczas prac wykopaliskowych oraz w miejscu odnalezienia zabytków
- **przeprowadzenie badań w Polsce** nieinwazyjnymi metodami na mniejszych wykopaliskach, m.in. przy kurhanach i grodzisku w lesie koło Białogórze oraz badań laboratoryjnych na próbkach szczątków ludzkich, zwierzęcych i roślinnych
- **przygotowanie wystaw** o charakterze popularyzatorskim, poświęconym wyjątkowym wydarzeniom z ponad 1000-letniej historii regionu.
- **organizacja warsztatów i publikacja wydawnictw** celem wzmocnienia tożsamości regionalnej na terenie Górnych Łużyc
- **organizacja oprowadzań** po wybranych grodziskach czy pozostałościach późnośredniowiecznych fortyfikacji.

das gemeinsame Kulturerbe der sächsisch-polnischen Grenzregion bildet die Grundlage für die regionale Identität und ihr enormes Potenzial für die Tourismusentwicklung. In der Oberlausitz haben sich die Einflüsse aus Deutschland, Polen und Böhmen in den letzten 1000 Jahren verflochten. Heute steht das Gebiet für die Zusammenarbeit und das gegenseitige Kennenlernen zwischen Bewohnern dieser drei Länder.

Derzeit versuchen Wissenschaftler*innen aus Deutschland und Polen, das Leben frühmittelalterlicher Bewohner der Region genauer zu erforschen, sich ein Bild von ihren sozialen Interaktionen und ihren Beziehungen zur Umwelt zu machen und sogar ihre Gesichter zu rekonstruieren, während die Museumsfachleute versuchen, den heutigen Bewohnern und Besuchern diese außergewöhnliche Zeit sowie die Geschichte des Sechsstädtebundes oder des napoleonischen Feldzuges näher zu bringen.

Um das Bewusstsein und den Stolz auf die lokalen Kulturdenkmäler zu stärken, einen kreativen Umgang mit der Geschichte und den Kulturdenkmälern im Projektgebiet zu fördern und die bisherigen Schwierigkeiten bei der ganzheitlichen Erfassung der Forschungsergebnisse wegen verwaltungspolitischer Teilung der Oberlausitz zu überwinden, haben die Projektpartner folgende Aufgaben übernommen:

- **Digitalisierung von Archiven und Sammlungen samt ihrer gegenseitigen Bereitstellung** in Kooperation des LfA mit der Naturwissenschaftlichen Universität Breslau und den Museen der Region
- **Forschungen in Sachsen** im Bereich der Luftarchäologie in der Oberlausitz, der Oberflächen- und geophysikalischen Untersuchungen ausgewählter archäologischer Fundstätten, der dendrochronologischen Untersuchungen und C14-Kohlenstoff-Analysen zur Bestimmung des Alters der bei Ausgrabungen und an den Stellen freigelegter Denkmäler entnommenen Proben
- **Forschungen in Polen** mit nichtinvasiven Methoden an kleineren Ausgrabungen, darunter bei Hügelgräbern und im Burgwall im Wald bei Białogórze, sowie Laboruntersuchungen an Proben von menschlichen, tierischen und pflanzlichen Überresten
- **Vorbereitung von Ausstellungen** mit popularisierendem Charakter, über die außergewöhnlichen Ereignisse aus der über 1000-jährigen Geschichte der Region.
- **Workshops und Publikationen** zwecks Stärkung der regionalen Identität in der Oberlausitz
- **Organisation von Führungen** durch ausgewählte Burgwälle bzw. Überreste spätmittelalterlicher Befestigungsanlagen.

Pojazd „Phänomen 27 K” / Fahrzeug „Phänomen 27 K”,
fot. Urząd Miejski w Kowarach

Remontowana Villa Browaru / Renovierung von Brauerei-Villa,
fot. Urząd Miejski w Kowarach

Wystawa informacyjno-promocyjna / Informations- und Promotionsausstellung
fot. Urząd Miejski w Kowarach

ODKRYWANIE POLSKO-NIEMIECKICH TRADYCJI PIWOWARSKICH ENTDECKUNG DER POLNISCH-DEUTSCHEN BRAUTRADITIONEN

* Projekt w toku / Projekt noch in Umsetzung

Beneficjent wiodący / Lead Partner
Gmina Miejska Kowary

Partner projektu / Projektpartner
Zeitsprung Zittau gemeinnützige GmbH

Okres realizacji / Projektlaufzeit
01.10.2019-31.12.2022

Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
534 241,40 EUR

<https://um.kowary.pl/>

Projekt jest partnerskim przedsięwzięciem Gminy Miejskiej Kowary oraz Zeitsprung Zittau Gemeinnützige GmbH, którego finał przypadnie na koniec 2022 roku. Ma za zadanie zainteresować turystów oraz okolicznych mieszkańców pogranicza polsko-saksońskiego lokalnymi atrakcjami i zwiększyć dostęp do tradycji historycznych i kulturowych regionu. Za pośrednictwem wystaw, ekspozycji i promocji przekazuje wiedzę o częściowo zapomnianych tradycjach piwowarskich. Popularyzuje także atrakcje turystyczne w Kowarach i Zittau.

das Projekt ist ein partnerschaftliches Vorhaben der Städtischen Gemeinde Kowary und der Zeitsprung Zittau GmbH, das Ende 2022 seinen Abschluss findet. Es hat die Aufgabe, das Interesse von Touristen und Einwohnern im sächsisch-polnischen Grenzgebiet an den lokalen Attraktionen zu wecken und den Zugang zu historischen und kulturellen Traditionen der Region zu verbessern. Durch Ausstellungen, Expositionen und Werbeaktionen vermittelt es das Wissen über teilweise vergessene Brautraditionen. Es popularisiert auch die touristischen Attraktionen in Zittau und Kowary.

Gminie Miejska Kowary podjęta się następujących zadań:

- **utworzenie „Centrum Wiedzy o Browarnictwie”** w Filii Miejskiej Biblioteki Publicznej: przy budynku został ustawiony kamień z piktogramem i napisem wykonany przez lokalnego artystę oraz drewniana ława z rzeźbą Piwowara;
- **utworzenie „Mini Muzeum Piwowarstwa”** w siedzibie Stowarzyszenia Mitośników Kowar;
- **odnowienie źródelka „Jola”**, z którego niegdyś czerpano wodę do produkcji kowarskiego piwa, polegające na m.in. zrekonstruowaniu rzeźb żaby i krasnala
- wykonanie **iluminacji budynków na Starówce w Kowarach**;
- stworzenie **murala scraffito** na budynku przy ul. 1 Maja 24;
- opracowanie **przewodnika po Kowarach i Zittau**;
- **promocja projektu** poprzez publikację artykułów w prasie, wydanie broszury promocyjnej, mapy zrywki, widokówki, albumu „Kowary i Zittau dawniej i dziś”, nagranie filmu promocyjnego, przeprowadzenie warsztatów i spotkań oraz udział w targach turystycznych w Löbau.

Die Städtische Gemeine Kowary nahm sich der folgenden Aufgaben an:

- **Einrichtung eines „Brauwesen-Wissenszentrums”** in der Filiale der Öffentlichen Stadtbibliothek: am Gebäude wurde ein vom lokalen Künstler hergestellter Stein mit Piktogramm und Aufschrift sowie eine Holzbank mit der Skulptur des Bierbrauers aufgestellt ;
- **Einrichtung eines „Mini Brauerei Museum”** am Sitz des Kowary-Heimatvereins;
- **Erneuerung der „Jola-Quelle”**, aus der einst das Wasser für die Bierherstellung in Kowary geschöpft wurde, einschließlich der Rekonstruktion der Frosch- und Zwergskulpturen ;
- **Beleuchtung von Gebäuden der Altstadt von Kowary**;
- Schaffung von **Mural Scraffito** am Gebäude in der ul. 1 Maja 24;
- Erarbeitung eines **Stadtführers durch Zittau und Kowary**;
- **Bewerbung des Projekts** durch die Veröffentlichung von Presseartikeln, die Herausgabe einer Werbebroschüre, einer Abreiß-Landkarte, einer Ansichtskarte, eines Albums „Zittau und Kowary einst und heute“, die Aufnahme eines Werbevideos, die Durchführung von Workshops und Treffen sowie die Teilnahme an einer Tourismusmesse in Löbau.

Partner projektu, Zeitsprung Zittau Gemeinnützige GmbH, realizuje:

- **prace związane z naprawą i odrestaurowaniem starego pojazdu „Phänomen 27 K”** – atrakcją związaną z mobilną prezentacją tradycji browarniczych, a także zabytków i atrakcji w Zittau i Kowarach;
- **remont piwnic browaru w Zittau**, w których otwarta zostanie trasa turystyczna;
- zaprojektowanie i ekspozycję **wystawy informacyjno-promocyjnej** w Willi Browaru promującą zarówno historyczne, jak i aktualne atrakcje związane z tradycjami piwowarskimi obu miast;
- przebudowę parteru Willi Browaru w Zittau;
- odnowienie elementów metaloplastyki nad bramą wjazdową do Willi Browaru;
- działania promocyjne i informacyjne.

Der Projektpartner, die Zeitsprung Zittau Gemeinnützige GmbH, realisiert:

- **Arbeiten rund um die Instandsetzung und Restaurierung des alten Fahrzeugs „Phänomen 27 K”** - einer Attraktion zur mobilen Präsentation der Brauereitraditionen sowie der Denkmäler und Attraktionen in Zittau und Kowary;
- **Renovierung von Brauereikellern in Zittau**, in denen eine touristische Route eröffnet wird;
- Planung und Exposition einer **Informations- und Promotionsausstellung** in der Brauerei-Villa zur Bewerbung historischer als auch aktueller Attraktionen rund um Brautraditionen beider Städte;
- Umbau des Erdgeschosses der Brauerei-Villa in Zittau;
- Erneuerung der Metallbauelemente über dem Einfahrtstor in die Brauerei-Villa;
- Informations- und Kommunikationsmaßnahmen.

„Koronacja” Miejskiego Domu Kultury w Zgorzelcu / „Krönung” des Städtischen Kulturhauses in Zgorzelec, fot. Jakub Purej

„Koronacja” Miejskiego Domu Kultury w Zgorzelcu / „Krönung” des Städtischen Kulturhauses in Zgorzelec, fot. Jakub Purej

Sala widowiskowo-sportowa w kompleksie Tivoli / der Veranstaltungssaal im Gebäudekomplex Tivoli, fot. Freie evangelische Gemeinde Görlitz

POMYŚL: NASZE DZIEDZICTWO – TWOJA PRZYSZŁOŚĆ DENK MAL: UNSER ERBE – DEINE ZUNKUNFT

* Projekt w toku / Projekt noch in Umsetzung

 Beneficjent wiodący / Lead Partner
Gmina Miejska Zgorzelec

 Partnerzy projektu / Projektpartner
Freie evangelische Gemeinde Görlitz, Görlitzer Kulturservicegesellschaft mbH

 Okres realizacji / Projektlaufzeit
30.08.2019–31.12.2022

 Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
2 942 616,28 EUR

 <https://www.denkmal-pomysl.com>

Wyremontowana sala w „Starej Słodowni” – Renovierter Saal in der Alten Mälzerei, fot. Freie evangelische Gemeinde Görlitz

 „Pomysł: Nasze Dziedzictwo – Twoja Przyszłość” to wspólne przedsięwzięcie partnerów projektu, którzy chcą zachować zasoby dziedzictwa kulturowego Europa Miasta Zgorzelec / Görlitz i w ten sposób zwiększyć wspólny potencjał polsko-niemieckiego pogranicza. Projekt przewiduje m.in. **odnowę dwóch unikatowych obiektów** po polskiej i niemieckiej stronie. Pierwszy to **Miejski Dom Kultury**, który został zaprojektowany przez niemieckiego architekta Hugo Behra. Obiekt łączy cechy neobaroku, czyli tzw. stylu wilhelmińskiego, oraz neoklasycyzmu, stanowiąc przykład eklektyzmu w zabytkowej architekturze. Drugi, to gmach **„Starej Słodowni”**, wchodzący w skład kompleksu Tivoli. Kompleks budynków powstał około 1868 roku i posiadał salę balowo-teatralną, salony bilardowy i towarzyski oraz miejsce organizacji koncertów. Był ważnym punktem w kulturalnym życiu dawnego Görlitz.

Podjęte i planowane działania:

- **prace budowlane - rewitalizacja obiektów dziedzictwa kulturowego z rejestrów zabytków**
Po polskiej stronie projekt obejmuje modernizację gmachu Miejskiego Domu Kultury (modernizacja kopuły dachu i remont elewacji zewnętrznych). Po stronie niemieckiej, odbudowę budynku „Starej Słodowni” w kompleksie Tivoli. W wyniku realizacji tych działań poprawi się stan techniczny, estetyka i funkcjonalność obu obiektów.
- **organizacja „Dni Dziedzictwa nad Nysą”**
Wydarzenie odbywa się w zrewitalizowanych wcześniej obiektach. To cykl wykładów i warsztatów, poświęconych szeroko rozumianemu dziedzictwu kulturalnemu obszaru objętego projektem. Mają na celu popularyzację wiedzy o wspólnym, unikatowym dziedzictwie kulturowym pogranicza oraz upowszechnienie idei jego ochrony. Pierwszy cykl Dni Dziedzictwa nad Nysą odbył się we wrześniu 2021, a kolejne w 2022 r.
- **kampania informacyjna**
Kampania obejmuje utworzenie strony internetowej projektu (<https://www.denkmal-pomysl.com>), a także ogłoszenia prasowe przed i po zakończeniu prac budowlanych, spoty radiowe, ogłoszenia prasowe, ulotki, plakaty oraz filmy typu spoty reklamowe poprzedzające „Dni Dziedzictwa nad Nysą”.

 „Denk Mal: Unser Erbe - Deine Zukunft” ist das gemeinsame Vorhaben von Projektpartnern, die das Kulturerbe der Europa-Stadt Görlitz/Zgorzelec erhalten und so die gemeinsamen Potenziale der deutsch-polnischen Grenzregion stärken wollen. Im Projekt sollen u.a. **zwei einzigartige Objekte** auf der deutschen und polnischen Seite **saniert** werden. Das eine Objekt ist das **Städtische Kulturhaus**, ein nach dem Entwurf des deutschen Architekten Hugo Behr errichtetes Gebäude. Das Bauwerk verbindet Elemente des Neubarock, d.h. des sog. wilhelminischen Baustils und des Neoklassizismus und ist damit ein Beispiel für den Eklektizismus in der historischen Architektur. Das andere Objekt ist die **„Alte Mälzerei”**, ein Gebäude im Tivoli Görlitz. Das Tivoli entstand als Gebäudekomplex um 1868 und beherbergte einen Ball- und Theatersaal sowie einen Billard-, Gesellschafts- und Konzertsaal. Es war ein wichtiger kultureller Treffpunkt der alten Stadt Görlitz.

Geplante und durchgeführte Maßnahmen:

- **Bauarbeiten - Sanierung von denkmalgeschützten Objekten des kulturellen Erbes**
Die Projektaktivitäten auf der polnischen Seite umfassen die Modernisierung des Städtischen Kulturhauses (Modernisierung der Dachkuppel und Sanierung der Außenfassade). Auf deutscher Seite wird die „Alte Mälzerei” im Tivoli wiederaufgebaut. Durch die Maßnahmen wird der technische Zustand, die Ästhetik und Funktionalität beider Gebäude verbessert.
- **Durchführung der „Kulturerbetage an der Neiße”**
Die Kulturerbetage finden in den sanierten Gebäuden statt. Sie umfassen eine Reihe von Vorträgen und Workshops zum weit gefassten Thema des kulturellen Erbes im Projektgebiet. Ziel der Veranstaltungen ist Vermittlung von Wissen über das einzigartige gemeinsame kulturelle Erbe der Grenzregion und Stärkung der Idee zum Schutz des Kulturerbes. Die erste Veranstaltungsreihe „Kulturerbetage an der Neiße” fand im September 2021 und die nächsten Veranstaltungen sind für 2022 geplant.
- **Informationskampagne**
Die Kampagne umfasst Erstellung der Projektseite (<https://www.denkmal-pomysl.com>), aber auch Pressemitteilungen vor Beginn und nach Abschluss der Bauarbeiten, Radiospots, Pressebeiträge, Flyer, Plakate und Videoclips als Werbung vor Beginn der „Kulturerbetage an der Neiße”.

Warsztaty barwienia naturalnego / Workshops zum Färben mit Naturprodukten fot. Karkonoski Park Narodowy

Warsztaty rękodzielnicze / Handwerkworkshops, fot. Karkonoski Park Narodowy

Mała Stajnia w czerwcu 2021 r / Kleiner Stall im Juni 2021, fot. Karkonoski Park Narodowy

ŚLĄSK – WSPÓLNE DZIEDZICTWO PRZYRODNICZE I KULTUROWE SCHLESIEN – GEMEINSAMES KULTUR- UND NATURERBE

* Projekt w toku / Projekt noch in Umsetzung

 Beneficjent wiodący / Lead Partner
Karkonoski Park Narodowy
z siedzibą w Jeleniej Górze

 Partner projektu / Projektpartner
Schlesisches Museum zu Görlitz

 Okres realizacji / Projektlaufzeit
31.10.2018-30.09.2022

 Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
2 095 822,69 EUR

 www: kpnmab.pl

Mała Stajnia w lipcu 2020 r. / Kleiner Stall im Juli 2020
fot. Karkonoski Park Narodowy

 Projekt „Śląsk – wspólne dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe”, podjęty przez Karkonoski Park Narodowy oraz Muzeum Śląskie w Görlitz, ma na celu **wspieranie atrakcyjności turystycznej w regionie** oraz rozwój współpracy instytucji z obu stron granicy. Przedsięwzięcie pomaga również **zachować, chronić i udostępniać dziedzictwo naturalne i kulturowe Śląska**. W ramach projektu zaplanowano szereg działań o charakterze kulturowym, naukowym i edukacyjnym, w tym wykorzystanie pozostających w posiadaniu obu partnerów cennych obiektów historycznych.

Muzeum Śląskie w Görlitz jest liderem w adaptacji zabytkowych budynków na potrzeby wystawiennicze. Dzięki remontowi swojej obecnej siedziby, **pałacu miejskiego Schönhof w Görlitz**, Muzeum przywróciło unikatowy renesansowy budynek do życia i użytkowania przez szerokie grono odwiedzających. Natomiast Karkonoski Park Narodowy jest od 2013 roku właścicielem Pałacu i zabudowań mieszkalno-gospodarczych dawnej ordynacji **majątku Schaffgotschów w Sobieszowie** – słynnej śląskiej rodziny arystokratycznej. Budynek **Matej Stajni** wraz z całym zespołem zabudowań i pałacem Schaffgotschów wpisany jest do rejestru zabytków, a w ramach projektu został poddany pracom remontowym i przebudowie. Obiekt będzie siedzibą **nowoczesnego centrum z salą multimedialną**. Odbywać się w nim będą konferencje, wydarzenia kulturalne i wystawy.

Działania projektowe to także **unowocześnienie i rozszerzenie wystawy stałej i sali wielofunkcyjnej w Muzeum Śląskim w Görlitz**, **oznakowanie trasy Jelenia Góra – Görlitz tablicami informacyjnymi dedykowanymi dla ruchu turystycznego** oraz **stworzenie 3 wystaw**, w realizacji których wezmą udział pracownicy obu Partnerów. Wystawy poprzedzone będą kwerendami, seminarium i warsztatami.

Partnerzy projektu skupili się ponadto na wymianie doświadczeń w zakresie adaptacji zabytkowych budynków, zorganizowali wycieczki młodzieży z saksońskich szkół w Karkonosze, wyjazdy polskiej młodzieży szkolnej do Görlitz z warsztatami i geocachingiem, przeprowadzili cykl wydarzeń kulturalnych u obu Partnerów, nawiązujących do historii i tradycji Śląska.

 „Schlesien - gemeinsames Natur- und Kulturerbe”, das Projekt des Schlesischen Museums zu Görlitz und des Nationalparks Riesengebirge, hat zum Ziel, **die touristische Attraktivität der Region zu fördern** und die Kooperation der Institutionen von beiden Seiten der Grenze zu entwickeln. Das Vorhaben hilft auch dabei, **das Natur- und Kulturerbe von Schlesien zu bewahren, zu schützen und zu erschließen**. Im Rahmen des Projekts wurde eine Reihe von kulturellen, wissenschaftlichen und Bildungsmaßnahmen sowie die Nutzung der im Besitz beider Partner befindlichen wertvollen historischen Objekte geplant.

Das Schlesische Museum zu Görlitz ist führend bei der Umnutzung historischer Gebäude für Ausstellungszwecke. Dank der Renovierung seines jetzigen Sitzes, **des Stadtschlusses Schönhof in Görlitz**, hat das Museum das einzigartige Renaissance-Bauwerk wieder zum Leben erweckt und einem breiten Publikum zugänglich gemacht. Der Nationalpark Riesengebirge ist hingegen seit 2013 Eigentümer des Schlosses und der Wohn- und Wirtschaftsgebäude des ehemaligen **Guts der Schaffgotschs** - der berühmten schlesischen Adelsfamilie - **in Sobieszów**. Das Gebäude des **Kleinen Stalls** steht zusammen mit dem gesamten Gebäudekomplex und dem Schloss der Schaffgotschs unter Denkmalschutz und wurde im Rahmen des Projekts renoviert und umgebaut. Das Objekt wird zum Sitz eines **modernen Zentrums mit einem Multimediasaal**. Hier werden Konferenzen, Kulturveranstaltungen und Ausstellungen stattfinden.

Zu den Projektaktivitäten gehören auch **die Ergänzung und Erneuerung der ständigen Ausstellung und des Multifunktionssaals im Schlesischen Museum zu Görlitz**, **die touristische Hinweisbeschilderung der Route Jelenia Góra – Görlitz** sowie **die Erarbeitung von 3 Ausstellungen**, an deren Umsetzung Beschäftigte beider Partner teilnehmen. Den Ausstellungen werden Recherchen, Workshops sowie ein Seminar vorausgehen.

Die Projektpartner konzentrierten sich auch auf den Erfahrungsaustausch im Bereich der Anpassung historischer Gebäude, sie organisierten Ausflüge für Jugendliche aus sächsischen Schulen ins Riesengebirge und für polnische Schuljugend nach Görlitz mit Workshops und Geocaching und führten eine Reihe von Kulturveranstaltungen bei beiden Partnern durch, die sich auf die schlesische Geschichte und Tradition beziehen.

Wystawa prac konkursowych „Skarby Łuku Mużakowa” / Ausstellung mit Fotowettbewerbsbeiträgen „Schätze im Muskauer Faltenbogen”, fot. Urząd Miejski w Łęknicy

Plakaty konkursowe „Skarby Łuku Mużakowa” / Fotowettbewerbsposter „Schätze im Muskauer Faltenbogen”, fot. Urząd Miejski w Łęknicy

Wystawa prac konkursowych „Skarby Łuku Mużakowa” / Ausstellung mit Fotowettbewerbsbeiträgen „Schätze im Muskauer Faltenbogen”, fot. Urząd Miejski w Łęknicy

Wystawa prac konkursowych „Skarby Łuku Mużakowa” / Ausstellung mit Fotowettbewerbsbeiträgen „Schätze im Muskauer Faltenbogen”, fot. Urząd Miejski w Łęknicy

SKARBY POGRANICZA – OCHRONA I PROMOCJA POLSKO- -NIEMIECKIEGO DZIEDZICTWA NATURY I KULTURY SCHÄTZE DER GRENZREGION – SCHUTZ UND VERMARKTUNG DES POLNISCH – DEUTSCHEN NATUR- UND KULTURERBES

* Projekt w toku / Projekt noch in Umsetzung

 Beneficjent wiodący / Lead Partner
Gmina Łęknica

 Partnerzy projektu / Projektpartner
**Stiftung Fürst-Pückler-Park Bad Muskau, Große
Kreisstadt Weißwasser/O.L.**

 Okres realizacji / Projektlaufzeit
01.04.2019–31.03.2022

 Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
83 057,89EUR

 Głównym celem przedsięwzięcia jest **wspólna akcja promocyjna oraz współpraca na szczeblu lokalnym w zakresie ochrony obiektów UNESCO**, poprawa spójności terytorialnej, zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i kulturowych oraz ich zachowanie. Partnerzy projektu powołali do tego **polsko-niemiecki zespół ds. rozwoju turystyki i promocji dziedzictwa kulturowego i naturalnego**.

Gmina Łęknica ogłosiła i przeprowadziła transgraniczny **konkurs fotograficzny** pod nazwą „Skarby Łuku Mużakowa”, zwieńczony pokonkursową wystawą. Fundacja Księcia Pücklera Bad Muskau zorganizowała **międzynarodową konferencję naukową** pt.: „Możliwości i potencjał wykorzystania marki UNESCO do ochrony i promocji wspólnego dziedzictwa przyrodniczego i kulturalnego”. Gmina Weisswasser podjęła się zorganizowania **transgranicznego rajdu rowerowego**.

Na potrzeby Mużakowskiego Centrum Natury i Kultury w Łęknicy opracowano materiały informacyjno – promocyjne, w tym **turystyczną mapę rowerową** z atrakcjami turystycznymi regionów reprezentowanych przez partnerów i **multimedialny przewodnik turystyczny**. Przeprowadzono **warsztaty** prezentujące transgraniczną tradycję rzemiosła i przemysłu Łuku Mużakowa.

Projekt w formie **wspólnej transgranicznej wystawy** prezentowany był w Lubuskim Urzędzie Marszałkowskim, która zawita również w innych okolicznych miejscowościach po polskiej i niemieckiej stronie obszaru wsparcia.

 Hauptziele im Projekt waren die gemeinsame Werbekampagne und Zusammenarbeit auf lokaler Ebene im Bereich Schutz von UNESCO-Stätten, Verbesserung territorialer Integrität, stärkere Effektivität bei der Nutzung und Erhalt natürlicher und kultureller Ressourcen. Zu diesem Zweck haben die Projektpartner das **deutsch-polnische Team für die Entwicklung und Vermarktung des Natur- und Kulturerbes** ins Leben gerufen.

Die Gemeinde **Łęknica** hat einen **grenzüberschreitenden Fotowettbewerb** mit dem Titel „Schätze im Muskauer Faltenbogen“ gestartet und durchgeführt, der mit einer Ausstellung der Wettbewerbsbeiträge endete. Die Fürst-Pückler-Stiftung Bad Muskau veranstaltete eine **internationale Konferenz** mit dem Titel: „Möglichkeiten und Potentiale der UNESCO-Zertifizierung von Stätten des gemeinsamen Natur- und Kulturerbes für deren Schutz und Vermarktung“. Die Gemeinde Weißwasser übernahm die Organisation einer **grenzüberschreitenden Radwanderung**.

Für das Natur- und Kulturzentrum zum Muskauer Faltenbogen in Łęknica konnten Informations- und Werbematerialien, u.a. eine **Fahrradkarte** mit touristischen Attraktionen aus den Partnerregionen und ein multimedialer Reiseführer erstellt werden. Ferner wurden Workshops zu handwerklichen und industriellen Traditionen im Muskauer Faltenbogen durchgeführt.

Das Projekt wurde mit einer **grenzüberschreitenden Ausstellung**, die auch in benachbarten Orten im deutschen und polnischen Teil des Fördergebietes präsentiert wird, im Marschallamt der Woiwodschaft Lubuskie vorgestellt.

Mobilność Regionalna

Regionale Mobilität

Droga wojewódzka nr 353 / Woiwodschaftsstraße Nr. 353, fot. Dolnośląska Służba Dróg i Kolei we Wrocławiu

Droga wojewódzka nr 353 / Woiwodschaftsstraße Nr. 353, fot. Dolnośląska Służba Dróg i Kolei we Wrocławiu

MODERNIZACJA DROGI WOJEWÓDZKIEJ NR 353 PIEŃSK-STRZELNO WRAZ Z UL. ROTHENBURGER STRASSE W KRAUSCHWITZ

MODERNISIERUNG DER LANDESSTRASSE NR. 353 PIEŃSK-STRZELNO MIT DER ROTHENBURGER STRASSE IN KRAUSCHWITZ

 Beneficjent wiodący / Lead Partner
Województwo Dolnośląskie reprezentowane przez Dolnośląską Służbę Dróg i Kolei we Wrocławiu

 Partner projektu / Projektpartner
Gemeinde Krauschwitz

 Okres realizacji / Projektlaufzeit
01.01.2017–30.06.2021

 Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
2 548 512,00 EUR

 <https://dsdik.wroc.pl/>

Droga wojewódzka nr 353 / Landesstraße Nr. 353, fot. Dolnośląska Służba Dróg i Kolei we Wrocławiu

 Przedmiotem projektu była **modernizacja drogi wojewódzkiej nr 353 na odcinku Strzelno – Pieńsk** oraz **prowadzącej do granicy polsko-niemieckiej Rothenburger Strasse w Krauschwitz**. W rezultacie nastąpiła poprawa stanu dróg prowadzących do przejść granicznych, co ma **pozytywny wpływ na mobilność społeczną i aktywność gospodarczą mieszkańców pogranicza**. Mieszkańcy powiatu zgorzeleckiego zyskali lepsze połączenie komunikacyjne z pozostałymi miejscowościami województwa dolnośląskiego. Poprawa dróg w tym rejonie jest też ważna z uwagi na **bliskie sąsiedztwo wielu atrakcji turystycznych** położonych na terenie Światowego Geoparku UNESCO Łuk Mużakowa.

Działania:

Po stronie polskiej udało się zrealizować **przebudowę blisko 11 km drogi wojewódzkiej nr 353** polegającą m.in. na wzmocnieniu konstrukcji jezdni, ułożeniu nowej nawierzchni, przebudowie ok. 4 km chodników, wykonaniu oznakowania poziomego i pionowego oraz postawieniu barier energochłonnych. Po stronie niemieckiej **modernizacji poddano drogę w Krauschwitz** prowadzącą do przejścia granicznego Łęknica/Bad Muskau.

 Gegenstand des Projekts war die **Modernisierung der Landesstraße Nr. 353 im Abschnitt Strzelno – Pieńsk** sowie **der zur deutsch-polnischen Grenze führenden Rothenburger Straße in Krauschwitz**. Infolgedessen wurde der Zustand der zu den Grenzübergängen führenden Straßen verbessert, was **einen positiven Einfluss auf die gesellschaftliche Mobilität und die Wirtschaftsaktivität der Einwohner des Grenzraums hat**. Die Einwohner des Landkreises Zgorzelec bekamen eine bessere Verkehrsanbindung an andere Städte in der Woiwodschaft Niederschlesien. Die Verbesserung der Straßen in dieser Region ist auch im Hinblick auf **die Nähe vieler** auf dem Gebiet des UNESCO-Geoparks Muskauer Faltenbogen **liegenden Touristenattraktionen** von Bedeutung.

Maßnahmen:

Auf polnischer Seite konnte **der Umbau von rund 11 km Landesstraße Nr. 353**, u. a. durch Verstärkung der Fahrbahnkonstruktion, Verlegung eines neuen Belags, Umbau von ca. 4 km Gehwegen, Anbringung von horizontalen Markierungen und vertikalen Schildern sowie Aufstellung von Schutzplanken, realisiert werden. Auf deutscher Seite wurde eine zum Grenzübergang Bad Muskau/Łęknica führende **Straße in Krauschwitz modernisiert**.

Droga wojewódzka nr 354 / Woiwodschaftsstraße Nr. 354,
fot. Jakub Purej

Droga wojewódzka nr 354 / Woiwodschaftsstraße Nr. 354,
fot. Jakub Purej

Droga wojewódzka nr 354 / Woiwodschaftsstraße Nr. 354,
fot. Jakub Purej

MODERNIZACJA DRÓG WOJEWÓDZKICH NR 354 NA ODCINKU TUROSZÓW-SIENIAWKA I NR 352 NA ODCINKU ZATONIE-BOGATYNIA WRAZ Z ULICĄ SCHRAMMSTRASSE W ZITTAU

MODERNISIERUNG DER WOIWODSCHAFTSSTRASSEN 354 IM ABSCHNITT TUROSZÓW-SIENIAWKA UND 352 IM ABSCHNITT ZATONIE-BOGATYNIA SOWIE DER SCHRAMMSTRASSE IN ZITTAU

 Beneficjent wiodący / Lead Partner
**Województwo Dolnośląskie reprezentowane przez
Dolnośląską Służbę Dróg i Kolei we Wrocławiu**

 Partner projektu / Projektpartner
Große Kreisstadt Zittau

 Okres realizacji / Projektlaufzeit
01.02.2016–30.09.2019

 Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
5 646 443,24 EUR

 <https://dsdik.wroc.pl/>

Droga wojewódzka nr 352 / Woiwodschaftsstraße Nr. 352,
fot. Jakub Purej

 Celem projektu była **poprawa jakości dróg, którymi codziennie podróżują tysiące mieszkańców pogranicza oraz turyści odwiedzający atrakcje Dolnego Śląska i Saksonii**. W wymiarze przestrzennym priorytetem była trwała, sprawna i spójna infrastruktura w otoczeniu głównych międzynarodowych ciągów komunikacyjnych i miast w pasie przygranicznym. Ze zrealizowanej w przeciągu 4 lat inwestycji korzystają dzisiaj głównie mieszkańcy Zagłębia Turoszowskiego i regionu Zittau.

Po stronie polskiej **zmodernizowane zostały dwie bardzo ważne drogi okalające kopalnię węgla brunatnego Turów**, łączące jednocześnie Zgorzelec z Bogatynią i Sieniawką. Dzięki temu odciążona została równoległa niemiecka droga federalna nr 99 prowadząca z Görlitz do Zittau. Na odcinku **ponad 12 km** ważnych dla obszaru przygranicza dróg poprawiono nawierzchnię, wykonano nowe oznakowanie poziome i pionowe oraz wymieniono elementy bezpieczeństwa ruchu.

W Zittau odnowiono jedną z ulic prowadzących od polskiego Porajowa i czeskiego Hrádka nad Nisou w kierunku jeziora Olbersdorfer i Gór Żytawskich.

 Das Projekt hatte zum Ziel, die **Qualität der Straßen zu verbessern, auf denen tagtäglich tausende Einwohner aus dem sächsisch-polnischen Grenzland und Touristen unterwegs sind, um die Sehenswürdigkeiten von Niederschlesien und Sachsen zu besuchen**. Das räumliche Ziel war eine nachhaltige, funktionsfähige und zusammenhängende Infrastruktur um die internationalen Verkehrskorridore und Städte im grenznahen Raum. Die innerhalb von 4 Jahren umgesetzte Infrastrukturinvestition wird heute vor allem von Einwohnern aus dem Turoszów Kohlebecken und der Umgebung von Zittau genutzt.

Auf polnischer Seite **wurden zwei große und sehr wichtige Straßen um den Tagebau Turów saniert**, die gleichzeitig die Städte Zgorzelec, Bogatynia und Sieniawka verbinden. Dadurch konnte die parallel verlaufende Bundesstraße 99 von Görlitz nach Zittau entlastet werden. Auf einer Strecke von **über 12 km** wurde auf den für die Grenzregion wichtigen Straßen die Asphaltdecke erneuert, neue Straßenmarkierung aufgebracht, Verkehrszeichen aufgestellt und bauliche Elemente der Verkehrssicherheit erneuert.

In Zittau konnte eine Straße saniert werden, die aus dem polnischen Porajów und dem tschechischen Hrádek nad Nisou weiter Richtung Olbersdorfer See und Zittauer Gebirge führt.

Droga wojewódzka nr 351/ Woiwodschaftsstraße Nr. 351,
fot. Jakub Purej

Droga wojewódzka nr 351/ Woiwodschaftsstraße Nr. 351,
fot. Jakub Purej

Droga wojewódzka nr 351/ Woiwodschaftsstraße Nr. 351,
fot. Jakub Purej

MODERNIZACJA DROGI WOJEWÓDZKIEJ NR 351 PIEŃSK-JĘDRZYCHOWICE WRAZ Z UL. BOLESŁAWIECKĄ I DR. KAHLBAUM-ALLEE W GÖRLITZ

MODERNISIERUNG DER LANDESSTRASSE NR. 351 PIEŃSK-JĘDRZYCHOWICE MIT DER STRASSE BOLESŁAWIECKA UND DR. KAHLBAUM-ALLEE IN GÖRLITZ

 Beneficjent wiodący / Lead Partner
Województwo Dolnośląskie reprezentowane przez Dolnośląską Służbę Dróg i Kolei we Wrocławiu

 Partner projektu / Projektpartner
Miasto Görlitz / Stadt Görlitz

 Okres realizacji / Projektlaufzeit
16.01.2016–31.01.2020

 Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
5 275 454,33 EUR

 <https://dsdik.wroc.pl/>

Droga wojewódzka nr 351/ Woiwodschaftsstraße Nr. 351,
fot. Jakub Purej

 Projekt „Modernizacja drogi wojewódzkiej nr 351 Pieńsk – Jędrzychowice wraz z ul. Bolesławiecką w Zgorzelcu i Dr. Kahlbaum-Allee w Görlitz” to inwestycja, która pozwoliła na **zwiększenie mobilności mieszkańców miejscowości znajdujących się w pobliżu jednego z najważniejszych przejść granicznych między Polską a Niemcami**. Przystaniem, które przyświecało jego realizacji, była **likwidacja komunikacyjnych wykluczeń**.

Działania:

W ramach projektu **przebudowano ponad 16-kilometrowy odcinek drogi wojewódzkiej nr 351** na odcinku Pieńsk – Zgorzelec oraz **ul. Bolesławiecką w Zgorzelcu**, poprzez m.in. wzmocnienie konstrukcji jezdni, frezowanie warstw bitumicznych, ułożenie nowych warstw i przebudowę chodników na niektórych odcinkach. **Zmodernizowane drogi łączą sieć drogową niższego rzędu z siecią dróg TEN-T**. Chodzi tu o autostradę A4 (po stronie niemieckiej nr 4) – i docelowo A18 (po stronie niemieckiej 15). Łączą też drogi krajowe nr 94 i nr 30, z których druga stanowi część drogi sudeckiej (odcinek Zgorzelec – Jelenia Góra).

Po stronie niemieckiej **dokonano modernizacji ulicy Dr. Kahlbaum-Allee w Görlitz**, prowadzącej bezpośrednio do mostu drogowego łączącego Görlitz ze Zgorzelcem.

 Das Projekt „Modernisierung der Landesstraße Nr. 351 Pieńsk – Jędrzychowice mit der Straße Boleslawiecka in Zgorzelec und Dr. Kahlbaum-Allee in Görlitz” ist eine Investition, die es erlaubte, **die Mobilität der Einwohner der in der Nähe eines der wichtigsten Grenzübergänge zwischen Deutschland und Polen befindlichen Ortschaften zu erhöhen**. Seiner Umsetzung schwebte vor, **die verkehrsbedingte soziale Ausgrenzung aufzulösen**.

Maßnahmen:

Im Rahmen des Projekts wurde **ein über 16-km-langer Abschnitt der Landesstraße Nr. 351** zwischen Pieńsk und Zgorzelec sowie die Straße **Boleslawiecka in Zgorzelec**, u. a. durch Verstärkung der Fahrbahnkonstruktion, Abfräsen von Bitumenschichten, Verlegung neuer Schichten und Umbau der Gehwege in einigen Abschnitten, **umgebaut. die modernisierten Straßen verbinden das nachrangige Straßennetz mit dem TEN-V-Straßennetz**. Es handelt sich um die Autobahn A4 (auf deutscher Seite: A4) – und schließlich die A18 (auf deutscher Seite: A15). Sie verbinden auch die Landesstraßen Nr. 94 und Nr. 30, von denen die letztere ein Teil der Sudetenstraße (Abschnitt Zgorzelec – Jelenia Góra) ist.

Auf deutscher Seite **wurde die Dr. Kahlbaum-Allee in Görlitz modernisiert**, die direkt zur Görlitz mit Zgorzelec verbindenden Straßenbrücke führt.

Protokół przekazania dokumentacji / Übergabeprotokoll,
źródło / Quelle: Dolnośląska Służba Dróg i Kolei we Wrocławiu

Wizualizacja mostu / Visualisierung der Brücke, prawa autorskie /
Urheberrechte: Dolnośląska Służba Dróg i Kolei we Wrocławiu

Übergabeprotokoll/ Protokół przekazania dokumentacji		
PROJEKTAUFTRAGGEBER ZAMAWIAJĄCY	 WOJEWÓDZTWO DOLNOŚLĄSKIE DOLNOŚLĄSKA SŁUŻBA DRÓG I KOLEI UL. KRAKOWSKA 38, 50-425 WROCŁAW	
PHASE STADIUM	 LASuV NIEDERLASSUNG BAUTZEN - SACHSEN	
KONSTRUKTIONSABSICHT ZAMIERZENIE BUDOWLANE	PLANUNGSARBEITEN/ PRACE PLANISTYCZNE Planungsarbeiten im Zusammenhang mit dem Bau einer Grenzbrücke Pieńsk – Deschka Prace planistyczne związane z budowa mostu granicznego Pieńsk Deschka	

PLANUNGSBERICHT/ RAPORT PLANISTYCZNY		
INHALT/ ZAWARTOŚĆ OPRACOWANIA		
Numer tomu/ Volumen:	Namen Entwicklung	Nr egzemplarza/ Exemplar
BAND 1/ TOM 1	PLANUNGSBERICHT/ RAPORT PLANISTYCZNY	1+3
BAND 2/ TOM 2	ANLAGEN/ ZAŁĄCZNIKI	1+3
BAND 3/ TOM 3	PROJEKTDOKUMENTE/ DOKUMENTY PROJEKTU	1

Absender/Przekazujący DSDiK 	Empfänger/Odbierający LASuV
------------------------------------	------------------------------------

PRACE PLANISTYCZNE ZWIĄZANE Z BUDOWĄ MOSTU GRANICZNEGO PIEŃSK-DESCHKA PLANUNGSARBEITEN IM ZUSAMMENHANG MIT DEM BAU EINER GRENZBRÜCKE PIEŃSK-DESCHKA

- Beneficjent wiodący / Lead Partner**
Dolnośląska Służba Dróg i Kolei we Wrocławiu (DSDiK)
- Okres realizacji / Projektlaufzeit**
10.10.2016–30.09.2019
- Partnerzy projektu / Projektpartner**
Landesamt für Straßen und Verkehr, Niederlassung Bautzen
- Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung**
96 111,15 EUR
- https://dsdik.wroc.pl/**

O konieczności powstania mostu drogowego Pieńsk–Deschka zdecydowały wspólnie **rządy Polski i Niemiec** podpisując w listopadzie 2000 r. umowę dot. budowy mostów granicznych, których powstanie miało ułatwić ruch drogowy między oboma państwami. Dokument przewidywał budowę 6 mostów, a jednym z nich jest właśnie obiekt mostowy na Nysie Łużyckiej pomiędzy Pieńskiem w powiecie zgorzeleckim i Deschką w kraju związkowym Saksonia (powiat Görlitz, gmina Neißeau). Realizacją inwestycji zajmują się Dolny Śląsk i Saksonia.

Von der Notwendigkeit der Entstehung der Straßenbrücke Pieńsk-Deschka entschieden gemeinsam **die Regierungen Deutschlands und Polens**, indem sie im November 2000 das Abkommen über den Bau von Grenzbrücken zur Erleichterung des Straßenverkehrs zwischen den beiden Staaten unterzeichneten. Das Dokument sah den Bau von sechs Brücken vor, und eine von ihnen ist eben die Grenzbrücke über die Lausitzer Neiße zwischen Pieńsk im Landkreis Zgorzelec und Deschka im Freistaat Sachsen (Landkreis Görlitz, Gemeinde Neißeau). Die Investition wird von Sachsen und Niederschlesien umgesetzt.

Projekt związany z pracami planistycznymi to **pierwszy etap realizacji tej inwestycji**. W jego ramach przygotowana została ekspertyza wskazująca optymalną lokalizację mostu granicznego na rzece Nysa Łużycka wraz z jego drogami dojazdowymi, z uwzględnieniem wymagań związanych z ochroną środowiska, w tym dotyczących obszarów Natura 2000. Elementem zadania było również uzyskanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla nowego mostu na Nysie Łużyckiej.

Das mit Planungsleistungen verknüpfte Projekt ist **die erste Etappe der Umsetzung dieser Investition**. In ihrem Rahmen wurde ein Gutachten über den optimalen Standort der Grenzbrücke über die Neiße samt Zufahrtsstraßen, unter Berücksichtigung einer Umweltverträglichkeitsprüfung, einschließlich betreffend die Natura-2000-Schutzgebiete, erstellt. Dazu gehörte auch die Erlangung der Umweltgenehmigung für die neue Brücke über die Neiße.

Wykonanie zadania powierzono firmie BBKS-PROJEKT Sp. z o.o., która przekazała dokumentację DSDiK w dniu 6 września 2019 r. W dniu 29 listopada 2019 r. miało miejsce uroczyste przekazanie dokumentacji na ręce LASuV NL Bautzen. Partner projektu kontynuuje prace planistyczne po stronie niemieckiej.

Mit der Ausführung des Vorhabens wurde die BBKS-PROJEKT Sp. z o.o. beauftragt, die die Dokumentation am 6. September 2019 an DSDiK übergab. Die offizielle Übergabe der Unterlagen an das LASuV NL Bautzen fand am 29. November 2019 statt. Der Projektpartner setzt die Planungsarbeiten auf deutscher Seite fort.

Edukacja
transgraniczna

Grenzübergreifende
Aus- und
Weiterbildung

Projekt TRAILS w Zittau / Trailsproject Zittau
fot. Paul Glaser

Projekt TRAILS w Zittau / Trailsproject Zittau
fot. Paul Glaser

Projekt TRAILS w Zittau / Trailsproject Zittau
fot. Paul Glaser

MOBILNE LABORATORIA INNOWACYJNOŚCI I USŁUG WZMACNIANIA POTENCJAŁU INNOWACYJNOŚCI W REGIONIE TRANSGRANICZNYM (TRAILS)

MOBILE INNOVATIONSLABORE UND -SERVICES ZUM AUFBAU VON INNOVATIONSKAPAZITÄT IM SÄCHSISCH-POLNISCHEN GRENZRAUM

 Beneficjent wiodący / Lead Partner
Technische Universität Dresden

 Partnerzy projektu / Projektpartner
Województwo Dolnośląskie – Urząd Marszałkowski
Wrocławskie – Studium Nauk Humanistycznych
i Społecznych

 Okres realizacji / Projektlaufzeit
01.08.2016–31.12.2018

 Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
1 145 619,64 EUR

 <https://trailsproject.eu/>

Projekt TRAILS w Zittau / Trailsproject Zittau
fot. Paul Glaser

 Projekt **TRAILS - Travelling Innovation Labs and Services** to jedno z flagowych przedsięwzięć w programie, nakierowane na **pokonywanie barier rozwojowych i pogłębianie współpracy** w strefie przygranicznej w obszarze budowania **proinnowacyjnych programów kształcenia i doskonalenia zawodowego**.

Projekt oferował szkolenia w zakresie innowacyjnego myślenia, kreatywności i przedsiębiorczości w nowatorskiej formie. W licznych lokalizacjach po obu stronach granicy stawiano mobilne laboratorium w postaci kontenerowych modułów, wyposażonych w niezbędne sprzęty. Prowadzono w nich treningi z zakresu umiejętności innowacyjnych, kreatywności i postaw przedsiębiorczych oraz warsztaty innowacyjności **dla uczniów szkół ponadpodstawowych oraz MŚP**. Młodzi ludzie zapoznawali się z nowoczesnymi urządzeniami i tworzyli własne prototypy, natomiast przedsiębiorcy wraz z pracownikami rozwijali swoje pomysły, uczyli się obsługi urządzeń VR i drukarek 3D. **W 29 miesięcy przeprowadzono 127 zajęć dla 2088 uczestników**.

Opracowana została **koncepcja innowacyjnego podejścia do kształcenia w tej dziedzinie**, powstał **program szkolenia oraz podręcznik dla nauczyciela**.

W efekcie projekt stworzył młodym ludziom warunki do myślenia innowacyjnego oraz dał szansę na realizację interesujących projektów. Badanie potrzeb pracodawców w zakresie kompetencji oczekiwanych od pracowników pozwoliło lepiej je rozpoznać. Udział w projekcie zwiększał szanse młodzieży na zdobycie w regionie ciekawej pracy i tym samym zmniejszał ryzyko emigracji. Projekt był wzorcowy pod względem modelowania oferty kształcenia na przygranicznym rynku pracy, szczególnie w zakresie kształcenia zawodowego. Wypracowane w ramach projektu programy i scenariusze lekcji nt. innowacyjności oraz podręcznik dla nauczyciela innowacyjności mogą być wykorzystywane w ramach bieżącego toku kształcenia dla nowych grup uczniów.

Projekt został nagrodzony w konkursie „Kooperacja bez granic” jako projekt flagowy implementacji Wspólnej Koncepcji Przyszłości dla polsko-niemieckiego obszaru powiązań – Wizja 2030 przez Niemieckie Federalne Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Budownictwa i Ojczyzny (BMI)

 Das Projekt **TRAILS - Travelling Innovation Labs and Services** ist ein Leuchtturmvorhaben im Kooperationsprogramm, das auf die **Überwindung von Entwicklungsbarrieren und Vertiefung der Zusammenarbeit** in der Grenzregion durch Entwicklung **innovationsfördernder Curricula im Bereich Bildung und berufliche Weiterbildung** ausgerichtet war.

Das Projekt bot in einer völlig neuen Form Schulungen im Bereich innovatives Denken, Kreativität und Unternehmensfähigkeit an. An vielen Standorten auf beiden Seiten der Grenze wurden Containermodule mit allen notwendigen Geräten als mobile Labore aufgestellt. In den Laboren konnten Innovationsfähigkeit und Kreativität trainiert, Grundlagen unternehmerischer Tätigkeit vermittelt und Innovationsworkshops durchgeführt werden. Die Schulungen richteten sich an **Schüler: innen der Sekundarstufe** sowie an **Unternehmer: innen**. Junge Menschen lernten Funktionen moderner Geräte kennen, erstellten eigene Prototypen, und Unternehmer : innen entwickelten gemeinsam mit ihren Mitarbeiter : innen Ideen und erfuhren, wie VR-Geräte und 3D-Drucker zu bedienen sind. **In 29 Monaten konnten 127 Maßnahmen für 2088 Teilnehmer: innen umgesetzt werden**.

Im Projekt wurde ein **innovatives Bildungskonzept und ein Schulungscurriculum** entwickelt sowie **Lehrerhandreichungen** erarbeitet.

Im Ergebnis konnten für junge Menschen Voraussetzungen für innovatives Denken und die Möglichkeit zur Umsetzung interessanter Projekte geschaffen werden. Mit der Analyse der Nachfrage nach Kompetenzen von Fachkräften, die von Arbeitgebern gewünscht werden, konnten die Bedarfe besser erkannt werden. Die Teilnahme am Projekt verbesserte die Chancen der jungen Menschen, eine interessante Stelle in der Region zu finden und verringerte damit das Abwanderungsrisiko. Das Projekt erfüllte eine Vorbildfunktion für die Gestaltung von Bildungsangeboten auf dem grenznahen Arbeitsmarkt, insbesondere in Bezug auf die berufliche Bildung. Die dabei erarbeiteten Curricula und Unterrichtskonzepte zu Innovation und die Lehrerhandreichungen für Lehrkräfte im Bereich Innovation können im Rahmen bestehender Lehrpläne für weitere Schülergruppen genutzt werden.

Das Projekt wurde im Rahmen des Wettbewerbs „Kooperation ohne Grenzen” vom Bundesministerium des Innern, für Bau und Heimat (BMI) in Zusammenarbeit mit dem Ministerium für Investition und wirtschaftliche Entwicklung der Republik Polen als Flaggschiffprojekt des Gemeinsamen Zukunftskonzepts für den deutsch-polnischen Verflechtungsraum – Vision 2030 ausgezeichnet.

Warsztaty dla młodzieży / Workshops für Jugend
fot. Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi w Łomnicy

Fragment Poradnika Metodycznego /
Methodisches Handbuch

Poradnik Metodyczny

**PROJEKT „TRANSGRANICZNA EDUKACJA W ZIELONEJ KLASIE
DLA LEPSZEJ PRZYSZŁOŚCI”** - współfinansowany jest przez Unię
Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w
ramach Programu Współpracy INTERREG Polska-Saksonia 2014-2020.

Oś priorytetowa programu: Edukacja transgraniczna
Partner wiodący – Wnioskodawca (PW)
Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi w Łomnicy
Partner projektu - Trägerverein der Freien Schule Boxberg/O.L.
Czas trwania projektu: 01.10.2016 – 31.07.2018r.
Grupa docelowa projektu:
Uczniowie 13 - 16 letni szkół w Łomnicy i Boxberg/O.L. w tym uczniowie
niepełnosprawni.
Wskaźnik projektu: 3.6 Liczba wspólnych inicjatyw (szkoleń, staży,
praktyk, programów itp.) mających na celu zwiększenie szans na
zatrudnienie i dostosowanych do potrzeb lokalnego rynku pracy itp.

Opracowanie:
Koordynator projektu:
Edyta Pławirska

„Transgraniczna edukacja
w zielonej klasie
dla lepszej przyszłości”

Zajęcia ekologiczno – społeczne MODUŁ III - ZIELONE LABORATORIUM

Prowadząca: Katarzyna Dziedzic
Temat zajęć: Przygotowujemy owocowy kawior metodami ekologicznej
molekularnej techniki chemii w małej skali ssc

Cele zajęć:
- Rozwój i doskonalenie umiejętności praktycznego zdobywania wiedzy z zakresu ekologii,
ochrony środowiska, zrównowag nowego rozwoju, edukacji prozdrowotnej i elementów
biochemii.
- wzrost umiejętności związanych z rozpoznawaniem i definiowaniem programów badawczych
oraz stosowaniem metod badawczych w obrębie nauk dzięki udziałowi uczniów w realnym
procesie badawczym;
- rozwój wrażliwości na stan środowiska lokalnego i globalnego;
- rozwiązywanie problemów z zakresu dbałości o środowisko lokalne i zdrowy styl życia;
- projektowanie oraz wykonywanie doświadczeń i eksperymentów;
- dokumentowanie prowadzonych obserwacji i doświadczeń,
- twórcze rozwiązywanie problemów,
- swobodne posługiwanie się podstawowym sprzętem laboratoryjnym i współdziałania w
grupie odpowiedzialności i właściwego komunikowania się.

Rezultaty:
- uczniowie nabywają umiejętności praktycznego zdobywania wiedzy z ekologii, ochrony
środowiska, biologii i chemii
- uczniowie przygotowują samodzielnie doświadczenia
- uczniowie prowadzą obserwacje i pomiary, zapisują dane, poznają znaczenie dokładności
i precyzji
- uczniowie dzielą się uzyskanymi wynikami z innymi

Media/Pomoce: Kuchenka, rondel, kubeczek plastikowy, sitko, miseczka plastikowa,
ręcznik papierowy.

Metody:
Aby osiągnąć odpowiedni poziom zaangażowania uczniów stosowane będą na zajęciach - w
tym doświadczalnych - metody praktyczne:
- ćwiczenia laboratoryjne SSC Centrum Chemii w Małej Skali;
- metod Inquiry Based Science Education (IBSE) oparta na samodzielnym poszukiwaniu
odpowiedzi oraz techniki aktywizujące, gry logiczne planszowe, quizy i inne.

Formy pracy:
Podczas zajęć uczniowie będą pracowali indywidualnie, grupowo oraz zbiorowo w zależności
od realizowanych zagadnień.

TRANSGRANICZNA EDUKACJA W ZIELONEJ KLASIE DLA LEPSZEJ PRZYSZŁOŚCI GRENZÜBERSCHREITENDE BILDUNG IM GRÜNEN KLASSENZIMMER FÜR EINE BESSERE ZUKUNFT

Beneficjent wiodący / Lead Partner
**Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi
w Łomnicy**

Partner projektu / Projektpartner
Trägerverein der Freien Schule Boxberg/O.L.

Okres realizacji / Projektlaufzeit
01.10.2016–31.07.2018

Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
215 114,70 EUR

Kluczowym celem działań zaplanowanych w projekcie było
wzmocnienie współpracy między szkołami, a nadrzędnym zaoże-
nieniem – podniesienie jakości ich pracy, nakierowanej na wykształcenie
kreatywnego i komunikatywnego absolwenta.

Partnerzy zorganizowali **całoroczne warsztaty** językowe (w Polsce –
j. niemiecki, w Niemczech – j. polski) oraz ekologiczno-społeczne. Te
ostatnie obejmowały cztery moduły tematyczne:

- ochrona środowiska,
- ekokuchnia dla zdrowia i urody,
- zielone laboratorium,
- komunikacja interpersonalna.

Odbyły się także **cztery dwudniowe i dwa pięciodniowe spotkania**,
podczas których realizowano następujące działania: warsztaty dot.
kompetencji społecznych i komunikacyjnych, zajęcia sportowe, tanecz-
ne, wycieczki edukacyjne, zajęcia z zakresu preorientacji zawodowej ze
szczególnym uwzględnieniem potrzeb pogranicza, zajęcia z zakresu
podstawowych technik samoobrony.

W działaniach projektowych uczestniczyło 80 uczniów, 40 z Polski i 40
z Niemiec. Wspólne spędzanie czasu, rozmowy o sztuce, kulturze obu
regionów, wycieczki do pięknych miejsc w okolicach Boxberg i Łęknicy
pomogły młodym ludziom w przetamaniu barier językowych i kulturo-
wych oraz wzmocniły poczucie przynależności do lokalnej i regionalnej
wspólnoty. Był to także świetny trening umiejętności pracy w grupie
i okazja do zwiększenia wrażliwości uczniów na znaczenie zachowań
proekologicznych.

Das Hauptziel der im Rahmen des Projekts umgesetzten
Maßnahmen bestand darin, die **Zusammenarbeit zwischen beiden
Schulen zu stärken**, das **Hauptanliegen** wiederum darin, die Qualität
der auf die Heranbildung einer kreativen und kommunikativen
Persönlichkeit gerichteten schulischen Arbeit zu verbessern.

Die Projektpartner veranstalteten hierzu über das gesamte Schuljahr
reichende **Sprachkurse** (in Polen: Deutschkurse, in Deutschland:
Polnischkurse) sowie Workshops zu gesellschaftlichen und umwelt-
bildnerischen Themenstellungen. Letztere umfassten vier Module:

- Umweltschutz,
- Bio-Küche für Gesundheit und Schönheit,
- grünes Laboratorium,
- zwischenmenschliche Kommunikation.

Ebenso fanden **vier zweitägige und zwei fünftägige Begegnungen** statt,
während derer folgende Maßnahmen umgesetzt wurden: Workshops
über soziale und kommunikative Kompetenzen, Sportveranstaltungen,
Tanzkurse, Bildungsausflüge, berufliche Orientierung unter besonderer
Berücksichtigung von Angebot und Nachfrage auf dem Arbeitsmarkt in
der Grenzregion, wichtigste Techniken der Selbstverteidigung.

An den Maßnahmen im Rahmen des Projekts nahmen insg. 80 SuS
teil, je 40 aus Deutschland und Polen. Gemeinsam Zeit miteinander
zu verbringen, sich über Kunst zu unterhalten, über die Kultur in
beiden Regionen, Ausflüge zu den schönsten Orten rund um Boxberg
und Łęknica, all dies half den jungen Menschen dabei, gemeinsam
sprachliche und kulturelle Hindernisse zu überwinden und das Gefühl
zu stärken, einer lokalen und regionalen Gemeinschaft anzugehören.
Zugleich war es ein hervorragendes Training für Teamarbeit und bot
Gelegenheit dazu, die SuS für die Bedeutsamkeit umweltbewussten
Verhaltens stärker zu sensibilisieren.

Warsztaty z orientacji zawodowej / Workshops zur Berufsorientierung
fot. Jaremen PressWarsztaty z orientacji zawodowej / Workshops zur Berufsorientierung
fot. Jaremen PressWarsztaty z orientacji zawodowej / Workshops zur Berufsorientierung
fot. Jaremen Press

ORIENTACJA ZAWODOWA BEZ GRANIC BERUFSORIENTIERUNG OHNE GRENZEN

Beneficjent wiodący / Lead Partner
Karkonoska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.

Partner projektu / Projektpartner
ABS Robur GmbH Zittau

Okres realizacji / Projektlaufzeit
01.07.2016–30.06.2019

Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
602 765,03 EUR

<https://karr.pl/orientacja-zawodowa-bez-granic/>

Warsztaty z orientacji zawodowej / Workshops zur Berufsorientierung
fot. Jaremen Press

Projekt **Orientacja zawodowa bez granic** to ważne przedsięwzięcie, w którym partnerzy projektu popularyzowali **kształcenie zawodowe wśród młodzieży polsko-niemieckiego pogranicza**.

Dzięki projektowi polska młodzież 12 razy wyjeżdżała na 5-dniowe **warsztaty** do Saksonii. W trakcie ich trwania poznata **praktyczne aspekty wielu zawodów**. Podczas wyjazdów Polacy mogli **wykorzystać w praktyce znajomość języka niemieckiego, którego uczyli się na poprzedzających warsztaty kursach**. Młodzi ludzie zdobyli wyobrażenie na temat zawodu, który chcieliby w przyszłości wykonywać. Z kolei z myślą o uczniach niemieckich po polskiej stronie zorganizowano 3-dniowe **wizyty dydaktyczne**. Poprzedzaty je **kursy języka polskiego**. W ramach wizyt niemieccy uczniowie odwiedzili zakłady pracy, poznali jak działa polska szkoła, spotkali się z polską młodzieżą. Nawiązało się wiele przyjaźni i kontaktów międzynarodowych. Doświadczenie zwiększyło również świadomość nauczycieli na temat znaczenia wyjazdów i praktyk w procesie poznawczym.

Kolejnym rezultatem była **dwujęzyczna publikacja na temat orientacji zawodowej dla młodzieży** mieszkającej na polsko-niemieckim pograniczu. Zawiera ona m.in. informacje o lokalnym rynku pracy. Publikacja, wydana również w jako e-book, służy pomocą uczniom w wyborze kierunku kształcenia, odpowiadającego wymogom rynku pracy. Tego typu funkcję spełnia również zrealizowany w ramach projektu **film**. Oba narzędzia są i będą wykorzystywane jeszcze długo po zakończeniu przedsięwzięcia, stanowiąc cenny kompas dla młodych ludzi z obszaru objętego projektem podczas wyboru ścieżki kształcenia i kariery zawodowej.

Das Projekt **Berufsorientierung ohne Grenzen** ist ein wichtiges Vorhaben, in dem die Projektpartner einen Beitrag zur **Förderung der beruflichen Bildung unter den Jugendlichen aus der deutsch-polnischen Grenzregion** leisteten.

Im Rahmen des Projekts begaben sich die polnischen Jugendlichen 12-mal zu je 5-tägigen **Workshops** nach Sachsen und lernten dabei sowohl **praktische Aspekte vieler Berufe**. Während ihrer Besuche in Sachsen konnten sie **ihre Deutschkenntnisse in der Praxis anwenden, die sie in den vorangegangenen Sprachkursen erworben hatten**. Sie erwarben somit eine ganz praktische Vorstellung von Berufen, die sie künftig ausüben wollen. Für die deutschen SuS wurden 3-tägige **didaktische Veranstaltungen** in Polen organisiert. Ihnen gingen **Polnisch-Kurse** voraus. Im Rahmen der Ausflüge besuchten sie verschiedene Unternehmen, lernten kennen, wie die Schule in Polen funktioniert und trafen sich mit den polnischen Jugendlichen. Sie knüpften zahlreiche Freundschaften und Kontakte. Aufgrund der Erfahrungen wurden sich die beteiligten Lehrkräfte noch bewusster, welche wichtige Rolle Ausflüge und praktische Erfahrungen im Lern- und Erkenntnisprozess einnehmen.

Einen weiteren Output des Projekts bildete eine **zweisprachige Publikation über die Berufsorientierung für Jugendliche** in der Grenzregion. Die Broschüre enthielt u.a. Informationen über den lokalen Arbeitsmarkt. Sie erschien ebenso als E-Book und diente den SuS dazu, eine Berufsausbildung auszuwählen, die den Anforderungen des Arbeitsmarkts entspricht. Eine solche Funktion erfüllte ebenso der im Projekt produzierte **Film**. Beide Outputs werden noch eine lange Zeit nach Abschluss des Projekts genutzt und bilden einen wertvollen Kompass für die jungen Erwachsenen, um ihren Ausbildungsweg zu finden sowie ihre berufliche Karriere zu planen und zu verwirklichen.

Boom Festiwal, fot. Tomasz Szeremeta

Boom Festiwal, fot. Tomasz Szeremeta

Boom Festiwal, fot. Tomasz Szeremeta

REGIONALMANAGEMENT. KOMPETENCJE I PERSPEKTYWY ZAWODOWE W POLSKO-SAKSOŃSKIM REGIONIE PRZYGRANICZNYM REGIONALMANAGEMENT. BERUFSKOMPETENZEN UND -PERSPEKTIVEN IN DER SÄCHSISCH-POLNISCHEN GRENZREGION

 Beneficjent wiodący / Lead Partner
Landesamt für Schule und Bildung

 Partnerzy projektu / Projektpartner
Powiat Zgorzelecki, Powiat Lubański, Powiat Bolestawiecki oraz Powiat Żarski

 Okres realizacji / Projektlaufzeit
01.09.2016–30.08.2019

 Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
483 097,89 EUR

 <http://www.regionalmanagement.info/index.php/de/>

Boom Festiwal, fot. Tomasz Szeremeta

 Współpraca niemieckiego Urzędu ds. Szkoły i Kształcenia (Landesamt für Schule und Bildung) oraz czterech polskich powiatów umożliwiła powstanie **transgranicznej sieci współpracy uczniów i nauczycieli** czterech polskich liceów i trzech saksońskich gimnazjów. W ramach projektu młodzi ludzie zdobywali **kompetencje zawodowe z zakresu zarządzania turystyką i kulturą**. Ponadto projekt miał na celu wsparcie edukacyjnej i zawodowej mobilności uczniów poprzez naukę języka sąsiada, kształcenie kompetencji międzykulturowych oraz edukację na temat wspólnego polsko-saksońskiego dziedzictwa kulturowego.

 Im Rahmen der Zusammenarbeit zwischen dem Landesamt für Schule und Bildung und vier polnischen Landkreisen wurde ein **grenzübergreifendes Kooperationsnetzwerk von SuS und Lehrer:innen** aus vier polnischen und drei sächsischen Gymnasien gebildet. Im Rahmen des Projekts erwarben die SuS **berufsbezogene Kompetenzen im Bereich Tourismus- und Kulturmanagement**. Darüber hinaus diente es der Förderung schulischer und beruflicher Mobilität der SuS, in dem die Nachbarsprache erlernt, interkulturelle Kompetenzen erworben sowie Wissen über das gemeinsame sächsisch-polnische Kulturerbe vermittelt wurden.

W trakcie realizacji projektu utworzono w siedmiu szkołach **Uczniowskie Agencje Turystyczne (UAT)**. Zadaniem UAT było opracowanie dwujęzycznej oferty turystycznej, wskazującej na kulturalny i turystyczny potencjał regionu. Oferta dedykowana była głównie młodym odbiorcom. Podczas **licznych warsztatów i spotkań** z ekspertami z Polski i z Niemiec oraz wyjazdów studyjnych do atrakcyjnych miejsc regionu młodzież uczyła się, dlaczego warto promować swoje miasto i region. Zdobywała także wiedzę, jak zakładać i prowadzić Uczniowskie Agencje Turystyczne oraz przygotować ofertę kulturalno-turystyczną rodzinnych okolic. Młodzi ludzie dowiadywali się również, jak zorganizować i promować imprezę turystyczną lub kulturalną w szkole, w mieście czy regionie.

Im Rahmen der Umsetzung des Projekts wurden in sieben Schulen **SchülerReiseAgenturen (SRA)** gegründet. Ihre Aufgabe bestand darin, ein zweisprachiges Tourismusangebot zu erstellen, in dem das kulturelle und touristische Potenzial der Region ausgewiesen wird; die Zielgruppe bildeten vor allem junge Menschen. In **zahlreichen Workshops und Treffen** mit Experten aus Polen und Deutschland sowie Studienbesuchen in den attraktivsten Orten der Region lernten die SuS, warum es so wichtig ist, Marketing für seine Stadt und Region zu betreiben. Sie lernten, wie man SRAs gründet und betreibt und ein **kulturelles und touristisches Angebot** der jeweiligen Heimatorte erstellt. Ebenso erfuhren sie, wie man Kulturveranstaltungen in der Schule, in der Stadt oder Region veranstaltet und vermarktet.

Efekty edukacji znalazły swoje odzwierciedlenie w organizowanych przez UAT **Regionalnych Targach Turystycznych w Żarach, Görlitz i Hoyerswerdzie, Festiwalu Kultury Młodzieżowej w Europamieście Görlitz/Zgorzelec czy też Polsko-Saksońskiej Konferencji Młodych Menedżerów Kultury i Turystyki w Bolestawcu**.

Im Ergebnis wurden von den SRAs **Regionale Tourismusmessen in Żary, Görlitz und Hoyerswerda, ein Jugendkulturfestival in der Europastadt Görlitz/Zgorzelec sowie eine Polnisch-Sächsische Konferenz junger Kultur- und Tourismusmanager in Bolestawiec** veranstaltet.

Dzięki wspieraniu wymiany uczniów i nauczycieli po obu stronach granicy oraz kształceniu uczniów w ramach projektu, młodzi ludzie zyskali umiejętności menedżerów kultury i turystyki regionalnej. W konsekwencji stali się „ambasadorami regionu” i współtworzą wspólną markę regionu – nowoczesnego i otwartego na innowacje w obszarze gospodarki i edukacji. Działalność Uczniowskich Agencji Turystycznych przyczyni się w istotny sposób do wzbogacenia oferty kulturalnej i turystycznej w regionie, a tym samym do zwiększenia jego atrakcyjności i promocji.

Im Rahmen dieser gezielten Förderung des Austausches von SuS und Lehrer:innen sowie der Bildungsmaßnahmen im Rahmen des Projekts erwarben die SuS umfassende Kompetenzen im Kultur- und Tourismusmanagement. Sie wurden damit zu „Botschafter der Region” und zählen zum Kern der gemeinsamen regionalen Marke: eine moderne und innovationsfreundliche Wirtschaft und Bildung. Die SRAs leisten einen entscheidenden Beitrag zur Vielfalt des kulturellen und touristischen Angebots in der Region und erhöhen damit ihre Attraktivität und ihren Wiedererkennungswert.

Zajęcia z komunikacji / Workshops zur Kommunikation
fot. ZAZ Świerzawa

Paraolimpiada / Paraolympische Spiele
fot. ZAZ Świerzawa

Praktyki zawodowe / berufliche Praktika
fot. ZAZ Świerzawa

ERL – EDUCATIO, REPETITIO, LABORA – KSZTAŁCENIE USTAWICZNE OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ

ERL – EDUCATIO, REPETITIO, LABORA – LEBENSLANGES LERNEN FÜR MENSCHEN MIT BEHINDERUNG

 Beneficjent wiodący / Lead Partner
Powiat Złotoryja (Zakład Aktywizacji Zawodowej ZAZ w Świerzawie)

 Partner projektu / Projektpartner
Kloster St. Marienstern / Werkstatt Panschwitz Kuckau

 Okres realizacji / Projektlaufzeit
01.07.2017-31.03.2021

 Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
1 469 837,78 EUR

 <http://zazswierzawa.pl/projekty-europejskie/#erl>

Praktyki zawodowe / berufliche Praktika, fot. ZAZ Świerzawa

 Partnerzy projektu postanowili wspólnie stworzyć ofertę kształcenia dla osób niepełnosprawnych, w tym z niepełnosprawnością intelektualną, która będzie dopasowana do wymogów otwartego rynku pracy i do indywidualnych możliwości osób objętych wsparciem. Wspólnie opracowali **profile kompetencji zawodowych dla osób niepełnosprawnych**. Dzięki profilom uczestnicy programu mogli wybrać odpowiednie dla siebie zajęcie. W profilach opisano stanowiska pracy, wymagania psychologiczne niezbędne do podjęcia pracy w danym zawodzie oraz wymogi fizyczne i zdrowotne. Przykładowo, dla osoby pracującej w restauracji określono, że niezbędne są między innymi: dokładność, zdolność koncentracji, podzielność uwagi, dobra organizacja pracy, sprawność fizyczna oraz zdrowy układ krążenia. W przypadku pracownika hotelu wymaga się przede wszystkim obowiązkowości, dokładności, uczciwości, a także cierpliwości. Taka osoba powinna też być sprawna fizycznie. Na podstawie profili zrealizowano dla osób z Polski i Niemiec szkolenia zawodowe oraz praktyki w pracowniach dydaktycznych obu partnerów. **Nauczanie prowadzono w 10 zawodach:** pomocnik ogrodnika, piekarz, florysta, stolarz, magazynier, elektronik, wykwalifikowany pracownik hotelu, wyspecjalizowany pracownik restauracji, pomocnik drukarza, introligator. Ponieważ każdy z partnerów specjalizuje się w edukacji w pięciu z wymienionych zawodów uczestnicy projektu jeździli na wymiany, aby móc skorzystać z praktyk dwunarodowych.

Z myślą o dostosowaniu do potrzeb rynku partnerzy **zaadaptowali i doposażyli swoje bazy dydaktyczne**. Uczestnicy wzięli udział w **praktykach zawodowych w przedsiębiorstwach na otwartym rynku pracy, a także w kursach językowych i warsztatach z komunikacji wspomaganej oraz alternatywnej**. Szkolenia z kompetencji językowych skierowane były także do kadry dydaktycznej. Ponadto w ramach projektu zrealizowane zostały imprezy kulturalne i sportowe z udziałem polskich i niemieckich uczestników.

Dla pracodawców z obu stron granicy partnerzy projektu opracowali również **Vademecum**, w którym zebrano informacje na temat ulg, uprawnień i obowiązków pracodawców, którzy zatrudniają osoby z niepełnosprawnościami zarówno po stronie saksońskiej jak i polskiej.

 Die Projektpartner haben beschlossen, Bildungsangebote für Menschen mit Behinderungen zu entwickeln, darunter Personen mit geistigen Behinderungen zu entwickeln, die an die Anforderungen auf dem gewöhnlichen Arbeitsmarkt und an die individuellen Möglichkeiten der Projektteilnehmenden angepasst sind. Gemeinsam wurden **berufliche Kompetenzprofile für Menschen mit Behinderungen** erarbeitet. Mit Hilfe der Profile konnten die Teilnehmenden eine für sie richtige berufliche Aktivität auswählen. In den Kompetenzprofilen wurden Arbeitsstellen, psychische Anforderungen für den jeweiligen Beruf und körperliche und gesundheitliche Voraussetzungen dargestellt. Voraussetzung für eine Tätigkeit in einem Restaurant waren beispielsweise: Gründlichkeit, Konzentrationsfähigkeit, geteilte Aufmerksamkeit, gute Arbeitsorganisation, körperliche Fitness und ein gesunder Kreislauf. Vom Hotelpersonal wird vor allem Zuverlässigkeit, Gründlichkeit, Ehrlichkeit und auch Geduld verlangt. Ein/eine Mitarbeiter: in muss aber auch körperlich fit sein. Aufbauend auf den Profilen konnten für Teilnehmende aus Deutschland und Polen berufliche Bildungsangebote und Praktika in didaktischen Einrichtungen beider Partner durchgeführt werden. **Das Bildungsangebot umfasste 10 Berufe:** Gartenhelfer: in, Bäcker: in, Florist: in, Tischler: in, Lagerarbeiter: in, Elektrotechniker: in, Hotelfacharbeiter: in, Restaurantfacharbeiter: in, Buchdruckerhelfer: in, Buchbinder: in. Weil jeder Partner in fünf der genannten Berufe ausgebildet, haben Teilnehmende an einem Austausch teilgenommen, und konnten während der Praktika in binationalen Gruppen lernen.

Die Projektpartner haben **ihre didaktischen Kapazitäten** entsprechend den Marktanforderungen **angepasst und nachgerüstet**. Teilnehmende konnten **berufliche Praktika in Unternehmen auf dem gewöhnlichen Arbeitsmarkt durchführen und an Sprachkursen und Workshops zur unterstützten und alternativen Kommunikation teilnehmen**. Schulungen zum Erwerb von Sprachkompetenzen richteten sich auch an die Lehrkräfte. Im Projekt wurden zudem Kultur- und Sportveranstaltungen für deutsche und polnische Teilnehmende durchgeführt.

Die Projektpartner erarbeiteten auch ein **Vademecum** für Arbeitgeber: innen beiderseits der Grenze mit Informationen über Vergünstigungen, Rechte und Pflichten von Arbeitgeber: innen, die in Sachsen und Polen Menschen mit Behinderungen beschäftigen wollen.

Spotkanie młodzieży / Jugendbegegnung
fot. Bildungswerk Sachsen der Deutschen Gesellschaft e. V.

Spotkanie młodzieży / Jugendbegegnung
fot. Bildungswerk Sachsen der Deutschen Gesellschaft e. V.

Praktyka zawodowa w Chemnitz / Betriebspraktika in Chemnitz
fot. Bildungswerk Sachsen der Deutschen Gesellschaft e. V.

POLSKO-NIEMIECKI PROJEKT WSPÓŁPRACY I PROGRAM PRAKTYK: POZNAJ KRAJ SĄSIADA – ENTDECKE DEIN NACHBARLAND! DEUTSCH-POLNISCHES PRAKTIKUMS- UND VERNETZUNGSPROJEKT „ENTDECKE DEIN NACHBARLAND – POZNAJ KRAJ SĄSIADA!”

 Beneficjent wiodący / Lead Partner
**Bildungswerk Sachsen
der Deutschen Gesellschaft e.V.**

 Partner projektu / Projektpartner
Stowarzyszenie Semper Avanti

 Okres realizacji / Projektlaufzeit
01.08.2017–31.10.2020

 Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
604 809,01 EUR

 <https://entdecke-dein-nachbarland.de/>

Wycieczka do Bolesławca / Bildungsreise nach Boleslawitz
fot. Bildungswerk Sachsen der Deutschen Gesellschaft e. V.

 Poznaj Kraj Sąsiada – Entdecke Dein Nachbarland! skupia się na **transgranicznym programie staży** na obszarze wsparcia Programu, stwarzając jednocześnie **szanse tworzenia sieci kontaktów**, a przez to **wzmacniając współpracę na pograniczu polsko-saksońskim**.

Projekt kierowany był do ludzi młodych, placówek edukacyjnych oraz przedsiębiorstw z regionu. W programie staży mogły wziąć udział osoby prowadzące działalność w zakresie opieki nad chorymi, rzemiosła, turystyki lub gastronomii oraz stażysty tych branż. W ramach projektu zapewniano **wymianę praktykantów**, organizując im miejsca w niemieckich zakładach pracy. Dolnośląskie firmy również mogły zatrudnić niemieckich praktykantów. Staże odbywały się w przedsiębiorstwach związanych z kształceniem zawodowym, odpowiednio dobranych do profilu edukacji szkół zawodowych. Firmy, biorące udział w projekcie nie ponosiły żadnych kosztów, a opłaty związane z podróżą, noclegami i wyżywieniem stażystów pokrywane były w ramach projektu. Praktyki poprzedzały warsztaty towarzyszące, przygotowujące do konkretnej pracy. Organizowano również spotkania dla wszystkich stażystów biorących udział w projekcie.

W ramach przedsięwzięcia zapewniono również uczniom **wyjazdy edukacyjne do kraju sąsiada**. Celem było zachęcenie młodzieży do poznania kraju sąsiada i rozwinięcie nowych kompetencji. W ramach projektu przewidziano również **gietdy kooperacji oraz warsztaty** służące nawiązaniu współpracy przedsiębiorstw, placówek edukacyjnych i stowarzyszeń. Gietdy odbywały się zarówno stacjonarnie, na obszarze Dolnego Śląska i Saksonii oraz na stronie internetowej dotyczącej projektu. Dzięki działaniom projektowym młodzież pogranicza miała możliwość nauki języka kraju sąsiada oraz jego praktycznego zastosowania, nabycia umiejętności interkulturowych oraz wiedzy o kraju i rynku pracy sąsiada, a także, poprzez odbyte praktyki zawodowe, nabycia wiedzy zawodowej.

 Das Projekt **Poznaj Kraj Sąsiada - Entdecke Dein Nachbarland!** konzentrierte sich um das **grenzübergreifende Praktikumsprogramm** im Fördergebiet des Programms und bot damit **Chancen, ein Kontaktnetzwerk zu schaffen** und so **die Zusammenarbeit im sächsisch-polnischen Grenzraum zu stärken**.

Das Projekt richtete sich an junge Menschen, Bildungseinrichtungen und Unternehmen aus der Region. Am Praktikumsprogramm konnten Menschen teilnehmen, die im Bereich Krankenpflege, Handwerk, Tourismus oder Gastronomie, aber auch in anderen Branchen tätig sind. Im Projekt wurde ein **Praktikantenaustausch** durchgeführt und Betriebspraktika in deutschen Unternehmen vermittelt. Auch niederschlesische Unternehmen konnten deutsche Praktikant:innen beschäftigen. Die Praktika erfolgten in ausbildungsnahen Unternehmen, die passend zu den Ausbildungsprofilen der Berufsschulen ausgewählt wurden. Für die am Projekt beteiligten Unternehmen entstanden keine Kosten, und die Ausgaben für die Anreise, Unterkunft und Verpflegung der Praktikant:innen wurden aus Projektmitteln getragen. Vor den Praktika fanden begleitende Workshops statt, die auf den jeweiligen Praktikumsaufenthalt vorbereiteten. Außerdem wurden für alle beteiligten Auszubildenden Veranstaltungen organisiert.

Schüler:innen konnten darüber hinaus an **Bildungsreisen ins Nachbarland** teilnehmen. Das Ziel war junge Menschen zum Kennenlernen des Nachbarlandes zu ermutigen und neue Kompetenzen zu entwickeln. Im Projekt waren auch **Kooperationsbörsen und Workshops** zum Anknüpfen von Kooperationen zwischen Unternehmen, Bildungseinrichtungen und Vereinen geplant. Die Börsen fanden sowohl in stationärer Form in Niederschlesien und Sachsen, als auch online auf der Projektseite statt. Durch die Projektaktivitäten konnten junge Menschen aus der Grenzregion die Sprache des Nachbarlandes lernen und in der Praxis erproben, neue interkulturelle Fertigkeiten sowie Wissen über das jeweils andere Land und den Arbeitsmarkt erwerben und durch die Praktikumsaufenthalte berufliche Kompetenzen gewinnen.

Przygotowania do gry miejskiej w Jeleniej Górze / Vorbereitungen zu dem Stadtspiel in Jelenia Góra,
Fot. Dolnośląski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli we Wrocławiu

Polsko-niemieckie warsztaty metodyczne // Deutsch-polnisches Weiterbildungsworkshop
Fot. Dolnośląski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli we Wrocławiu

GROSS FÜR KLEIN – DUZI DLA MAŁYCH: TRANSGRANICZNA WSPÓŁPRACA DLA WSPIERANIA EDUKACJI PRZEDSZKOLNEJ W ZAKRESIE KULTURY I JĘZYKA SĄSIADA

GROSS FÜR KLEIN – DUZI DLA MAŁYCH: GRENZÜBERSCHREITENDE ZUSAMMENARBEIT ZUR FÖRDERUNG DER INTERKULTURELLEN UND NACHBARSPRACHIGEN BILDUNG IM BEREICH DER VORSCHULERZIEHUNG

 Beneficjent wiodący / Lead Partner
Dolnośląski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli we Wrocławiu

 Partner projektu / Projektpartner
Landkreis Görlitz

 Okres realizacji / Projektlaufzeit
01.09.2017–31.08.2019

 Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
154 357,76 EUR

 <https://dodn.dolnyslask.pl/projekty/gros-fur-klein-duzi-dla-malych/>

 Projekt **Gross für Klein – Duzi dla małych** miał na celu rozwijanie **transgranicznej komunikacji i współpracy na terenie polsko-saksońskiego pogranicza poprzez edukację interkulturową i językową w wychowaniu przedszkolnym**. Miał za zadanie również podwyższyć kompetencje nauczycieli pracujących z dziećmi w wieku przedszkolnym i uwrażliwić samych podopiecznych na język i kulturę kraju sąsiada. Przedsięwzięcie zakładało także wzrost świadomości lokalnej społeczności w obszarze **zalet wczesnej edukacji interkulturowej**.

Projekt skierowany był do przedszkoli oraz nauczycieli wychowania przedszkolnego po polskiej i niemieckiej stronie granicy. W ramach projektu 100 polskich i saksońskich nauczycieli wychowania przedszkolnego wzięło udział w szkoleniu przygotowującym do nauczania języka sąsiada. Do tego celu **opracowano koncepcję doskonalenia** obejmującego 200 godzin z 4 modułami: „Kurs języka sąsiada”, „Metody wczesnego nauczania języka sąsiada”, „Realizacja nauki kraju sąsiada” i „Wychowanie przedszkolne w PL i DE”. Koncepcję wdrożono jako projekt pilotażowy, poddano ewaluacji, a następnie udoskonalono w drugiej edycji. Dla wzmocnienia transgranicznej wymiany doświadczeń między nauczycielami, uczestnicy projektu pracowali po 60 godzin wspólnie z kolegami z kraju sąsiada. Integracyjne zadania polegały na grze miejskiej w tandemie, warsztatach interkulturowych, wzajemnych wizytach studyjnych i opracowaniu polsko-niemieckich publikacji metodycznych. Nabyte umiejętności nauczyciele wykorzystali w praktyce, planując i przeprowadzając w 35 polskich i saksońskich przedszkolach dni projektowe na temat języka i kultury kraju sąsiada.

Wydane wspólnie polsko-niemieckie publikacje metodyczne z płytą CD nosiły tytuły „Święta i tradycje w Polsce i w Niemczech – Feste und Traditionen in Polen und Deutschland” oraz „Cztery pory roku – vier Jahreszeiten”. Publikacje bezpłatnie udostępniono wszystkim zainteresowanym przedszkolom na obszarze wsparcia. Ponadto zespół projektowy opracował polsko-niemiecką kolorowankę pt. „Z Biedronką i Maus przez cały rok. Mit Biedronka und Maus durch das Jahr”, dzięki której dzieci mogą poznać wybrane święta i obyczaje w obu krajach. Podsumowaniu i upowszechnieniu rezultatów przedsięwzięcia służyły dwie międzynarodowe konferencje dla 200 uczestników, strony internetowe oraz liczne, inne działania promocyjne.

 Das Projekt **Gross für Klein – Duzi dla małych** hatte zum Ziel, die **grenzübergreifende Kommunikation und Zusammenarbeit in der sächsisch-polnischen Grenzregion durch interkulturelle und sprachliche Bildung im Kindergarten zu entwickeln**. Im Projekt sollten auch die Kompetenzen der Kindergartenerzieher: innen verbessert und die Kinder auf die Sprache und Kultur des Nachbarlandes sensibilisiert werden. Außerdem wollte das Projekt das Wissen der lokalen Gemeinschaft über die Vorteile **frühkindlicher Bildung im Bereich Interkulturalität** erweitern.

Das Projekt richtete sich an Kitas und Kindergartenerzieher: innen auf deutscher und polnischer Seite der Grenze. Im Rahmen der Projektaktivitäten nahmen 100 deutsche und polnische Kindergartenerzieher: innen an einer Schulung zur Vermittlung der Nachbarschaftssprache teil. Zu diesem Zweck wurde ein **Fortbildungskonzept** für 200 Unterrichtsstunden mit 4 Modulen: „Kurs der Nachbarschaftssprache”, „Methoden frühen nachbarschaftlichen Unterrichts”, „Landeskunde Nachbarland” und „Vorschulerziehung in Polen und Sachsen” entwickelt. Das Konzept wurde in Form eines Pilotprojekts umgesetzt, die Umsetzung evaluiert und das Konzept in einer zweiten Auflage verbessert. Zur Verbesserung des grenzübergreifenden Erfahrungsaustausches zwischen Erzieher: innen haben Teilnehmende jeweils 60 Stunden gemeinsam mit ihren Kolleg: innen aus dem Nachbarland zusammengearbeitet. Teil integrativer Arbeitspakete waren ein Stadtspiel, Schnitzeljagd im Tandem, interkulturelle Workshops, gegenseitige Studienreisen und die Erarbeitung deutsch-polnischer Unterrichtsmaterialien. Ihre neuen Kompetenzen konnten die Erzieher: innen bei Planung und Durchführung von Projekttagen über die Sprache und Kultur des Nachbarlandes in der Praxis ausprobieren, die in 35 sächsischen und polnischen Kitas stattfanden.

Im Projekt wurden deutsch-polnische didaktische Publikationen mit den Titeln: „Święta i tradycje w Polsce i w Niemczech – Feste und Traditionen in Polen und Deutschland” und „Cztery pory roku – vier Jahreszeiten” mit Audio-CDs verlegt. Sie können von allen interessierten Kitas aus dem Fördergebiet kostenlos genutzt werden. Das Projektteam erstellte auch ein deutsch-polnisches Malbuch „Z Biedronką i Maus przez cały rok. Mit Biedronka und Maus durch das Jahr”, das Kindern Wissen über Feste und Bräuche in beiden Ländern vermittelt. Für die Zusammenfassung und Vermittlung der Projektergebnisse sorgten zwei internationale Konferenzen mit 200 Teilnehmenden, Internetseiten und viele weitere Publizitätsaktivitäten.

„Pracownia archeologiczna w terenie” / „Archäologiewerkstatt im Freien”
fot. Muzeum Łużyckie w Zgorzelcu

Warsztaty archeologiczne /Workshops zur Archäologie
fot. Museum der Westlausitz

„Pracownia garncarska z IV wieku” / „Töpferwerkstatt aus dem 14. Jhd.”, fot. Muzeum Łużyckie w Zgorzelcu

NAUKA JAKO PRZYGODA WISSENSCHAFT ALS ABENTEUER

Beneficjent wiodący / Lead Partner
**Landratsamt Kamez - Museum der Westlausitz
Kamenz**

Partnerzy projektu / Projektpartner
**Muzeum Łużyckie w Zgorzelcu, Muzeum Ceramiki
w Bolesławcu**

Okres realizacji / Projektlaufzeit
01.07.2018–30.06.2021

Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
913 222,55 EUR

<https://www.muzeumluzyckie.pl/projekt-wissenschaft-als-abenteuer-nauka-jako-przygoda/>

Warsztaty archeologiczne /Workshops zur Archäologie
fot. Museum der Westlausitz

W projekt zaangażowany był Powiat Bautzen oraz trzy muzea z obszaru polsko-niemieckiego pogranicza. Przedsięwzięcie polegało na poprawie bieżących oraz stworzeniu nowych pozaszkolnych programów edukacyjnych w zakresie MINT, czyli nauk matematyczno-przyrodniczo-technicznych, informatycznych, oraz intensyfikacji ich wykorzystania przez uczniów z obszaru objętego projektem.

W efekcie powstały 32 polsko-niemieckie, interdyscyplinarne i pozaszkolne programy edukacyjne. Miały one charakter nieformalny, ponieważ miejscem nauczania nie były szkoły, a muzea po obu stronach granicy. Placówki prowadziły działania edukacyjne uwzględniając **„uczenie się poprzez doświadczenie”**, czyli w oparciu o materiały archeologiczne i zabytki kultury materialnej obszaru wsparcia. Ideą było uatrakcyjnienie oferty edukacyjnej i wprowadzanie ciekawej, badawczej formy poznania, która sprawdza się od wieków – zgodnie z maksymą **„bawiąc uczyć”**. Akcją zostały objęte uczące się dzieci i młodzież.

Przykładowo, w Muzeum Łużyckim stworzono 2 pozaszkolne programy edukacyjne, każdy dla dwóch grup wiekowych: uczniów z klas 1-4 oraz klas 5-8. Pierwszy z nich to „Pracownia garncarska z XIV wieku”. Jego uczestnicy zapoznawali się z metodami wytwarzania ceramiki naczyniowej w późnym średniowieczu, a także z zasadami postępowania z ceramicznymi zabytkami w muzeum. Próbowali również własnoręcznie wykonać przedmiot lub naczynie z gliny. Program „Pracownia archeologiczna w terenie” prezentował metody stosowane przez archeologów w terenie podczas badań wykopaliskowych.

W Muzeum Ceramiki w Bolesławcu, oprócz przygotowania i realizacji zajęć edukacyjno-warsztatowych, przeprowadzono modernizację ekspozycji stałych Działu Historii Miasta: „W dawnej aptece” i „Archeologia regionu bolesławieckiego”.

Realizacja projektu wpłynęła na poprawę współpracy między polskimi i niemieckimi instytucjami kultury, działającymi w obszarze edukacji, a także stworzenie transgranicznej oferty nauczania dzieci w trybie pozaszkolnym. Wypracowano strategię komunikacji w tym zakresie, realizowano spotkania informacyjne, warsztaty umożliwiające wymianę doświadczeń i informacji, a także materiały informacyjne udostępniane on-line.

Am Projekt beteiligt waren der Landkreis Bautzen sowie drei Museen aus der deutsch-polnischen Grenzregion. Das Vorhaben zielte darauf ab, die bisherigen außerschulischen Bildungsprogramme im MINT-Bereich (d.h. Mathematik, Informatik, Naturwissenschaft und Technik) zu verbessern und neu aufzustellen sowie deren Einsatz im Rahmen der Bildungsangebote von Museen zu intensivieren.

Im Ergebnis entstanden 32 zweisprachige fachübergreifende außerschulische Bildungsprogramme, die in den Museen beiderseits der Grenze eingesetzt werden. Die außerschulischen Bildungsorte arbeiten hier nach dem Konzept des **„erfahrungsorientierten Lernens”**, d.h. es werden archäologische Artefakte und Artefakte der materiellen Kultur eingesetzt und mit dem Wissen der SuS verbunden. So sollte das bisherige Bildungsangebot attraktiver gestaltet und um interessante, forschungsorientierte Ansätze ergänzt werden, die sich seit Jahrhunderten – treu der Maxime **„spielerisch lernen”** – bewährt haben. Die Umsetzung erfolgte unter aktiver Beteiligung von SuS.

So wurden im Lausitzer Museum zwei Programme erstellt, die in die Klassenstufen 1-4 (frühschulische Bildung/Primarstufe) sowie 5-8 unterteilt wurden. Das erste widmete sich einer „Töpferwerkstatt aus dem 14. Jhd.”. Die Teilnehmer erfuhren, wie keramische Gefäße im Spätmittelalter hergestellt wurden und wie mit solchen Keramikfunden im Museum umgegangen wird. Ebenso versuchten sie sich daran, eigenhändig aus Ton ein solches Gefäß zu fertigen. Das Programm „Archäologie-Werkstatt (im Freien)” stellte praktisch vor, wie Archäologen bei Ausgrabungen vorgehen.

Im Keramikmuseum in Bolesławiec wurden neben diesen Workshops ebenso Maßnahmen zur Modernisierung der Dauerausstellungen zur Stadtgeschichte „In der alten Apotheke” und „Archäologie der Region Bolesławiec” umgesetzt.

Das Projekt trug zu einer engeren Zusammenarbeit zwischen deutschen und polnischen Kultureinrichtungen im Fördergebiet sowie der Erstellung eines grenzüberschreitenden außerschulischen Bildungsangebots für SuS bei. Vorgelegt wurde eine entsprechende Kommunikationsstrategie, es fanden Informationstreffen und auf den Erfahrungsaustausch gerichtete Workshops statt, deren Ergebnisse auch online zur Verfügung stehen.

Wyspa językowa - Mikotajki dla dzieci / Sprachinsel - Weihnachtsmann-Party für Kinder, fot. Urząd Miejski w Łęknicy

Wyspa językowa - Mikotajki dla dzieci / Sprachinsel - Weihnachtsmann-Party für Kinder fot. Urząd Miejski w Łęknicy

Wyspa językowa - Mikotajki dla dzieci / Sprachinsel - Weihnachtsmann-Party für Kinder fot. Urząd Miejski w Łęknicy

TRANSGRANICZNA LIGA MISTRZÓW – WZMOCNIENIE INNOWACYJNYCH ODDZIAŁYWAŃ EDUKACYJNYCH PO OBU STRONACH NYSY ŁUŻYCKIEJ

DIE GRENZÜBERSCHREITENDE MEISTERLIGA-STÄRKUNG DER INNOVATIVEN BILDUNGSMASSNAHMEN AUF BEIDEN SEITEN DER LAUSITZER NEISSE

 Beneficjent wiodący / Lead Partner
Gmina Łęknica

 Partner projektu / Projektpartner
Stadtverwaltung Bad Muskau

 Okres realizacji / Projektlaufzeit
01.09.2018–31.12.2020

 Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
242 105,32 EUR

 Transgraniczna Liga Mistrzów to projekt zorientowany na ograniczanie barier kulturowych i językowych u uczniów na polsko-saksońskim pograniczu poprzez wspólne przebywanie, tworzenie, naukę, zabawę i sport. W projekcie wzięło udział łącznie 90 dzieci z dwóch grup: szkolnej i przedszkolnej. W ramach przedsięwzięcia przeprowadzono szereg działań, które wpłynęły na **podniesienie kompetencji językowych, ekologicznych, społecznych i interkulturowych wśród dzieci**. Poprzez wspólną naukę i zabawę dzieci uczyły się języka kraju sąsiedzkiego, nabyły umiejętność pracy w grupie dwujęzycznej, przełamywały stereotypy a także zacieśniły wzajemne relacje.

Ważną częścią inicjatywy było zadanie **„Akademia Sportowa”**. Objęto ono m.in. turnieje i treningi, międzynarodowy mecz piłki nożnej, obóz i rodzinny festyn sportowy. Celem zadania była promocja zdrowego stylu życia, nauka języka w praktyce i przełamywanie barier. Poprawiono też stan bazy sportowej przy szkole biorącej udział w projekcie, a w konsekwencji zwiększono poziom bezpieczeństwa dzieci.

W związku z zadaniem **„Mistrzowie Ekologii”** zorganizowano lekcje i spacerki po Łuku Mużakowa. Zrealizowano też piknik, plener malarski, warsztaty „Mali naukowcy” i „Ekotest” oraz dwa projekty: „Dzikie zioła” i „Zwierzęta na brzegu”. Przeprowadzono również cykl zajęć edukacyjnych w celu poznania rzeczywistości przyrodniczo-ekologicznej poprzez wspólne obserwowanie, odkrywanie i eksperymentowanie. **Dzięki tym inicjatywom zwiększyło się poczucie ponadgranicznej odpowiedzialności za stan środowiska przyrodniczego, zarówno wśród dzieci, jak i dorosłych.**

W ramach ostatniego zadania odbyły się działania **„Tydzień kolorów”** i **„Nasza Nysa”**. Miały one na celu upowszechnienie wśród młodzieży wiedzy dotyczącej różnych form działalności artystycznej oraz przygotowanie uczniów na odbiór różnych form sztuki.

Ostatecznym efektem projektu było **rozwinięcie umiejętności pracy w grupie dwujęzycznej oraz integracja społeczna wyrażająca się przełamywaniem barier, stereotypów i nawiązywaniem przyjaźni.**

 Grenzüberschreitende Champions League ist ein Projekt, welches sich die Überwindung kultureller und sprachlicher Barrieren bei SuS im sächsisch-polnischen Grenzraum zum Ziel gesetzt hat; hierzu dienen gemeinsame Begegnungen mit Spiel und Sport sowie kreativen Aktivitäten. Am Projekt nahmen insg. 90 Kinder aus zwei Altersgruppen teil: Grundschul- sowie Kita-Kinder. Im Rahmen des Vorhabens wurden zahlreiche Maßnahmen umgesetzt, die sich auf eine **Verbesserung sprachlicher, sozialer und interkultureller Kompetenzen wie ebenso des Umweltbewusstseins der Kinder** auswirkten. Indem sie gemeinsam lernten und spielten, lernten sie nicht nur die Sprache ihres Nachbarn kennen, sondern ebenso, wie sie gemeinsam in zweisprachigen Gruppen miteinander umgehen; sie überwinden Stereotypen und knüpften gegenseitige Beziehungen.

Einen wichtigen Bestandteil der Initiative bildete die **„Sportakademie”**. Sie umfasste u.a. Turniere und Trainings, ein grenzüberschreitendes Fußballmatch sowie ein Sportcamp und ein sportliches Familienfest. Ziel der Veranstaltung war es, einen gesunden Lebensstil zu fördern, praxisnah die Nachbarsprache zu erlernen und Barrieren zu überwinden. Zudem wurde der bauliche Zustand der Sportanlage an der Schule, die am Projekt teilgenommen hatte, verbessert und damit auch die Sicherheit der Kinder erhöht.

Im Rahmen des Arbeitspakets **„Ökomeister”** lernten die Teilnehmer den Muskauer Faltenbogen in Theorie und Praxis näher kennen. Ebenso wurden ein Picknick, ein Malerei-Pleinair, Workshops unter den Mottos „Kleine Entdecker” und „Ekotest” veranstaltet sowie die beiden Schulprojekte „Wildkräuter” und „Tiere am Ufer” umgesetzt. Hierzu zählte auch eine Unterrichtsreihe, in der die SuS gemeinsam Natur und Umwelt beobachteten und sie im Rahmen von Experimenten entdeckten. **So konnte bei den Kindern und auch den Erwachsenen das Gefühl der Verantwortung für den Zustand von Natur und Umwelt über die Grenzen hinweg gestärkt werden.**

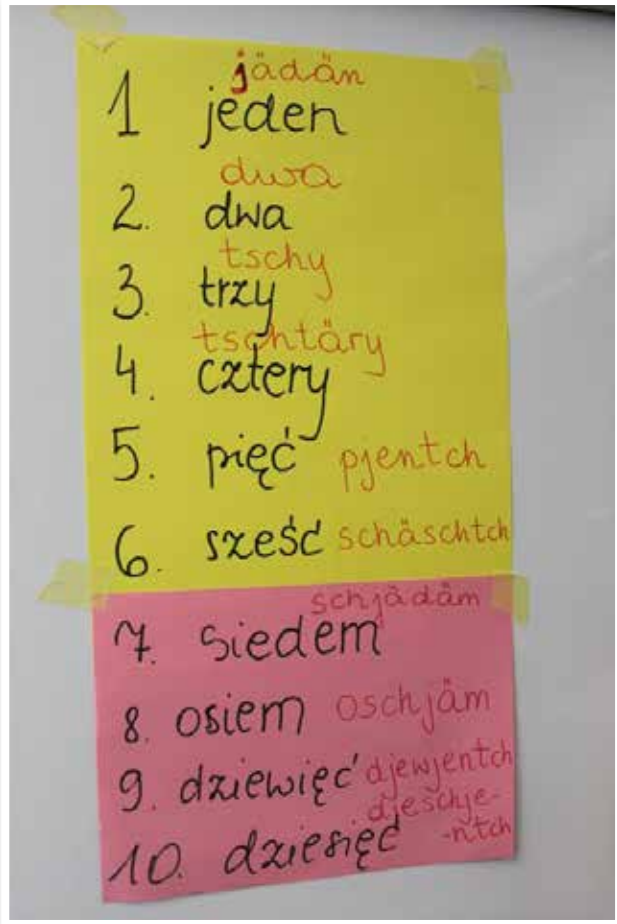
Das dritte Arbeitspaket umfasste die Teilprojekte **„Woche der Farben”** sowie **„Unsere Neisse”**. Die Maßnahmen dienten einer Annäherung an verschiedene Formen der Kunst und ihre Rezeption bei den teilnehmenden SuS.

Im Ergebnis des Projekts konnten **Fähigkeiten zum gegenseitigen Umgang in bilingualen Gruppen sowie soziale Kompetenzen weiterentwickelt und damit Barrieren überwunden und Freundschaften geschlossen werden.**

Wizyta dydaktyczna / Lehrbesuch
fot. Magdalena Gula

Kurs języka polskiego / Polnisch-Sprachkurs
fot. Kamila Brendler

Warsztaty / Workshops
fot. Karkonoska Agencja Rozwoju Regionalnego

NOWE KOMPETENCJE ORIENTACJI ZAWODOWEJ PL-SAX NEUE BERUFSORIENTIERUNGSKOMPETENZEN PL-SAX

 Beneficjent wiodący / Lead Partner
Karkonoska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.

 Partner projektu / Projektpartner
Bau Bildung Sachsen e.V., ÜAZ Bautzen

 Okres realizacji / Projektlaufzeit
01.07.2019–31.08.2021

 Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
366 399,71 EUR

 <https://karr.pl/nowe-kompetencje-orientacji-zawodowej-pl-sax/>

Warsztaty / Workshops
fot. Karkonoska Agencja Rozwoju Regionalnego

 Projekt **Nowe kompetencje orientacji zawodowej PL-SAX** został zrealizowany dzięki współpracy partnerów z polsko – niemieckiego pogranicza. Partnerzy mierzyli się z problemem braku **współzależności pomiędzy profilem wykształcenia młodych ludzi, a podejmowaną przez nich pracą zawodową**. Chcieli zwiększyć oddziaływanie szkół na podejmowanie właściwych decyzji o wyborze zawodu przez uczniów. Chcieli również, aby wybory uczniów uwzględniały ich zainteresowania, predyspozycje indywidualne oraz potrzeby rynku pracy. Co więcej, próbowali sprawić, by decyzje zawodowe podejmowane były możliwie wcześniej, nawet na etapie szkoły podstawowej.

Pandemia, która nastąpiła w trakcie realizacji projektu, wzmocniła potrzebę jego wdrożenia. Wiele osób było zmuszonych do przebrnięcia czy przystosowania do funkcjonowania w nowych warunkach. Znajomość swoich umiejętności, predyspozycji lub ograniczeń w takich okolicznościach bardzo pomaga. W tym kontekście bardzo ważne jest świadome planowanie kariery zawodowej, co tym bardziej przemawiało za realizacją projektu.

W projekcie partnerzy zrealizowali szereg działań **wzbogacających ofertę edukacyjną, promujących orientację zawodową wśród młodzieży polsko-niemieckiego pogranicza oraz dostosowanie oferty edukacyjnej do zmieniającego się rynku pracy**. Były to m.in. spotkania dla nauczycieli z Polski i Niemiec, doradców zawodowych oraz przedstawicieli instytucji rynku pracy i oświaty. Zapewniono także **nauczanie języka sąsiada** dla polskich i niemieckich uczniów. Szczególnie ważne były **warsztaty orientacji zawodowej**. W Saksonii polska młodzież wraz z niemiecką grupą poznawali specyfikę wybranych zawodów, kulturę Niemiec oraz spędzali wspólnie wolny czas. W Polsce niemieccy uczniowie odwiedzili szkoły, zakłady pracy oraz atrakcje turystyczne. Wzięli też udział w **warsztatach tematycznych związanych z rozwojem osobistym** oraz spędzili czas z lokalną młodzieżą. Istotnym elementem projektu były **spotkania z doradcą zawodowym**. Cennym wkładem praktycznym były porady dotyczące rozwijania ścieżek kariery zawodowej. Całość programu uzupełniła publikacja **mini słownika PL/DE z branżowym słownictwem**, który został przygotowany z myślą o uczniach, oraz **ebook** – publikacja stworzona podczas projektu „*Orientacja zawodowa bez granic*”.

 Das Projekt **Neue Berufsorientierungskompetenzen PL-SAX** wurde dank der Kooperation der Partner aus dem deutsch-polnischen Grenzraum umgesetzt. Die Partner stellten sich dem Problem der **mangelnden Korrelation zwischen dem Bildungsprofil junger Leute und der von ihnen eingeschlagenen Laufbahn**. Sie wollten den Einfluss der Schulen auf die richtigen Entscheidungen der Schüler*innen bei der Berufswahl stärken. Sie wollten auch, dass die Schüler*innen bei ihrer Wahl ihre Interessen, individuellen Veranlagungen und die Arbeitsmarktbearfunde berücksichtigen. Sie versuchten zu bewirken, dass Berufsentscheidungen möglichst früh, gar in der Grundschule getroffen werden.

Die Pandemie, die während der Umsetzung des Projekts eintrat, verstärkte die Notwendigkeit seiner Durchführung. Viele waren gezwungen, sich umzuqualifizieren bzw. an neue Gegebenheiten anzupassen. Unter solchen Umständen ist die Kenntnis eigener Fähigkeiten, Veranlagungen oder Beschränkungen hilfreich. In dem Zusammenhang ist eine bewusste Karriereplanung wichtig, was ein Grund mehr war, das Projekt durchzuführen.

Im Projekt setzten die Partner Maßnahmen zur **Bereicherung des Bildungsangebots, Bewerbung der Berufsorientierung unter Jugendlichen des deutsch-polnischen Grenzraums sowie zur Anpassung des Bildungsangebots an den sich verändernden Arbeitsmarkt** um. Es waren u. a. Treffen für Lehrkräfte aus Deutschland und Polen, Berufsberater*innen sowie Vertreter*innen der Arbeitsmarkttakteure und Bildungsträger. Der **Erwerb der Nachbarsprache** für deutsche und polnische Schüler*innen wurde angeboten. Besonders wichtig waren die **Berufsorientierungswshops**. In Sachsen lernten die polnischen Jugendlichen mit ihren deutschen Kolleg*innen die Spezifik ausgewählter Berufe und die Kultur Deutschlands kennen und verbrachten gemeinsam die Freizeit. In Polen besuchten die deutschen Schüler*innen Schulen, Betriebe und touristische Attraktionen. Sie nahmen auch an **Themenworkshops zur persönlichen Entwicklung** teil und verbrachten die Zeit mit hiesiger Jugend. Ein wesentliches Projektelement waren **Termine mit Berufsberatern**. Ein wertvoller praktischer Beitrag waren die Ratschläge zur Entwicklung des beruflichen Werdegangs. Das ganze Programm ergänzte die Veröffentlichung des speziell für Schüler*innen erstellten **Mini-Wörterbuchs PL/DE mit Fachwortschatz** sowie ein im Rahmen des Projekts „*Berufsorientierung ohne Grenzen*“ erarbeitetes **E-Book**.

Aotorelacja z cyklu kursów „Sady” / Fotoreportage von der Schulungsreihe „Obstwiesen”
fot. Partnerstwo Izerskie Stowarzyszenie LGD

Cykl kursów „Sady” / Schulungsreihe „Obstwiesen”
fot. Partnerstwo Izerskie Stowarzyszenie LGD

EDUKACJA W CELU ZACHOWANIA STARYCH SAKSOŃSKICH I POLSKICH ODMIAN OWOCÓW W REGIONIE PRZYGRANICZNYM BILDUNG ZUM ERHALT ALTER SÄCHSISCHER UND POLNISCHER OBSTSORTEN IN DER GRENZREGION

 Beneficjent wiodący / Lead Partner
Sächsische Landesstiftung Natur und Umwelt

 Partner projektu / Projektpartner
Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania –
Partnerstwo Izerskie

 Okres realizacji / Projektlaufzeit
01.06.2019–30.09.2021

 Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
383 502,66 EUR

 <https://lgdpartnerstwoizerskie.pl/projekty/sady/>

 Kluczowym zadaniem projektowym było kształcenie i szkolenie osób młodych i społeczeństwa w celu **zachowania starych saksońskich i polskich odmian drzew owocowych** oraz **pokazanie ich wartości dla turystycznego i ekonomicznego rozwoju pogranicza**. Inicjatywa podyktowana była zagrożeniem, jakie zdiagnozowano w związku z zanikaniem tradycyjnych sadów owocowych, stanowiących dotąd charakterystyczny element krajobrazu kulturowego regionu. Sady są ważnym biotopem, który łączy obszary zamieszkałe, grunty orne i obszary leśne, na wzór korytarza, zapewniającego przemieszczanie się, wymianę i przetrwanie gatunków. Stanowią także o urodzie i atrakcyjności turystycznej terenów przygranicznych.

W ramach projektu zrealizowano liczne działania. Jednym z nich było **utworzenie sadów modelowych** w miejscowościach Tarczyn, Lubomierz, Grudza, Nebelschütz, Kreba-Neudorf oraz Waltersdorf. Powstał też **sad typu muzeum** – bank genów w Świeradowie-Zdrój po stronie polskiej oraz drugi **sad odmianowy** w Ostritz po stronie niemieckiej. W sadach tych gromadzone są odmiany służące do pozyskiwania szlachetnych elementów szczepów (zrazów). Dzięki przedsięwzięciu **zakupiono też niezbędny sprzęt do pielęgnacji i prowadzenia sadów**, który został przekazany dla zarządców sadów, sprawujących opiekę nad drzewami. Kolejnym krokiem było przeprowadzenie **bezpłatnych szkoleń i warsztatów** dla osób zainteresowanych ochroną, pielęgnacją, okulizacją i szczepieniem drzew, przechowywaniem owoców oraz zakładaniem tradycyjnych sadów owocowych. Ważnym elementem przedsięwzięcia było **dokonanie oceny pomologicznej dawnych odmian**. Dzięki niemu zidentyfikowano m.in. 65 dawnych odmian jabłoni i 13 odmian gruszy. Zebrane informacje posłużyły do opracowania i wydania **dwujęzycznego studium o starych odmianach polskich i saksońskich drzew owocowych**. Inne podjęte działania to **warsztaty z budowy domków dla owadów**, których zadaniem było uwrażliwienie najmłodszych na kwestie bioróżnorodności i znaczenia zapylaczy dla środowiska przyrodniczego i dla człowieka. Stworzono także praktyczną, podsumowującą informacje projektowe **aplikację** oraz koncepcje ochrony, pielęgnacji i wykorzystania sadów modelowych oraz banku genów, a także oferty szkoleniowe dla zainteresowanych.

 das wichtigste Ziel des Projekts bestand in der **Verknüpfung und Erweiterung des gemeinsamen deutsch-polnischen Bildungsangebotes zu Schutz, Erhalt und Pflege von Streuobstbeständen** sowie ihrer nachhaltigen **Nutzung im Rahmen der touristischen und wirtschaftlichen Entwicklung der Grenzregion**. Den Ausgangspunkt zur Initiative bildete die – wie zuvor festgestellt wurde – Gefährdung alter Streuobstbestände, die bislang zu den charakteristischen Elementen der Kulturlandschaft in der Region zählten. Streuobstwiesen sind ein wichtiges Biotop, das Wohnflächen, Äcker und Waldgebiete wie ein Korridor miteinander verbindet und somit Wanderungen, Austausch und Erhalt von Arten sicherstellt. Ebenso tragen sie entscheidend zur touristischen Attraktivität der Grenzregion bei.

Im Rahmen des Projekts wurden viele Maßnahmen umgesetzt. In Tarczyn, Lubomierz, Grudza, Nebelschütz, Kreba-Neudorf und Waltersdorf wurden **Modell-Streuobstwiesen/Bildungswiesen** bepflanzt bzw. ergänzt. Ebenso entstand ein **Obstwiesen-Museum**, d.h. eine Genbank in Świeradów-Zdrój auf polnischer Seite und eine zweite **Sortenwiese** in Ostritz auf deutscher Seite. Auf diesen Wiesen werden Sorten gesammelt, um sortenechte Stecklinge bzw. Steckhölzer zu gewinnen. Ebenso wurde die **zur Pflege von Streuobstwiesen notwendige Ausrüstung** erworben und den Trägern der Modell/Streuobstwiesen und Sortenwiesen überreicht. Ein weiterer Schritt bestand in der Durchführung von Workshops und Schulungen für alle, die an Schutz, Pflege, Veredelung, Erhalt und Anlage von Streuobstwiesen interessiert waren. Von wichtiger Bedeutung für das Vorhaben war auch eine **Bestandsaufnahme alter Sorten**. So wurden u.a. 65 alte Apfelsorten und 13 alte Birnensorten identifiziert. Im Anschluss hieran wurde eine **zweisprachige Studie über alte Sorten polnischer und sächsischer Obstbäume** erstellt und veröffentlicht. Ergänzend wurden **Workshops** angeboten, in denen **Insektenhäuser** gebaut wurden; sie dienten dazu, den SuS die Bedeutung von Biodiversität und Insekten für Natur und Mensch zu vermitteln. Eine **App** fasst die Projektergebnisse praktisch zusammen; erstellt wurden ein Nutzungskonzept für die Modell-Streuobstwiesen und die Genbank sowie ein umfangreiches Bildungsangebot.

Warsztaty dla młodzieży / Workshops für Jugend, fot. Jakub Purej

Warsztaty dla młodzieży / Workshops für Jugend, fot. Jakub Purej

Warsztaty dla młodzieży / Workshops für Jugend, fot. Jakub Purej

POZNAĆ I ZROZUMIEĆ. PAMIĘĆ W IMIĘ PRZYSZŁOŚCI. ROZWÓJ SIECI EDUKACYJNYCH I SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO W POLSKO-SAKSOŃSKIM REGIONIE PRZYGRANICZNYM

LERNEN UND VERSTEHEN-ZUKUNFT DURCH ERINNERUNG. WEITERENTWICKLUNG VON BILDUNGSNETZWERKEN SOWIE BÜRGERGESELLSCHAFT IM SÄCHSISCH-POLNISCHEN GRENZRAUM

* Projekt w toku / Projekt noch in Umsetzung

Beneficjent wiodący / Lead Partner
Fundacja Pamięć, Edukacja, Kultura w Zgorzelcu

Partnerzy projektu / Projektpartner
Meetingpoint Music Messiaen e.V., Internationales Begegnungszentrum St. Marienthal, Stadtverwaltung Görlitz, Förderkreis Görlitzer Synagoge e.V., Gmina Miejska Zgorzelec, Gmina Zgorzelec

Okres realizacji / Projektlaufzeit
01.04.2019-30.06.2022

Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
589 036,80 EUR

<https://www.meetingpoint-music-messiaen.net/pl/poznac-i-zrozumiec-pamiec-w-imie-przyszlosci/>

Warsztaty dla nauczycieli / Workshops für Lehrer
fot. Jakub Purej

Projekt połączył partnerów z Polski i Niemiec w pracach nad stworzeniem **transgranicznej sieci edukacyjnej w zakresie historii regionalnej**, podniesieniem kompetencji językowych i kulturowych oraz kształtowaniem postaw obywatelskich.

Chociaż okoliczności związane z pandemią zaskoczyły partnerów projektu, to udało się zrealizować wiele zaplanowanych działań. Jednym z nich było opracowanie i **przeprowadzenie systemu kompleksowych prac edukacyjnych** w wyodrębnionych szkołach Zgorzelca i Görlitz, w Europejskim Centrum w Zgorzelcu, synagodze w Görlitz oraz w Międzynarodowym Centrum Spotkań St. Marienthal. W przypadku szkół zorganizowano **laboratoria historyczno-społeczne „Młodzi badacze regionu”**. Młodzież pracująca w tych zespołach pod opieką nauczycieli uczestniczyła m.in. w transgranicznych warsztatach i podróży edukacyjnej do byłego obozu jenieckiego w Zeithain w Saksonii. Odbyło się też **seminarium dydaktyczne** skierowane do nauczycieli realizujących polsko-niemieckie projekty w regionie przygranicznym. Ważną częścią przedsięwzięcia były prace zrealizowane w obrębie **byłego obozu Stalag VIIIA**. Partnerzy utworzyli tam **stację edukacyjną, wraz ze ścieżkami i tablicami edukacyjnymi**. Zostały także przeprowadzone **nieinwazyjne badania archeologiczne oraz częściowe zabezpieczenie pozostałości substancji archeologicznej po byłym obozie jenieckim**. W oparciu o pozyskane wyniki zrealizowano m.in. wizualizację obozu w formie 3D oraz folder informacyjny dot. byłego stalagu. Kolejnym ważnym zadaniem projektowym było **utworzenie archiwum byłego Stalagu VIIIA**. Efektem prac projektowych jest również **przewodnik audiowizualny po byłym obozie jenieckim**. Partnerzy projektu opracowali również materiały edukacyjno-informacyjne do wyposażenia Forum Kultury Synagoga w Görlitz. Objęły one przewodnik audiowizualny i dwa filmy na temat historii Żydów oraz historii synagogi w Görlitz. Równolegle odbywały się **liczne warsztaty** organizowane przez Międzynarodowe Centrum St. Marienthal. Związane były z pracą z młodzieżą, jak również tematyką historyczną i kulturową pogranicza.

Im Rahmen des Projekts bildeten Partner aus Polen und Deutschland ein **grenzübergreifendes Bildungsnetzwerkes im Bereich der regionalen Geschichte**; sie erweiterten ihre Sprach- und Kulturkompetenzen und förderten bürgerschaftliches Engagement.

Ogbleich die mit der Pandemie einhergehenden Umstände die Projektpartner überraschten, gelang es ihnen, viele der geplanten Maßnahmen umzusetzen. Hierzu zählte die **Erstellung und Einführung eines Systems umfassender Bildungsmaßnahmen** in ausgewählten Schulen in Görlitz und Zgorzelec, im Europäischen Zentrum in Zgorzelec, in der Görlitzer Synagoge und im Internationalen Begegnungszentrum St. Marienthal. Für die Schulen wurden **historisch-gesellschaftliche Labors „Junge Regionsforscher“** gegründet. In diesen Teams nahmen die SuS und ihre Lehrer:innen u.a. an grenzüberschreitenden Workshops und Bildungsreisen zum ehemaligen Kriegsgefangenenlager in Zeithain (Sachsen) teil. Ebenso fand eine **Fachkonferenz** für Lehrer:innen statt, die in der Grenzregion Bildungsprojekte umsetzen. Eine weitere wichtige Maßnahme bestand darin, die **Lehrpfade auf dem Gelände des einstigen Stalag VIII A herzurichten und sie durch weitere Bildungsstationen fortzuentwickeln**. Hierzu zählten ebenso u.a. **nicht-invasive archäologische Forschungen, um Überreste der Bausubstanz des ehemaligen Stalag zu sichern**. Die Ergebnisse dienten dazu, ein 3D-Modell des Lagergeländes sowie eine Informationsbroschüre über das ehemalige Stalag zu erstellen. Ebenso wurde ein **Archiv des Stalag VIII A** eingerichtet und ein **Audioguide über das ehemalige Kriegsgefangenenlager** vorbereitet. Die Projektpartner haben ebenfalls Bildungs- und Informationsmedien zur Ausstattung des Kulturforums Görlitzer Synagoge erstellt. Sie umfassten einen Audioguide sowie zwei Filme über die jüdische Geschichte sowie die Geschichte der Synagoge in Görlitz. Parallel hierzu fanden **zahlreiche Workshops** statt, die vom Internationalen Begegnungszentrum St. Marienthal veranstaltet wurden. Die Jugendlichen setzten sich in ihnen mit den Themenbereichen Geschichte und Kultur der Grenzregion auseinander.

Minibusey do przewozu osób niepełnosprawnych / Minibusse zur Beförderung von Personen mit Behinderungen
fot. Landkreis Bautzen

Spotkanie młodzieży / Jugendbegegnung
fot. Starostwo Powiatowe w Bolestawcu

ROZBUDOWA TRANSGRANICZNEJ OFERTY EDUKACYJNEJ BOLESŁAWCA I BAUTZEN ERWEITERUNG DES GRENZÜBERSCHREITENDEN ANGEBOTS VON BOLESŁAWIEC UND BAUTZEN

* Projekt w toku / Projekt noch in Umsetzung

 Beneficjent wiodący / Lead Partner
Powiat Bolesławiecki

 Partnerzy projektu / Projektpartner
Gmina Miejska Bolesławiec, Landkreis Bautzen

 Okres realizacji / Projektlaufzeit
01.08.2018 – 31.12.2022

 Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
1 124 306,48 EUR

Spotkanie młodzieży / Jugendbegegnung
fot. Starostwo Powiatowe w Bolestawcu

 Założeniem projektu było wykorzystanie doświadczeń polskich i saksońskich do **podniesienia warunków i jakości kształcenia oraz dostosowanie go do warunków transgranicznego rynku pracy**. Szczególną uwagę partnerzy poświęcili kwestii edukacji i przygotowania do pracy **osób z niepełnosprawnościami**.

Zasadnicze działania koncentrowały się na analizie potrzeb i możliwości dostosowania kształcenia na terenie pogranicza do rynku pracy, podniesieniu kompetencji kadry dydaktycznej polskiej i saksońskiej pracującej z uczniami o szczególnych potrzebach, na tworzeniu przestrzeni do wymiany doświadczeń nauczycieli i do wzajemnego poznania się uczniów.

Szkolenia miały rozwijać kompetencje w pracy z uczniami z niepełnosprawnościami, a także kompetencje interkulturowe. Tematyka szkoleń obejmowała m.in. takie kwestie, jak pierwsza pomoc, neurodydaktyka, interkulturowość, sensoplastyka.

Dzięki wspólnym staraniom opracowano też **„Procedurę monitorowania potrzeb rynku pracy”**, mającą służyć bieżącemu badaniu zmian zapotrzebowania na zawody. Kolejnym elementem projektu było opracowanie **strategii aktywizacji osób niepełnosprawnych** na terenie powiatu bolesławieckiego. Integrującym, rozbudzającym pasję i świadomość zawodową przedsięwzięciem były **liczne, transgraniczne spotkania dzieci i młodzieży**. Zrealizowano m.in. cykle spotkań teatralnych, muzycznych, ceramicznych, a także warsztaty międzykulturowe. Język sztuki okazał się spoiwem dla uczestników przedsięwzięć artystycznych w ramach projektu.

Projekt umożliwił także **poprawę warunków kształcenia uczniów z niepełnosprawnościami** w powiecie bolesławieckim i powiecie Bautzen. „Dzięki inwestycjom w Zespole Szkół i Placówek Specjalnych w Bolestawcu **dostosowano obiekt do pracy z uczniami o szczególnych potrzebach edukacyjnych**. Dopuszono m.in. gabinety rewalidacyjne, sale rehabilitacyjne oraz zajęć praktycznych (prac domowych, kuchennych). Dla szkoły specjalnej w Hoyerswerdzie w Saksonii **zakupiono dwa busy do przewozu osób z niepełnosprawnościami oraz tablety ze specjalistycznym oprogramowaniem**.

Doświadczenie pandemii skłoniło partnerów do rozszerzenia zakresu realizowanych działań o wsparcie dla dzieci i młodzieży w radzeniu sobie w trudnych okolicznościach.

 Der Projektansatz war, die sächsischen und polnischen Erfahrungen zu nutzen, um **die Bildungsbedingungen und -qualität zu verbessern und sie an den grenzübergreifenden Arbeitsmarkt anzupassen**. Besonderes Augenmerk lag auf der Ausbildung und Arbeitsmarktvorbereitung von **Personen mit Behinderungen**.

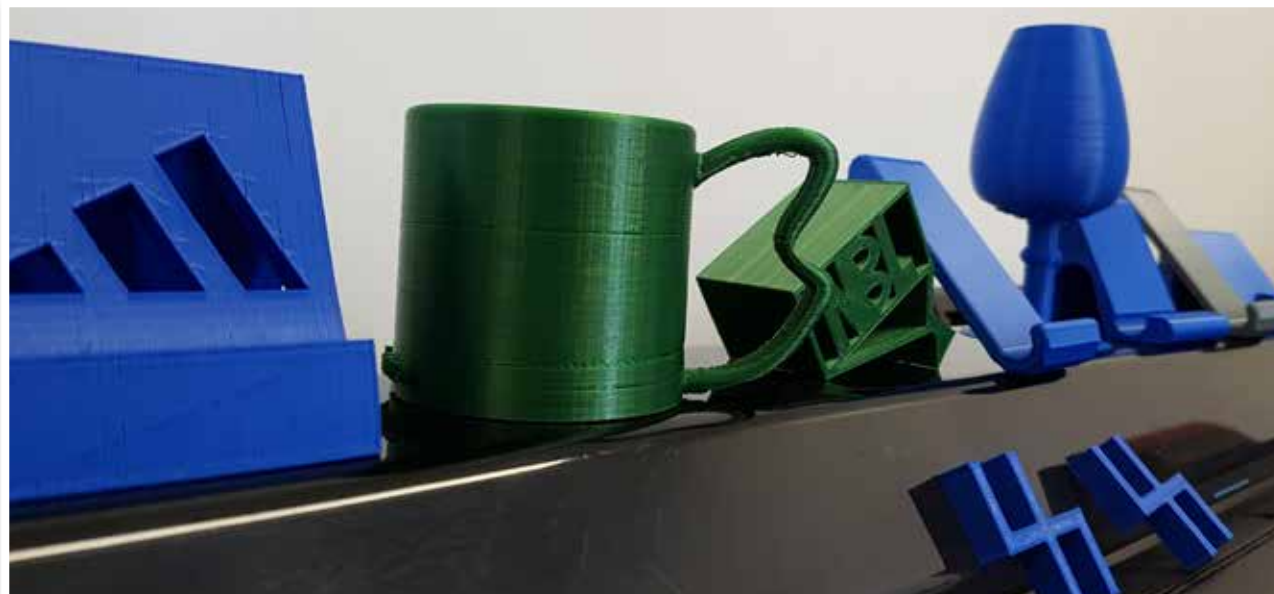
Die Hauptaktivitäten konzentrierten sich auf die Analyse der Bedarfe und Möglichkeiten der Anpassung der Bildung im Grenzgebiet an den Arbeitsmarkt, die Verbesserung der Kompetenzen sächsischer und polnischer Lehrkräfte, die mit Schüler*innen mit besonderen Bedürfnissen arbeiten, die Schaffung des Raums für Erfahrungsaustausch von Lehrkräften und das gegenseitige Kennenlernen von Schüler*innen.

Die Schulungen dienten der Entwicklung von Kompetenzen in der Arbeit mit Schüler*innen mit Behinderungen sowie von interkulturellen Kompetenzen. Ihre Thematik umfasste u. a. erste Hilfe, Neurodidaktik, Interkulturalität und sensorische bildende Kunst.

Dank gemeinsamer Anstrengungen wurde ein **„Monitoringverfahren des Arbeitsmarktbedarfs”** entwickelt, das der laufenden Untersuchung von Veränderungen der Nachfrage nach Berufen dienen soll. Ein weiteres Projektelement war die Erarbeitung der **Strategie zur Aktivierung von Menschen mit Behinderungen** im Landkreis Bolesławiec. Ein integrierendes, Leidenschaften und Berufsbewusstsein anregendes Vorhaben waren **grenzüberschreitende Kinder- und Jugendbegegnungen**. Es wurden u. a. eine Reihe von Theater-, Musik- und Keramikevents sowie interkulturelle Workshops organisiert. Die Sprache der Kunst erwies sich als Bindemittel für die Teilnehmenden der Kunstvorhaben im Rahmen des Projekts.

Das Projekt ermöglichte auch eine **Verbesserung der Ausbildungsbedingungen der Schüler*innen mit Behinderungen** in Landkreisen Bolesławiec und Bautzen. Dank der Investitionen am Schul- und Sonderschulzentrum in Bolesławiec **wurde das Objekt an die Arbeit mit Schüler*innen mit besonderen Bildungsbedürfnissen angepasst**. U. a. wurden Revalidierungsräume und Rehabilitations- sowie Praxisunterrichtsräume (Haushalts- und Küchenhilfen) nachgerüstet. Für die Förderschule in Hoyerswerda **wurden zwei Busse zur Beförderung von Personen mit Behinderungen sowie Tablets mit Fachsoftware angeschafft**.

Die Erfahrungen mit der Pandemie veranlassten die Projektpartner, die Projektmaßnahmen auf die Unterstützung von Kindern und Jugendlichen bei der Bewältigung schwieriger Umstände auszuweiten.

Druk 3D / 3D-Druck

fot. Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego

Praca nad projektem / Projektarbeit
fot. Urząd Marszałkowski Województwa DolnośląskiegoGotowy prototyp / ein fertiggestellter Prototyp
fot. Urząd Marszałkowski Województwa DolnośląskiegoCyfrowy projekt produktu / Digital-Entwurf eines Produktes,
fot. Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego

TRAILS+ MOBILNE LABORATORIA INNOWACYJNOŚCI I USŁUG: ROZWÓJ I ZWIĘKSZANIE INNOWACYJNOŚCI W REGIONIE TRANSGRANICZNYM POLSKA-SAKSONIA

TRAILS+ MOBILE INNOVATIONSLABORE UND –SERVICES ZUM AUFBAU UND ZUR VERTIEFUNG VON INNOVATIONSKAPAZITÄTEN IM SÄCHSISCH-POLNISCHEN GRENZRAUM

* Projekt w toku / Projekt noch in Umsetzung

Beneficjent wiodący / Lead Partner
Technische Universität Dresden

Okres realizacji / Projektlaufzeit
01.04.2019– 31.12.2022

Partnerzy projektu / Projektpartner
**Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego,
Politechnika Wrocławska (Centrum Wiedzy
i Informacji Naukowo-Technicznej)**

Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
1 199 144,45 EUR

<https://trailsproject.eu/>

Mobile laboratory / mobile Labore
fot. Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego

Pogranicze polsko-saksońskie radykalnie się zmienia. Zmianom strukturalnym towarzyszą głębokie zmiany demograficzne. Znaczącym wyzwaniem w kolejnych latach i dziesięcioleciach będzie **zapewnienie młodym ludziom mieszkającym w regionie odpowiednich perspektyw** w ramach współpracy firm, placówek badawczych i edukacyjnych oraz poprzez tworzenie ofert edukacyjnych odpowiednich do wymagań istniejących na rynku.

Od 2016 do 2018 roku realizatorzy **pierwszej edycji** projektu TRAILS prowadzili warsztaty dla uczniów szkół różnego typu oraz przedsiębiorców w zakresie innowacyjnego myślenia i kreatywności. W tym celu stworzyli **mobile laboratoria** – kontenery wyposażone w nowoczesny sprzęt, które wspierają młodych ludzi w przygotowaniu do kształtowania własnej przyszłości **w warunkach wysokich wymagań technologicznych**.

Sukces projektu zachęcił partnerów przedsięwzięcia do wyruszenia z mobilnymi laboratoriami **w kolejną podróż**, która ma się zakończyć w 2022 roku. TRAILS+ oferuje nowatorskie i transgraniczne podejście do kształcenia, polegające na **uzupełnieniu oferty edukacyjnej w obszarze innowacji, kreatywności, zrównoważonego rozwoju, przedsiębiorczości oraz tworzenia miejsc pracy przyszłości**. Zaplanowano **150 warsztatów z udziałem 1400 osób dla 20 szkół w obszarze programu**. Miejsce przedsiębiorców zajęli tzw. **multiplikatorzy**, osoby przygotowane z uwagi na wykonywany zawód do dalszego przekazywania wiedzy nabytej w trakcie warsztatów: nauczyciele, doradcy w zakresie przedsiębiorczości i kształtowania życia zawodowego, przewodniczący samorządu uczniowskiego, przedstawiciele lokalnych inicjatyw, zrzeszeń, stowarzyszeń i izb.

Trening w laboratoriach obejmuje sposoby systemowego przygotowywania nowych pomysłów na produkty i rodzaje działalności gospodarczej oraz realizację obiecujących pomysłów **w formie prototypów**. Na szczególne podkreślenie zasługują wydarzenia transgraniczne, w ramach których **uczniowie z Polski i Niemiec wspólnie tworzą i testują** nowatorskie pomysły na działalność gospodarczą w regionie. **TRAILS+ jest projektem ważnym dla polsko-niemieckiego obszaru powiązań**, ponieważ tworzy kontakty pomiędzy lokalnymi placówkami edukacyjnymi i kreatorami innowacyjnych rozwiązań oraz wspiera bezpośrednią wymianę myśli i pomysłów pomiędzy młodymi ludźmi.

Das sächsisch-polnische Gebiet verändert sich radikal. Der Strukturwandel wird vom tiefen demografischen Wandel begleitet. Eine wesentliche Herausforderung in den kommenden Jahren und Jahrzehnten wird es sein, durch die Kooperation von Unternehmen, Forschungs- und Bildungseinrichtungen und durch Schaffung marktgerechter Bildungsangebote für die **in der Region lebenden jungen Menschen entsprechende Perspektiven zu sichern**.

Zwischen 2016 und 2018 haben die Partner in der **ersten Auflage** des Projektes TRAILS Workshops zum innovativen Denken und Kreativität für Schüler: innen von Schulen verschiedener Typen und Unternehmer: innen durchgeführt. Sie entwickelten dafür **mobile Labore** - Container mit moderner Ausrüstung, die junge Menschen unterstützen und auf die Gestaltung ihrer eigenen Zukunft **vor dem Hintergrund hoher technischer Anforderungen** vorbereiten sollten.

Der Erfolg des Projekts veranlasste die Partner, eine **weitere Reise** mit den mobilen Laboren zu unternehmen, die 2022 enden soll. TRAILS+ bietet einen neuartigen und grenzüberschreitenden Bildungsansatz, **der Bildungsangebote im Bereich Innovation, Kreativität, nachhaltige Entwicklung und Unternehmensfähigkeit ergänzt und Arbeitsplätze der Zukunft schafft**. Im Projekt wurden **150 Workshops mit 1400 Personen für 20 Schulen aus dem Fördergebiet** geplant. An die Stelle von Unternehmer: innen sind sog. Multiplikator: innen, d.h. Personen getreten, die durch ihre berufliche Erfahrung auf die Weitergabe des bei den Workshops erworbenen Wissens bestens vorbereitet sind. Dazu gehören u.a. Lehrkräfte, Unternehmens- und Berufsberater: innen, Schülervertreter: innen, Vertreter: innen lokaler Initiativen, Verbände, Vereine und Kammern.

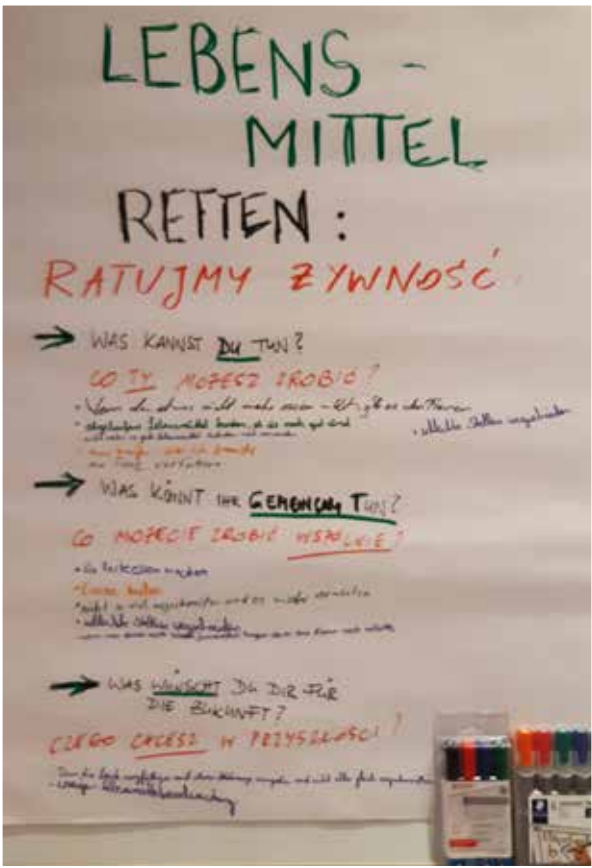
Das Training in den Laboren umfasst Möglichkeiten zur systematischen Entwicklung neuer Ideen für Produkte und Wirtschaftstätigkeiten sowie Umsetzung vielversprechender Ideen in Form von Prototypen. Besondere Beachtung verdienen grenzüberschreitende Veranstaltungen, bei denen **Schüler: innen aus Deutschland und Polen** neue Ideen für Wirtschaftstätigkeiten in der Region gemeinsam **entwickeln und testen können**. TRAILS+ ist ein Projekt von großer Bedeutung für den deutsch-polnischen Verflechtungsraum. Auf diese Weise können Kontakte zwischen lokalen Bildungseinrichtungen und Entwicklern innovativer Lösungen geknüpft und der direkte Austausch von Gedanken und Ideen zwischen jungen Menschen gefördert werden.

Zdrowa żywność / gesunde Ernährung źródło / Quelle: Christlich Soziales Bildungswerk Sachsen e.V. <https://www.facebook.com/CSBMiltitz/photos/2999104900142062>

Minister Thomas Schmidt symbolicznie rozpoczyna budowę kuchni dydaktycznej na farmie w Hoyerswerdzie / Staatsminister Thomas Schmidt gibt Baustart auf der Kinder- und Jugendfarm Hoyerswerda, fot. Christlich-Soziales Bildungswerk Sachsen e.V.

„Ratujmy żywność” / „Lebensmittel retten” fot. Chrichstlich Soziales Bildungswerk Sachsen e.V.

SIEĆ EDUKACJI ŻYWIENIOWEJ DLA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU EUROREGIONU NYSA

NETZWERK FÜR ERNÄHRUNGSBILDUNG ZUR NACHHALTIGEN ENTWICKLUNG DER EUROREGION NEISSE

Beneficjent wiodący / Lead Partner
Christlich-Soziales Bildungswerk Sachsen e.V. (CSB)

Okres realizacji / Projektlaufzeit
01.07.2019-30.09.2021

Partnerzy projektu / Projektpartner
Naturwissenschaftliche Universität Wroclaw/
Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu (UPWr)

Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
783 678,09 EUR

<https://www.netsus.net/home.html>

Stacja Badawczo-Dydaktyczna w Radomierzu / Lehr- und Forschungszentrum in Radomierz, fot. Tomasz Lewandowski

Zrównoważone żywienie jest częścią szerszej idei, zakorzenionej w europejskich wartościach – pojęciu równowagi w aspekcie społecznym, gospodarczym i środowiskowym oraz przekonaniu, że ów balans jest źródłem zdrowego życia w zgodzie z otoczeniem. W ramach projektu współpracowali ze sobą eksperci reprezentujący gospodarkę i naukę. Głównym zadaniem przedsięwzięcia była **wymiana doświadczeń, transfer wiedzy naukowej oraz zestawienie wiedzy i intensyfikacja współpracy pomiędzy różnymi podmiotami.**

Działania projektowe poprzedzone były **badaniem ankietowym** przeprowadzonym wśród uczniów szkół podstawowych i średnich (11-16 lat) na temat wiedzy w zakresie **produkcji i obchodzenia się z żywnością w Euroregionie Nysa oraz zwyczajów żywieniowych.** Wyniki badania pozwoliły na opracowanie dwujęzycznych materiałów edukacyjnych (w tym filmów edukacyjnych), nawiązujących do programów nauczania oraz platformy edukacyjnej na temat **zrównoważonego żywienia**, która będzie wspierała dalszą integrację systemów edukacyjnych w Saksonii i na Dolnym Śląsku.

Ponieważ na obszarach wiejskich brakuje ośrodków zajmujących się edukacją żywieniową, a dojazd do ośrodków centralnych, zlokalizowanych w dużych miastach, jest zarówno kosztowny jak i czasochłonny, część mieszkańców obszaru wsparcia ma ograniczony dostęp do ofert edukacyjnych. Fakt ten skłonił partnerów projektu do zaadoptowania części budynku Stacji Badawczo-Dydaktycznej w Radomierzu i utworzenia kuchni dydaktycznej wraz z salami szkoleniowymi. Jest to jeden z ośrodków edukacji żywieniowej, które mają pomóc w **promowaniu zdrowia, dobrych nawyków żywieniowych i niemarnowania żywności.** Ośrodek edukacji żywieniowej powstał także na Farmie dla Dzieci i Młodzieży w miejscowości Hoyerswerda w Saksonii. W nowo powstałych placówkach planuje się prowadzenie warsztatów dla dzieci i młodzieży o przygotowywaniu posiłków w taki sposób, by były zdrowe, a ich sporządzanie przemyślane, by jak najmniej składników zostało niewykorzystanych.

W ramach projektu przeszkolono dodatkową kadrę dydaktyczną w sposób umożliwiający stworzenie w dalszej perspektywie **sieci edukatorów żywieniowych**, którzy – będąc mieszkańcami pogranicza – będą jednocześnie wsparciem w działaniach edukacyjnych podejmowanych na obszarach przygranicznych.

Nachhaltige Ernährung ist Teil einer im europäischen Wertekatalog fest verankerten breiteren Idee von einer nachhaltigen Entwicklung unter Berücksichtigung sozialer, ökonomischer und ökologischer Aspekte sowie der Überzeugung, dass eine Balans zwischen ihnen zu einem gesunden, ausgewogenen Leben führt. Im Rahmen des Projekts arbeiteten Experten aus Wirtschaft und Wissenschaft zusammen. Im Zentrum standen daher **Erfahrungsaustausch, Wissenstransfer und Zusammenstellung von Wissen sowie die Intensivierung der Zusammenarbeit zwischen unterschiedlichen Institutionen.**

Den Maßnahmen vorausgegangen war eine **Umfrage** unter SuS in Grund- und Mittelschulen (11-16 Jahre), was sie über die **Herstellung von und den Umgang mit Lebensmitteln in der Euroregion sowie Ernährungsgewohnheiten wissen.** Die Ergebnisse dienten dazu, zweisprachige lehrplanbezogene Bildungsmaterialien (u.a. Lehrfilme) zu erstellen sowie eine **Bildungsplattform „Nachhaltige Ernährung“** einzurichten, die die beiden Bildungssysteme in Sachsen und Niederschlesien weiter zusammenwachsen lassen soll.

Da es im ländlichen Raum an Einrichtungen fehlt, die Themen der Ernährungsbildung aufgreifen, und die Anfahrt zu Einrichtungen in den größeren Städten gleichermaßen kostenintensiv wie zeitraubend wäre, hat ein Teil der Einwohner:innen des Fördergebiet einen nur begrenzten Zugang zu Bildungsangeboten. Daher bauten die Projektpartner einen Teil des Lehr- und Forschungszentrum in Radomierz um und richteten dort eine Lehrküche und Unterrichtsräume ein. So entstand ein weiteres Zentrum für Ernährungsbildung, **die Gesundheit und ausgewogene Ernährung fördern sowie einer Verschwendung von Lebensmitteln vorbeugen sollen.** Ein solcher zentraler Lernort wurde im Rahmen des Projekts ebenso in Hoyerswerda eingerichtet. In den neuen Lernorten sollen Workshops für Kinder und Jugendliche angeboten werden, die lernen, wie man gesundes Essen möglichst ressourcenschonend zubereitet, d.h. dass so wenig wie möglich Zutaten ungenutzt bleiben.

Im Rahmen des Projekts wurden zusätzliche Lehrkräfte ausgebildet, so dass es künftig möglich sein wird, ein **Netzwerk für Ernährungsbildung** zu schaffen, in dem die Einwohner:innen der Grenzregion gleichzeitig die beiderseits der Grenzregion ergriffenen Bildungsmaßnahmen aktiv unterstützen werden.

Zespół projektowy / Projektteam fot. Dolnośląski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli we Wrocławiu

Praca grupy eksperckiej / Zusammenarbeit der Experten fot. Dolnośląski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli we Wrocławiu

GROSS UND KLEIN GEMEINSAM – DUZI I MALI RAZEM. TRANSGRANICZNA WSPÓŁPRACA DLA WSPIERANIA EDUKACJI PRZEDSZKOLNEJ W ZAKRESIE KULTURY I JĘZYKA SĄSIADA. GROSS UND KLEIN GEMEINSAM – DUZI I MALI RAZEM. GRENZÜBERSCHREITENDE ZUSAMMENARBEIT ZUR FÖRDERUNG DER INTERKULTURELLEN UND NACHBARSPRACHIGEN BILDUNG IM BEREICH DER VORSCHULERZIEHUNG

* Projekt w toku / Projekt noch in Umsetzung

 Beneficjent wiodący / Lead Partner
**Dolnośląski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli
we Wrocławiu**

 Partner projektu / Projektpartner
Landkreis Görlitz

 Okres realizacji / Projektlaufzeit
01.09.2020–31.12.2022

 Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
273 162,96 EUR

 <https://dodn.dolnyslask.pl/>

Wspólne gotowanie/ gemeinsames Kochen, fot. Dolnośląski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli we Wrocławiu

 Projekt **Duzi i Mali razem...** jest kolejnym projektem realizowanym przez Dolnośląski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli we Wrocławiu oraz Powiat Görlitz w ramach PW Interreg Polska-Saksonia 2014-2020. Jest on kontynuacją nagrodzonego w dwóch konkursach poprzedniego projektu tych samych partnerów „Groß für Klein – Duzi dla małych”. Obecny projekt rozpoczął się w lipcu 2020 r., a swój finał będzie miał na koniec 2022 roku. Jego celem jest dalsze **intensyfikowanie na obszarze polsko-niemieckiego pogranicza współpracy placówek przedszkolnych oraz nauczycieli, a w rezultacie zapoznanie dzieci z językiem i kulturą kraju sąsiada**.

Działania projektowe skupiają się wokół trzech zadań. Pierwsze polega na udziale polskich i saksońskich nauczycieli w szkoleniach przygotowujących do prowadzenia specjalistycznych zajęć. Służą temu **różnorodne formy doskonalenia**, w zakresie języka sąsiada, metod wczesnego nauczania języka polskiego i niemieckiego, realioznawstwa i wychowania przedszkolnego w obu krajach. Zaplanowano m.in. polsko-niemieckie **warsztaty, kursy metodyczne** języka niemieckiego dla nauczycieli edukacji przedszkolnej, kursy języka sąsiada dla nauczycieli, intensywne kursy w kraju sąsiada z wizytami studyjnymi w przedszkolach i programem realioznawczo-kulturalnym. Ważne działanie to także **animacje językowe dla polskich i niemieckich dzieci przedszkolnych**. Kolejne zadanie obejmuje **materiały dla przedszkoli**, przygotowane i opracowane przy udziale polskich i niemieckich nauczycieli wychowania przedszkolnego (grupa ekspercka), oraz wydane i udostępnione wszystkim zainteresowanym online, nieodpłatnie. Materiały uzupełnia **polsko-niemiecki leksykon dla przedszkoli** wraz z płytą CD, transkrypcją i kartami obrazkowymi/zdjęciami oraz **polsko-niemiecka kolorowanka krajoznawcza dla dzieci**.

Zadanie trzecie obejmuje nawiązanie pięciu nowych **polsko-saksońskich partnerstw przedszkoli** oraz opracowanie i przeprowadzenie projektów partnerskich dla dzieci. Zadanie trzecie to też stworzenie polsko-niemieckiego **bloga o tematyce projektowej oraz wydanie publikacji** z opracowanymi scenariuszami. Punkt kulminacyjny przedsięwzięcia to **polsko-niemieckie festyny dziecięce** w latach 2021 i 2022.

 Das Projekt **Groß und Klein gemeinsam...** bildet eine Fortsetzung des im Rahmen zweier Wettbewerbe ausgezeichneten Projekts „Groß für Klein – Duzi dla małych”, das vom Lehrerfortbildungsinstitut in Wrocław und vom Landkreis Görlitz im Rahmen des Kooperationsprojekts Polen-Sachsen 2014-2020 umgesetzt wird. Die Umsetzung des Projekts begann nun im Juli 2020 und wird Ende 2022 abgeschlossen sein. Seine Zielsetzung besteht in der fortgesetzten **Intensivierung der Zusammenarbeit zwischen Kitas und Erzieher/-innen in der deutsch-polnischen Grenzregion**, wobei **die Kinder mit der Sprache und Kultur des Nachbarlands vertraut gemacht werden sollen**.

Die Projektmaßnahmen wurden in drei Arbeitspakete unterteilt. Im Rahmen des ersten Pakets nehmen sächsische und polnische Erzieher/-innen an **Methoden-Workshops** teil, in denen unterschiedliche Kompetenzen und Fähigkeiten vermittelt werden, u.a. über die Sprache des jeweiligen Nachbarn und Methoden des bilingualen Unterrichts in der Kita, Landeskunde und die frühkindliche Erziehung in beiden Ländern. Vorgesehen sind u.a. abwechselnde Deutsch- bzw. Polnisch-Workshops für Erzieher/-innen sowie Intensivkurse im Nachbarland, verbunden mit Studienbesuchen in den Kitas; ebenso umgesetzt wird ein landeskundlich-kulturelles Programm. Eine wichtige Maßnahme besteht darin, **nachbarsprachliche Anreize für die Kita-Kinder** zu setzen. Ein weiteres Arbeitspaket umfasst die Erstellung von Bildungsmaterialien für Kitas, für die eine gemeinsame Expert/-innen-Gruppe unter Beteiligung polnischer und deutscher Kita-Erzieher/-innen zuständig ist, wie auch ihre unentgeltliche Bereitstellung auf einer Online-Plattform. Ergänzt werden sie von einem **deutsch-polnischen Sprachschatz für die Kita-Praxis** mit CD, Transkription und Bildmaterialien sowie einem **landeskundlichen Malbuch für Kita-Kinder**.

Das dritte Arbeitspaket umfasst die Bildung von **fünf sächsisch-polnischen Kita-Partnerschaften** sowie die Konzipierung und Umsetzung von Partnerschaftsprojekten für Kita-Kinder. Im Rahmen dieses Arbeitspakets werden ebenso ein **deutsch-polnischer Blog** über die Projektaktivitäten unterhalten und beispielhafte Unterrichtskonzepte veröffentlicht. Den Höhepunkt bilden **deutsch-polnische Kinderfeste**, die 2021 und 2022 stattfinden sollen.

Współpraca
partnerska i potencjał
instytucjonalny

Partnerschaftliche
Zusammenarbeit und
Institutionelles Potenzial

Wspólne szkolenia w Legionowie / gemeinsame Schulungen in Legionowo
fot. Komenda Wojewódzka Policji we Wrocławiu

Mobilne spektrometry Ramana / tragbare Raman-Spektrometer
fot. Komenda Wojewódzka Policji we Wrocławiu

Spotkanie w Szkole w Legionowie / Treffen mit Schülern in Legionowo
fot. Komenda Wojewódzka Policji we Wrocławiu

NIE DLA NARKOTYKÓW – ZWIĘKSZENIE SKUTECZNOŚCI POLICJI W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA PRZESTĘPCZOŚCI NARKOTYKOWEJ NA TERENIE PRZYGRANICZNYM POLSKO-NIEMIECKIM NEIN ZU DROGEN“ – ERHÖHUNG DER EFFIZIENZ DER POLIZEI IM BEREICH DER PRÄVENTION VON DROGENKRIMINALITÄT IM DEUTSCH- POLNISCHEN GRENZRAUM

 Beneficjent wiodący / Lead Partner
Komenda Wojewódzka Policji we Wrocławiu

 Partnerzy projektu / Projektpartner
**Komenda Wojewódzka Policji w Gorzowie
Wielkopolskim, Polizeidirektion Görlitz**

 Okres realizacji / Projektlaufzeit
01.10.2016–31.12.2018

 Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
943 801,56 EUR

 Ten jeden z trzech realizowanych w programie tzw. **projektów flagowych** dotyczył istotnego obszaru transgranicznej **współpracy policji: zapobiegania i zwalczania przestępstw związanych z narkotykami i dopalaczami. Miał także na celu podniesienie poziomu świadomości społecznej** na ten temat na terenie pogranicza polsko-saksońskiego.

W ramach projektu zorganizowane zostały **specjalistyczne szkolenia dla funkcjonariuszy policji**. Przeprowadzono **kampanię społeczną pod hasłem „Narkotyki?! Co dalej...”**, która obejmowała liczne spotkania z młodymi ludźmi, ich rodzicami, opiekunami i nauczycielami. Wykorzystano przy tym **walizki edukacyjne** wyposażone w przedmioty, które młodzi ludzie często wykorzystują do zażywania i dystrybucji środków odurzających. Przeprowadzono trzy **konkursy na mem internetowy** skłaniający do refleksji nad szkodliwością środków odurzających.

Partnerom zależało na **wymianie doświadczeń**, funkcjonariusze uczestniczyli w licznych spotkaniach roboczych, seminariach i hospitacjach, poznając metody pracy kolegów z drugiej strony granicy i analizując możliwości jeszcze lepszej wymiany informacji i ściślejszej współpracy. Dokonano **analizy problemu przestępczości narkotykowej na pograniczu**, a na jej podstawie wyznaczono dalsze działania, szczególnie profilaktyczne w zakresie zwalczania przestępczości narkotykowej. Jednostki policji otrzymały także **nowoczesny sprzęt do wykrywania i analizowania nielegalnych substancji**.

Opracowane zostały materiały szkoleniowe na temat skutków prawnych przestępstw narkotykowych oraz mechanizmów i czynników prowadzących do uzależnienia. Powstał specjalistyczny moduł edukacyjny poświęcony problematyce narkotyków na platformie szkoleniowej wykorzystywanej przez policję saksońską w ramach prewencji.

Realizacja projektu zacieśniła współpracę służb policyjnych po obu stronach granicy. Stworzono specjalne procedury wymiany informacji, które służą zwalczaniu przestępczości narkotykowej. Seria rzetelnie przygotowanych zajęć edukacyjnych z dziećmi i młodzieżą miała istotne znaczenie dla profilaktyki uzależnień związanych z narkotykami i dopalaczami.

 Das Projekt gehört zu den drei sog. **Leuchtturmprojekten**, die im Programm umgesetzt wurden. Es betrifft ein wichtiges Feld in der grenzübergreifenden **Zusammenarbeit der Polizeidienste**, die **Prävention und Bekämpfung der Betäubungsmittelkriminalität sowie Sensibilisierung der Bevölkerung** auf das Thema Drogen im sächsisch-polnischen Grenzraum.

Im Projekt wurden **Fachschulungen für Polizeibeamte** veranstaltet und eine **Sozialaktion unter dem Schlagwort „Drogen?! Was weiter...“** durchgeführt. Im Rahmen der Aktion fanden zahlreiche Treffen mit jungen Menschen, ihren Eltern, Verantwortlichen und Lehrkräften statt. Bei diesen Veranstaltungen konnten Beamte **Bildungskoffer** mit Beispielen von Gegenständen nutzen, die junge Menschen oft zur Einnahme und Vertrieb von Betäubungsmitteln verwenden. Es wurden drei **Wettbewerbe für ein Meme** veranstaltet, das zum Nachdenken über die schädliche Wirkung von Designerdrogen anregen sollte.

Ein wichtiges Anliegen war für die Partner der **Erfahrungsaustausch**. Beamte nahmen an zahlreichen Arbeitsterminen, Seminaren und Hospitationsreisen teil und konnten dabei die Arbeitsmethoden ihrer Kolleg : innen auf der anderen Seite der Grenze kennen lernen und über Möglichkeiten zu einem noch besseren Informationsaustausch und engere Zusammenarbeit nachdenken. Das Problem der **Betäubungsmittelkriminalität im Grenzraum** wurde analysiert und die Analyseergebnisse zur Erarbeitung weiterer, vor allem präventiver Maßnahmen zur Bekämpfung der Betäubungsmittelkriminalität genutzt. Außerdem wurden Polizeidienststellen mit **modernen Geräten zur Detektion und Analyse illegaler Betäubungsmittel** ausgerüstet.

Es wurden Schulungsunterlagen über strafrechtliche Folgen von Betäubungsmitteldelikten sowie Mechanismen und Faktoren der Suchtentstehung **erstellt**. Außerdem ist ein spezielles Bildungsmodul zur Drogenproblematik auf einer Schulungsplattform entstanden, die von der sächsischen Polizei für Präventionsmaßnahmen genutzt wird.

Durch die Projektumsetzung konnte die Kooperation der Polizeidienste beiderseits der Grenze weiter gestärkt werden. Im Projekt wurden eigene Verfahren zum Informationsaustausch erarbeitet, die bei der Bekämpfung der Betäubungsmittelkriminalität eingesetzt werden. Die gut durchdachte Reihe von Bildungsveranstaltungen für Kinder und Jugendliche leistete einen wichtigen Beitrag zur Suchtprävention bei Drogen und Designerdrogen.

FUNDUSZ MAŁYCH PROJEKTÓW INTERREG POLSKA-SAKSONIA 2014-2020

KLEINPROJEKTEFONDS INTERREG POLEN-SACHSEN 2014-2020

* Projekt w toku / Projekt noch in Umsetzung

 Beneficjent wiodący / Lead Partner
Euroregion Nysa

 Partner projektu / Projektpartner
Euroregion Neisse e.V.

 Okres realizacji / Projektlaufzeit
01.12.2015–31.12.2022

 Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
6 200 000 EUR

 <http://www.euroregion-nysa.eu/program-interreg-polska-saksonia-20142020>

Projekt Muzeum Serbotużyckiego w Budziszynie / das Projekt des Sorbischen Museum in Bautzen

 Fundusz Małych Projektów to wyjątkowy projekt, umożliwiający realizację bardzo różnych przedsięwzięć, tzw. mikroprojektów. Z tego powodu określany jest mianem **projektu parasolowego**. Dofinansowanie dla pojedynczego mikroprojektu wynosi **od 3.000 do 20.000 euro, a maksymalna wartość projektu: 30.000 euro**. Do 24.08.2021 roku zostało zatwierdzonych 369 mikroprojektów na łączną kwotę ponad 5,3 mln euro.

Działania projektowe **to realizacja szerokiego spektrum mikroprojektów people-to-people**. Ich nadrzędnym celem jest wspieranie współpracy i zbliżanie do siebie mieszkańców, instytucji i organizacji z obu stron polsko-saksońskiej granicy. Bogata tematyka mikroprojektów obejmuje m.in. **tradycje świąteczne, rajdy rowerowe, warsztaty taneczne, wspólne muzykowanie, festiwal literatury, wydarzenia edukacyjne, upowszechnianie zdrowego żywienia, wspólną dbałość o przyrodę i poznawanie jej, zawody sportowe, spotkania młodzieży, seniorów, strażaków, poznawanie wspólnej historii i kultury**.

O wadze mikroprojektów świadczą nie tylko doświadczenia uczestników wydarzeń realizowanych w ramach projektów, ale także wyróżnienia. Z okazji 30-lecia programów INTERREG Komisja Europejska przeprowadziła konkurs na 30 najciekawszych projektów dofinansowanych z programów Interreg pt. **„30 projects for 30 years of Interreg”**. Wśród laureatów znalazł się mikroprojekt **„Spotkanie z kulturą Serbotużyczan w Euroregionie Nysa dla dzieci”**. Projekt zrealizowany przez **Muzeum Sebotużyckie w Budziszynie we współpracy ze szkołą „Tęcza” w Zgorzelcu (DPFA Europrymus Sp. z o.o.)** polegał na opracowaniu wideoprzewodnika dla dzieci pt. **„Mamy coś dla uszu! Wasz wideoprzewodnik dla dzieci!”**, który w ciekawy sposób oprowadza po 34 stacjach Muzeum Serbotużyckiego. Bazując na pięciu baśniach, przedstawionych w krótkich filmikach animowanych, wideoprzewodnik, w pięciu językach do wyboru, prezentuje serbotużyczą historię, obyczaje oraz życie codzienne Serbotużyczan. Animacje można obejrzeć na stronie projektu: <https://sorbisches-museum.de/eu-projekte/>. A na stronie <https://www.euroregion-neisse.de/pl/fundusze-malych-projektow/program-polsko-saksonski/rezultaty/> znajdują Państwo wizytówki wszystkich zrealizowanych mikroprojektów.

 Der **Kleinprojektefonds** ist ein ganz besonderes Projekt, in dessen Rahmen sehr unterschiedliche Vorhaben, sog. Kleinprojekte, umgesetzt werden können. Daher wird er auch als **Schirmprojekt** bezeichnet. Die Förderung einzelner Kleinprojekte beträgt zwischen **3.000 Euro bis zu 20.000 Euro, wobei der Projektwert bis zu 30.000 Euro betragen kann**. Bis zum 24.08.2021 wurden 369 Kleinprojekte im Gesamtwert von über 5,3 Mio. Euro genehmigt.

Im Rahmen des Kleinprojektefonds **wird ein breites Spektrum grenzüberschreitender „People-to-People“-Kleinprojekte umgesetzt**. Ihr übergeordnetes Ziel besteht darin, die Zusammenarbeit zu stärken. Somit können sich die Bürger:innen, sowie Institutionen und Organisationen beiderseits der sächsisch-polnischen Grenze weiterhin annähern. Der sehr weit gefasste Themenkomplex dieser Kleinprojekte umfasst u.a. **Weihnachts-, Oster- und weitere, an besonderen Feiertagen gepflegte Traditionen, Radrennen, Tanzkurse, gemeinsames Musizieren, Literaturfestivals, Bildungsveranstaltungen, Tipps rund um einen gesunden Lebensstil, gemeinsame Sorge um Natur und Umwelt, Kennenlernen der Natur in der Region, Sportwettkämpfe, Begegnungen zwischen Jugendlichen, Senior:innen und Angehörigen der Feuerwehren, gemeinsame Geschichte und Kultur**.

Von der enormen Bedeutung dieser Kleinprojekte zeugen nicht nur die Erfahrungen, die die Teilnehmer im Rahmen ihrer Umsetzung sammeln dürfen, sondern auch Auszeichnungen. Anlässlich des 30. Jahrestags der Kooperationsprogramme INTERREG rief die Europäische Kommission einen Wettbewerb aus, in dem die 30 interessantesten Projekte gekürt wurden. Das Motto lautete: **„30 projects for 30 years of Interreg”**. Zu den Preisträgern zählte u.a. das Kleinprojekt **„Begegnung mit sorbischer Kultur in der Euroregion Neisse für Kinder”**, umgesetzt vom **Sorbischen Museum in Bautzen** in Zusammenarbeit mit der **DPFA EUROPRYMUS Sp. z o.o., „Tęcza“-Schule Zgorzelec**. Die Projektmaßnahmen beruhten darauf, gemeinsam einen Videoguide zu erstellen **„Hier gibt’s was auf die Ohren! der Kinder-Videoguide für EUCHI!”**. Auf eine spannende Art und Weise stellt er an insg. 34 Stationen das Sorbische Museum vor. Anhand animierter Kurzfilme, die auf sorbischen Sagen basieren und in gleich 5 Sprachen zur Wahl präsentiert werden, lernen die jüngsten Museumsbesucher so kindgerecht aufbereitet sorbische Geschichte, Brauchtum und Alltagsleben kennen. Man kann sie sich auch auf der Internetseite des Projekts <https://sorbisches-museum.de/eu-projekte/> anschauen.

Und auf der Seite <https://www.euroregion-neisse.de/kleinprojektefonds/polnisch-saechsisches-programm/ergebnisse/> stellen wir ihnen alle Kleinprojekte nochmals kurz vor.

Kadr z wideoprzewodnika dla dzieci Muzeum Serbotużyckiego w Budziszynie / Bildausschnitt aus dem Videoführer für Kinder des Sorbischen Museum in Bautzen

Kadr z wideoprzewodnika dla dzieci Muzeum Serbotużyckiego w Budziszynie / Bildausschnitt aus dem Videoführer für Kinder des Sorbischen Museum in Bautzen

Kadr z wideoprzewodnika dla dzieci Muzeum Serbotużyckiego w Budziszynie / Bildausschnitt aus dem Videoführer für Kinder des Sorbischen Museum in Bautzen

Wizyta studyjna w Bolesławcu / Studienreise in Bolesławiec
fot. Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego

Wizyta studyjna w Bolesławcu / Studienreise in Bolesławiec
fot. Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego

CLIMATIC TOWN

Logo projektu
/ Projektlogo

CLIMATIC TOWN – ENERGETYCZNA REWITALIZACJA MIAST CLIMATIC TOWN – ENERGIESTADTERNEUERUNG

 Beneficjent wiodący / Lead Partner
Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego

 Partner projektu / Projektpartner
Sächsische Energieagentur SAENA GmbH

 Okres realizacji / Projektlaufzeit
1.10.2016–30.09.2019

 Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
339 078,60 EUR

Wizyta studyjna w Rietzchen / Studienreise in Rietzchen
fot. Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego

 Climatic Town, jeden z trzech projektów flagowych Programu Współpracy INTERREG Polska-Saksonia 2014–2020, **poruszają istotne problemy związane ze zmianami klimatycznymi**. Jego działania miały na celu uwrażliwienie instytucji publicznych na kwestie **wydajności energetycznej** oraz dostosowania **do potrzeb zmniejszania energochłonności**. Działania partnerów projektu koncentrowały się na **zmniejszeniu zużycia energii w obszarze wsparcia**.

Działania mające na celu podniesienie świadomości i przekazanie nowych kompetencji samorządowcom w ww. dziedzinie obejmowały **przeprowadzenie szkoleń dotyczących zwiększania efektywności energetycznej, oszczędności energii i wykorzystania odnawialnych źródeł energii** na terenie pogranicza oraz **organizację wyjazdów studyjnych w kraju sąsiada**, w czasie których partnerzy prezentowali konkretne osiągnięcia i wymieniali się dobrymi praktykami.

Głównym elementem projektu była **organizacja konkursów po obu stronach obszaru wsparcia**. Partnerzy przeprowadzili konkursy na terenie objętym projektem. Po stronie polskiej celem było wyłonienie obiektów publicznych, które zdobędą dokumentację techniczną **umożliwiającą rewitalizację energetyczną danego obiektu**. Z terenu Polski wyłoniono:

- Dom Pomocy Społecznej „Jutrzenka” w Zgorzelcu
- Zespół Szkół Zawodowych i Ogólnokształcących w Kamiennej Górze
- budynek Starostwa Powiatowego w Kamiennej Górze
- budynek Starostwa Powiatowego w Złotoryi
- dawny dworzec kolejowy w Leśnej
- budynek dawnej fabryki DOLWIS w Leśnej
- ratusz w Jaworze.

Po stronie saksońskiej konkurowały pomysły projektów na **zwiększenie efektywności energetycznej budynków komunalnych**. Wsparciem finansowym na przygotowanie analiz i studiów wykonalności zostały nagrodzone:

- miasto Radeberg
- miasto Reichenbach/OL
- gmina Neißeaue.

W efekcie działań projektowych powstał również **przewodnik dobrych praktyk** dla samorządów.

 Climatic Town gehört zu den drei Leuchtturmprojekten im Kooperationsprogramm INTERREG Polen-Sachsen 2014-2020 und **befasst sich mit wichtigen Fragestellungen im Zusammenhang mit dem Klimawandel**. Ziel der Projektaktivitäten war die Sensibilisierung öffentlicher Einrichtungen auf Probleme im Zusammenhang mit der **Energieeffizienz** und Anpassung **an die notwendige Reduzierung des Energiebedarfs**. Die Aktivitäten der Projektpartner konzentrierten sich auf die **Reduzierung des Energieverbrauchs im Fördergebiet**.

Maßnahmen zur größeren Sensibilisierung und Vermittlung neuer Kompetenzen an kommunale Entscheidungsträger im o.g. Bereich umfassten **Durchführung von Schulungen zur Verbesserung der Energieeffizienz, Energieeinsparung und Nutzung erneuerbarer Energien** im Grenzgebiet sowie **Durchführung von Studienreisen in das Nachbarland**, bei den die Partner konkrete Ergebnisse vorgestellt und Best-Practice-Beispiele ausgetauscht haben.

Kernpunkt des Projektes war die **Durchführung von Ideenwettbewerben in beiden Teilen des Fördergebietes**. Ziel auf polnischer Seite war öffentliche Gebäude auszuwählen, für die technische Unterlagen **zur Durchführung der energetischen Gebäudesanierung** erstellt werden. Es wurden folgende Einrichtungen ausgewählt:

- Pflegeheim „Jutrzenka” in Zgorzelec
- Berufliches und allgemeinbildendes Schulzentrum in Kamienna Góra
- Das Landratsamtsgebäude in Kamienna Góra
- Das Landratsamtsgebäude in Złotoryja
- Altes Bahnhofgebäude in Leśna
- Das Fabrikgebäude im ehemaligen Werk DOLWIS in Leśna
- Das Rathausgebäude in Jawor.

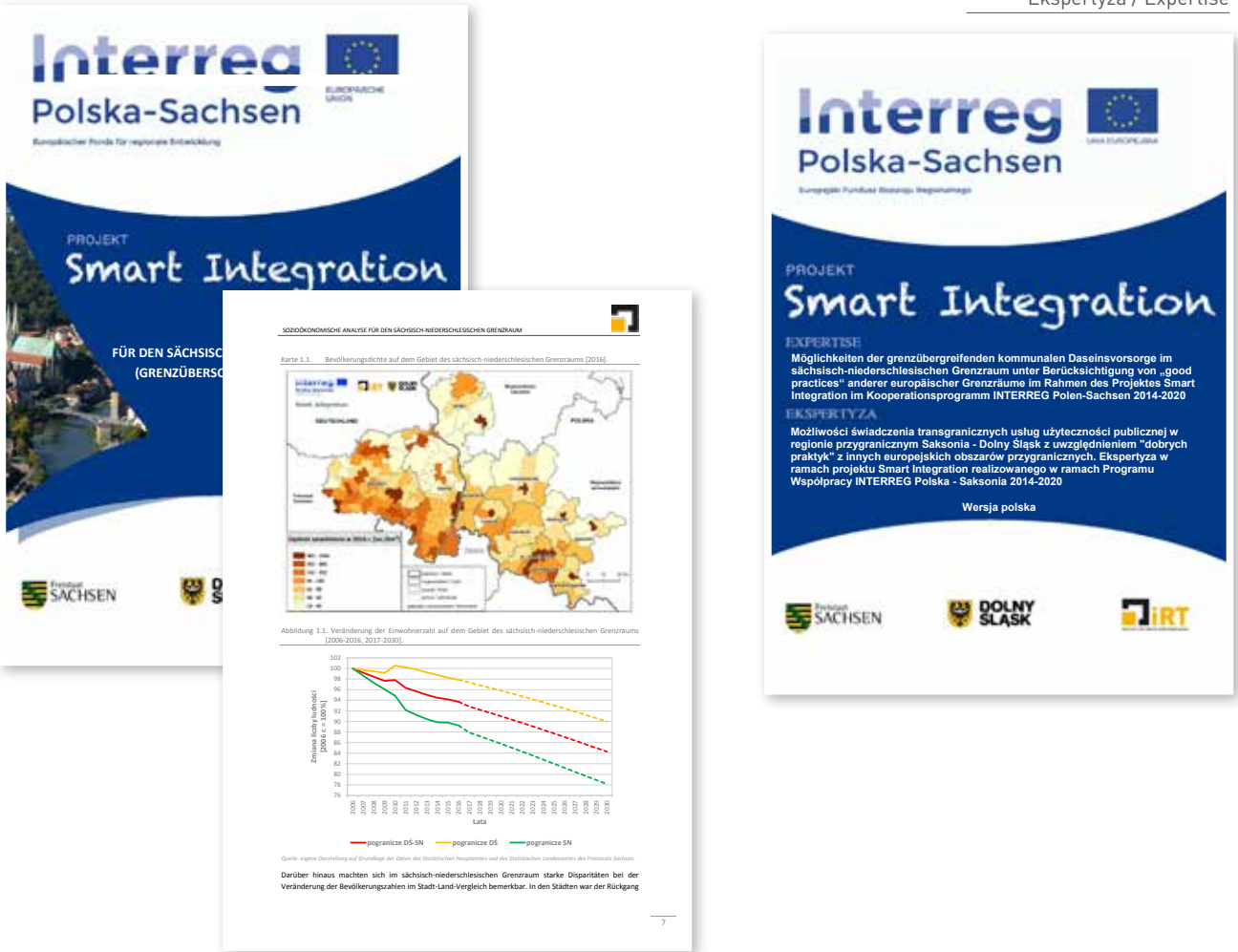
Auf sächsischer Seite wurden die besten Ideen **zur Verbesserung der Energieeffizienz kommunaler Gebäude** ausgewählt. Eine Finanzierung für die Erstellung von Analysen und Machbarkeitsstudien erhielten:

- Stadt Radeberg
- Stadt Reichenbach/OL
- Gemeinde Neißeaue

Im Ergebnis der Projektmaßnahmen ist auch ein **Handbuch mit Best-Practice-Beispielen** für Kommunen entstanden.

Analiza Społeczno-Gospodarcza Dolnośląsko-Saksońskiego Obszaru Pogranicza / Sozioökonomische Analyse für den Sächsisch-Niederschlesischen Grenzraum

Ekspertyza / Expertise

SMART INTEGRATION

Beneficjent wiodący / Lead Partner
**Saksońskie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych /
Sächsisches Staatsministerium des Innern**

Partnerzy projektu / Projektpartner
**Województwo Dolnośląskie – Urząd Marszałkowski
Województwa Dolnośląskiego; Województwo
Dolnośląskie – Instytut Rozwoju Terytorialnego**

Realizacja projektu była związana bezpośrednio z **peryferyjnym charakterem obszaru wsparcia, brakiem wspólnych transgranicznych studiów z zakresu rozwoju regionalnego i planowania przestrzennego oraz niekorzystnymi trendami demograficznymi** (odpływ młodych osób, starzenie się społeczeństwa). Partnerzy projektu doszli do wniosku, że mierzenie się z ww. problemami ma jedynie sens, gdy działania będą podejmowane wspólnie.

W zakresie **problematyki zagospodarowania przestrzennego** wypracowano założenia i zidentyfikowano potencjały transgranicznego rozwoju przestrzennego. Powstały dwa dokumenty: **Analiza społeczno-gospodarcza dolnośląsko-saksońskiego obszaru pogranicza** oraz **Saksońsko-Dolnośląskie Studium Pogranicza**.

W tematyce **zminimalizowania skutków zmian demograficznych** wśród ludności saksońsko-dolnośląskiego pogranicza odbyło się **8 warsztatów i 3 konwenty gmin przygranicznych**.

Kolejne działania **wspierały rozwój regionalnej tożsamości na pograniczu**. Partnerzy przygotowali **film nt. regionalnego rozwoju, broszurę nt. wzmocnienia rozwoju społeczności wiejskich** oraz zorganizowali **forum dla polskich i niemieckich mediów**.

Działaniami uzupełniającymi wzmocnienie potencjału instytucjonalnego były **kursy językowe i wizyty studyjne**.

Działania i produkty projektu polepszają planistyczne podstawy transgranicznego rozwoju przestrzennego i regionalnego, tworzą rozwiązania dla istotnych demograficznych wyzwań oraz zwiększają postrzeganie potencjałów rozwojowych pogranicza.

Okres realizacji / Projektlaufzeit
01.07.2017–31.01.2020

Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
1 139 554,42 EUR

Den unmittelbaren Ausgangspunkt zum Vorhaben bildeten die **periphere Lage des Fördergebiets, fehlende gemeinsame grenzübergreifende Studien zur Regionalentwicklung und zur Raumplanung** sowie **nachteilige Folgen des demographischen Wandels in der Region** (Wegzug junger Menschen, Alterung der Bevölkerung). Die Projektpartner gelangten zu dem Schluss, dass eine Bewältigung dieser Probleme nur dann Sinn hat, wenn man ihnen gemeinsam begegnet.

Mit Blick auf die **Problematik einer gemeinsamen Raumplanung** wurden Grundlagen formuliert und Potenziale einer grenzüberschreitenden Raumplanung identifiziert. Vorgelegt wurden zwei Dokumente: eine **sozio-ökonomischen Analyse für den niederschlesisch-sächsischen Grenzraum** sowie eine **Grenzraumstudie für den sächsisch-niederschlesischen Grenzraum**.

Zum Thema **Bewältigung der Auswirkungen des demographischen Wandels** im sächsisch-niederschlesischen Grenzraum fanden **8 Workshops und 3 Treffen der Gemeinden** statt.

Eine weitere Maßnahmen **unterstützte die Herausbildung einer regionalen Identität im gemeinsamen Grenzraum**. Hierzu nahmen die Partner einen **Film über die regionale Entwicklung** auf, erstellten eine **Broschüre über die Stärkung des ländlichen Raums** und organisierten ein **Forum für deutsche und polnische Medien**.

Ergänzende Maßnahmen zur Stärkung des institutionellen Potenzials bildeten **Sprachkurse und Studienbesuche**.

Die Maßnahmen und Ergebnisse des Projekts verbessern die planerischen Grundlagen der grenzüberschreitenden regionalen Entwicklung und Raumplanung, bieten Lösungsansätze für die demographischen Herausforderungen und lassen verstärkt die Entwicklungspotenziale des Grenzraums wahrnehmen.

Warsztaty „Move together” / Workshops „Move together”
fot. Tomasz Raczyński / Jeleniogórskie Centrum Kultury

Warsztaty „Move together” / Workshops „Move together”
fot. Tomasz Raczyński / Jeleniogórskie Centrum Kultury

Finat Ligi Rocka / Final der Rock-Liga
fot. Przemysław Kaczatko / Jeleniogórskie Centrum Kultury

PARTNERZY Z KULTURĄ KULTURPARTNER

 Beneficjent wiodący / Lead Partner
Jeleniogórskie Centrum Kultury

 Partner projektu / Projektpartner
Steinhaus e.V. Bautzen

 Okres realizacji / Projektlaufzeit
01.01.2017–31.12.2019

 Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
603 934,40 EUR

 <https://www.jck.pl/article/20/partnerzy-z-kultura/>

Warsztaty „Akademia” / Workshops „Akademie”
fot. Jeleniogórskie Centrum Kultury, fot. Przemysław Kaczatko / Jeleniogórskie Centrum Kultury

 „Partnerzy z kulturą” to **pochwała współpracy transgranicznej, swoistego rodzaju werbalizacja szacunku dla kultury i sztuki Polski i Niemiec**. Projekt, który polegał na **organizacji szeregu różnych spotkań, wydarzeń i eventów, prezentujących dorobek kulturalny regionów Bautzen i Jeleniej Góry**, przybliżył mieszkańcom pogranicza kulturę kraju partnera, a także promował ideę Unii Europejskiej jako system wspólnie wyznawanych wartości.

W ramach projektu odbyły się takie wydarzenia, jak:

- **Festiwal kultury awangardowej PESTKA** w Jeleniej Górze - koncerty, spektakle teatralne, warsztaty. Każda z trzech edycji festiwalu poświęcona była dyskusji nad konkretnym zagadnieniem: „Równość/Inność”, „Wspólna tożsamość”, „Miejsce, w którym żyjemy - nasz jedyny świat”;
- **Auf Takt** - warsztaty i pokazy tańca organizowane w Bautzen;
- **Move Together** - tematyczne spektakle teatru tańca organizowane dwa razy w Bautzen i raz w Jeleniej Górze;
- **Akademia i Eco Art** - dwa cykle warsztatów dla dzieci, młodzieży i dorosłych z różnych dziedzin sztuki. Podczas wspólnej pracy stworzono kilkadziesiąt prac prezentowanych na wystawach w obu miastach;
- **Kontakty** - cykl wystaw prezentujących regionalnych artystów przygranicznym społecznościom;
- **Liga Rocka** - 15 koncertów w Jeleniej Górze z udziałem amatorskich zespołów rockowych z Polski i Niemiec, podczas których młodzi muzycy i słuchacze mieli okazję do wielokrotnych spotkań, wymiany doświadczeń i nawiązywania kontaktów skutkujących dalszą niesformalizowaną współpracą.

Uczestnikami licznie zaplanowanych wydarzeń byli mieszkańcy Polski i Niemiec, co służyło zbliżeniu i lepszemu poznaniu się obu narodowości. Festiwalowe prezentacje, pokazy, wystawy oraz konkursy pokazały wspólnotę zainteresowań, doświadczeń, problemów, czy wręcz „losu” mieszkańców obu stron pogranicza. Współpraca nad projektem umożliwiła kolejne wspólne działania. Jednym z nich był projekt „Partnerzy z kulturą II” realizowany w latach 2019-2021.

 „Kulturpartner” ist ein **LobgrenzübergreifenderZusammenarbeit, eine Art Verbalisierung des Respekts vor Kultur und Kunst Deutschlands und Polens**. Das Projekt, das in der **Organisation einer Reihe von Treffen, Veranstaltungen und Events bestand, bei denen die kulturellen Errungenschaften der Regionen Bautzen und Jelenia Góra vorgestellt wurden**, brachte den Bewohnern des Grenzgebiets die Kultur des Partnerlandes näher und förderte zudem die Idee der EU als eines Systems gemeinsamer Werte.

Im Rahmen des Projekts fanden u. a. folgende Veranstaltungen statt:

- **Avantgardekultur-Festival PESTKA** in Jelenia Góra - Konzerte, Theateraufführungen, Workshops. Jede der drei Ausgaben des Festivals war der Diskussion eines konkreten Themenbereichs gewidmet: „Gleichheit/Andersartigkeit”, „Gemeinsame Identität”, „Ort, an dem wir leben - unsere einzige Welt”;
- **Auf Takt** - in Bautzen organisierte Tanzworkshops und -shows.
- **Move Together** - zwei Mal in Bautzen und einmal in Jelenia Góra organisierte thematische Aufführungen des Tanztheaters;
- **Akademie und Eco Art** - zwei Workshopreihen für Kinder, Jugend und Erwachsene in verschiedenen Kunstbereichen. Die gemeinsame Arbeit hat mehrere hundert Werke hervorgebracht, die in Ausstellungen in beiden Städten präsentiert wurden;
- **Kontakte** - eine Ausstellungsreihe zur Vorstellung regionaler Künstler in grenznahen Gemeinden;
- **Rock-Liga** - 15 Konzerte in Jelenia Góra mit Amateur-Rockbands aus Deutschland und Polen, bei denen junge Musiker und Zuhörer die Möglichkeit hatten, sich wiederholt zu treffen, Erfahrungen auszutauschen und Kontakte zu knüpfen, die zur weiteren informellen Zusammenarbeit führen.

Teilnehmende der zahlreich geplanten Veranstaltungen waren Einwohner von Deutschland und Polen, was der Annäherung und dem besseren Kennenlernen beider Völker diene. Festivalpräsentationen, Vorführungen, Ausstellungen und Wettbewerbe zeigten die Gemeinschaft der Interessen, Erfahrungen, Probleme oder sogar des „Schicksals” der Bewohner beider Seiten des Grenzraums. Die Zusammenarbeit an dem Projekt ermöglichte die Planung weiterer gemeinsamer Aktivitäten. Eine davon war das Projekt „Kulturpartner II”, das 2019-2021 umgesetzt wird.

Pojazd dowodzenia Powiatu Görlitz / Einsatzfahrzeug
fot. Lankreis Görlitz

Praca z systemem MOBIKAT/ Verwendung von MOBIKAT-System
fot. Landkreis Görlitz

Zapora przeciwpowodziowa / Hochwassersperre
fot. Lankreis Görlitz

TRANSGRANICZNE ZAPOBIEGANIE I ZWALCZANIE POWODZI I KLĘSK ŻYWIOŁOWYCH GRENZÜBERSCHREITENDE PRÄVENTION UND BEWÄLTIGUNG VON HOCHWASSER- UND KATASTROPHENSITUATIONEN

Beneficjent wiodący / Lead Partner
Landkreis Görlitz

Partner projektu / Projektpartner
Powiat Zgorzelec

Okres realizacji / Projektlaufzeit
01.12.2016–30.11.2019

Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
838 323,06 EUR

Przygotowania wspólnych ćwiczeń / Vorbereitung von gemeinsamen Übungen
fot. Landkreis Görlitz

W obliczu coraz częściej występujących gwałtownych zjawisk pogodowych niezwykle istotna staje się nie tylko współpraca odpowiednich instytucji i służb w zakresie przeciwdziałania czy usuwania ich skutków, ale również **w zakresie przepływu informacji**. Od jej szybkości bardzo często zależy bezpieczeństwo mienia i zdrowia ludzi. Wychodząc właśnie z takiego założenia partnerzy projektu postawili sobie za cel **poprawę ochrony ludności w regionie przygranicznym w przypadku powodzi lub innych zagrożeń poprzez integrację transgraniczną informacji, systemów i procesów**.

W pierwszym etapie realizacji projektu partnerzy przeprowadzili **analizę potencjalnych zagrożeń**, przetestowali oprogramowanie oraz bazy danych dotyczących powodzi i innych zdarzeń oraz sytuacji kryzysowych w polskim i niemieckim regionie przygranicznym. Następnie przygotowali **transgraniczną koncepcję zarządzania powiadamianiem organów władz**. Partnerzy projektu wypracowali również **podstawę do stworzenia interfejsów zarządzania powodziowego i skutkami katastrof**. Utworzyli także **wspólny system do ponadgranicznej wymiany informacji w sytuacjach kryzysowych**. Nie zapomnieli oczywiście również o czynniku ludzkim, przeprowadzili bowiem **wspólne transgraniczne ćwiczenia w zakresie ochrony przed katastrofami**.

Nie bez znaczenia dla powodzenia wdrażania przygotowanych koncepcji i systemów ma zrealizowany w ramach projektu **zakup wyposażenia dla jednostek zarządzania kryzysowego**. Polskie i niemieckie służby wzbogaciły się m.in. o pojazdy użytkowe, które mają służyć jako mobilne centra dowodzenia na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowej. Zakupiono także 47 zapór przeciwpowodziowych, 11 radiotelefonów nasobnych cyfrowo-analogowych, specjalistycznego drona oraz namiot pneumatyczny wraz z dodatkowym wyposażeniem.

Realizacja projektu zdecydowanie **poprawiła poziom przygotowania służb po obu stronach granicy do szybkiego reagowania w sytuacji zagrożenia**, a co za tym idzie, **zwiększyła znacznie bezpieczeństwo mieszkańców pogranicza**.

Angesichts immer häufiger auftretender Extremwetterereignisse wird die **Sicherstellung eines schnellen Informationsaustauschs** zwischen den entsprechenden Behörden und Einsatzkräften von entscheidender Bedeutung. Von ihm hängt es häufig ab, ob die Sicherheit und Gesundheit der Menschen sowie ihres Hab und Guts gewährleistet werden kann. Von diesen Grundgedanken ausgehend haben es sich die Projektpartner zum Ziel gesetzt, den **Schutz der Menschen in der Grenzregion vor Hochwasser- und anderen Katastrophenereignissen zu verbessern, indem der grenzübergreifende Austausch von Informationen sowie der Einsatz entsprechender Systeme und Verfahren vernetzt werden**.

Die Projektpartner nahmen eine **Analyse der potenziellen Gefährdungen** vor und testeten Systeme sowie Datenbanken über die Hochwasser- und anderen Katastrophenereignisse in der deutsch-polnischen Grenzregion. Im Anschluss hieran erstellten sie ein **grenzüberschreitendes Konzept über den Datenaustausch zwischen den Behörden**. Ebenso legten sie die **Grundlagen zur Schaffung von Schnittstellen für ein Hochwassermanagement und die Bewältigung der Folgen von Katastrophenereignissen**. Damit stellten sie eine **gemeinsames System für einen grenzüberschreitenden Informationsaustausch in Krisenfällen** bereit. Auch der menschliche Faktor blieb nicht unberücksichtigt, wurden doch **gemeinsame grenzüberschreitende Übungen im Bereich Katastrophenschutz** durchgeführt.

Ausrüstung für die Einsatzkräfte angeschafft, u.a. Katastrophenschutzfahrzeuge, die nun als Kommandozentrale und Einsatzfahrzeug im Krisenfall dienen. Angeschafft wurden ebenso 47 Hochwassersperren, 11 Geräte mit digital-analoger Funktechnik, zwei Drohnen und ein pneumatisches Zelt für den mobilen Einsatz.

Mit der Umsetzung des Projekts konnte die **Einsatzbereitschaft der Einsatzkräfte auf beiden Seiten der Grenze im Krisenfall entscheidend erhöht werden**, womit sich auch die **Sicherheit der Einwohner:innen der Grenzregion** maßgeblich verbesserte.

Sala zabiegowa w Ośrodku Rehabilitacji w Zgorzelcu / Behandlungsraum in der Rehabilitationsklinik Zgorzelec, fot. Wielospecjalistyczny Szpital - Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Zgorzelcu

Wynik stereografii rastrowej / Ergebnis der Videorasterstereographie
fot. Technische Universität Dresden

Badania w Ośrodku Rehabilitacji w Zgorzelcu / Untersuchungen in der Rehabilitationsklinik in Zgorzelec, fot. Wielospecjalistyczny Szpital - Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Zgorzelcu

ZDROWE DZIECI – ZDROWA EUROPA. WIELKA NAUKA DLA MAŁYCH PACJENTÓW ZDZE – WIP GESUNDE KINDER – GESUNDES EUROPA. GROSSE WISSENSCHAFT FÜR KLEINE PATIENTEN GKGE – WIP

 Beneficjent wiodący / Lead Partner
Technische Universität Dresden

 Partner projektu / Projektpartner
**Wielospecjalistyczny Szpital – Samodzielny Publiczny
Zespół Opieki Zdrowotnej w Zgorzelcu**

 Okres realizacji / Projektlaufzeit
01.03.2017–29.02.2020

 Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
1 186 581,87 EUR

Ośrodek Rehabilitacji w Zgorzelcu / Rehabilitationsklinik Zgorzelec, fot. Wielospecjalistyczny Szpital - Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Zgorzelcu

 Projekt „Zdrowe dzieci – zdrowa Europa” podjął niezwykle istotny nie tylko dla polsko-niemieckiego pogranicza, ale w zasadzie dla całego współczesnego świata **temat zdrowia najmłodszych** jego obywateli. A dokładniej – **wad postawy uważanych za jedną z tzw. chorób cywilizacyjnych, której profilaktyka w młodym wieku ma fundamentalne znaczenie**. Partnerzy projektu wyszli ze słusznego założenia, że łącząc siły są w stanie zdecydowanie poprawić z jednej strony **dostęp mieszkańców pogranicza do wysokiej jakości opieki medycznej**, a z drugiej – zaproponować **nowatorski program badań profilaktycznych**.

Działania projektu koncentrowały się na trzech obszarach. Pierwszym z nich było **przeprowadzenie badań przesiewowych w zakresie diagnostyki wad postawy** w Wielospecjalistycznym Szpitalu w Zgorzelcu. Objętych nimi zostało 805 dzieci z Polski i Saksonii w wieku 8-13 lat. Pozwoliły one na wczesną interwencję w przypadkach, w których stwierdzone zostały wady wymagające specjalistycznego leczenia. Ważną rolę odgrywały tutaj organizowane w szkołach spotkania z rodziami i opiekunami dzieci i młodzieży.

Następnie na podstawie zabranych danych inżynierowie z Uniwersytetu Technicznego w Dreźnie we współpracy z polskimi specjalistami opracowali **innovacyjną koncepcję wspomaganą komputerowo metody klasyfikacji wad postawy**.

Trzecim obszarem wspólnych działań była analiza barier w dostępie do opieki medycznej po drugiej stronie granicy i **przygotowanie ekspertyzy dot. ujednolicenia tego dostępu w Europamieście Görlitz/Zgorzelec** w formie zharmonizowania przepisów prawa, która umożliwiłaby korzystanie z synergii zasobów opieki medycznej dostępnej po obu stronach granicy.

Udana współpraca inżynierów z Dreźnie i pracowników szpitala w Zgorzelcu pokazała szansę, jakie istnieją na terenie pogranicza w zakresie współpracy w dziedzinie ochrony zdrowia.

 Das Projekt „Gesunde Kinder - Gesundes Europa” greift ein Thema auf, das nicht nur für die deutsch-polnische Grenzregion, sondern im Allgemeinen für die gesamte Welt von größter Bedeutung ist: **die Gesundheit der jüngsten Einwohner**. Genau genommen befasst es sich mit der **Haltungsschwäche, einer der sog. Zivilisationskrankheiten, bei der die Prävention im jungen Alter eine fundamentale Rolle spielt**. Die Projektpartner folgten der richtigen Annahme, dass sie mit geeinten Kräften einerseits den **Zugang der Einwohner der Grenzregion zur hochqualitativen medizinischen Versorgung** entscheidend verbessern und andererseits ein **neuartiges Programm von Präventionsuntersuchungen** anbieten können.

Die Projektaktivitäten konzentrierten sich auf drei Bereiche. Der erste Bereich waren **Screeninguntersuchungen zur Diagnose von Haltungsschwächen** im Multifunktionskrankenhaus Zgorzelec. Untersucht wurden 805 Kinder zwischen 8 und 13 Jahren aus Sachsen und Polen. Dank der Untersuchungen konnten bei Feststellung von Haltungsschwächen, die eine fachspezifische Behandlung erforderten, frühzeitig Maßnahmen ergriffen werden. Eine wichtige Rolle spielten dabei Termine, die für Eltern und Betreuer von Kindern und Jugendlichen in Schulen durchgeführt wurden.

Im nächsten Schritt erstellten Ingenieure von der Technischen Universität Dresden auf Grundlage der gesammelten Daten ein **innovatives Konzept für ein computergestütztes Verfahren zur Klassifizierung von Haltungsschwächen**.

Der dritte Bereich umfasste gemeinsame Analyse von Hindernissen beim Zugang zur medizinischen Versorgung auf der jeweils anderen Seite der Grenze und die **Erarbeitung eines Gutachtens zur Vereinheitlichung des Zugangs zu medizinischen Leistungen in der Europastadt Görlitz/Zgorzelec** in Form einheitlicher Rechtsvorschriften, wodurch Synergien in der medizinischen Versorgung beiderseits der Grenze genutzt werden könnten.

Die erfolgreiche Zusammenarbeit der Ingenieure aus Dresden und der Mitarbeiter aus dem Krankenhaus Zgorzelec zeigte, dass in der Grenzregion Chancen für eine Zusammenarbeit im Bereich der Gesundheitsvorsorge existieren.

25. Polsko-Niemiecko-Czeskie Forum Kooperacji Firm / 25. Polnisch-Deutsch-Tschechisches Kooperationsforum für Unternehmen
fot. Karkonoska Agencja Rozwoju Regionalnego

25. Polsko-Niemiecko-Czeskie Forum Kooperacji Firm / 25. Polnisch-Deutsch-Tschechisches Kooperationsforum für Unternehmen,
fot. Karkonoska Agencja Rozwoju Regionalnego

WSPARCIE TRANSGRANICZNEJ I WSPIERAJĄCEJ INNOWACJĘ WSPÓŁPRACY NA POLSKO-SAKSOŃSKIM POGRANICZU UNTERSTÜTZUNG GRENZÜBERSCHREITENDER UND INNOVATIONSFÖRDERNDER KOOPERATIONEN IM POLNISCH-SÄCHSISCHEN GRENZRAUM

Beneficjent wiodący / Lead Partner
Wirtschaftsförderung Sachsen GmbH

Partnerzy projektu / Projektpartner
Technologie- und Gründerzentrum Bautzen GmbH,
Karkonoska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.

Okres realizacji / Projektlaufzeit
01.01.2017–28.02.2019

Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
296 602,17 EUR

<https://karr.pl/innocoop-polsax/>

Mate i średnie przedsiębiorstwa stanowią podstawę gospodarki Unii Europejskiej. Kluczowym czynnikiem ich sukcesu są **innowacje**, które przekładają się bezpośrednio na stopień konkurencyjności. Wychodząc z założenia, że w MŚP na pograniczu polsko-saksońskim istnieją niewykorzystane potencjały w zakresie innowacyjności, partnerzy projektu postawili sobie za cel **pokazanie możliwości wykorzystania potencjału innowacyjności polskich i saksońskich MŚP oraz wzmocnienie transgranicznej współpracy przedsiębiorstw i instytucji publicznych.** Oczekiwanym efektem realizacji projektu stało się więc uwrażliwienie MŚP, organizacji sieciowych i instytucji publicznych na to, jak duże znaczenie ma rozwój zdolności innowacyjnej przedsiębiorstw.

Partnerzy projektu zrealizowali tzw. **audyt innowacyjności** na wybranych 10 firmach polskich i 6 niemieckich z takich branż, jak: budowa maszyn i urządzeń, motoryzacja, obróbka tworzyw sztucznych i metalu, IT, automatyzacja i elektronika. Jego efektem jest **katalog zaleceń na rzecz wsparcia potencjału innowacyjnego przedsiębiorstw.** Został on wypracowany w dialogu oraz we współpracy transgranicznej z aktywnymi na obszarze wsparcia organizacjami sieciowymi oraz instytucjami wspierającymi gospodarkę i innowacje.

Drugim istotnym elementem realizacji projektu były **spotkania kooperatoro-informacyjne na terenie Dolnego Śląska i Saksonii.** Łącznie wzięto w nich udział ponad 550 osób. Nie tylko pogłębiły one wiedzę uczestników nt. wdrażania innowacji i czynników wpływających na procesy proinnowacyjne, ale również wzmocniły kooperacje partnerów gospodarczych. W tym kontekście niezwykle cennym wydarzeniem było **Polsko-Niemiecko-Czeskie Forum Kooperacji Firm** wraz z giełdą kooperacji B2B, które w ramach projektu miało swoją 25. edycję.

Kleine und mittlere Unternehmen sind das Rückgrat der Wirtschaft der Europäischen Union. Ein Schlüsselfaktor ihres Erfolgs sind **Innovationen**, die sich unmittelbar in den Grad der Wettbewerbsfähigkeit niederschlagen. Ausgehend davon, dass es in den KMU im sächsisch-polnischen Grenzraum ungenutzte Innovationspotentiale gibt, setzten sich die Projektpartner zum Ziel, **aufzuzeigen, wie das Innovationspotenzial sächsischer und polnischer KMU genutzt werden kann, sowie die grenzübergreifende Kooperation von Unternehmen und öffentlichen Einrichtungen zu stärken.** Das erwartete Ergebnis der Projektumsetzung war die Sensibilisierung von KMU, Netzwerkorganisationen und öffentlichen Einrichtungen für die Bedeutung der Entwicklung der Innovationsfähigkeit von Unternehmen.

Die Projektpartner realisierten das sog. **Innovationsaudit** in ausgewählten zehn polnischen und sechs deutschen Unternehmen aus solchen Branchen, wie: Maschinen- und Anlagenbau, Automobil, Kunststoff- und Metallverarbeitung, IT, Automatisierung und Elektronik. Sein Ergebnis bildet ein **Katalog von Empfehlungen zur Förderung des Innovationspotenzials von Unternehmen.** Er wurde im Dialog und in grenzübergreifender Zusammenarbeit mit den im Fördergebiet aktiven Netzwerkorganisationen und Institutionen der Wirtschafts- und Innovationsförderung entwickelt.

Das zweite wesentliche Element der Projektumsetzung waren **Kooperations- und Informationstreffen in Sachsen und Niederschlesien.** Insgesamt nahmen daran mehr als 550 Personen teil. Sie vertieften nicht nur das Wissen der Teilnehmenden über die Implementierung von Innovationen und über Faktoren, die innovationsfördernde Prozesse beeinflussen, sondern stärkten auch die Kooperationen zwischen den Wirtschaftspartnern. In diesem Zusammenhang war das **Deutsch-Polnisch-Tschechische Kooperationsforum für Unternehmen** zusammen mit der B2B-Kooperationsbörse, die im Rahmen des Projekts ihre 25. Auflage hatten, eine äußerst wertvolle Veranstaltung.

Wspólne ćwiczenia polskich i niemieckich służb medycznych / gemeinsame Übungen deutscher und polnischer medizinischer Dieste
fot. Stadtverwaltung Löbau

Wspólne ćwiczenia polskiej i niemieckiej straży pożarnej / gemeinsame Übungen deutscher und polnischer Feuerwehren
fot. Powiat Lubański

KOM(M)ANDO „ZUR HILFE!/NA POMOC!” KOM(M)ANDO „ZUR HILFE!/NA POMOC!”

 Beneficjent wiodący / Lead Partner
Stadtverwaltung Löbau

 Partner projektu / Projektpartner
Powiat Lubański

 Okres realizacji / Projektlaufzeit
01.01.2017–31.12.2019

 Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
985 950,69 EUR

Wspólne ćwiczenia polskiej i niemieckiej straży pożarnej / Gemeinsame Übungen deutscher und polnischer Feuerwehren, fot. Powiat Lubański

 Coraz częściej występujące gwałtowne zjawiska pogodowe, takie jak wichury, powodzie czy ponadprzeciętnie wysokie temperatury stanowią ogromne zagrożenie dla mienia i życia mieszkańców pogranicza, a usuwanie ich skutków, podobnie jak działania z zakresu prewencji, wymagają szeroko zakrojonej współpracy między różnymi instytucjami. Projekt Kom(m)ando „Zur Hilfe!/Na pomoc!” dotyczył szeroko pojętego **bezpieczeństwa mieszkańców polsko-niemieckiego pogranicza**, a w szczególności powiatu lubańskiego po polskiej i miasta Löbau po niemieckiej stronie granicy. Jego partnerzy postawili sobie za cel **wzmocnienie współpracy w zakresie ochrony przed katastrofami**.

Zasadniczym przedmiotem projektu były **wspólne ćwiczenia polskiej i niemieckiej straży pożarnej, służb medycznych i technicznych**, a także **kursy językowe** dla pracowników instytucji funkcjonujących po obu stronach granicy. Efektem tych drugich było opracowanie i wydanie **polsko-niemieckiego przewodnika z wytycznymi nt. prowadzenia akcji w Saksonii dla strażaków z powiatu lubańskiego oraz wytycznymi obejmującymi zasady prowadzenia akcji w Polsce dla strażaków w Saksonii wraz. Przewodnik zawiera także polsko-niemiecki słownik komend strażackich**.

Ważnym rezultatem projektu jest również **system ostrzegania „Kwisa”** tzw. **sieci obserwacji hydrologicznej na najbardziej niebezpiecznych ciekach wodnych na obszarze powiatu lubańskiego**. Zakończenia systemu wczesnego ostrzegania zostały zaakceptowane przez Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej. Dzięki jego realizacji monitorowane będą ciek wodne na terenie powiatu i w przypadku podniesienia stanu wód, system będzie mógł natychmiast powiadamiać służby kryzysowe oraz mieszkańców o zaistniałym zagrożeniu.

Zrealizowano także inwestycje usprawniające podejmowanie akcji przez służby ratownicze w Kittlitz (Löbau) powstało dodatkowe miejsce postojowe dla pojazdu specjalistycznego, a powiat lubański zakupił **dwa pojazdy specjalistyczne** (pojazd gaśniczo-ratowniczy i samochód ciężarowy) **oraz łódź płaskodenną**. Sprzęt został przekazany i wykorzystywany jest przez funkcjonariuszy Powiatowej Komendy Państwowej Straży Pożarnej w Lubaniu oraz Powiatowy Zarząd Dróg.

 Immer häufiger auftretende extreme Wetterereignisse, wie Stürme, Überschwemmungen oder überdurchschnittlich hohe Temperaturen sind eine große Gefahr für materielle Güter und Leben der Einwohner im Grenzgebiet, und die Beseitigung der Schäden, wie auch Präventivmaßnahmen machen eine umfangreiche Zusammenarbeit unterschiedlicher Institutionen notwendig. Das Projekt Kom(m)ando „Zur Hilfe!/Na pomoc!” befasst sich mit dem weit gefassten Thema **der Sicherheit der Einwohner im deutsch-polnischen Grenzraum**, insbesondere im Gebiet des Landkreises Lubań auf der polnischen und der Stadt Löbau auf der deutschen Seite der Grenze. Die Projektpartner setzten sich das Ziel, **die Zusammenarbeit im Bereich Katastrophenschutz zu stärken**.

Die wichtigsten Aktivitäten im Projekt waren gemeinsame Übungen **deutscher und polnischer Feuerwehren, medizinischer und technischer Dienste**, aber auch **Sprachkurse** für Mitarbeiter/-innen von Institutionen beiderseits der Grenze. Im Ergebnis der Maßnahme konnte ein **deutsch-polnischer Leitfaden mit Hinweisen zur Durchführung von Einsätzen in Sachsen für Feuerwehrleute aus dem Landkreis Lubań und Vorgaben für sächsische Feuerwehrleute bei Einsätzen in Polen erarbeitet und veröffentlicht werden**. Im Leitfaden ist auch ein **Glossar mit deutschen und polnischen Feuerwehrbefehlen** enthalten.

Ein weiteres wichtiges Ergebnis der Projektarbeit ist das **Warnsystem „KWISA”, ein Netzwerk für die Beobachtung der Wasserstände an den gefährlichsten Wasserläufen im Landkreis Lubań**. Die Vorgaben für das Frühwarnsystem wurden vom polnischen Institut für Meteorologie und Wasserwirtschaft bestätigt. Mit dem System können Gewässer im Gebiet des Landkreises überwacht und bei hohen Wasserständen die Katastrophendienste und Einwohner über das System von der drohenden Gefahr sofort informiert werden.

Außerdem konnten im Projekt Investitionen zur Verbesserung der Effizienz von Rettungseinsätzen umgesetzt werden. In Kittlitz (Löbau) wurde ein zusätzlicher Stellplatz für ein Sondereinsatzfahrzeug geschaffen und der Landkreis Lubań schaffte **zwei Sonderfahrzeuge** (ein Lösch- und Rettungsfahrzeug und einen LKW) und ein **Flachboot** an. Die Ausrüstung wurde an die Dienste übergeben und wird von den Beamten/-innen aus der Kreisdienststelle der Berufsfeuerwehr in Lubań und der Kreisstraßenverwaltung genutzt.

Wizyta studyjna / Studienreise
fot. Internationales Begegnungszentrum St. Marienthal

Wspólne warsztaty / gemeinsame Workshops
fot. Karkonoska Agencja Rozwoju Regionalnego

Warsztaty rękodzielnicze / Kunsthandwerk-Workshops
fot. Karkonoska Agencja Rozwoju Regionalnego

UTWORZENIE ZESPOŁÓW KOMPETENCJI SENIORÓW NA NIEMIECKO-POLSKIM POGRANICZU – PROJEKT MODELOWY AUFBAU VON SENIORENKOMPETENZTEAMS IM DEUTSCH-POLNISCHEN GRENZRAUM. EIN MODELLPROJEKT

 Beneficjent wiodący / Lead Partner
Internationales Begegnungszentrum St. Marienthal

 Partner projektu / Projektpartner
Karkonoska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.

 Okres realizacji / Projektlaufzeit
15.02.2017–14.07.2019

 Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
568 924,08 EUR

 <https://www.ibz-marienthal.de/>

Wizyta studyjna / Studienreise
fot. Karkonoska Agencja Rozwoju Regionalnego

 W projekcie partnerzy podjęli niezwykle ważny temat **aktywizacji osób starszych**. Chcieli oni przede wszystkim zagospodarować kompetencje i doświadczenie seniorów na polsko-saksońskim pograniczu oraz zrobić użytek z ich chęci do zaangażowania się na rzecz lokalnego środowiska.

Aby przygotować seniorów do podjęcia nowych wyzwań partnerzy projektu zorganizowali **cykl szkoleń dla 200 polskich i niemieckich seniorów**. Szkolenia miały formę 3-dniowych seminariów dla 25 uczestników i 2 opiekunów. Odbywały się w grupach narodowych i międzynarodowych z udziałem tłumaczy. Seniorzy uczyli się wykorzystania własnego potencjału, budowania relacji interpersonalnych, skutecznej komunikacji w mediach, zarządzania projektem oraz mobilizowania społeczności lokalnej do angażowania się w wolontariat.

Seniorzy polscy i niemieccy mieli również okazję poznać się nawzajem podczas czterech wizyt studyjnych w Saksonii i czterech w Polsce. Seniorzy spędzili wspólnie czas wymieniając się wiedzą i doświadczeniem. Partnerzy i uczestnicy projektu wspólnie stworzyli również transgraniczną sieć współpracy seniorów.

Łącznie partnerzy projektu oraz seniorzy powołali siedem Zespołów Kompetencji Seniorów (trzy w Polsce i cztery w Saksonii). Zrzeszają one 200 osób, które:

- wspierają jako wolontariusze instytucje publiczne i pozarządowe, kościoły, nieformalne grupy samopomocy, biblioteki, domy kultury, muzea, domy pomocy społecznej, instytucje opieki nad dziećmi,
- inicjują nowe transgraniczne projekty. Seniorzy z Gminy Gomadka i Rosenbach podpisali między sobą umowę partnerską.

Wszyscy seniorzy, którzy ukończyli szkolenie dla seniorów-trenerów otrzymali podczas konferencji podsumowującej projekt zorganizowanej 17 czerwca 2019 r. w St. Marienthal w Ostritz certyfikaty. Ponadto **podpisano deklarację o utworzeniu Sieci Kompetencji Seniorów w Euroregionie Nysa**.

 In ihrem Projekt haben die Projektpartner ein sehr wichtiges Thema, **die Aktivierung älterer Menschen** aufgegriffen. Sie wollten vor allem die Kompetenzen und Erfahrung von Senioren aus dem sächsisch-polnischen Grenzraum sowie ihr aktives Engagement für die lokale Gemeinschaft nutzen.

Zur Vorbereitung der Senioren auf die neuen Herausforderungen führten die Projektpartner **eine Reihe von Schulungen für 200 deutsche und polnische Senioren** durch. Die Schulungen wurden in Form von 3tägigen Seminaren für 25 Teilnehmende und 2 Betreuer:innen umgesetzt. Die Veranstaltungen fanden in nationalen und internationalen Gruppen mit Dolmetschern statt. Die Senioren lernten eigene Potenziale zu nutzen, interpersonelle Relationen aufzubauen, erfolgreich medienwirksam zu kommunizieren, Projekte zu managen und lokale Gemeinschaften zum ehrenamtlichen Engagement zu mobilisieren.

Polnische und deutsche Senioren bekamen zudem bei jeweils vier Studienreisen nach Polen und Sachsen Gelegenheit, einander besser kennen zu lernen. Sie verbrachten Zeit zusammen und tauschten ihr Wissen und Erfahrung aus. Die Projektpartner und Teilnehmende haben gemeinsam ein grenzübergreifendes Kooperationsnetzwerk von Senioren geschaffen.

Die Senioren und die Projektpartner haben insgesamt sieben Senioren-Kompetenz-Teams (drei in Polen und vier in Sachsen) ins Leben gerufen. In den Teams sind 200 Personen organisiert, die:

- öffentliche Einrichtungen und Nichtregierungsorganisationen, Kirchen, informelle Selbsthilfegruppen, Bibliotheken, Kulturhäuser, Museen, Pflegeheime, Kinderbetreuungseinrichtungen ehrenamtlich unterstützen und
- neue grenzübergreifende Projekte inspirieren. Senioren aus den Gemeinden Gomadka und Rosenbach haben einen Partnerschaftsvertrag unterschrieben.

Alle Senioren, die die Schulung für Senioren-Trainer absolviert haben, bekamen bei der Abschlusskonferenz am 17. Juni 2019 in St. Marienthal Ostritz Zertifikate. Bei der Konferenz wurde auch **die Erklärung über die Schaffung eines Senioren-Kompetenznetzwerks in der Euroregion Neisse** unterzeichnet.

Wizyta studyjna do kopalni odkrywkowej w Nochten / Studienreise in Tagebau Nochten
fot. Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego

Wizyta studyjna do kopalni odkrywkowej w Nochten / Studienreise in Tagebau Nochten
fot. Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego

Wystawa o projekcie / Ausstellung über das Projekt
fot. Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego

ŻYCIE Z GÓRNICTWEM (MINELIFE) LEBEN MIT DEM BERGBAU (AKRONYM: MINELIFE)

 Beneficjent wiodący / Lead Partner
Sächsisches Oberbergamt

 Partnerzy projektu / Projektpartner
**Wyższy Urząd Górniczy w Katowicach, Województwo
Dolnośląskie – Urząd Marszałkowski Województwa
Dolnośląskiego**

 Okres realizacji / Projektlaufzeit
01.04.2017–31.03.2020

 Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
591 725,97 EUR

 <https://www.wug.gov.pl/ogloszenia/minelife>

Poradnik „Rozwiązywanie konfliktów w górnictwie” /
Leitfaden „Konfliktlösung im Bergbau”

 Górnictwo na obszarze pogranicza Dolnego Śląska i Saksonii stoi przed wyzwaniem w dziedzinie gospodarki, polityki energetycznej, ochrony środowiska naturalnego i rewitalizacji krajobrazów pogórniczych. Wielość i różnorodność problemów przekłada się m.in. na konieczność podejmowania szeroko zakrojonej współpracy dającej możliwość prowadzenia skoordynowanych działań po obu stronach granicy.

Partnerzy projektu MineLife wyszli ze słusznego założenia, że warunkiem koniecznym dla stawienia czoła istniejącym problemom jest **wymiana wiedzy i doświadczenia, wzajemne poznanie się i stworzenie sieci współpracy.**

Pierwszym obszarem współdziałania partnerów w projekcie był **wspólny rozwój kompetencji poprzez wymianę wiedzy i intensyfikację współpracy** pomiędzy instytucjami z branży górniczej. Analizowano procedury administracyjne, procesy planowania i zakres nadzoru, dostępne technologie i procedury w górnictwie odkrywkowym i podziemnym w sąsiednim regionie. Zorganizowano **konferencje i wizyty studyjne w zakładach górniczych i obiektach dawnego górnictwa** na terenie Saksonii i Dolnego Śląska.

Drugim obszarem realizacji projektu była tematyka **konfliktów typowych dla branży** i optymalne sposoby radzenia sobie z nimi. W efekcie zorganizowanego **cyklu warsztatów w Polsce i Saksonii** przygotowany został **podręcznik nt. zarządzania konfliktami w górnictwie i ich unikania.**

Partnerzy podjęli także wspólnie temat **znaczenia górnictwa w Saksonii i na Dolnym Śląsku.** Obok merytorycznych spotkań przygotowano **wystawę objazdową „Zapobieganie ryzyku związanym z dawnym górnictwem”,** która prezentowana była w kilku miejscowościach na obszarze pogranicza.

W ramach projektu powstał także **przewodnik „Śladami górnictwa na Dolnym Śląsku i w Saksonii”,** w którym przedstawiono liczne atrakcje turystyczne związane z kopalniami na obszarze pogranicza wraz z praktycznymi wskazówkami dla zwiedzających.

 Der Bergbau steht im Grenzraum von Sachsen und Niederschlesien vor Herausforderungen in den Bereichen Wirtschaft, Energiepolitik, Umweltschutz und Sanierung der Bergbaufolgelandschaften. Die Vielzahl und Vielfalt der Probleme macht u. a. eine breit angelegte Kooperation erforderlich, um ein koordiniertes Vorgehen beiderseits der Grenze zu ermöglichen.

Die Partner des Projekts MineLife gingen zu Recht davon aus, dass der **Wissens- und Erfahrungsaustausch, das gegenseitige Kennenlernen und die Vernetzung** Voraussetzungen für die Bewältigung bestehender Probleme sind.

Der erste Bereich der Zusammenarbeit zwischen den Projektpartnern war **die gemeinsame Kompetenzentwicklung durch Wissensaustausch und Intensivierung der Kooperation** zwischen Bergbaubehörden. Verwaltungsverfahren, Planungsprozesse, Aufsichtsumfänge, verfügbare Technologien und Verfahren im Tage- und Untertagebau in der jeweiligen Nachbarregion wurden analysiert. **Konferenzen und Fachexkursionen in Bergbaubetrieben und Objekten des Altbergbaus** in Sachsen und Niederschlesien wurden organisiert.

Der zweite thematische Schwerpunkt des Projekts lag auf **branchenspezifischen Konflikten** und dem optimalen Umgang mit ihnen. Im Ergebnis der organisierten **Workshopreihe in Sachsen und Polen** wurde ein **Leitfaden über Konfliktmanagement und -vermeidung im Bergbau** erarbeitet.

Die Partner griffen auch gemeinsam das Thema der **Bedeutung des Bergbaus in Sachsen und Niederschlesien** auf. Neben den Fachtreffen wurde eine **Wanderausstellung „Prävention von Risiken des Altbergbaus“** vorbereitet, die in einigen Orten im Fördergebiet präsentiert wurde.

Im Rahmen des Projekts entstand auch der **Reiseführer „Auf den Spuren des Bergbaus in Sachsen und Niederschlesien”,** in dem zahlreiche touristische Attraktionen rund um Bergwerke im Grenzraum samt praktischen Tipps für Besucher vorgestellt wurden.

NEYMO-NW – LAUSITZER NEISSE/NYSA ŁUŻYCKA – MODELOWANIE KLIMATYCZNE I HYDROLOGICZNE, ANALIZA I PROGNOZA ZASOBÓW WODNYCH W WARUNKACH NISKICH WÓD

NEYMO NW – LAUSITZER NEISSE/NYSA ŁUŻYCKA – KLIMAMODELLIERUNG UND HYDROLOGISCHE MODELLIERUNG, ANALYSE UND PROGNOSE DER WASSERRESSOURCEN BEIM NIEDRIGWASSER

 Beneficjent wiodący / Lead Partner
Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej –
Państwowy Instytut Badawczy

 Partnerzy projektu / Projektpartner
Landesamt für Umwelt, Landwirtschaft und Geologie

 Okres realizacji / Projektlaufzeit
01.07.2018–31.03.2021

 Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
447 736,86 EUR

 <http://neymo.imgw.pl>

 Zapobieganie negatywnym skutkom okresów suszy jest jednym z ważniejszych wyzwań w zlewni transgranicznej Nysy Łużyckiej, której zasoby wodne są w dużym stopniu antropogenicznie przekształcone (liczne kopalnie odkrywkowe, elektrownie wodne). Partnerzy projektu zdecydowali się na współpracę, by **zoptymalizować i poprawić ochronę zasobów wodnych i w ten sposób zrealizować zobowiązania nałożone przez europejską dyrektywę wodną**.

Partnerzy utworzyli **Transgraniczne Wirtualne Centrum Informacji o zasobach wodnych** <http://neymo.imgw.pl/twciw/>, które jest **miejsmem transferu wiedzy dla ekspertów zajmujących się zrównoważonym gospodarowaniem wodami, samorządowców i mieszkańców obszaru wsparcia**. TWCIW zawiera m.in. opracowania i ekspertyzy przygotowane w ramach projektu, w tym ocenę zasobów wodnych w warunkach niskich wód, ekspertyzę z wynikami modelowania matematycznego dot. zmian bilansu wodnego na tle zmian klimatu oraz pilotażową koncepcję poprawy stanu hydromorfologicznego.

Dodatkowo partnerzy zrealizowali szereg wydarzeń, które stanowiły okazję do upowszechniania zachowań mających na celu zrównoważone gospodarowanie i korzystanie z zasobów środowiska przyrodniczego wśród mieszkańców regionu. Zorganizowali **międzynarodową konferencję** poświęconą omówieniu wyników oceny suszy i modelowania bilansu wodnego, a także **debatę ekspertów**, na której skupiono się na wypracowaniu wspólnego podejścia do oceny niskich wód. Bardzo istotne dla kontynuacji działań projektowych były **warsztaty poświęcone korzystaniu z TWCIW**. Partnerzy projektu zorganizowali również **prelekcje dla uczniów w wieku 12-15 lat** w powiecie zgorzeleckim, żarskim oraz Görlitz. Prelekcje dotyczyły zmian klimatu i ich konsekwencji dla mieszkańców regionu pogranicza polsko-saksońskiego.

 Die Verringerung negativer Auswirkungen von Dürreperioden zählt zu den wichtigsten Herausforderungen im grenzüberschreitenden Einzugsgebiet der Lausitzer Neiße, deren Wasserressourcen weitgehend anthropogen verändert worden sind (zahlreiche Tagebaue, Wasserkraftanlagen). Die Projektpartner haben ihre Zusammenarbeit begonnen, um **den Schutz der Wasserressourcen zu verbessern und zu optimieren und dadurch den Anforderungen aus der EU-Wasserrichtlinie gerecht zu werden**.

Im Projekt entstand das **Grenzüberschreitende Informationsportal - Wasserressourcen im Einzugsgebiet der Lausitzer Neiße** <http://neymo.imgw.pl/twciw/>, das eine **Plattform für den Wissenstransfer zwischen Experten für nachhaltiges Management von Wasserressourcen, kommunalen Entscheidungsträgern und Einwohnern aus dem Fördergebiet** geworden ist. Auf dem Informationsportal stehen u.a. im Projekt erstellte Studien und Expertenanalysen, darunter die Bewertung der Wasserressourcen bei Niedrigwasser, die Expertenanalyse zur Entwicklung der Wasserbilanz im Zusammenhang mit dem Klimawandel samt Modellierungsergebnissen und das Pilotkonzept zur Verbesserung des hydromorphologischen Zustandes zur Verfügung.

Außerdem führten die Projektpartner eine Reihe von Veranstaltungen durch, die unter den Einwohnern der Region die nachhaltige Bewirtschaftung und Nutzung der natürlichen Ressourcen fördern sollten. Sie organisierten eine **internationale Konferenz** zur Darstellung der Ergebnisse der Dürrebewertung und Modellierung des Wasserhaushalts und eine **Expertenrunde** mit dem Ziel, einen gemeinsamen Ansatz für die Bewertung der Niedrigwasserstände zu erarbeiten. Eine wesentliche Bedeutung für die Fortführung der Projektaktivitäten hatten **Workshops zur Nutzung des Informationsportals**. Die Projektpartner organisierten ferner **Vorträge für 12- bis 15jährige Schüler**: innen aus den Landkreisen Zgorzelecki, Żarski und Görlitz. Die Vorträge befassten sich mit dem Klimawandel und seinen Folgen für die Einwohner im sächsisch-polnischen Grenzgebiet.

NEYMO-NW na festiwalu rezerwatu przyrody „Zittauer Gebirge”
fot. Anastassi Stefanova, LfULG

Wystawa objazdowa projektu / Wanderaustellung des Projekts
fot. Bartłomiej Miszuk / IMGW-PIB

Wystawa objazdowa projektu / Wanderaustellung des Projekts
fot. Bartłomiej Miszuk / IMGW-PIB

fot. Komenda Wojewódzka Straży Pożarnej w Gorzowie Wlkp.

Samochód rozpoznawczo-ratowniczy / Erkundungs-Rettungsfahrzeug
fot. Komenda Wojewódzka Straży Pożarnej w Gorzowie Wlkp.

Spotkania z uczniami / Treffen mit den Schülern
fot. Komenda Wojewódzka Straży Pożarnej w Gorzowie Wlkp.

STRAŻACY NA POGRANICZU POLSKO-SAKSOŃSKIM, TO INNOWACYJNY SPRZĘT RATOWNICZO – GAŚNICZY, ROZWIJAJĄCA SIĘ GOSPODARKA, SKUTECZNI WOBEC MIGRACJI LUDNOŚCI

FEUERWEHRLEUTE IM SÄCHSISCH-POLNISCHEN GRENZGEBIET MIT EINER INNOVATIVEN RETTUNGS- UND LÖSCHHAUSRÜSTUNG BEDEUTEN SCHUTZ FÜR EINE SICH ENTWICKELNDE WIRTSCHAFT UND WIRKEN DEM MIGRATIONSPROBLEM DER BEVÖLKERUNG ENTGEGEN

 Beneficjent wiodący / Lead Partner
**Komenda Wojewódzka Straży Pożarnej
w Gorzowie Wlkp.**

 Partnerzy projektu / Projektpartner
**Stadt Bad Muskau, Gmina Łęknica,
Gemeinde Gablenz, Gmina Lubsko, Gmina Żary**

 Okres realizacji / Projektlaufzeit
01.09.2018–31.01.2020

 Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
1 822 286,1 EUR

fot. Komenda Wojewódzka Straży Pożarnej w Gorzowie Wlkp.

 Projekt „Strażacy na pograniczu polsko-saksońskim” to **bezpośrednia odpowiedź na zagrożenia**, jakie niesie za sobą m.in. duża lesistość obszaru, funkcjonujące po obu stronach granicy zakłady wykorzystujące w procesach technologicznych substancje niebezpieczne oraz anomalie pogodowe. Dla ochrony zdrowia i mienia mieszkańców pogranicza, ale również ochrony jego unikalnego dziedzictwa – wpisanego na listę UNESCO Parku Mużakowskiego – partnerzy projektu zdecydowali się podjąć wspólne działania mające na celu **stworzenie transgranicznego systemu bezpieczeństwa oraz wspólne usuwanie powstałych zagrożeń**.

Działania w projekcie przebiegały trzytorowo. Po pierwsze dedykowane były podniesieniu **poziomu wyszkolenia, umiejętności oraz współdziałania strażaków i instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo na pograniczu polsko-saksońskim**. We wspólnych transgranicznych szkoleniach i ćwiczeniach uczestniczyli nie tylko przedstawiciele Straży Pożarnej, ale również wszystkie służby wspomagające (Pogotowie Ratunkowe, Policja, administracja samorządowa, itd. biorące czynny udział w realnych zdarzeniach, w zależności od miejsca ćwiczeń) oraz mieszkańcy pogranicza. Istotnym elementem projektu było również **doposażenie służb w nowoczesny sprzęt ratowniczo-gaśniczy**, dzięki czemu znacznie podniósł się poziom bezpieczeństwa ratowników i zdolności interwencji. Nie zapomniano także o **kampanii informacyjnej dla dzieci** dot. modeli zachowań w sytuacji zagrożenia oraz ochrony i dbałości o środowisko naturalne.

W efekcie realizacji projektu nie tylko **wzrósł poziom bezpieczeństwa i możliwości szybkiego reagowania w sytuacji zagrożenia**, ale również podniosła się **świadomość społeczności lokalnej**, zwłaszcza dzieci i młodzieży w zakresie wpływu działalności człowieka na środowisko naturalne, jak i zachowań w sytuacji zagrożenia życia.

 Das Projekt „Feuerwehrleute im sächsisch-polnischen Grenzgebiet” ist eine **direkte Antwort auf Gefahren**, die u.a. durch die hohe Walddichte, beiderseits der Grenze gelegene Industriestandorte, die in ihren Technologien gefährliche Substanzen einsetzen, und Wetteranomalien entstehen. Zum Schutz der Gesundheit und der materiellen Güter der Bewohner im Grenzgebiet sowie zum Schutz des einzigartigen UNESCO-Kulturerbes, des Muskauer Parks, haben die Projektpartner entschieden, sich gemeinsam für die **Schaffung eines grenzüberschreitenden Sicherheitssystems und die gemeinsame Bewältigung von Gefahrenlagen** einzusetzen.

Die Projektaktivitäten waren in drei Bereiche untergliedert. Der erste Bereich war der **Verbesserung der Professionalität, der Fähigkeiten und der Zusammenarbeit zwischen Feuerwehrleuten und anderen Einrichtungen gewidmet, die für die Sicherheit im sächsisch-polnischen Grenzgebiet verantwortlich sind**. An gemeinsamen grenzübergreifenden Schulungen und Übungen hat nicht nur die Feuerwehr, sondern auch alle anderen Dienste (der Rettungsdienst, die Polizei, die kommunale Verwaltung usw., die auch zu richtigen Einsätzen gerufen werden) sowie je nach Ort der Übung auch die Einwohner aus dem Grenzgebiet teilgenommen. Ein wichtiger Projektbestandteil war auch die **Ausrüstung der Dienste mit modernen Rettungs- und Löschgeräten**, was zur Verbesserung der Sicherheit der Retter und ihrer Einsatzfähigkeit beitrug. Ins Projekt wurde auch eine **Informationskampagne für Kinder** zu Verhaltensweisen in Gefahrensituationen sowie zum Schutz und Pflege der natürlichen Umwelt aufgenommen.

Durch die Projektumsetzung konnten nicht nur der **Grad der Sicherheit und die Möglichkeiten zum schnellen Eingreifen bei Gefahren** verbessert, sondern auch das **Wissen der lokalen Gemeinschaft**, insbesondere von Kindern und Jugendlichen über die anthropogenen Auswirkungen auf die natürliche Umwelt und Verhalten in lebensbedrohlichen Situationen erweitert werden.

Domki dla owadów / Insektenhäuser
fot. IMGW - PIB

Wystawa fotograficzna / Fotoausstellung
Fot. ZOO-Görlitz

Mikroadaptacja przy szkole w Görlitz - Mikroadaption bei einer Schule in Görlitz
fot. Frank_Lehmann

TRANSGEA – TRANSGRANICZNA WSPÓŁPRACA W ZAKRESIE LOKALNYCH DZIAŁAŃ ADAPTACYJNYCH DO ZMIAN KLIMATU

TRANSGEA - GRENZÜBERSCHREITENDE ZUSAMMENARBEIT IM BEREICH DER LOKALEN ANPASSUNGSMASSNAHMEN AN DEN KLIMAWANDEL

 Beneficjent wiodący / Lead Partner
Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej –
Państwowy Instytut Badawczy

 Partnerzy projektu / Projektpartner
GÜSA e.V., SAPOS gemeinnützige GmbH, Fundacja
Ekologiczna Zielona Akcja, Fundacja Natura Polska

 Okres realizacji / Projektlaufzeit
01.07.2018–30.06.2020

 Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
365 967,39 EUR

 <http://www.transgea.eu/>

Zielone dachy / Grüne Dächer
fot. IMGW - PIB

 Klimat pogranicza polsko-saksońskiego ociepla się i w przyszłości będzie się dalej zmieniać. Obecnie obserwuje się już konsekwencje tych zmian (nasila się częstotliwość występowania zjawisk ekstremalnych – powodzi, susz, intensywnych opadów deszczu, fal upałów), a zagrożenie nimi z roku na rok rośnie. Dlatego partnerzy projektu uznali za niezwykle istotne **skoordynowanie współpracy w dziedzinie ekologii pomiędzy instytucjami oraz społeczeństwem. Pozwoli to przygotować się do nadchodzących zmian klimatu na poziomie lokalnym.** Taki właśnie cel przyświecał realizacji projektu TRANSGEA.

Partnerzy projektu planując jego działania postawili przede wszystkim na **edukację i informację**. Przygotowali więc **publikacje dotyczące zmian klimatu na obszarze wsparcia** m.in. **transgraniczny poradnik dla samorządowców „Jak przygotować gminę na zmiany klimatu?”**. Zorganizowali **konferencję „Susza czy powódź – adaptacja do zmian klimatu poprzez działania lokalne”** oraz przeprowadzili szereg **debat społecznych**, a także **szkolenia dla gmin polskich „Dobre praktyki adaptacji do zmian klimatu w gminach”**. Partnerzy projektu zrealizowali również **warsztaty edukacyjne na temat zmian klimatu w Polsce i w Niemczech dla seniorów i młodzieży szkolnej w wieku 10-20 lat**.

Partnerzy projektu wyszli z założenia, że **najlepiej uczyć się poprzez praktykę**, dlatego zrealizowali tzw. **mikroadaptacje**. Są to przykłady niskobudżetowych działań na poziomie lokalnym, które mają służyć jako inspiracja dla władarzy. Zrobione niewielkim kosztem, ale o wielkim znaczeniu – nasadzenia drzew i roślin nektarodajnych, domki dla owadów, system ponownego wykorzystania deszczówki do podlewania ogródka przy szkole w Zgorzelcu – to może nie spektakularne inwestycje, ale z pewnością najważniejsze działania zrealizowane w projekcie.

 Das Klima im sächsisch-polnischen Grenzraum erwärmt sich und wird in Zukunft weiteren Änderungen unterliegen. Die Folgen des Klimawandels (immer häufiger auftretende extreme Wetterereignisse wie Überschwemmungen, Dürren, intensive Regenfälle und Hitzewellen) sind schon heute sichtbar und die Gefahren werden von Jahr zu Jahr größer. Aus diesem Grund war es für die Projektpartner besonders wichtig, **die Zusammenarbeit im Umweltbereich zwischen Institutionen und Einwohnern zu koordinieren und sich so auf den kommenden Klimawandel auf lokaler Ebene vorzubereiten.** Diese Aufgabe war das Ziel im Projekt TRANSGEA.

Bei Planung ihrer Aktivitäten setzten die Projektpartner vor allem auf **Bildung und Wissensvermittlung**. Sie haben **Publikationen zum Klimawandel im Fördergebiet u.a. einen grenzüberschreitenden Ratgeber für Kommunen „Wie soll die Gemeinde auf den Klimawandel vorbereitet werden?“** erstellt, eine **Konferenz mit dem Titel „Dürre oder Hochwasser - Anpassung an den Klimawandel durch lokales Handeln“** veranstaltet sowie eine Reihe von **Bürgerdebatten und Schulungen für polnische Kommunen mit dem Titel „Gute Praxis-Beispiele von Anpassungen an den Klimawandel in Gemeinden“** durchgeführt. Die Projektpartner organisierten auch **Bildungsworkshops zum Klimawandel in Deutschland und Polen für Senioren und Schüler und Schülerinnen im Alter zwischen 10 und 20 Jahren**.

Die Projektpartner folgten der Annahme, dass **Wissen am besten durch praktische Beispiele vermittelt wird**, weshalb sie die sog. **Mikroadaptationen** umsetzten. Es waren Beispiele von kostengünstigen Maßnahmen auf lokaler Ebene, die Entscheidungsträger zum Handeln anregen sollten. Die mit geringem finanziellen Aufwand, aber großer Wirkung durchgeführten Maßnahmen waren Pflanzungen von Bäumen und honigspendenden Pflanzen, Insektenhotels und ein Regenwasser-Auffangsystem zur Bewässerung des Schulgartens in Zgorzelec. Es waren keine großen Investitionen, zählten aber zu den wichtigsten Projektaktivitäten.

Inauguracja projektu / Projektauftakt
fot. Fundacja EkoRozwoju

Aleja jabłoni w Ostritz / Apfelbaumallee in Ostritz
fot. Internationales Begegnungszentrum St. Marienthal

Koło fortuny / das Glücksrad
fot. Fundacja EkoRozwoju

Budowa hotelu dla owadów / Bau eines Insektenhotels
fot. Fundacja EkoRozwoju

DLA PSZCZOŁ – WSPÓŁPRACA TRANSGRANICZNA NA RZECZ ZACHOWANIA DZIKICH ZAPYLACZY

PRO BIENEN - GRENZÜBERSCHREITENDE ZUSAMMENARBEIT ZUR ERHALTUNG DER LEBENSÄUERE VON BIENEN UND WILD BESTÄUBENDEN INSEKTEN

* Projekt w toku / Projekt noch in Umsetzung

Beneficjent wiodący / Lead Partner
Fundacja EkoRozwoju

Partnerzy projektu / Projektpartner
Internationales Begegnungszentrum St. Marienthal (IBZ), Lebens(T)räume e.V., Fundacja Ekologiczna Zielona Akcja

Okres realizacji / Projektlaufzeit
01.05.2019–31.12.2022

Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
494 955,62 EUR

<http://dlapszczol.org/>

Webinarium #ToSieOpyla
fot. Fundacja EkoRozwoju

Pszczoły pełnią kluczową rolę w zachowaniu bioróżnorodności, a także odpowiadają za zapylanie ponad 85% gatunków roślin wykorzystywanych przez człowieka. Świat bez zapylaczy czeka katastrofa, której skutków nie jesteśmy w stanie przewidzieć. Niestety od wielu lat obserwowany jest **dramatyczny spadek liczby owadów zapylających**, również na terenie pogranicza polsko-saksońskiego. Podejmowanie wszelkich możliwych działań dla zachowania dzikich zapylaczy staje się więc kwestią coraz bardziej palącą. Dlatego też z inicjatywy organizacji IBZ St. Marienthal zawiązane zostało polsko-niemieckie partnerstwo mające na celu **działalność edukacyjną i informacyjną oraz tworzenie na obszarze wsparcia przestrzeni przyjaznych dla zapylaczy**.

Działania realizowane w projekcie mają charakter wielowymiarowy. Po pierwsze dotyczą kwestii budowania odpowiedniego środowiska dla pszczoł. W ramach projektu powstały **pszczele pastwiska** (łąki kwietne) po stronie niemieckiej i **modelowe hotele dla owadów** z miejską pasieką w Jeleniej Górze. Posadzono również **600 drzew**, głównie tradycyjnych gatunków drzew owocowych (500 nasadzeń w 5 gminach w Polsce, 100 po stronie niemieckiej).

Ochrona pszczoł nie będzie miała szansy powodzenia bez odpowiedniej edukacji i informacji, stąd też w projekcie zrealizowano szereg tego typu działań. Opracowano **polsko-niemiecką wystawę informującą o sytuacji zapylaczy**, powstały **materiały edukacyjne** dla nauczycieli i edukatorów z **cyklu #ToSieOpyla**, a także materiały **e-learningowe**. Mieszkańcy pogranicza mogą korzystać z webinarium, wycieczek edukacyjnych oraz warsztatów dla różnych grup wiekowych.

Ważnym elementem projektu było opracowanie **instrukcji inwentaryzacji i pielęgnacji łąk przyjaznych zapylaczom**, a także przygotowanie **obszernych rekomendacji dotyczących zagospodarowania powierzchni zielonych w sposób przyjazny dla owadów zapylających**.

Bienen sind von entscheidender Bedeutung für den Erhalt der biologischen Vielfalt, sie allein bestäuben über 85 % der Pflanzenarten, die vom Menschen genutzt werden. Eine Welt ohne Bestäuber steuert auf eine Katastrophe zu, deren Folgen wir nicht vorhersehen können. Leider wird seit vielen Jahren ein **dramatischer Rückgang der Anzahl bestäubender Insekten verzeichnet**, auch im sächsisch-polnischen Grenzraum. Daher ist es dringend geboten, jedwede Maßnahmen zum Erhalt des Bestands von Honigbienen und Wildbestäubern zu ergreifen. Auch auf Initiative des IBZ St. Marienthal wurde daher eine deutsch-polnische Partnerschaft geschlossen, um **Bildungs- und Informationsmaßnahmen umzusetzen sowie im Fördergebiet eine bienenfreundliche Umwelt zu schaffen**.

Im Rahmen des Projekts wurden deshalb komplexe Maßnahmen ergriffen. Zunächst wurde die Schaffung einer bienenfreundlichen Umwelt an Angriff genommen und auf deutscher Seite **Bienenweiden** (Blumenwiesen) angelegt sowie in Jelenia Góra **Insektenhotels**, verbunden mit einer städtischen Imkerei, gebaut. Ebenso wurden **600 Bäume** gepflanzt, vor allem traditionelle Obstsorten (500 Pflanzungen in 5 polnischen Gemeinden und 100 auf deutscher Seite).

Ein erfolgreicher Schutz von (Wild-)Bienen kann jedoch nicht ohne begleitende Bildungs- und Informationsmaßnahmen gelingen, weshalb auch diese im Rahmen des Projekts umgesetzt wurden. Konzipiert wurde eine **deutsch-polnische Ausstellung über die bestäubende Insekten** und ihre derzeitige Situation, im Rahmen der Reihe **#ToSieOpyla** [das wird bestäubt] erschienen **Bildungsmaterialien** für Lehrer:innen, ebenso wurden Lehr- und Lernmaterialien für **Online-Kurse** erstellt. Die Einwohner:innen der Grenzregion können Web-Seminare besuchen sowie an Bildungsausflügen und Workshops für unterschiedlichste Altersgruppen teilnehmen.

Ein weiterer wichtiger Bestandteil des Projekts war die **Veröffentlichung eines Ratgebers, warum und wie genau man Bienenweiden anlegt und pflegt sowie eine bienenfreundliche Umwelt schafft**.

Warsztaty / Workshops
fot. Karkonoska Agencja Rozwoju Regionalnego

Warsztaty / Workshops
fot. Karkonoska Agencja Rozwoju Regionalnego

Warsztaty / Workshops
fot. Karkonoska Agencja Rozwoju Regionalnego

AKTYWNI SENIORZY! TRANSGRANICZNY MARKETING OFERTY INSTYTUCJI, KULTURY, TURYSTYKI, EDUKACJI I OPIEKI ZDROWOTNEJ W POLSKO-SAKSOŃSKIM REGIONIE PRZYGRANICZNYM POPRZEC WOŁONTARIAT

AKTIVE SENIOREN! GRENZÜBERGREIFENDES MARKETING FÜR DAS ANGEBOT DER KULTUR-, TOURISMUS-, BILDUNGSINSTITUTIONEN UND DER GESUNDHEITSFÜRSORGE IM POLNISCH-SÄCHSISCHEN GRENZRAUM IM RAHMEN DES EHRENAMTES

* Projekt w toku / Projekt noch in Umsetzung

 Beneficjent wiodący / Lead Partner
Karkonoska Agencja Rozwoju Regionalnego S. A.

 Okres realizacji / Projektlaufzeit
01.07.2019-31.05.2022

 Partner projektu / Projektpartner
Międzynarodowe Centrum Spotkań St. Marienthal

 Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
507 304,15 EUR

 <https://karr.pl/>

Seminarium / Seminar
fot. Karkonoska Agencja Rozwoju Regionalnego

 Kto, jeśli nie mieszkaniec polsko-niemieckiego pogranicza jest jego najlepszym ambasadorem? Kto, jeśli nie pełen inicjatywy i zaangażowany senior zamieszkujący tereny leżące po jednej lub drugiej stronie granicy? Z takiego właśnie założenia wyszli autorzy projektu „Aktywni seniorzy!” przyczyniając się nie tylko do **zwiększenia efektywności działań promocyjnych**, ale również **uaktywnienia osób starszych poprzez umożliwienie im działania na rzecz ich małej ojczyzny**.

Do kogo był skierowany projekt? „Projekt był kierowany do tych, którzy są otwarci przede wszystkim na innych, na tych którzy chcą być potrzebni, aktywni pod każdym względem” – tak o projekcie wypowiada się Grażyna Staronka, jedna z uczestniczek. Z kolei Ditrich Kowalski, również uczestnik projektu, tak mówi o najważniejszym jego celu: „Seniorzy z entuzjazmem poznawali sąsiedni region i stali się jego aktywnymi ambasadarami. Ponadto nawiązały się ważne transgraniczne przyjaźnie i sieci kontaktów, które zaowocowały nowymi pomysłami na dalszą współpracę”.

Jakie działania podjęto w projekcie? Było ich całe mnóstwo. Organizowano **seminaria**, podczas których seniorzy mogli zapoznać się z ofertą kulturalną i turystyczną polsko-niemieckiego pogranicza. W czasie **warsztatów** podnosili swoje kompetencje interkulturowe i cyfrowe, a podczas **kursów językowych** poznawali podstawy komunikacji polsko-niemieckiej. Uczestnicy brali także udział w **wyjazdach studyjnych**, które umożliwiły im praktyczne zapoznanie się z ofertą turystyczną i kulturalną tak polskiej, jak i niemieckiej strony pogranicza. W efekcie tych wszystkich spotkań, warsztatów i wyjazdów powstał **przewodnik „Wędrówki po najciekawszych miejscach polsko-saksońskiego pogranicza”**, którego autorami są seniorzy. A za największe osiągnięcie projektu uznać należy **niewątpliwie transgraniczne innowacyjne partnerstwo na rzecz promocji i marketingu**.

 Wer sind ihre besten Fürsprecher, wenn nicht die Einwohner:innen der deutsch-polnischen Grenzregion höchstselbst? Wer, wenn nicht aktive und engagierte Senior:innen, die auf der einen oder anderen Seite der Grenze wohnen? Dies waren die Ausgangsfragen, die sich die Autoren des Projekts „Aktive Senior:innen“ stellten, das nicht nur einen Beitrag zur **Erhöhung der Effektivität von Marketingmaßnahmen**, sondern ebenso zur **Aktivierung älterer Mitbürger:innen** leistete, indem ihnen die Möglichkeit zur **aktiven Teilhabe am gesellschaftlichen Leben in ihrer Heimat** eröffnet wurde.

An wen richtete sich das Projekt? „Das Projekt richtete sich an jene, die anderen Menschen gegenüber offen sind, die gebraucht werden in jeder Hinsicht aktiv sein wollen” – äußerte sich Grażyna Staronka, eine der Teilnehmenden, über das Projekt. Ditrich Kowalski, der ebenso am Projekt teilnahm, fasste das wichtigste Projektziel wie folgt zusammen: „Die Senior:innen lernten mit viel Enthusiasmus ihre jeweilige Nachbarregion kennen und wurde so zu ihren aktiven Botschaftern. Darüber hinaus wurden wichtige grenzüberschreitende Freundschaften geknüpft und Netzwerke gebildet, in denen neue Ideen für die weitere Zusammenarbeit geschmiedet wurden.“

Welche Maßnahmen wurden im Projekt ergriffen? Eine ganze Menge. Veranstaltet wurden **Seminare**, in denen die Senior:innen das kulturelle und touristische Angebot der deutsch-polnischen Grenzregion kennenlernten. In **Workshops** erwarben sie interkulturelle und digitale Kompetenzen, und in den **Sprachkursen** erlernten die Grundlagen dafür, mit ihren jeweiligen Nachbarn ins Gespräch zu kommen. Ebenso nahmen sie an **Studienbesuchen** teil, die dazu dienten, das Kultur- und Tourismusangebot sowohl auf polnischer, wie auch auf sächsischer Seite der Grenzregion praktisch kennenzulernen. Im Ergebnis all dieser Maßnahmen verfassten sie selbst einen **Reiseführer „Wanderungen zu den wichtigsten Orten im sächsisch-polnischen Grenzraum”**. Zu den wichtigsten Ergebnissen des Projekts zählt indessen **eine grenzüberschreitende, innovative Partnerschaft, die dem Kultur-, Tourismus- und Bildungsmarketing für die Grenzregion dient**.

„Powiew młodego Jazzu” / „Frischer Wind durch Jazz”
fot. Przemysław Kaczko / Jeleniogórskie Centrum Kultury

„Tango Karkonosze” / „Tango Riesengebirge”
fot. Tomasz Raczyński

„Skok w blok” / „Sprung um den Block”
fot. Tomasz Raczyński

PARTNERZY Z KULTURĄ II KULTURPARTNER II

* Projekt w toku / Projekt noch in Umsetzung

 Beneficjent wiodący / Lead Partner
Jeleniogórskie Centrum Kultury

 Partner projektu / Projektpartner
Steinhaus e.V. Bautzen

 Okres realizacji / Projektlaufzeit
01.06.2019–31.12.2022

 Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
826 927,92 EUR

 <https://www.jck.pl/article/21/partnerzy-z-kultura-ii/>

Warsztaty „Tu żyjemy” / Workshops „Wir leben hier”
fot. Przemysław Kaczko / Jeleniogórskie Centrum Kultury

 Projekt „Partnerzy z kulturą II” – jak sama jego nazwa wskazuje – stanowi kontynuację 3-letniego projektu „Partnerzy z kulturą” zrealizowanego w latach 2017-2019. Nawiązane wówczas relacje pomiędzy dwoma ważnymi ośrodkami kultury, jakimi są Jeleniogórskie Centrum Kultury i Steinhaus e.V. Bautzen w połączeniu z niewątpliwym sukcesem pierwszego projektu zdecydowały o złożeniu przez obie instytucje kolejnego wspólnego wniosku o dofinansowanie działań transgranicznych.

Tym razem jednak ośrodki kultury poszły o krok dalej, postawiły sobie bowiem za cel nie tylko krzewienie kultury po obu stronach granicy, ale również **zbudowanie trwałej sieci współpracy w obszarze czterech zadań**. Co ważne dwa z nich dotyczyły sensu stricte dziedzin kultury, a pozostałe dwa koncentrowały się wokół animacji i promocji.

Ważne miejsce w projekcie znalazła **muzyka**, przewidziano bowiem szeroko zakrojoną **współpracę środowisk muzycznych poprzez realizację czterech niezwykle inicjatyw po obu stronach granicy**: „Powiew Młodego Jazzu” (konkurs i warsztaty jazzowe dla dzieci i młodzieży), „Muzyka sceniczna” (warsztaty muzyki ilustracyjnej dla młodzieży), „Sesje nagraniowe” (koncerty młodych zespołów muzycznych) i „Bar Camp” (weekendowe spotkania branży muzycznej). Obok muzyki pojawił się **taniec** z kolejnymi ciekawymi wydarzeniami (warsztatami, pokazami tanecznymi) adresowanymi do różnych grup odbiorców: „Tango Karkonosze”, „Open Up 1 & 2”, „Intensywny Warsztat 1 & 2” oraz „Prezentacje 1 & 2”.

Chcąc wyjść z ofertą realizowanych w projekcie wydarzeń do jak najszerszego grona odbiorców po obu stronach granicy mocno postawiono na **animację kulturalną**, organizując spektakularną **akcję działań teatralnych i cyrkowych w plenerze osiedli miejskich**. Wykorzystano również kulturę do **propagowania wartości ekologicznych** organizując warsztaty „Tu żyjemy”.

Uzupełnieniem działań projektowych była także istotna **akcja promocyjna**, dzięki której udało się dotrzeć do dużego grona odbiorców po polskiej i niemieckiej stronie granicy.

 das Projekt „Kulturpartner II” bildet – worauf bereits der Titel verweist – die Fortsetzung des vorangegangenen 3-jährigen Projekts „Kulturpartner”, das 2017-2019 umgesetzt wurde. Die damals zwischen den beiden für die Region wichtigen Kultureinrichtungen Kulturzentrum Jelenia Góra und Steinhaus e.V. Bautzen aufgenommene Zusammenarbeit ließ sich beide – verbunden mit dem zweifelsohne großen Erfolg des ersten Projekts – dazu entscheiden, einen Folgeantrag auf Förderung ihrer grenzüberschreitenden Maßnahmen zu stellen.

Dieses Mal aber gingen sie noch einen Schritt weiter und setzten sich nicht nur die Kulturförderung auf beiden Seiten der Grenze zum Ziel, sondern ebenso den **Aufbau einer ständigen Zusammenarbeit – eines Netzwerks von Kunst und Kultur – in vier Arbeitsfeldern**. Wichtig hierbei ist, dass zwei von ihnen strikt auf den Bereich Kultur, die anderen beiden auf kulturelle Animation und Umweltbildung bezogen sind.

Einen wichtigen Platz nimmt hierbei die **Musik** ein, wurde doch eine **breit angelegte Zusammenarbeit in diesem Bereich vereinbart, beruhend auf der Umsetzung von vier Initiativen beiderseits der Grenze**: „Frischer Wind durch Jazz” (Jazzwettbewerb und -workshops für Kinder und Jugendliche), „Szenische Musik” (Musikworkshops für Jugendliche), „Aufnahmesessions” (Konzerte junger Musikbands) sowie „Bar Camp” (Wochenendtreffen). Neben der Musik gibt es auch **Tanz** mit interessanten Veranstaltungen (Workshops und Aufführungen), die an unterschiedliche Alters- und Zielgruppen gerichtet sind: „Riesengebirgstango”, „Open Up 1 & 2”, „Intensivworkshop 1 & 2” und „Aufführungen 1 & 2”.

Um mit dem im Rahmen des Projekts unterbreiteten Angebot eine möglichst breite Zielgruppe beiderseits der Grenze anzusprechen, wurde verstärkter Wert auf **kulturelle Animation** gelegt; hierzu zählte eine spektakuläre **Theater- und Zirkusreihe, deren Bühne die Stadtviertel selbst bildeten**. Ebenso wurde Kultur dazu genutzt, im Rahmen von Workshops unter dem Motto „Hier leben wir” praktische Umweltbildung anzubieten.

Ergänzend hierzu fand eine **umfangreiche Werbekampagne** statt, mit der eine große Zielgruppe auf deutscher und polnischer Seite des Fördergebiets erreicht werden konnte.

26. Polsko-Niemiecko-Czeskie Forum Kooperacji Firm / 25. Polnisch-Deutsch-Tschechisches Kooperationsforum für Unternehmen, fot. Karkonoska Agencja Rozwoju Regionalnego

Gielda partnerów / Kooperationsbörse fot. Karkonoska Agencja Rozwoju Regionalnego

Triborderatlas
Quelle: Wirtschaftsförderung Sachsen GmbH

deutsch-polnisch-tschechischen Grenzregion
-> eine Übersichtskarte der in der Region ansässigen Unternehmen

Für wen?
-> für Unternehmen, Forschungs- und Entwicklungseinrichtungen, Studierende und Bürger

Wofür?
-> für die Suche nach Kooperationspartnern
-> für mehr Handel und Austausch im Grenzgebiet
-> für die Suche nach...

DIGINETPOLSAX – DIGITALIZACJA NA RZECZ WSPÓLNEGO OBSZARU GOSPODARCZEGO

DIGINETPOLSAX - DIGITALISIERUNG FÜR DEN GEMEINSAMEN WIRTSCHAFTSRAUM

 Beneficjent wiodący / Lead Partner
Wirtschaftsförderung Sachsen GmbH

 Partnerzy projektu / Projektpartner
Karkonoska Agencja Rozwoju Regionalnego SA,
Hochschule Zittau/Görlitz, Technologie- und
Gründerzentrum Bautzen GmbH

 Okres realizacji / Projektlaufzeit
01.03.2019–28.02.2021

 Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
505 542,62 EUR

 <https://karr.pl/diginetpolsax/>

 Realizując ten projekt polsko—niemieccy partnerzy chcieli **wzmocnić powiązania gospodarcze na polsko-saksońskim pograniczu i zwiększyć jego konkurencyjność**. Projekt objął w Saksonii powiaty Görlitz i Bautzen, w Polsce podregion jeleniogórski i powiat żarski. Był on skierowany do przedsiębiorstw, placówek badawczo-rozwojowych, oraz studentów i obywateli z terenów przygranicznych.

Partnerzy projektu zoptymalizowali transgraniczny, cyfrowy system kojarzenia firm (**B2B-Matchmaking-Tool**), który umożliwia **międzynarodową organizację giełd kooperacyjnych**. Wspólnie stworzyli i udostępnili **cyfrowy Atlas kompetencji** oraz **broszury informacyjne w języku polskim, niemieckim, czeskim i angielskim**. Oprócz informacji o czynnikach gospodarczych i lokalizacyjnych obszaru wsparcia, Atlas prezentuje już istniejące powiązania gospodarcze z zestawieniami, które prezentują kompetencje regionalne w głównych branżach, takich jak budowa maszyn i urządzeń, branża motoryzacyjna, obróbka tworzyw sztucznych i metalu, IT, automatyzacja i elektronika. Adres Atlasu kompetencji gospodarczych to **triborderatlas.eu**. Treści na platformie zostały ujęte w formie tekstowej oraz jako prezentacje graficzne i mapy przeglądowe. Atlas kompetencji jest wyposażony w intuicyjną funkcję wyszukiwania i filtrowania, umożliwiającą celowe wyszukiwanie przedsiębiorstw i placówek posiadających określone oferty technologiczne lub doradcze.

Ponadto partnerzy projektu zorganizowali **wydarzenia informacyjno-kooperacyjne** w tym: 26. i 27. edycję Polsko-Niemiecko-Czeskiego Forum Kooperacji Firm, 9. Wschodniosaksońskie Dni Branży Maszynowej połączone z Forum Innowacji w Bautzen oraz I Żytwąską Konferencję Tworzyw Sztucznych i Konstrukcji Lekkich w Zittau. Tematem przewodnim wydarzeń były wyzwania i potencjały wynikające z cyfryzacji, a w szczególności wdrażania „Przemysłu 4.0”. W czterech konferencjach wzięło udział około 500 uczestników z Niemiec, Polski i Czech.

 Mit der Projektumsetzung wollten die deutsch-polnischen Partner **die wirtschaftlichen Verflechtungen von Unternehmen im sächsisch-polnischen Grenzgebiet stärken und die Wettbewerbsfähigkeit der Region verbessern**. Das Projekt wurde in Sachsen in den Landkreisen Görlitz und Bautzen, und in Polen in der Subregion Jeleniogórski und im Landkreis Żarski umgesetzt. Es richtete sich an Unternehmen, FuE-Einrichtungen sowie Studierende und Bürger/-innen aus dem Grenzgebiet.

Die Projektpartner verbesserten das grenzübergreifende digitale **B2B-Matchmaking-Tool, mit dem internationale Kooperationsbörsen organisiert werden können**. Gemeinsam erstellten und veröffentlichten sie den **digitalen Kompetenzatlas und Informationsbrochüren auf Polnisch, Deutsch, Tschechisch und Englisch**. Der Kompetenzatlas enthält außer Informationen zu Wirtschafts- und Standortfaktoren im Fördergebiet eine Darstellung bestehender wirtschaftlicher Verbindungen sowie eine Zusammenstellung regionaler Kompetenzen in den wichtigsten Branchen wie Maschinen- und Gerätebau, Automobilbranche, Kunststoff- und Metallbearbeitung, IT, Automatisierung und Elektronik. Der Kompetenzatlas ist unter **triborderatlas.eu** zu finden. Die Inhalte werden auf der Plattform in Form von Texten, grafischen Darstellungen und Übersichtskarten präsentiert. Der Kompetenzatlas ist mit einer intuitiven Such- und Filterfunktion ausgestattet, mit der zielgerichtet Unternehmen und Einrichtungen mit entsprechenden Technologie- und Beratungsangeboten gesucht werden können.

Die Projektpartner haben auch **Informations- und Kooperationsveranstaltungen** wie z.B. das 26. und 27. Polnisch-Deutsch-Tschechische Kooperationsforum für Unternehmen, die 9. Ostsächsischen Maschinenbautage mit dem Innovationsforum in Bautzen und die 1. Zittauer Kunststoff und Leichtbautagung in Zittau durchgeführt. Leitthema der Veranstaltungen waren Herausforderungen und Potenziale der Digitalisierung, und insbesondere die Umsetzung der Industrie 4.0. An vier Konferenzen haben rund 500 Besucher aus Deutschland, Polen und Tschechien teilgenommen.

Start Trathlonu w Zgorzelcu / Zgorzelec-Triathlon am Start
fot. Urząd Miasta Zgorzelec

Spytyw pontonowy po Nysie Łużyckiej / Schlauchboottour auf der Lausitzer Neiße
fot. Urząd Miasta Zgorzelec

Zgorzelec Games Week
fot. Urząd Miasta Zgorzelec

15 LAT POLSKI W UE 15 JAHRE POLEN IN DER EU

 Beneficjent wiodący / Lead Partner
Gmina Miejska Zgorzelec

 Partner projektu / Projektpartner
KulturBrücken Görlitz e.V.

 Okres realizacji / Projektlaufzeit
01.04.2019–31.10.2019

 Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
123 883,98 EUR

Wystawa plenerowa / Ausstellung im Freien fot. Urząd Miasta Zgorzelec

 Partnerom projektu udało się podsumować 15 lat współpracy transgranicznej po wejściu Polski do Wspólnoty Europejskiej poprzez **zaprezentowanie korzyści, jakie przyniosła współpraca pomiędzy obywatelami i instytucjami, stowarzyszeniami czy innymi organizacjami po obu stronach Nysy Łużyckiej w różnych obszarach życia publicznego w związku z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej.**

Przez kilka miesięcy trwania projektu jego partnerzy organizowali wydarzenia kulturalne i sportowe, m.in. **Festiwal Smaków na Pograniczu** (na Przedmieściu Nyskim w Zgorzelcu), **bieg miejski na dystansie 15 kilometrów** (bieg sztafetowy dla dwuosobowych drużyn), **spytyw pontonowy** po Nysie Łużyckiej z wykorzystaniem trasy i efektów projektu „Przygoda z Nysą” (na odcinku od jazu, na wysokości Osieka Łużyckiego do Zgorzelca i Przedmieścia Nyskiego) oraz **Triathlon**.

Kolejnym elementem, który „łączył” oba kraje był **Soundsystem Street Festiwal** – festiwal muzyki ulicznej, inspirowany legendarnym, londyńskim Notting Hill Carnival. Ekipy DJ’ów oraz wokalistów dzieliły się z publicznością pozytywnym przesłaniem płynącym wprost z twórczości. Polscy i niemieccy wykonawcy na 6 scenach prowadzili warsztaty muzyczne, które zakończyły się wspólnym seminarium po stronie niemieckiej w Młynie Czterokotowym.

Z myślą o najmłodszych partnerzy projektu przygotowali **spotkania teatralno – cyrkowe** przy Moście Staromiejskim w Zgorzelcu. Dzieci wzięły udział m.in. w animacjach i zabawach, teatrze bez języka-pantomimie, interaktywnych spektaklach teatralnych oraz malowaniu twarzy. Rodziny mogły również miło spędzić czas na przygotowanym dla nich plenerowym placu zabaw na Bulwarze Greckim. Oferował on wyjątkowe atrakcje, takie jak: Chińczyk gigant, krzywe lustra, kręgielnia i bezobsługowy Park Linowy.

Transgraniczną współpracę i przyjaźń umocnił również **Zgorzelec Games Week**, festiwal fanów gier (np. CS, LoL, Fifa 18, Heart of Stone).

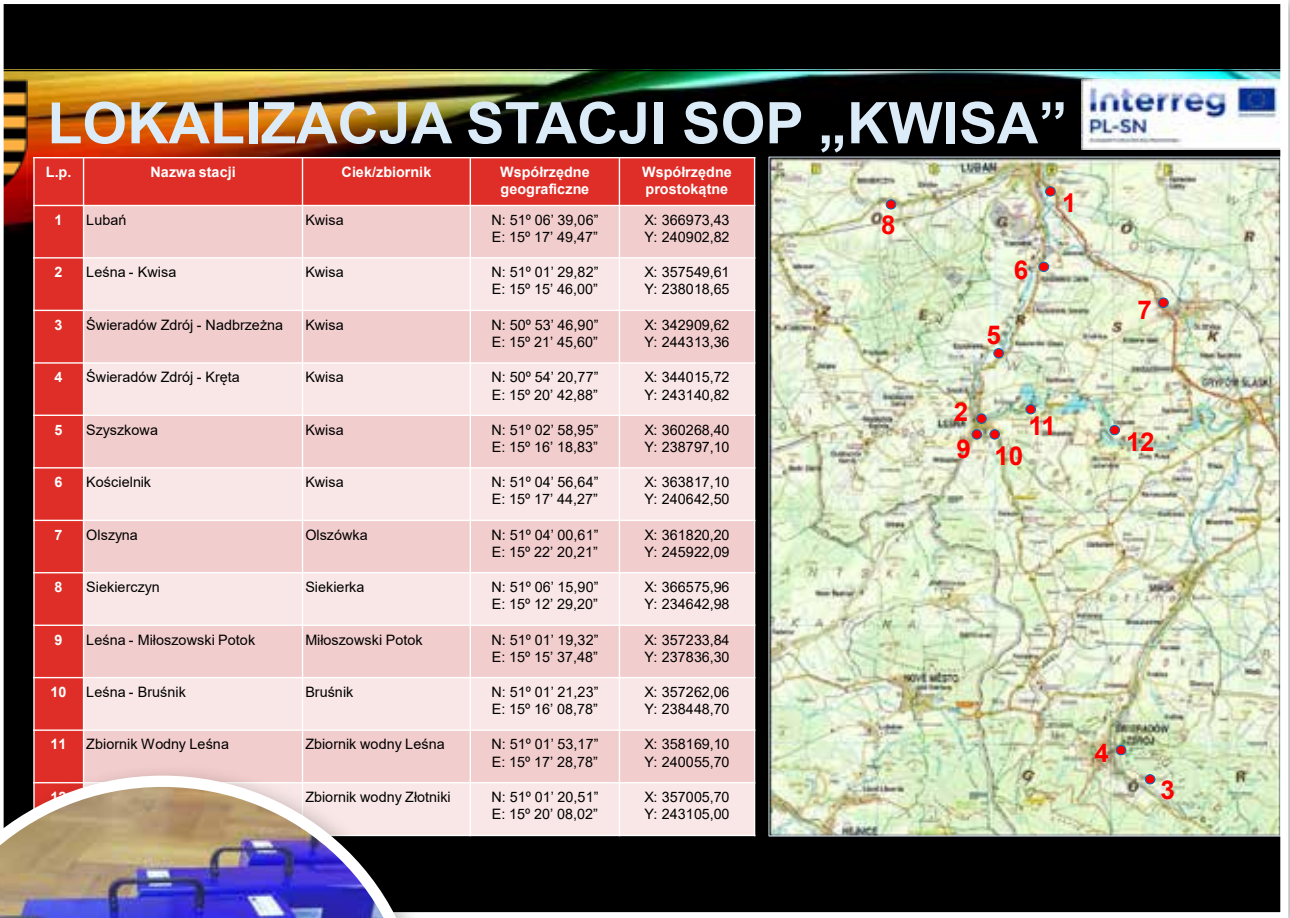
 Den Projektpartnern war es gelungen, die letzten 15 Jahre ihrer intensiven grenzüberschreitenden Zusammenarbeit nach dem Beitritt Polen zur Europäischen Gemeinschaft eindrucksvoll zusammenzufassen, indem sie all **die Nutzen aufzeigten, die eine partnerschaftliche Zusammenarbeit zwischen den Bürger:innen und Institutionen, Vereinen und anderen Organisationen auf der jeweils anderen Seite der Lausitzer Neiße** in den unterschiedlichsten Bereichen des öffentlichen Lebens **eben aufgrund des Beitritts Polens zur Europäischen Union erbringt.**

Über mehrere Monate hinweg organisierten die Projektpartner Kultur- und Sportveranstaltungen, u.a. ein **Feinschmeckerfestival im Grenzraum** (in der Neissevorstadt in Zgorzelec), einen **15 km-Stadtlauf** (Staffellauf mit je 2-köpfigen Teams), ein **Schlauchbootrennen** auf der Lausitzer Neiße, welches sich die Ergebnisse des Projekts „Abenteuer mit der Neiße” zu nutze machte (auf dem Abschnitt vom Wehr auf Höhe von Osiek Łużycki bis in die Neissevorstadt und nach Zgorzelec) sowie einen **Triathlon**.

Ein weiteres, beide Länder „verbindendes” Element war das **Soundsystem Street Festival** – ein Straßenmusikfest, inspiriert vom legendären Notting Hill Carnival in London. Ein Team von DJs und Solosängern teilte mit dem Publikum ihre positive, direkt aus ihrer schöpferischen Kraft resultierende Botschaft. Auf sechs Bühnen fanden Musikworkshops statt, geleitet von deutschen und polnischen Künstlern, deren Abschluss ein gemeinsames Seminar in der Vierradenmühle bildete.

Eigens für die jüngsten Projektteilnehmer wurde ein **Theater- und Zirkustreffen** an der Altstadtbrücke in Zgorzelec organisiert. Die Kinder nahmen u.a. an Spielen und Kursen, einem Pantomime-Theater, interaktiven Theaterstücken und an einem lustigen Gesichter-Bemalen teil. Angeboten wurden besondere Attraktionen wie Mensch Ärgere dich nicht im XXL-Format, Zerrspiegel, Kegeln und ein Kletterpark.

Die grenzüberschreitende Zusammenarbeit und Freundschaft stärkte auch die **Zgorzelec Games Week**, ein Festival für Gamer (u.a. CS, LoL, Fifa 18, Heart of Stone).

System Ostrzegania Przeciwpowodziowego „KWISA” / Hochwasserwarnsystem „KWISA”
Quelle: Powiat Lubański

dokumentacja projektowo-techniczna i kosztorysowa do projektu /
Projekt-technische Dokumentation mit Kostenvoranschlag, fot. Powiat Lubański

KOM(M)ANDO – WSPÓLNA OCHRONA PRZED SKUTKAMI ZMIAN KLIMATU

KOM(M)ANDO – GEMEINSAMER SCHUTZ VOR KLIMAFOLGEN

* Projekt w toku / Projekt noch in Umsetzung

Beneficjent wiodący / Lead Partner
Stadtverwaltung Löbau

Okres realizacji / Projektlaufzeit
01.10.2020–30.09.2022

Partner projektu / Projektpartner
Powiat Lubański

Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
1 096 931,68 EUR

Kom(m)ando... jest kontynuacją wspólnego projektu, który realizowany był w latach 2017-2019. Celem nowego przedsięwzięcia jest zwiększenie możliwości transgranicznego wsparcia w zakresie kontroli klęsk żywiołowych ze szczególnym uwzględnieniem konsekwencji zmian klimatycznych.

Mit **Kom(m)ando...** wird ein **gemeinsames in den Jahren 2017-2019 umgesetztes Projekt fortgeführt**. Das neue Vorhaben hat zum Ziel, die Kapazitäten für die grenzüberschreitende Unterstützung im Falle von Naturkatastrophen unter besonderer Berücksichtigung von Auswirkungen des Klimawandels zu stärken.

Przedsięwzięcie koncentruje się na dwóch aspektach: **na poprawie ochrony osób i dóbr materialnych** w regionie przygranicznym **oraz podnoszeniu świadomości społecznej**, w szczególności wśród ludzi młodych.

Die Projektaktivitäten konzentrieren sich auf zwei Bereiche: **verbesserter Schutz von Personen und Sachgütern** in der Grenzregion und **Sensibilisierung der Einwohner**, vor allem junger Menschen.

Dzięki realizacji projektu zainstalowano systemy ostrzegania przed skutkami klimatycznymi i **doposażono jednostki straży pożarnych po obu stronach granicy**. Zakupione zostały m. in. zestawy do cyfrowej łączności, alarmowania i współdziałania pomiędzy podmiotami ratowniczymi, wyposażenie i uzbrojenie ochronne dla strażaków, lekki samochód z podwójną kabiną z napędem na cztery koła, a także namioty pneumatyczne do przechowywania wyposażenia oraz leczenia osób zakażonych. Ważnym elementem projektu były **wspólne ćwiczenia służb z obu stron granicy**. Partnerzy odpowiedzieli również na bieżące wyzwania szkoląc służby w zakresie profilaktyki COVID-19 i innych chorób zakaźnych.

Durch die Projektumsetzung konnten Systeme zur Warnung vor Folgen des Klimawandels und **Feuerwehreinheiten auf beiden Seiten der Grenze aufgerüstet** werden. Es wurden u.a. digitale Kommunikations- und Alarmsysteme sowie Systeme zur Einsatzkoordinierung mit anderen Rettungsdiensten, Ausrüstung und Schutzausrüstung für Feuerwehrleute, ein leichtes Einsatzfahrzeug mit Doppelkabine und Vierradantrieb, pneumatische Zelte zur Aufbewahrung von Ausrüstung und Behandlung infizierter Personen angeschafft. Ein wichtiger Bestandteil des Projektes waren **gemeinsame Übungen der Dienste von beiden Seiten der Grenze**. Die Projektpartner stellten sich auch aktuellen Herausforderungen und führten Schulungen zur Prävention von COVID-19 und anderen Infektionskrankheiten durch.

Z myślą o podnoszeniu umiejętności i uwrażliwianiu na zagrożenia wynikające ze zmian klimatycznych zrealizowano też **wspólne szkolenia i obóz członków młodzieżowych straży pożarnych**

Zur Verbesserung der Einsatzfähigkeit und Sensibilisierung auf Bedrohungen durch die Folgen des Klimawandels wurden **gemeinsame Schulungen und ein Jugendcamp für junge Feuerwehrleute** organisiert.

W ramach zadań projektowych zaplanowano wyposażenie świetlicy Ochotniczej Straży Pożarnej w krzesała, stoły, sprzęt multimedialny (laptop, projektor, ekran) oraz tor przeszkód, który posłuży do prowadzenia zajęć dydaktycznych dla młodzieżówki OSP.

Zu den geplanten Projektaktivitäten zählte auch die Ausstattung des Aufenthaltsraumes der Freiwilligen Feuerwehr mit Stühlen, Tischen, Multimediageräten (Laptop, Beamer und Leinwand) und eine Hindernisbahn, die für die Schulung junger Mitglieder der Freiwilligen Feuerwehr genutzt wird.

Dzięki projektowi **zwiększą się możliwości transgranicznego zwalczania klęsk żywiołowych** w polsko-saksońskim regionie przygranicznym. **Zmniejszy się zagrożenie dla ludzi, środowiska naturalnego oraz dóbr materialnych** niesione przez powódzie oraz pożary lasów i pól. Oprócz modernizacji straży pożarnej miasta Löbau oraz powiatu lubańskiego wdrożone działania mają na celu zmniejszenie występowania zagrożeń poprzez zapobieganie i podnoszenie świadomości społeczeństwa. Sprzyjać temu będzie opracowanie i prezentacja wystawy objazdowej oraz szkolenie członków młodzieżowych straży pożarnych po obu stronach granicy jako „strażników klimatu”.

Durch das Projekt werden die **Kapazitäten für die grenzüberschreitende Bekämpfung von Naturkatastrophen** im sächsisch-polnischen Grenzgebiet gestärkt. **Die Bedrohung für Menschen, Umwelt und Sachgüter** durch Überschwemmungen sowie Wald- und Flurbrände wird **verringert**. Außer der Modernisierung der Feuerwehr in Löbau und im Landkreis Lubański sollten die umgesetzten Maßnahmen durch Prävention und Sensibilisierung der Bürger zur Verringerung der Bedrohung beitragen. Die Zielerreichung wird durch die Erarbeitung und Präsentation einer Wanderausstellung und Schulungen für junge Mitglieder der Feuerwehr als „Klimaschützer“ auf beiden Seiten der Grenze begleitet.

Die Polizei warnt! Gefahren am Telefon - bleiben Sie misstrauisch!

Hinweise der Polizei zum Einzeltrickbetrug

- Geben Sie kein Geld an Personen, die Sie nicht kennen!
- Vorsicht vor unbekannten Telefonnummern, die Ihnen Fremde gegeben haben!
- Erkundigen Sie sich bei Ihren Angehörigen, ob diese wirklich Hilfe benötigen!
- Bei jeglichem Betrugsverdacht informieren Sie die Polizei!

**Sind Sie unsicher?
Hören Sie auf Ihr Bauchgefühl!**

Wählen Sie die 110!

Projekt "Sicherer Grenzraum für Senioren" wird von der Europäischen Union und dem Europäischen Fonds für Regionale Entwicklung im Rahmen des Kooperationsprogramms Interreg Polen - Sachsen 2014-2020 mitfinanziert

Źródło/Quelle:
Komenda Wojewódzka Policji we Wrocławiu

Źródło/Quelle:
Komenda Wojewódzka Policji we Wrocławiu

Źródło/Quelle:
Komenda Wojewódzka Policji we Wrocławiu

NIE DAJ SIĘ NABRAĆ!

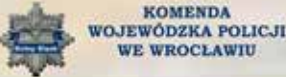
Nie zaciągaj w bankach żadnych pożyczek ani kredytów, na cel którego nie znasz.

Nie wypłacaj ze swojego konta żadnych oszczędności i nie przekazuj obcym.

Policja nigdy nie prosi o przekazanie pieniędzy i nie dzwoni z takim zadaniem!

Nie wręczaj swoich pieniędzy OBCYM osobom, nie podpisuj pochopnie dokumentów!

Projekt "Pogranicze bezpieczne dla seniorów" nr PLSN.04.01.00-02-0149/19 jest współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Współpracy INTERREG Polska - Saksonia 2014-2020

POGRANICZE BEZPIECZNE DLA SENIORÓW SICHERER GRENZRAUM FÜR SENIOREN

* Projekt w toku / Projekt noch in Umsetzung

Beneficjent wiodący / Lead Partner
Komenda Wojewódzka Policji we Wrocławiu

Partner projektu / Projektpartner
Polizeidirektion Görlitz

Okres realizacji / Projektlaufzeit
01.01.2021–31.12.2022

Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
354 643,51 EUR

Pogranicze bezpieczne dla seniorów to wspólne przedsięwzięcie policji polskiej i niemieckiej, którego celem jest **intensyfikacja współpracy w obszarze zwiększenia bezpieczeństwa seniorów z terenów pogranicza**. Projekt, którego finał zaplanowany jest na koniec 2022 roku, ma też **podnieść świadomość społeczną na temat zagrożeń przestępczością, związaną z wyłudzeniem pieniędzy od osób starszych**. Projekt zakłada również **wypracowanie systemu współdziałania policji polskiej i niemieckiej**, wymiany informacji oraz zapoznanie się ze specyfiką działalności partnera. Ważnym elementem przedsięwzięcia było też **podniesienie kwalifikacji i umiejętności funkcjonariuszy policji polskiej i niemieckiej** w celu skutecznego ograniczania przestępczości związanej z oszustwami dokonywanymi na seniorach.

W ramach projektu przewidziano przeprowadzenie kursów kwalifikacyjnych dla mieszkańców pogranicza w starszym wieku. Zajęcia podniosą poziom ich świadomości nt. zagrożeń tzw. oszustwami „na wnuczka/policjanta”. Zorganizowany zostanie też **konkurs profilaktyczny dla dzieci i młodzieży, zwracający uwagę na zagrożenia oszustwami, których ofiarą mogą paść ich dziadkowie**. Zaplanowano też akcje informacyjne skierowane do pracowników banków oraz stworzenie polsko-niemieckiego plakatu prewencyjnego, ostrzegającego przed bandytami, który zostanie umieszczony w instytucjach publicznych po obu stronach granicy. Dzięki wsparciu Funduszy Europejskich policja polska i niemiecka **planuje przeszkolić 5150 seniorów** z terenu pogranicza.

Elementem projektu będzie przeprowadzenie szeregu szkoleń, warsztatów i spotkań dla polskich i niemieckich policjantów pionu prewencyjnego i kryminalnego, zwiększających ich kompetencje w zakresie zapobiegania i zwalczania przestępstw oszustw, których ofiarami padają seniorzy. **Przeszkolonych zostanie ok. 206 funkcjonariuszy i pracowników cywilnych**. W ramach projektu planowany jest również zakup sprzętu dla KWP we Wrocławiu, który będzie wykorzystywany w celu udaremnienia lub wykrycia sprawców tego typu przestępstw. W projekt zaangażowane będą też inne instytucje z pogranicza, która mogą mieć wpływ na bezpieczeństwo seniorów tam mieszkających.

Sicherer Grenzraum für Senioren ist ein gemeinsames Vorhaben der deutschen und polnischen Polizei, das sich die **Intensivierung der Kooperation im Bereich Verbesserung der Sicherheit von Senioren aus dem Grenzgebiet** zu Ziel gesetzt hat. Das zum Ende 2022 abzuschließende Projekt soll zur **stärkeren Sensibilisierung der Bürger: innen auf die Gefahren in Verbindung mit Einzeltrick und Versuchen Geld von älteren Menschen zu erschleichen**, beitragen. Im Projekt sollen ferner ein Verfahren zur Kooperation deutscher und polnischer Polizei erarbeitet, Informationen ausgetauscht und die Arbeit der Partnerbehörde kennen gelernt werden. Ein wichtiger Bestandteil der Projektaktivitäten war die **Verbesserung der Kompetenzen und Fähigkeiten deutscher und polnischer Beamten**, Trickbetrug an Senioren erfolgreich zu bekämpfen.

Im Projekt werden Sensibilisierungsschulungen für ältere Einwohner aus der Grenzregion durchgeführt. Durch die Schulungen können die Beteiligten auf Gefahren in Verbindung mit dem sog. Enkel-/Polizistentrick sensibilisiert werden. Geplant ist auch ein **Wettbewerb für Kinder und Jugendliche zur Prävention und Sensibilisierung auf Trickbetrug, dem ihre Großeltern zum Opfer fallen könnten**. Zu den Aktivitäten gehören auch Informationskampagnen für Mitarbeiter von Banken und die Erarbeitung von deutsch-polnischen Plakaten, die in öffentlichen Räumen auf beiden Seiten der Grenze aufgehängt werden und vor Betrügern warnen sollen. Mit Hilfe der Unterstützung aus den europäischen Fonds **wollen** deutsche und polnische Beamte **5150 Senioren** aus der Grenzregion **schulen**.

Ein weiterer Projektbestandteil sind Schulungen, Workshops und Treffen für deutsche und polnische Beamte aus den Bereichen Prävention und Kriminaldienst, die ihre Kompetenzen bei der Prävention und Bekämpfung von Einzeltrick an Senioren stärken sollen. **An Schulungen nehmen rund 206 Polizeibeamte und Zivilkräfte teil**. Im Projekt soll auch Ausrüstung für die Woiwodschaftsdienststelle der Polizei in Wrocław angeschafft werden, die zur Prävention oder Ermittlung von Tätern eingesetzt wird. Am Projekt sind auch weitere Institutionen aus der Grenzregion beteiligt, die zur Verbesserung der Sicherheit von Senioren in diesem Gebiet beitragen können.

Wizyta studyjna w Fabryce Energii Knappenrode / Studienreise in der Energiefabrik Knappenrode
fot. UMWD

Wizyta studyjna w Fabryce Energii Knappenrode /
Studienreise in der Energiefabrik Knappenrode, fot. UMWD

Wizyta studyjna w Fabryce Energii Knappenrode /
Studienreise in der Energiefabrik Knappenrode, fot. UMWD

TRANSGREDDIO

* Projekt w toku / Projekt noch in Umsetzung

 Beneficjent wiodący / Lead Partner
**Sächsisches Staatsministerium für
Regionalentwicklung**

 Partner projektu / Projektpartner
**Województwo Dolnośląskie – Urząd Marszałkowski
Województwa Dolnośląskiego**

 Okres realizacji / Projektlaufzeit
01.04.2021–30.09.2022

 Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
251 167,34 EUR

 <https://www.smr.sachsen.de/>

 Projekt **TransGredio** powstał na bazie wcześniejszej współpracy w ramach polsko-niemieckiego projektu Smart Integration. Dzięki przedsięwzięciu powstało Studium Pogranicza dla saksońsko-dolnośląskiego obszaru przygranicznego wraz ze wspólną koncepcją działań. W projekcie strony wymieniały poglądy na temat wpływu strukturalnych zmian w gospodarce w regionie Łużyc na transgraniczny rozwój regionalny. Tłem dialogu jest decyzja o wycofaniu produkcji węgla brunatnego po stronie niemieckiej oraz planowane w związku z tym miliardowe inwestycje wspierające transformację gospodarczą.

W agendzie dotyczącej współpracy Saksońskie Ministerstwo ds. Rozwoju Regionalnego oraz Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego podkreśliły potrzebę i chęć dalszego **wzmacniania instytucjonalnej współpracy**, szczególnie w zakresie **zwalczania zmian strukturalnych**. Projekt **TransGredio** jest odpowiedzią na stojące przed Partnerami wyzwania.

Do zaplanowanych działań należą wspólne warsztaty specjalistyczne i wyjazdy studyjne, w trakcie których spotkają się podmioty odpowiedzialne w tym zakresie z Saksonii i Dolnego Śląska, aby **wymienić się informacjami o aktualnych przedsięwzięciach, w tym działaniach mających na celu realizację ustawy o wzmocnieniu strukturalnym** w Niemczech. Dwie ekspertyzy, które zajmą się skutkami zmian strukturalnych, jak i transgranicznymi obszarami powiązań w oparciu o cele określone przez Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego, będą stanowić fachowe uzupełnienie tej wymiany. Prócz tego zaplanowane są kursy językowe, tłumaczenia dokumentacji planistycznej oraz wspólna konferencja końcowa.

Dzięki projektowi Saksońskie Ministerstwo ds. Rozwoju Regionalnego i Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego będą lepiej przygotowane na **rozpoznanie szans i synergii zmian strukturalnych we wspólnym obszarze sąsiedztwa oraz do nadania takiego kierunku w planowaniu przestrzennym i rozwoju regionalnego, aby nie powstały żadne nowe rozbieżności** a Saksonia i Dolny Śląsk mogły w równej mierze czerpać korzyści ze zmian strukturalnych.

 das Projekt **TransGredio** ist aus einer früheren Kooperation im deutsch-polnischen Projekt Smart Integration entstanden. Im Projekt konnte die Grenzraumstudie für den sächsisch-niederschlesischen Grenzraum mit einem Handlungskonzept erarbeitet werden. Die Partner haben im Projekt ihre Meinungen über die Auswirkungen des Strukturwandels der Lausitzer Wirtschaft auf die grenzüberschreitende Regionalentwicklung ausgetauscht. Hintergrund für den Dialog ist die Entscheidung über den Braunkohleausstieg auf deutscher Seite und die in diesem Zusammenhang geplanten Milliardeninvestitionen zur Unterstützung des wirtschaftlichen Strukturwandels.

In der Agenda zur Kooperation haben das Sächsische Staatsministerium für Regionalentwicklung und das Marschallamt der Woiwodschaft Niederschlesien die Notwendigkeit und den Willen zur **Stärkung institutioneller Zusammenarbeit**, insbesondere im Bereich **Bekämpfung der Folgen des Strukturwandels** unterstrichen. Das Projekt TransGredio will eine Antwort auf die Herausforderungen der Partner liefern.

Zu den geplanten Projektaktivitäten zählen gemeinsame Fachworkshops und Studienreisen, bei denen verantwortliche Akteure aus Sachsen und Niederschlesien zusammenkommen sollen, um **Informationen über aktuelle Vorhaben, darunter Aktivitäten zur Umsetzung des Strukturstärkungsgesetzes** in Deutschland **auszutauschen**. Zwei Expertisen, die Folgen des Strukturwandels und die grenzüberschreitenden Verflechtungsräume vor dem Hintergrund der Ziele aus dem Raumordnungsplan für die Woiwodschaft Niederschlesien, sollen den Gedankenaustausch fachlich untersetzen. Darüber hinaus sollen Sprachkurse durchgeführt, Planungsunterlagen übersetzt und eine gemeinsame Abschlusskonferenz organisiert werden.

Das Projekt hilft dem Sächsischen Staatsministerium für Regionalentwicklung und dem Marschallamt der Woiwodschaft Niederschlesien sich besser auf die **Identifizierung von Chancen und Synergien struktureller Veränderungen im gemeinsamen Nachbarschaftsraum** vorzubereiten und die **Raumplanung und Regionalentwicklung so zu gestalten, dass keine neuen Differenzen entstehen** und Sachsen und Niederschlesien von dem Strukturwandel gleichermaßen profitieren.

Piknik klimatyczny / Klimapicknick
fot. IMGW-PIB

Wizyta studyjna / Studienreise
fot. IMGW-PIB

Piknik klimatyczny / Klimapicknick
fot. IMGW-PIB

WIKT – WSPARCIE DZIAŁAŃ NA RZECZ OCHRONY KLIMATU W REGIONIE TRANSGRANICZNYM WIKT - UNTERSTÜTZUNG VON KLIMASCHUTZMASSNAHMEN IN DER GRENZREGION

* Projekt w toku / Projekt noch in Umsetzung

 Beneficjent wiodący / Lead Partner
**Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej –
Państwowy Instytut Badawczy**

 Partnerzy projektu / Projektpartner
**SAPOS gemeinnützige GmbH, Fundacja Ekologiczna
Zielona Akcja, Fundacja Natura Polska**

 Okres realizacji / Projektlaufzeit
01.07.2020–31.12.2022

 Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
593 422,17 EUR

 <http://www.wikt.info/>

Wizyta studyjna / Studienreise
fot. IMGW-PIB

 WIKT jest wspólnym przedsięwzięciem polskich i niemieckich partnerów działających w obszarze recyklingu oraz ochrony i badań nad klimatem i środowiskiem. Partnerzy projektu chcą **wspierać instytucje regionu w budzeniu świadomości ekologicznej społeczeństwa w zakresie ochrony klimatu**. Drogą do tego są akcje na rzecz ochrony klimatu i bioróżnorodności.

Potrzeba realizacji projektu powstała na bazie wyników badań naukowych, które potwierdzają, że na skutek wzrostu CO₂ w atmosferze, dochodzi do znaczących zmian globalnego klimatu, a ochrona klimatu, środowiska oraz bioróżnorodności ma wysoki priorytet. Swoją współpracę na pograniczu polsko-saksońskim w dziedzinie ekologii partnerzy projektu oparli na trzech blokach tematycznych: **wiedzy, współpracy z gminami (JST) oraz kształtowaniu świadomości mieszkańców**.

W pierwszym bloku partnerzy opracowują **m.in. mapy terenów sprzyjających retencji wód opadowych, ocenę bioróżnorodności oraz materiały do prowadzenia warsztatów dotyczących hydromorfologii i badań bioróżnorodności środowiska wodnego**. Przygotowują również **monografię na temat ochrony klimatu, pakiet zaleceń pro klimatycznych dla gmin oraz broszurę o zjawiskach ekstremalnych**. Zaplanowali także **ankietę wśród mieszkańców obszaru wsparcia pod kątem wiedzy o tzw. zielono-błękitnej infrastrukturze**.

Drugi blok oparł na współpracy z gminami. Partnerzy projektu **opracują i upowszechnią deklarację „Przyjaciół klimatu” oraz przyznają tytuł gminy przyjaznej klimatowi**. Zorganizują też szkolenia dla samorządów i organizacji pozarządowych w zakresie tworzenia zielono-niebieskiej infrastruktury. Ponadto zaplanowali debaty w gminach dla mieszkańców i młodzieży oraz warsztaty przyrodnicze dla szkół z zakładania ogrodów przyjaznych owadom.

W trzecim bloku **partnerzy przygotowują liczne działania pokazowe, którymi chcą dotrzeć do jak największego grona mieszkańców obszaru wsparcia**. Zaplanowali m.in. zbieranie odpadów z lasów i zbiorników wodnych, zakładanie łąk kwietnych, rabat ziółowych, nasadzenia drzew. W planie jest również wizyta studyjna oraz opracowanie materiałów edukacyjno-informacyjnych (poradniki, broszura, gra, internetowa baza wiedzy).

 WIKT ist ein gemeinsames Projekt deutscher und polnischer Partner, die sich für Recycling sowie Schutz und Erforschung des Klimas und der Umwelt engagieren. Die Projektpartner wollen **Akteure in der Region bei der Entwicklung des Umweltbewusstseins der Bürger für den Klimaschutz unterstützen**. Das Ziel soll durch Aktionen zum Schutz des Klimas und der Biodiversität erreicht werden.

Das Projekt gründet sich auf Forschungsergebnisse, die belegen, dass der Anstieg des CO₂-Gehalts in der Atmosphäre eine wesentliche Klimaveränderung bewirkt, und der Klimaschutz und die Biodiversität einen hohen Stellenwert besitzen. Die Projektpartner konzentrieren ihre Umweltkooperation im sächsisch-polnischen Grenzraum auf drei Themenbereiche: **Wissen, Zusammenarbeit mit den Kommunen (kommunalen Körperschaften) und Entwicklung des Bürgerbewusstseins**.

Im ersten Themenblock werden u.a. **Karten von Gebieten mit günstigen Bedingungen für Regenwasserrückhalt, Bewertung der Biodiversität und Materialien zur Durchführung von Workshops über Hydromorphologie und Erforschung der Biodiversität in Wasserlebensräumen** erarbeitet. Die Partner erstellen ferner eine **Monographie zum Klimaschutz, ein Paket von klimafördernden Handlungsempfehlungen für Kommunen und eine Broschüre über extreme Wetterereignisse**. Auch eine **Umfrage unter Einwohnern des Fördergebietes zum Wissensstand über die sog. grüne und blaue Infrastruktur** ist geplant.

Der zweite Block konzentriert sich auf die Zusammenarbeit mit den Kommunen. Die Projektpartner **erstellen und popularisieren die Erklärung „Klimafreund” und verleihen den Titel „Klimafreundliche Gemeinde”**. Dazu werden Schulungen für Kommunen und Nichtregierungsorganisationen zur Schaffung grüner und blauer Infrastruktur durchgeführt. Ferner sind kommunale Debatten für Einwohner und Jugendliche sowie Naturworkshops für Schulen zum Anlegen insektenfreundlicher Gärten geplant.

Im dritten Block werden zahlreiche **öffentlichkeitswirksame Aktivitäten durchgeführt, durch die möglichst breite Kreise der Bürger aus dem Fördergebiet erreicht werden sollen**. Geplant sind u.a. Müllsammelaktionen in Wäldern und an Gewässern, Anlegen von Blumenwiesen, Kräuterbeeten und Aufforstungsaktionen. Außerdem soll eine Studienreise durchgeführt und Bildungs- und Informationsmaterialien (Ratgeber, Flyer, ein Spiel und eine Internetdatenbank) erarbeitet werden.

Ekopiknik dla dzieci / Ekopicknick für Kinder
fot. Tomasz Raczyński / Jeleniogórskie Centrum Kultury

Zespół KROKE, Festiwal Pestka / KROKE-Band / Pestka-Festival
fot. Tomasz Raczyński / Jeleniogórskie Centrum Kultury

Malala - Festiwal Pestka / Malala - Pestka-Festival
fot. Tomasz Raczyński / Jeleniogórskie Centrum Kultury

RAZEM W PRZYSZŁOŚĆ! ZUSAMMEN IN DIE ZUKUNFT!

* Projekt w toku / Projekt noch in Umsetzung

 Beneficjent wiodący / Lead Partner
Jeleniogórskie Centrum Kultury

 Partnerzy projektu / Projektpartner
**Gerhard-Hauptmann-Theater Görlitz-Zittau GmbH,
Deutsch-Sorbisches Theater Bautzen**

 Okres realizacji / Projektlaufzeit
08.09.2020–07.09.2022

 Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
797 274,04 EUR

 <https://www.jck.pl/article/133/projekt-quotrazem-w-przyszloscquot/>

Laureaci Kryształowej Pestki / Preisträger
fot. Tomasz Raczyński / Jeleniogórskie Centrum Kultury

 W tym dwuletnim, transgranicznym przedsięwzięciu, partnerzy projektu postanowili zintensyfikować **wzajemne kontakty mieszkańców regionu Jeleniej Góry, Bautzen, Görlitz i Zittau**. Liczne transgraniczne wydarzenia kulturalne z udziałem artystów z kraju sąsiada stwarzają okazję do lepszego wzajemnego poznania swoich kultur, a także idei, zasad i wartości Unii Europejskiej.

Partnerzy podzielili projekt na dwie sekcje. W pierwszej z nich, którą nazwali **MUZYKA** zaplanowali „**Festival Silesia Sonans**”, który promuje muzykę klasyczną w obszarze transgranicznym. Dwie edycje festiwalu uświetnią sezon kulturalny w Jeleniej Górze i regionie pogranicza. Zorganizują również dwie edycje trzydniowych „Polsko - Niemieckich Warsztatów Orkiestrowych” dla młodzieży i amatorów. W trakcie warsztatów polscy i niemieccy uczestnicy będą wspólnie pracować, słuchać siebie nawzajem i poznawać największe dzieła europejskiej tradycji muzycznej. Integralną częścią sekcji Integralną częścią tej sekcji są również dwie edycje „**Polsko-Niemieckich Warsztatów Teatru Muzycznego**”. To 14 dniowe warsztaty z udziałem osób niepełnosprawnych, które wraz z członkami polsko-niemieckich grup teatralnych i profesjonalistami z Polski i Niemiec przygotowują i zaprezentują przedstawienia muzyczne przed publicznością po obu stronach granicy.

W drugiej sekcji: TEATR partnerzy projektu zaplanowali „**Festival Teatrów i Kultury Awangardowej PESTKA**” czyli spektakularną 6-dniową akcję działań teatralnych, warsztatów, paneli dyskusyjnych, prezentacji konkursowych i mistrzowskich. Zorganizują również **EKO piknik teatralny**, który odbędzie się w centrum miasta w plenerze. Będzie też „**J-O-Ś**”, innowacyjna różnorodność teatralnych działań pedagogicznych, od prezentacji dużych i małych zespołów z Polski i Niemiec, połączonych z klubami teatralnymi dla wszystkich grup wiekowych. „**Festiwal Łalkarski**” pozwoli na spotkanie i współpracę polsko-niemieckich ludzi teatru i publiczności. Jeleniogórskie Centrum Kultury będzie również współorganizować Międzynarodowe Sympozjum Teatralne „**Myśleć swobodną przestrzenią - potencjał transkulturowej pracy w teatrze**” w Bautzen. Sympozjum poświęcone będzie potencjałowi i możliwości oddziaływania transkulturowej pracy teatralnej w polsko-saksońskim regionie granicznym.

 Im Rahmen dieses zweijährigen grenzüberschreitenden Vorhabens setzten sich die Projektpartner das Ziel, die gegenseitigen Kontakte zwischen den Einwohner:innen von **Jelenia Góra, Bautzen, Görlitz und Zittau** zu intensivieren. Hierzu dienen zahlreichen grenzüberschreitende Kulturveranstaltungen mit Künstlern aus dem jeweiligen Nachbarland, so dass die Teilnehmenden gegenseitig ihre Kultur besser kennenlernen können, wie ebenso Grundanliegen und Werte der Europäischen Union.

Das Projekt hatten die Partner in zwei Bereiche eingeteilt. Im Rahmen des ersten, **MUSIK** benannten Bereichs wird zwei Mal ein „**Festival Silesia Sonans**“ stattfinden, welches der Förderung der klassischen Musik in der Grenzregion dient. Beide Editionen des Festivals bilden den krönenden Abschluss der Kultursaisons in Jelenia Góra wie ebenso in der Grenzregion. Zudem werden zwei dreitägige Deutsch-Polnische Orchesterworkshops für Jugendliche und Amateure veranstaltet. Hier lernen die deutschen und polnischen Teilnehmer:innen, gemeinsam zu arbeiten, sich gegenseitig zuzuhören wie ebenso die wichtigsten Werke der europäischen Musiktradition kennen. Maßgeblicher Bestandteil dieses Bereichs sind zwei „**Deutsch-Polnische Musiktheater-Workshops**“. An diesen 14-tägigen Workshops nehmen ebenso Menschen mit unterschiedlichen Beeinträchtigungen teil, die gemeinsam mit den Mitgliedern der deutsch-polnischen Theatergruppen sowie Experten aus Deutschland und Polen Musikstücke einstudieren und beiderseits der Grenze aufführen werden.

Im Rahmen des zweiten Bereichs – THEATER – haben die Partner ein 6-tägiges „**Festival des Theaters und der Avantgardekultur**“ mit Workshops, Diskussionen und Wettbewerben geplant. Ebenso werden sie ein **EKO-Theaterpicknick** in den Innenstädten veranstalten. Geplant ist ebenfalls Theaterkooperation „**J-O-Ś**“, die der Förderung der Theater-Vielfalt im Dreiländereck dient, vom Austausch über Sprachausbildung der Schauspieler bis hin zur Aufführung von Stücken kleiner und größerer Theatergruppen aus Polen und Deutschland. Im Rahmen des „**Puppenmacherfestivals**“ werden sich Theaterschaffende aus beiden Ländern sowie ihr Publikum treffen. Das Kulturzentrum Jelenia Góra wird auch am Symposium „**FreiRaum Denken: zum Potenzial der transkulturellen Theaterarbeit**“ in Bautzen teilnehmen. Es ist den Potenzialen und möglichen Wechselwirkungen der transkulturellen Theaterarbeit im sächsisch-polnischen Grenzraum gewidmet.

Gietda kooperacji / Kooperationsbörse
fot. Karkonoska Agencja Rozwoju Regionalnego

28. Polsko-Niemiecko-Czeskie Forum Kooperacji Firm /
28. Polnisch-Deutsch-Tschechisches Kooperationsforum für Unternehmen
fot. Karkonoska Agencja Rozwoju Regionalnego

28. Polsko-Niemiecko-Czeskie Forum Kooperacji Firm /
28. Polnisch-Deutsch-Tschechisches Kooperationsforum für Unternehmen
fot. Karkonoska Agencja Rozwoju Regionalnego

ENERGYTRANSPOLSAX – WSPÓLNE ODKRYWANIE NOWYCH TRENDÓW W GOSPODARCE ENERGETYCZNEJ

ENERGYTRANSPOLSAX – GEMEINSAM NEUE TRENDS DER ENERGIEWIRTSCHAFT ENTDECKEN

* Projekt w toku / Projekt noch in Umsetzung

Beneficjent wiodący / Lead Partner
Karkonoska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.

Okres realizacji / Projektlaufzeit
01.10.2020–31.12.2022

Partner projektu / Projektpartner
Wirtschaftsförderung Sachsen GmbH

Dofinansowanie z EFRR / EFRE Förderung
371 879,34 EUR

<https://karr.pl/>

fot. KARR

EnergyTransPolSax kontynuuje cele projektów: „InnoCoopPolSax” oraz „DigiNetPolSax”. Należą do nich przede wszystkim wspieranie innowacji i wzmacnianie współpracy transgranicznej małych i średnich przedsiębiorstw na polsko-saksońskim pograniczu. Jednocześnie partnerzy projektu koncentrują się w szczególności na gospodarce energetycznej i zagadnieniach związanych ze zmianami klimatu.

EnergyTransPolSax setzt die Ziele der Projekte: „InnoCoopPolSax” und „DigiNetPolSax” fort. Dazu gehören vor allem die Förderung von Innovationen und die Stärkung der grenzübergreifenden Zusammenarbeit kleiner und mittlerer Unternehmen im sächsisch-polnischen Grenzraum. Gleichzeitig konzentrieren sich die Projektpartner insbesondere auf die Energiewirtschaft und die Fragen des Klimawandels.

Jednym z wyzwań globalnej gospodarki jest dostosowanie się do zmian klimatu. Kwestie ekologiczne oraz energetyczne nie są już tylko sprawą organizacji ekologicznych czy podmiotów z sektora przemysłu ciężkiego, ale dotyczą wszystkich przedsiębiorstw. Partnerzy projektu zorganizowali 28. Polsko-Niemiecko-Czeskie Forum Kooperacji Firm, podczas którego prelegenci z trzech krajów dyskutowali o trendach w e-mobilności, wykorzystaniu nowych źródeł energii w zakresie rozwoju elektromobilności, trwającej transformacji energetycznej oraz znaczeniu wodoru dla redukcji emisji i zrównoważonego rozwoju. Ponadto partnerzy projektu przygotowują rozszerzony atlas kompetencji gospodarczych polsko-saksońskiego pogranicza, który uzupełni o informacje dotyczące: doskonalenia kompetencji Regionu w obszarze ochrony środowiska (zielonego ładu), koncepcji i technologii w zakresie ochrony środowiska, efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach oraz elektromobilności. Partnerzy opracowują również poradnik dotyczący rozpoczęcia działalności gospodarczej w Niemczech, który będzie też zawierał m. in. zagadnienia związane z oszczędnością energetyczną. Na zakończenie projektu partnerzy zaplanowali wizytę studyjną w Saksonii, podczas której polscy przedstawiciele samorządów i przedsiębiorcy będą mieli okazję zapoznać się z najnowszymi rozwiązaniami technologicznymi saksońskich instytutów badawczych i firm. Z dużym prawdopodobieństwem działanie to pomoże to zainicjować transgraniczny transfer technologii. W dalszej perspektywie przedsięwzięcie może przyczynić się do skutecznej transformacji energetycznej, zgodnej z europejskimi trendami, a także przepisami prawa unijnego.

Eine der Herausforderungen der globalen Wirtschaft ist die Anpassung an den Klimawandel. Umwelt- und Energiefragen sind nicht mehr nur eine Angelegenheit von Umweltorganisationen oder Unternehmen der Schwerindustrie, sondern betreffen alle Unternehmen. Die Projektpartner organisierten das 28. Deutsch-Polnisch-Tschechische Kooperationsforum für Unternehmen, bei dem die Referenten aus den drei Ländern über Trends in der Elektromobilität, den Einsatz neuer Energiequellen bei der Entwicklung der Elektromobilität, die laufende Energiewende sowie die Bedeutung von Wasserstoff für die Emissionsminderung und die nachhaltige Entwicklung diskutierten. Darüber hinaus erstellen die Projektpartner einen erweiterten Kompetenzatlas des sächsisch-polnischen Grenzraums, der durch folgende Informationen ergänzt wird: Verbesserung der Kompetenzen der Region im Bereich Umweltschutz (Green Deal), Umweltschutzkonzepte und -technologien, Energieeffizienz in Unternehmen und Elektromobilität. Die Partner erarbeiten auch einen Leitfaden zum Geschäftsaufbau in Deutschland, in dem u. a. auch Fragen der Energieeffizienz beleuchtet werden. Zum Projektabschluss haben die Partner einen Studienbesuch in Sachen eingeplant, bei dem polnische Vertreter/-innen der Kommunen und Unternehmer/-innen die Möglichkeit haben, sich über die neuesten technologischen Lösungen der sächsischen Forschungsinstitute zu informieren. Aller Wahrscheinlichkeit nach wird diese Aktivität dabei helfen, den grenzüberschreitenden Technologietransfer zu initiieren. Längerfristig kann das Vorhaben zu einer effektiven Energiewende, im Einklang mit europäischen Trends und der EU-Gesetzgebung beitragen.

SPIS TREŚCI / INHALTSVERZEICHNIS

WSTĘP / EINLEITUNG	2
OS CZASU / RÜCKBLICK	12
WSPÓLNE DZIEDZICTWO NATURALNE I KULTUROWE / GEMEINSAMES NATUR- UND KULTURERBE	14
1. PARK MUŻAKOWSKI – OCHRONA, ROZWÓJ I PROMOCJA EUROPEJSKIEGO DZIEDZICTWA KULTURY MUSKAUER PARK – SCHUTZ, ENTWICKLUNG UND FÖRDERUNG DES EUROPÄISCHEN KULTURERBES	16
2. ZACHOWANIE I PROMOWANIE WALORÓW GEOLOGICZNYCH ŁUKU MUŻAKOWA I MORENY POŁODOWCOWEJ ZIELONEGO LASU ORAZ ZAKTYWIZOWANIE WSPÓŁPRACY MIAST ŻARY I WEISSWASSER ERHALTUNG UND FÖRDERUNG VON GEOLOGISCHEN VORZÜGEN DES MUSKAUER FALTENBOGENS UND DER EISZEITMORÄNE DES SORAUER WALDES SOWIE AKTIVIERUNG DER KOOPERATION ZWISCHEN DEN STÄDTEN ŻARY U. WEISSWASSER	18
3. KULTURA BEZ GRANIC – RENOWACJA AMFITEATRU W PARKU MIEJSKIM W BOLESŁAWCU ORAZ SCENY NA WOLNYM POWIETRZU „WEINAU” W ZITTAU KULTUR OHNE GRENZEN – RENOVIERUNG DES AMPHITHEATERS IM STADTPARK IN BOLESŁAWIEC, SOWIE DER FREILICHTBÜHNE „WEINAU” IN ZITTAU	20
4. PRZYGODA Z NYSĄ – ZAGOSPODAROWANIE TURYSTYCZNE POGRANICZA POLSKO-NIEMIECKIEGO – ETAP IV ABENTEUER NEISSE – TOURISTISCHE BEWIRTSCHAFTUNG DER DEUTSCH-POLNISCHEN GRENZREGION – 4. ETAPPE	22
5. PARK MOSTÓW BRÜCKENPARK	24
6. ODKRYJ GEOLOGICZNE SKARBY GÓRNYCH ŁUŻYC I DOLNEGO ŚLĄSKA! ENTDECKE GEOLOGISCHE SCHÄTZE DER OBERLAUSITZ UND NIEDERSCHLESIENS!	26
7. PRZYGODA W GÓRACH ABENTEUER IM GEBIRGE	28
8. A ŚRODKIEM PŁYNIE NYSA – TRANSGRANICZNA WSPÓŁPRACA NA RZECZ POLEPSZENIA INFRASTRUKTURY TURYSTYCZNEJ I OFERTY KULTURALNEJ TRZEBIELA I BAD MUSKAU UND IN DER MITTE FLIESST DIE NEISSE – GRENZÜBERSCHREITENDE ZUSAMMENARBEIT ZUR VERBESSERUNG DER TOURISTISCHEN INFRASTRUKTUR UND DES KULTURELLEN ANGEBOTS IN BAD MUSKAU UND TRZEBIEL	30
9. REVIVAL! – REWITALIZACJA HISTORYCZNYCH MIAST DOLNEGO ŚLĄSKA I SAKSONII REVIVAL! – REVITALISIERUNG DER HISTORISCHEN STÄDTE IN NIEDERSCHLESIESEN UND SACHSEN	32
10. ŁUŻYCE-BORY – ROWEREM PRZEZ KULTUROWE I PRZYRODNICZE DZIEDZICTWO POGRANICZA AUS DER LAUSITZ – IN DIE HEIDE, MIT DEM FAHRRAD DURCH DAS KULTUR- UND NATURERBE IM GRENZGEBIET	34
11. PRZYGODA Z NYSĄ – ZAGOSPODAROWANIE TURYSTYCZNE POGRANICZA POLSKO-NIEMIECKIEGO – ETAP V ABENTEUER NEISSE – TOURISTISCHE BEWIRTSCHAFTUNG DER DEUTSCH-POLNISCHEN GRENZREGION – 5. ETAPPE	36
12. TURYSTYKA BEZ GRANIC TOURISMUS OHNE GRENZEN	38
13. 1000 LAT GÓRNYCH ŁUŻYC – LUDZIE, GRODY, MIASTA 1000 JAHRE OBERLAUSITZ – MENSCHEN, BURGEN, STÄDTE	40
14. ODKRYWANIE POLSKO-NIEMIECKICH TRADYCJI PIWOWARSKICH ENTDECKUNG DER POLNISCH-DEUTSCHEN BRAUTRADITIONEN	42

15. POMYŚL: NASZE DZIEDZICTWO – TWOJA PRZYSZŁOŚĆ DENK MAL: UNSER ERBE – DEINE ZUNKUNFT	44
16. ŚLĄSK – WSPÓLNE DZIEDZICTWO PRZYRODNICZE I KULTUROWE SCHLESIESEN – GEMEINSAMES KULTUR- UND NATURERBE	46
17. SKARBY POGRANICZA – OCHRONA I PROMOCJA POLSKO-NIEMIECKIEGO DZIEDZICTWA NATURY I KULTURY SCHÄTZE DER GRENZREGION – SCHUTZ UND VERMARKTUNG DES POLNISCH – DEUTSCHEN NATUR- UND KULTURERBES	48
MOBILNOŚĆ REGIONALNA / REGIONALE MOBILITÄT	50
18. MODERNIZACJA DROGI WOJEWÓDZKIEJ NR 353 PIEŃSK-STRZELNO WRAZ Z UL. ROTHENBURGER STRASSE W KRAUSCHWITZ MODERNISIERUNG DER LANDESSTRASSE NR. 353 PIEŃSK-STRZELNO MIT DER ROTHENBURGER STRASSE IN KRAUSCHWITZ	52
19. MODERNIZACJA DRÓG WOJEWÓDZKICH NR 354 NA ODCINKU TUROSZÓW-SIENIAWKA I NR 352 NA ODCINKU ZATONIE-BOGATYNIA WRAZ Z ULICĄ SCHRAMMSTRASSE W ZITTAU MODERNISIERUNG DER WOJEWODSCHAFTSSTRASSEN 354 IM ABSCHNITT TUROSZÓW-SIENIAWKA UND 352 IM ABSCHNITT ZATONIE- BOGATYNIA SOWIE DER SCHRAMMSTRASSE IN ZITTAU	54
20. MODERNIZACJA DROGI WOJEWÓDZKIEJ NR 351 PIEŃSK-JĘDRZYCHOWICE WRAZ Z UL. BOLESŁAWIECKĄ I DR. KAHLBAUM-ALLEE W GÖRLITZ MODERNISIERUNG DER LANDESSTRASSE NR. 351 PIEŃSK-JĘDRZYCHOWICE MIT DER STRASSE BOLESŁAWIECKA UND DR.KAHLBAUM-ALLEE IN GÖRLITZ	56
21. PRACE PLANISTYCZNE ZWIĄZANE Z BUDOWĄ MOSTU GRANICZNEGO PIEŃSK-DESCHKA PLANUNGSARBEITEN IM ZUSAMMENHANG MIT DEM BAU EINER GRENZBRÜCKE PIEŃSK-DESCHKA	58
EDUKACJA TRANSGRANICZNA / GRENZÜBERGREIFENDE AUS- UND WEITERBILDUNG	60
22. MOBILNE LABORATORIA INNOWACYJNOŚCI I USŁUG WZMACNIANIA POTENCJAŁU INNOWACYJNOŚCI W REGIONIE TRANSGRANICZNYM (TRAILS) MOBILE INNOVATIONSLOABORE UND -SERVICES ZUM AUFBAU VON INNOVATIONSKAPAZITÄT IM SÄCHSISCH-POLNISCHEN GRENZRAUM”	62
23. TRANSGRANICZNA EDUKACJA W ZIELONEJ KLASIE DLA LEPSZEJ PRZYSZŁOŚCI GRENZÜBERSCHREITENDE BILDUNG IM GRÜNEN KLASSENZIMMER FÜR EINE BESSERE ZUKUNFT	64
24. ORIENTACJA ZAWODOWA BEZ GRANIC BERUFSORIENTIERUNG OHNE GRENZEN	66
25. REGIONALMANAGEMENT. KOMPETENCJE I PERSPEKTYWY ZAWODOWE W POLSKO-SAKSOŃSKIM REGIONIE PRZYGRANICZNYM REGIONALMANAGEMENT. BERUFSKOMPETENZEN UND -PERSPEKTIVEN IN DER SÄCHSISCH-POLNISCHEN GRENZREGION	68
26. ERL – EDUCATIO, REPETITIO, LABORA – KSZTAŁCENIE USTAWICZNE OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ ERL – EDUCATIO, REPETITIO, LABORA – LEBENSLANGES LERNEN FÜR MENSCHEN MIT BEHINDERUNG	70
27. POLSKO-NIEMIECKI PROJEKT WSPÓŁPRACY I PROGRAM PRAKTYK: POZNAJ KRAJ SĄSIADA – ENTDECKE DEIN NACHBARLAND! DEUTSCH-POLNISCHES PRAKTIKUMS- UND VERNETZUNGSPROJEKT „ENTDECKE DEIN NACHBARLAND – POZNAJ KRAJ SĄSIADA!”	72
28. GROSS UND KLEIN– DUZI DLA MAŁYCH: TRANSGRANICZNA WSPÓŁPRACA DLA WSPIERANIA EDUKACJI PRZEDSZKOLNEJ W ZAKRESIE KULTURY I JĘZYKA SĄSIADA GROSS UND KLEIN – DUZI DLA MAŁYCH: GRENZÜBERSCHREITENDE ZUSAMMENARBEIT ZUR FÖRDERUNG DER INTERKULTURELLEN UND NACHBARSPRACHIGEN BILDUNG IM BEREICH DER VORSCHULERZIEHUNG	74
29. NAUKA JAKO PRZYGODA WISSENSCHAFT ALS ABENTEUER	76
30. TRANSGRANICZNA LIGA MISTRZÓW – WZMOCNIENIE INNOWACYJNYCH ODDZIAŁYWAŃ EDUKACYJNYCH PO OBU STRONACH NYSY ŁUŻYCKIEJ DIE GRENZÜBERSCHREITENDE MEISTERLIGA-STÄRKUNG DER INNOVATIVEN BILDUNGSMASSNAHMEN AUF BEIDEN SEITEN DER LAUSITZER NEISSE	78

31.	NOWE KOMPETENCJE ORIENTACJI ZAWODOWEJ PL-SAX NEUE BERUFSORIENTIERUNGSKOMPETENZEN PL-SAX	80
32.	EDUKACJA W CELU ZACHOWANIA STARYCH SAKSOŃSKICH I POLSKICH ODMIAN OWOCÓW W REGIONIE PRZYGRANICZNYM BILDUNG ZUM ERHALT ALTER SÄCHSISCHER UND POLNISCHER OBSTSORTEN IN DER GRENZREGION	82
33.	POZNAĆ I ZROZUMIEĆ. PAMIĘĆ W IMIĘ PRZYSZŁOŚCI. ROZWÓJ SIECI EDUKACYJNYCH I SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO W POLSKO-SAKSOŃSKIM REGIONIE PRZYGRANICZNYM LERNEN UND VERSTEHEN-ZUKUNFT DURCH ERINNERUNG. WEITERENTWICKLUNG VON BILDUNGSNETZWERKEN SOWIE BÜRGERGESELLSCHAFT IM SÄCHSISCH-POLNISCHEN GRENZRAUM	84
34.	ROZBUDOWA TRANSGRANICZNEJ OFERTY EDUKACYJNEJ BOLESŁAWCA I BAUTZEN ERWEITERUNG DES GRENZÜBERSCHREITENDEN ANGEBOTS VON BOLESŁAWIEC UND BAUTZEN	84
35.	TRAILS+ MOBILNE LABORATORIA INNOWACYJNOŚCI I USŁUG: ROZWÓJ I ZWIĘKSZANIE INNOWACYJNOŚCI W REGIONIE TRANSGRANICZNYM POLSKA-SAKSONIA TRAILS+ MOBILE INNOVATIONSLABORE UND –SERVICES ZUM AUFBAU UND ZUR VERTIEFUNG VON INNOVATIONSKAPAZITÄTEN IM SÄCHSISCH-POLNISCHEN GRENZRAUM	86
36.	SIEĆ EDUKACJI ŻYWIENIOWEJ DLA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU EUROREGIONU NYSA NETZWERK FÜR ERNÄHRUNGSBILDUNG ZUR NACHHALTIGEN ENTWICKLUNG DER EUROREGION NEISSE.....	88
37.	GROSS UND KLEIN GEMEINSAM – DUZI I MALI RAZEM.TRANSGRANICZNA WSPÓŁPRACA DLA WSPIERANIA EDUKACJI PRZEDSZKOLNEJ W ZAKRESIE KULTURY I JĘZYKA SĄSIADA GROSS UND KLEIN GEMEINSAM – DUZI I MALI RAZEM. GRENZÜBERSCHREITENDE ZUSAMMENARBEIT ZUR FÖRDERUNG DER INTERKULTURELLEN UND NACHBARSPRACHIGEN BILDUNG IM BEREICH DER VORSCHULERZIEHUNG.....	90
	WSPÓŁPRACA PARTNERSKA I POTENCJAŁ INSTYTUCJONALNY / PARTNERSCHAFTLICHE ZUSAMMENARBEIT UND INSTITUTIONELLES POTENZIAL	94
38.	NIE DLA NARKOTYKÓW – ZWIĘKSZENIE SKUTECZNOŚCI POLICJI W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA PRZESTĘPCZOŚCI NARKOTYKOWEJ NA TERENIE PRZYGRANICZNYM POLSKO NIEMIECKIM NEIN ZU DROGEN” – ERHÖHUNG DER EFFIZIENZ DER POLIZEI IM BEREICH DER PRÄVENTION VON DROGENKRIMINALITÄT IM DEUTSCH-POLNISCHEN GRENZRAUM	96
39.	FUNDUSZ MAŁYCH PROJEKTÓW INTERREG POLSKA-SAKSONIA 2014-2022 KLEINPROJEKTEFONDS INTERREG POLEN-SACHSEN 2014-2020.....	98
40.	CLIMATIC TOWN – ENERGETYCZNA REWITALIZACJA MIAST CLIMATIC TOWN – ENERGIESTADTERNEUERUNG.....	100
41.	SMART INTEGRATION SMART INTEGRATION.....	102
42.	PARTNERZY Z KULTURĄ KULTURPARTNER.....	104
43.	TRANSGRANICZNE ZAPOBIEGANIE I ZWALCZANIE POWODZI I KLĘSK ŻYWIOŁOWYCH GRENZÜBERSCHREITENDE PRÄVENTION UND BEWÄLTIGUNG VON HOCHWASSER- UND KATASTROPHENSITUATIONEN	106
44.	ZDROWE DZIECI – ZDROWA EUROPA. WIELKA NAUKA DLA MAŁYCH PACJENTÓW ZDZE – WIP GESUNDE KINDER – GESUNDES EUROPA GROSSE WISSENSCHAFT FÜR KLEINE PATIENTEN GKGE – WIP	108
45.	WSPARCIE TRANSGRANICZNEJ I WSPIERAJĄCEJ INNOWACJĘ WSPÓŁPRACY NA POLSKO-SAKSOŃSKIM POGRANICZU UNTERSTÜTZUNG GRENZÜBERSCHREITENDER UND INNOVATIONSFÖRDERNDER KOOPERATIONEN IM POLNISCH-SÄCHSISCHEN GRENZRAUM	110
46.	KOM(M)ANDO „ZUR HILFE!/NA POMOC!” KOM(M)ANDO „ZUR HILFE!/NA POMOC!”	112
47.	UTWORZENIE ZESPOŁÓW KOMPETENCJI SENIORÓW NA NIEMIECKO-POLSKIM POGRANICZU – PROJEKT MODELOWY AUFBAU VON SENIORENKOMPETENZTEAMS IM DEUTSCH-POLNISCHEN GRENZRAUM. EIN MODELLPROJEKT	114

48.	ŻYCIE Z GÓRNICTWEM (MINELIFE) LEBEN MIT DEM BERGBAU (AKRONYM: MINELIFE)	116
49.	NEYMO-NW – LAUSITZER NEISSE/NYSA ŁUŻYCKA – MODELOWANIE KLIMATYCZNE I HYDROLOGICZNE, ANALIZA I PROGNOZA ZASOBÓW WODNYCH W WARUNKACH NISKICH WÓD NEYMO NW – LAUSITZER NEISSE/NYSA ŁUŻYCKA – KLIMAMODELLIERUNG UND HYDROLOGISCHE MODELLIERUNG, ANALYSE UND PROGNOSE DER WASSERRESSOURCEN BEIM NIEDRIGWASSER	118
50.	STRAŻACY NA POGRANICZU POLSKO-SAKSOŃSKIM, TO INNOWACYJNY SPRZĘT RATOWNICZO – GAŚNICZY, ROZWIJAJĄCA SIĘ GOSPODARKA, SKUTECZNI WOBEC MIGRACJI LUDNOŚCI FEUERWEHRLEUTE IM SÄCHSISCH-POLNISCHEN GRENZGEBIET MIT EINER INNOVATIVEN RETTUNGS- UND LÖSCHHAUSRÜSTUNG BEDEUTEN SCHUTZ FÜR EINE SICH ENTWICKELNDE WIRTSCHAFT UND WIRKEN DEM MIGRATIONSPROBLEM DER BEVÖLKERUNG ENTGEGEN	120
51.	TRANSGEA – TRANSGRANICZNA WSPÓŁPRACA W ZAKRESIE LOKALNYCH DZIAŁAŃ ADAPTACYJNYCH DO ZMIAN KLIMATU TRANSGEA - GRENZÜBERSCHREITENDE ZUSAMMENARBEIT IM BEREICH DER LOKALEN ANPASSUNGSMASSNAHMEN AN DEN KLIMAWANDEL.....	122
52.	DLA PSZCZÓŁ – WSPÓŁPRACA TRANSGRANICZNA NA RZECZ ZACHOWANIA DZIKICH ZAPYLACZY PRO BIENEN - GRENZÜBERSCHREITENDE ZUSAMMENARBEIT ZUR ERHALTUNG DER LEBENSRÄUME VON BIENEN UND WILD BESTÄUBENDEN INSEKTEN.....	124
53.	AKTYWNI SENIORZY! TRANSGRANICZNY MARKETING OFERTY INSTYTUCJI, KULTURY, TURYSTYKI, EDUKACJI I OPIEKI ZDROWOTNEJ W POLSKO-SAKSOŃSKIM REGIONIE PRZYGRANICZNYM POPRZEC WOŁONTARIAT AKTIVE SENIOREN! GRENZÜBERGREIFENDES MARKETING FÜR DAS ANGEBOT DER KULTUR-, TOURISMUS-, BILDUNGSINSTITUTIONEN UND DER GESUNDHEITSFÜRSORGE IM POLNISCH-SÄCHSISCHEN GRENZRAUM IM RAHMEN DES EHRENAMTES	126
54.	PARTNERZY Z KULTURĄ II KULTURPARTNER II.....	128
55.	DIGINETPOL SAX – DIGITALIZACJA NA RZECZ WSPÓLNEGO OBSZARU GOSPODARCZEGO DIGINETPOL SAX - DIGITALISIERUNG FÜR DEN GEMEINSAMEN WIRTSCHAFTSRAUM.....	130
56.	15 LAT POLSKI W UE 15 JAHRE POLEN IN DER EU	132
57.	KOM(M)ANDO – WSPÓLNA OCHRONA PRZED SKUTKAMI ZMIAN KLIMATU KOM(M)ANDO – GEMEINSAMER SCHUTZ VOR KLIMAFOLGEN	134
58.	POGRANICZE BEZPIECZNE DLA SENIORÓW SICHERER GRENZRAUM FÜR SENIOREN.....	136
59.	TRANSGREDDIO TRANSGREDDIO	138
60.	WIKT – WSPARCIE DZIAŁAŃ NA RZECZ OCHRONY KLIMATU W REGIONIE TRANSGRANICZNYM WIKT - UNTERSTÜTZUNG VON KLIMASCHUTZMASSNAHMEN IN DER GRENZREGION	140
61.	RAZEM W PRZYSZŁOŚĆ! ZUSAMMEN IN DIE ZUKUNFT!.....	142
62.	ENERGYTRANSPOL SAX – WSPÓLNE ODKRYWANIE NOWYCH TRENDÓW W GOSPODARCE ENERGETYCZNEJ ENERGYTRANSPOL SAX – GEMEINSAM NEUE TRENDS DER ENERGIEWIRTSCHAFT ENTDECKEN.....	144

Most w Parku Mużakowskim / Brücke in dem Fürst-Pückler-Park, fot. iStock

Wydawca / Herausgeber:
Centrum Projektów Europejskich w Warszawie /
Zentrum für Europäische Projekte in Warschau

Tłumaczenia / Übersetzungen:

Antoni Niemczura,
Michał Scheuer
Grzegorz Załoga

Zespół Wspólnego Sekretariatu Programu Współpracy Interreg Polska-Saksonia 2014-2020 /
Team des Gemeinsamen Sekretariats des Kooperationsprogramms Interreg Polen-Sachsen 2014-2020

Teksty / Texte:

Beneficjenci Programu Współpracy Interreg Polska-Saksonia 2014-2020 /
Projekträger des Kooperationsprogramms Interreg Polen-Sachsen 2014-2020

Zespół Wspólnego Sekretariatu Programu Współpracy Interreg Polska-Saksonia 2014-2020 /
Team des Gemeinsamen Sekretariats des Kooperationsprogramms Interreg Polen-Sachsen 2014-2020

Redakcja / redaktionelle Bearbeitung:

Zespół Wspólnego Sekretariatu Programu Współpracy Interreg Polska-Saksonia 2014-2020 /
Team des Gemeinsamen Sekretariats des Kooperationsprogramms Interreg Polen-Sachsen 2014-2020

Europilot Sp. z o.o.

DTP

Euro Pilot Sp. z o.o.
ul. Konarskiego 3, 01-355 Warszawa
www.europilot.com.pl

ISBN

978-83-8218-132-6

Zastrzeżenie:

Wyłącznie odpowiedzialność za zawartość niniejszej publikacji ponoszą jej autorzy.
Przedstawione poglądy nie muszą odzwierciedlać oficjalnego stanowiska Unii Europejskiej

Für den Inhalt dieser Publikation sind ausschließlich deren Autoren verantwortlich. Die in dieser Veröffentlichung zum Ausdruck gebrachten Ansichten dürfen keinesfalls dahingehend interpretiert werden, dass sie die offizielle Meinung der Europäischen Union widerspiegeln.

CENTRUM PROJEKTÓW EUROPEJSKICH